ئابلەت جۇمە، تۇراخۇن ئىبراھىم

ئەقىدە ئىزلىرى

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

奋斗的足迹/阿布来提·居马，吐拉洪·伊布拉音著。
—乌鲁木齐:新疆人民出版社，2005.2
ISBN 7—228—09324—0

Ⅰ.奋… Ⅱ. ① 阿…② 吐… Ⅲ. 报告文学—作品集—中国—当代—维吾尔语（中国少数民族语言）
Ⅳ.I25
中国版本图书馆 CIP 数据核字(2005)第 011931 号

责任编辑:依明江·艾木都拉
责任校对:赛娜瓦尔·伊布拉音

奋斗的足迹(维吾尔文)
(报告文学集)
阿布来提·居马
吐拉洪·伊布拉音 著

新 疆 人 民 出 版 社 出 版
(乌鲁木齐市解放南路 348 号 邮编:830001)
新 疆 新 华 书 店 发 行
喀什维吾尔出版社印刷厂印刷
850×1168 毫米 32 开本 印张 8.75 插页 2
2005 年 2 月第 1 版 2005 年 2 月第 1 次印刷
印数:1—5000

ISBN 7—228—09324—0 定价：17.00

مۇندەرىجە

قىزىلقۇمدىن چاچرىغان يۇرەك 1
ئالتۇن كۆۋرۈكتىكى رىشتە 17
ئىستىقبال يولى 53
پەرۋىشكار ئاتا 75
ئەقىدە ئىزلىرى 101
«ئوت» ئىچىدىكى ھايات 125
ئالمىزارنىڭ سەركىسى 155
كۆكۈلچەك «پەرىشتە» 177
كىلەچىكىنىڭ «ئالتۇن دەۋر» دىن باشلىنىدۇ 195
زەربىدار 221

قىزىلقۇمدىن چاچرىغان

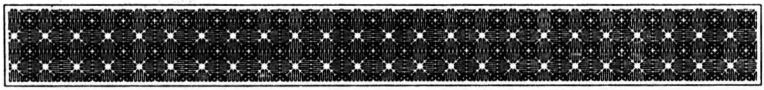
يۇرەك

گۈزەللىك نەدە؟

دۇنيادا ئەڭ گۈزەل نەرسە نېمە؟ تەڭداشسىز ساھىبجامالالارمۇ ، ئايدىن گۈزەللىك تالىشىدىغان گۇللەرمۇ ؟ ياكى يېڭى پاسوندىكى سىپتا كىيىم ـ كېچەكلەرمۇ؟ نۇرغۇن نەرسىلەرنى پەقەت چىرايلىق دېيىشكىلا بولىدۇكى ، ھەرگىزمۇ ئۇنىڭ گۈزەل دېيىشكە بولمايدۇ . چۈنكى ، گۈزەل نەرسىلەر چىرايلىق ھېسابلانمىغىنىدەك ، چىرايلىق نەرسىلەرمۇ گۈزەل ھېسابلانمايدۇ . چىرايلىق بولۇش ئادەمگە پەقەت تاشقى تەسىر ئاتا قىلالايدۇ ، ھەقىقىي گۈزەللىك بولسا ، ئادەمگە چىن مەنىدىكى ئىلھام ، تەڭداشسىز قەلب شادلىقى ئاتا قىلالايدۇ . چىرايلىق بولۇش پەقەت ۋاقىتلىق بولىدۇ ، ئۇ ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ ئاستا ـ ئاستا يوقىلىدۇ ؛ گۈزەللىك بولسا يىللارنىڭ ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ ، ئادەمنىڭ كۆڭۈل قاتلىمىغا چوڭقۇر سىڭىپ ، قەلب قەسىرىدە مەڭگۈلۈك مەنزىرىگە ئايلىنىدۇ . ھەقىقىي گۈزەللىكنى كۆز بىلەن كۆرگىلى بولمايدۇ ، ئۇنى پەقەت سەزگۈ ئەزالار ئارقىلىقلا ھېس قىلىشقا بولىدۇ . ھەقىقىي سالاپەت ، گۈزەل ئەخلاق ـ پەزىلەتكە ئىگە ئادەم خۇددى سېخىي تۆپراققا ئوخشاش بولىدۇ . بۇنداق ئادەم بارلىقىنى باشقىلارغا ئۇن ـ تىنسىز تەقدىم قىلىپ ھالىغا يېتىدۇ ، دەردىگە دەرمان بولىدۇ . مانا مۇشۇنداق ھەقىقىي ھېسسىيات ئەڭ گۈزەل بولىدۇ . ئۇ ، كىشى قەلبىدە بىخ سۈرۈپ ياشنايدۇ ، ھەقىقىي ھېسسىيات بەدىنى پەرۋىشسىز تاغ گۈلىگە ئوخشاش ھاياتنىڭ مۇنبەت تۆپرىقىدا تەبىئىي خۇش پۇراق تارقىتىدۇ .

قىلىنمىما (1)

مۇقەددىمە

خارابلىك ئىچىدە ئۇچ ياشلىق بىر ئوغۇل ، يەتتە ياشلىق بىر قىز تۇراتتى ، ئۇلارنىڭ بويۇنلىرى بىچارىلەرچە قىسىلىپ قالغان ،ئىلاجسىزلىقتىن كۆزلىرىدىن قورقۇنچنىڭ قاتتىق ۋەھىمىسى ، تۇگەتكىلى بولمايدىغان ئازابى چىقىپ تۇراتتى . ئاھ ، رەھىمسىز تەقدىر ، سەن نېمانچە شەپقەتسىز - ھە ؟ مەن بۇ ئىككى نارەسىدىنى ئاشۇ خارابلىك ئىچىدە شۇنداق مىسكىن ، شۇنداق يېتىم هالىتىدە سۇرەتكە تارتماقچى بولۇپ ، تەييارلىق قىلدىم . «سويغان پىيازدەك» بولۇپ قالغان بۇ بالىلارنىڭ دەقىقە ئىچىدىكى دەھشەتلىك ، بەكمۇ ئېچىنىشلىق قىسمىتىدىن كۆرە ، ئۇلارنىڭ مانا شۇ تاپتىكى ئۆچۈپ - يېنىۋاتقان روھىي هالىتى ئىچ - ئىچىمنى پۇچىلاپ ، جىسمىمنى كۆيدۇرۇۋەتكەندەك بولدى . ھېسداشلىق ۋە ئۆكۈنۈش ، ئازاب ۋە كۆيۈنۈش ، قىسمەت ۋە رېئاللىق دەشتىدىن ئېتىلىپ چىققان كۆز ياشلىرىم ئۇلارنىڭ ئاشۇ بىچارە هالىتىنى بىردەملىك توسۇپ قالغان بولسىمۇ ، ئۇ مېنىڭ مەڭگۈلۈك ھەسرەت - داغلىرىمنى روھىمدىن سۇرگۈن قىلىپ تاشلىيالمىدى . ئۇلار سۇرەت ئاپپاراتىمنىڭ كۆزىدە خۇددى ئىككى پارچە چاچراپ چىققان قىپقىزىل ، شۇنداق يۇمران ، تەنسىز يۇرەكتەك كۆرۈنۈپ كەتتى . . .

كىچىككىنە يالقۇن

كېچىچە ياغقان قار ئارىلاش يامغۇر شىۋىرغانلىق سوغۇقنىمۇ بىللە ئېلىپ كەلگەنىدى . ھەممىلا يەر ھۆل - پاتقاق بولۇپ كەتتى . يېڭىدىن قۇراشتۇرۇلغان كۆك رەڭلىك چېدىر ئىچىگە چويۇن مەش قويۇلغان بولسىمۇ ، قالايدىغان كۆمۈرنى ئېلىپ كېلىشكە ئولگۈرەلمىگەنلىكتىن ، چېدىر ئالدىغا گۇلخان يېقىپ ئىسسىنىشقا ، سوغۇقتىن مۇداپىئە قىلىشقا توغرا كەلدى . ئۇنىڭ تۆتۇنى چېدىرغا كىرگەندە ، ئىككى نارەسىدە كىيىملىرى بىلەنلا ئورنىدىن تۇرۇپ ، پاتقاق كېچىپ ، گۇلخانغا ئۆزىنى قاقلاشتى . ئۇلار ئاتا - ئانىسىنىڭ يوقلۇقىنى كۆرۈپ ھەيران قالغاندەك تاغىسىنىڭ ئايالىغا قارىدى ، ئاندىن كۇنچىقىش تەرەپتىكى ئۆيلىرىنىڭ خارابىسىگە كۆز تاشلىدى ، ئۇ تەرەپتىمۇ ئاتا - ئانىسى كۆرۈنمەيتتى . ئۇلار ئەندىكىپ تۇرۇپ قالدى ، راست ، ئاتا - ئانىسىنىڭ جەسىتى ئاشۇ يەردىن بۇنىڭدىن بىرقانچە كۈن ئاۋۋال تارتىۋېلىنىپ ، قەبرىستانلىققا ئاپىرىپ كۆمۈۋېتىلگەن ئەمەسمۇ ؟ ئەمما ئۇلارنىڭ بۇنىڭغا زادى ئىشەنگۈسى يوق .ھەر كۈنى سەھەردە ئۇلارنى چاقىرىدىغان ، ئويغىتىدىغان ئاتا - ئانىسىنىڭ ئاۋازى يوق ، بولغاندىمۇ ئوخشىمايدىغان ئاۋازلار ، ئۇ ئاۋازلارنىڭ بىرسىمۇ ئۇلارنىڭ قۇلىقىغا سىغمايۋاتاتتى ، بەزىدە ئۆزىنىڭ ئۆيىدە ئەمەس ، باشقىلارنىڭ ئۆيىدە ئويغىنىپ ، يۇگۈرۈپ - يۇگۈرۈپ ئۆزىنىڭ ئۆيىگە چىقىپ ، ئاتا - ئانىسىنى كۆرەلمەي ، بۇقۇلداپ يىغلاپ كېتەتتى .

قىزچاق سومكىسىنى ئېسىپ ، پاتقاق كېچىپ ، ئاۋايلاپ دەسسەپ ، مەكتىپىگە كەتتى . ئوغۇل ئوتنى كوچىلاپ ، تاغىسىنىڭ ئايالى بىلەن گۇلخان ئالدىدا قالدى . ئۇ بىرھازادىن كېيىن ، ھېلىقى كونا ئويۇنچۇق «ئاپتوموبىل» نى بىر يەردىن

تېپىپ كېلىپ ، ئويناپ ئولتۇردى . . .

بىر كەمدە ئاپتوموبىلنىڭ گۈركىرىگەن ئاۋازى ئاڭلاندى . بىر قانچە بالا شۇ يەردە پەيدا بولدى ، ئوغۇلنىڭ چېچەن كۆزلىرى ئالىيېشىل رەڭدە بويالغان ئاپتوموبىلغا چۈشتى . ئۇنىڭدىن سېرىق كىيىم كىيىۋالغان بىرقانچە ئادەم ئاپپاراتلارنى كۆتۈرۈپ ، بالا تەرەپكە قاراپ كېلىشتى . ئۇ ، ئۇلارغا ئۇنچىۋالا قىزىقىپ كەتمىدى ، چۈنكى مۇشۇ بىرقانچە كۈندىن بۇيان ، بۇ كىشىلەر ھەر كۈنى دېگۈدەك كېلىپ ، ئۇلارنىڭ خارابە ئېچىدىكى ئۆيلىرىنى ئاختۇرغان ، ئاۋۇ چېدىرنى تىكىپ بەرگەن ، ئۇچىسىدىكى كىيىملەرنى كىيىدۈرۈپ قويغان ، ئويۇنچۇقلار ، كەمپۈتلەرنى ئەكېلىپ بەرگەنىدى . تېخى بەزىلىرى ئۇنىڭغا پۇل بەردى ، نان ،سامسا ،پولۇ بەردى . . .

بۇگۈن ئۇلار نېمە ئىش قىلار ؟ ئۇلارنىڭ قوللىرىدا سۈرەت تارتىش ئاپپاراتى ، تېلېكامېراغا ئوخشاش نەرسىلەر تۇراتتى . ئۇلار سۈرلۈك كۆرۈنسىمۇ ، ئوغۇلغا كۆيۈملۈك كۆرۈندى ، ئۇ پىستەدەك كۆزلىرىنى ئۇلارغا مىختەك تىكىپ قاراپ تۇردى . ئۇلار لام - جىم دېمەي كېلىشتى ، ئۇنى كۆرۈپ بېشىنى سىلىدى ، ئۇلارنىڭ ئېچىدە ئۇنىڭغا چىرايى تونوش ئادەممۇ بار ئىدى . شۇ كىشى ئۇنىڭ بېشىنى سىلاپ بايىقىلارغا :

ـــ يېتىم قالغان بالىنىڭ بىرسى مۇشۇ !ـــ دېدى .

ئۇ ھەر تەرەپتىن سۈرەتكە تارتىلدى ، دەسلەپ بەكمۇ قورۇندى . ئۇلار سۈرەتكە ئېلىپ بولغاندىن كېيىن ، ھېلىقى ئويۇنچۇق ئاپتوموبىلنى سۆرەپ بېرىپ ، چېدىرنىڭ ئالدى تەرەپكە تارتىلغان ئارغامچىغا ئېسىلىپ تۇردى . ئۇ بىچارە ، يېتىم يېزا بالىلىرىنىڭ ئەينەن كارتىنىسىنى ھاسىل قىلغانىدى . ئۇلارنىڭ كۆزلىرىدىن چوڭقۇر ھېسداشلىق ، مېھرىبانلىق بىلەن تولغان ئاچچىق ياش تارىلاپ چۈشتى .

ـــ بالام ، بۇ بىز كوماندىر - جەڭچىلەرنىڭ كۆڭلى ، ئاز

بولسىمۇ ساڭا ئاتاپ ئېلىپ كەلدۇق ،ـــ دېدى ئۇلاردىن بىرسى ، ئاندىن تاغىسىنىڭ ئايالىغا قارىدى ،ـــ قىينىچىلىق بولسا تارتىنماي دەڭ ، بىز سىزگە يارەم بېرىشنىڭ قارار قىلدۇق .

ئوغۇل قولىدىكى قىزىل رەڭلىك ئالتە ۋاراق — 600 يۈەن پۇلنى سىقىملىغان پېتى چېدىرغا كىرىپ كەتتى ، چېدىردا ھېچكىم يوق ، ئۇنىڭ ئانىسىمۇ ، دادىسىمۇ يوق ئىدى ، ئۇ ئاشۇ پۇلنى ئۇلارغا بېرەلىگەن بولسا قانداق ياخشى بولاتتى ـ ھە ؟ ئۇ پاڭگىدە يىغلىۋەتتى ! تاشقىرىدا تۇرغانلارمۇ كۆزلىرىدىكى ياشلارنى ، يۇرىكىدىكى دەھشەتلىك ھەسرەتنىڭ ئازابىنى يوشۇرالماي قالدى .

ئازادلىق ئارمىيىنىڭ يەكەندە تۇرۇشلۇق مەلۇم قىسمىدىن كەلگەن كوماندىر ـ جەڭچىلەرنىڭ بۇ كۆڭلى ۋە 100 نەچچە دانە دەپتەر ، قەلەم ئوغۇلنىڭ تاغىسىنىڭ ئايالىغا تەگكەندىلا ، ئۇ يەنە ھېلىقى گۈلخانىنىڭ يېنىغا كېلىپ ، قولىدىكى كىچىك تاياق بىلەن ئوتنى چۈخچىلاشقا باشلىدى . ئۇ سەل ئىسسىغاندەك قىلاتتى . . .

دادام بازارغا كەتتى !

ئاشۇ قاباھەتلىك ۋەقەدىن كېيىن ، نۇرغۇن كىشىلەر ئۇلارنىڭ خارابە ئۆيى ئالدىدىكى ئاز بىرقىسمى بۇزۇلماي قالغان تام سۇپا ئۈستىدە ئولتۇرۇپ ، خەتمىقۇرئان قىلىدىغان بولۇپ قېلىشقانىدى . ھېلىقى كۇنى ئۇنىڭ ئاتا ـ ئانىسىنىڭ مۇردىسىنى جىنازا تاپالماي ، تراكتورغا باغلىغان ياغاچ ئۈستىگە يانقۇزۇپ ، كىگىز بىلەن يۆگەپ ، يىغا ـ زار قىلىپ ، قەبرىستانلىققا ئېلىپ كەتتى . ئوغۇل بىلەن قىزنىڭ بېلىگە تاغىسى ئاق داكىدىن بەلباغ ، قىزغا ئاقلىق ئارتىپ قويدى . . .

شۇنىڭدىن كېيىن ، بۇ بالىلارنى يوقلاپ نۇرغۇن ئادەم ، ئاپتوموبىل كەلدى ، ئەمما بۇلارنىڭ ئىچىدە بۇ ئىككى بالىنىڭ ئاتا ـ ئانىسى يوق ئىدى ، بالىلار ئاشۇلارنىڭ ئىچىدىن ئاتا ـ ئانىسىنى ئىزدەيتتى ، ئۇنىسز توۋلايتتى ، ئەمما بېشىنى سىلايدىغانلار باشقا ئادەملەر بولۇپ چىقاتتى . . .

بۇگۈن يامغۇر ئارىلاش قار يېغىۋاتقان بولسىمۇ ، يەنە بىر توپ ئادەم كەلدى . تاغىسىنىڭ ئايالى ئىككى بالىنى ئۇلارغا تونۇشتۇردى ، ھېلىقى كىشىلەر كۆز يېشى قىلدى ، ياخشى گەپلەرنى قىلدى ، بىرقانچە كىشى 10 يۈەنلىك پۇلدىن نەچچە ۋاراق بەردى ، قىزمۇ ، ئوغۇلمۇ تارتىنىپ تۇرۇپ ئالدى . ئۇلار بۇ پۇلغا گىرده نان ، گۆش ، ياغ ، سامسا ، ناۋات ، كەمپۇت ، تېخى «سېغىز» سېتىۋالغىلى بولىدىغانلىقىنى بىلەتتى . ئانىسى بىلەن دادىسى چوڭقۇرچاقنىڭ بازىرىغا بارغاندا ، شۇنداق نەرسىلەرنى ئالغانلىقىنى كۆرگەنىدى . ئۇلار بۇنى ھەممىدىن بەك بىلەتتى ، ئەمما ھازىر پۇللارنى تاغىسى ياكى تاغىسىنىڭ ئايالى ئالاتتى ، ئۇلارغا شۇنداق نەرسىلەرنى ئېلىپ بېرەمدۇ ، بەرمەمدۇ ؟بۇنى بىلمەيتتى ، ئۇنىمۇ ئويلىمايتتى ، مانا ھازىر پۇللارنى ئۇلارغا بېرىش كېرەكلىكىنىلا بىلەتتى . . . ھېلىقى كىشىلەر يەنە يوتقان ـ كۆرپە ، بىر خالىتىدا ئازراق گۆش بەردى .

ـــ بۇ بالىلارنىڭ ئاتا ـ ئانىسى قايسى جايدا ئۆلۈپ كەتكەن ؟ ـــ دەپ سوراشتى ئۇلار .

ـــ ئۆزۈك كۆرسىتىپ قويە بالام ، ـــ دېدى تاغىسىنىڭ ئايالى . قىزچاق ھېلىقى ئۆينىڭ چالما ـ كېسەكلەر دۆۋىسى بولۇپ قالغان «ئىشىك»ى ئالدىغا ئېلىپ بېرىلدى ، ـــ مانا مۇشۇ يەردە دېگەن ، بالام ، دېگىنە ؟ !

قىزچاق لام ـ جىم دېمىدى ، كۆزلىرى ئالاق ـ جالاق بولۇپ كەتتى . كېيىن :

ـــ ياق . . .ياق ، جىم تۇرە . . . ـــ دېدى خاپا بولغان

هالدا قهيىداپ .

ـــ بۇ گەپنـــى قـــلساق ، بالـــلار بـەك قـورقـۇپ كەتكەچكىمكىن ، ئۇنى ئىچىگە چۈشۈپ دېگىلى ئۇنمايدۇ .

ئوغۇلنى ئېلىپ كېلىپ تەكرار سورىۋىدى ، ئۇ توساتتىنلا :

ـــ دادام ، ئانام بازارغا كەتتى ! ھېلى كېلىدۇ شۇ ، ـــ دېدى چىڭقىلىپ .

ئۇ شۇ ھامان يىغلاپ كەتتى . ھېلىقى سېخىي ، مېھرىبان ئادەملەرنىڭ كۆزلىرىدىنمۇ شۇ ھامان تارىلاپ ياش تۆكۈلدى . تەسەللىدىن كېيىن ، يەكەن ناھىيىسىنىڭ دۆڭباغ يېزا 11 ـ كەنت 4 ـ مەھەللىسىدىن كەلگەن سەمەت ئاۋۇت ، ئەخەت قاسىم قاتارلىق ھال سوراش گۇرۇپپىسىغا باش بولغانلار خەتمىقۇرئان قىلدى .بالىلارغا ، ئائىلىگە ئاسايىشلىق تىلىدى . . .

چىن تەكلىپ

بالىلار ھەيران قېلىۋاتقان يەنە بىر ئىش بار ئىـــدى ، قىزچاقنى بىر كادىر بېقىۋالىمەن دەپ نەچچە قېتىم كەلدى ، تاغىسى ۋە ئۇنىڭ ئايالى بالىلارنى ئۆزىمىز باقىمـــز ، دەپ تۇرۇۋالدى .

ـــ ئوبدان ئويلىنىڭ ، بىرســـى بولســـمۇ ياخشـــى تەربىيىلىنىپ ئوقۇپ قالسا ، ھەممىڭلارغا پايدىسى بار . ھازىرقى ئەھۋالدا ، يەر تەۋرەشنىڭ ئاپىتى ، زىيانلىرىنى يەنە 15 ـــ 20 يىلدا ئەسلىگە كەلتۈرەلەيسىلەر . بالـــلارنـــى ياخشـــى ئورۇنلاشتۇرۇش ۋاقتىنچە سىلەرنىڭ قولۇڭلاردىن كەلمەيدۇ ، بالا چوڭ بولسا ، سىلەرگە قايتۇرۇلىدۇ ، ـــ دېدى ھېلىقى كادىر .

بۇ تەكلىپنى ئاڭلىغان يۇرت ئەھلىمۇ ئوبدان گەپ بولدى ، دەپ قوللىدى . بىراق تاغىسى بىلەن ئۇنىڭ ئايالى بۇ تەكلىپنى

رەت قىلدى .ئەمما ، تەكلىپنى بەرگۈچى نىيەتىدىن زادى يانمىدى .

مەن بىرسىدىن بۇ گەپنى ئاڭلاپ قىزىقىپ قالدىم ، سۈرۈشتە قىلسام ، بۇ كادىر مارالبېشى ناھىيىلىك پارتكوم ئىنتىزام تەكشۈرۈش كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى مەمتىمىن زۇنۇن ئىكەن . ئۇ ئىلگىرى مۇشۇ يېزىدا يېزىلىق پارتكومنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى بولۇپ بىر مەزگىل ئىشلىگەنىدى . بۇ قېتىم قاتتىق يەر تەۋرىگەندە ئۇ دەرھال نەق مەيدانغا بېرىپ ، خەتەردىن قۇتقۇزۇشقا قاتناشقان ، تۇنجى بولۇپ 300 يۈەن ئىئانە قىلىپ ، يارىدارلارنى قۇتقۇزۇشقا ماسلاشقانىدى . نەچچە كۈندىن بۇيانقى قاباھەتلىك ، قان - ياشلىق ھايات قاينىمىدا ، پىداكارلىق بىلەن ئىشلەپ ، بۇ يەردىكى خەلقنىڭ ئەينى چاغدا بەرگەن ئاش - نېنىنىڭ تۇزىنى قايتۇرۇش يولىدا تەر ئاققۇزدى .ئۇنىڭ پىرىدەۋىس مەمتىمىن ۋە كەۋسەر مەمتىمىن ئىسىملىك ئوغۇللىرى 110كىلومېتىردىن ئارتۇق يول يۈرۈپ ، ئۆزلىرى يىغقان 40 .110يۈەن پۇلنى يەر تەۋرەش ئاپىتى ئەڭ ئېغىر بولغان چوڭقۇرچاق يېزىسىغا ئىئانە قىلغان ئەڭ كىچىك ساخاۋەتچىلەر بولۇپ قالغانىدى .بۇ جەريانداا مەمتىمىن زۇنۇن قىزىلقۇم 18 - كەنت 2 - مەھەللىدىكى ئاتا - ئانىسىدىن بىر مەھەل يېتىم قالغان يەتتە ياشلىق بۇخەلىچەم بىلەن ئۇچ ياشلىق ھەززىتىئېلىنى بېقىۋېلىش نىيىتىگە كەلدى ، بولۇپمۇ ، بۇخەلىچەمنى پەقەت بولمىسا ، 18 ياشقىچە بېقىپ قاتارغا قوشۇش توغرىسىدا تەكرار تەكلىپ بەردى ،خىزمەت ئىشلىدى . 2003 - يىلى 3 - ئاينىڭ 2 - كۈنى بەشىنچى قېتىم بارغاندىمۇ يەنە رەت قىلىنىدى ، ئەمما ئۇ بۇ نىيىتىدىن زادى يانمىدى . بالىلارنىڭ تاغىسىنىڭمۇ ئويلىغانلىرى بار ئىدى ، ئۇلارنىڭ بەكرەك كۆزدە تۇتقىنى ، يۇرت - جامائەت ئالدىدا ، ئۆلگۈچىلەر ئالدىدا يۈزى قارا بولۇپ قېلىشتىن ئەنسىرەيتتى ،

بالىنى بېقىۋېلىشقا بېرىۋەتسە باقالماپتۇ ، ئىنىسىنىڭ يۈزىنى يەرگە ئۇرۇپتۇ ، دېگەن ئاھانەتكە قالمامدۇ ؟ ئۇ بىر ئائىلىنىڭ تەۋەررۈكى ، ئۇلار ئاشۇ قاباھەت ئىچىدە ئۆلگەنلەرنىڭ ئارىسىدىن چاچراپ چىقىپ ھايات قالغان يۇرەك پارىسى ، يىلتىزى ، رۇخسارى ، سىيماسى ئەمەسمۇ ؟ ! شۇنداق ئىكەن ، ئۇلارنى كىمگىمۇ بەرگۈسى كېلىدۇ ؟ . . .بەرسىمۇ بولىدۇ ، ئەمما ھازىر ئۇلارنىڭ يۈرىكىنى ھېلىقى قاباھەتلىك ئىش مۇجۇپ داغ ـ ھەسرەتتە پۇچۇلاۋاتىدۇ ، ئۇنى بېرىۋەتسە ، يەنە قانچىلىك كۆيىدۇ ؟ ! ھېلىمۇ بالىلار غەمگە چۆمگەندە ، چۈش كۆرۈپ جۆيلىگەندە ، توۋلىغاندا ، ئاتا ـ ئانام قېنى ؟ دەپ سورىغاندا ، ئۇلار مىڭ ـ مىڭ ئۆلۈپ ـ تىرىلىۋاتىدۇ ، كۆز ئالدىدىن ئاشۇ چۈشكە ئوخشاش قاباھەتلىك ھايات كارتىنىسى دەممۇدەم تەكرار ئۆتۈۋاتسا . . .ئاھ . . .ئاھ !

قاباھەتتىن قالغان قىسمەتلىك ئەلبوم

زېمىن تۈيۈقسىز ، شۇنداق تۈيۈقسىز سىلكىندىكى ، كۆزنى يۇمۇپ ـ ئاچقۇچە ، سانسىز ھاياتلىق بۇ دۇنيا بىلەن ، ھايات بىلەن ۋىدالاشتى ، تۇمەنلىگەن مەنقۇلاتلار چەيلىنىپ ، كۈكۈم ـ تالقان بولۇپ كۆزدىن غايىب بولدى . ئاشۇ دەقىقىدە تەقدىرى شۇ قەدەر تەتۇر ، ئۇمرى شۇ قەدەر قىسقا ھەسەن ئىسمايىل بىلەن زەينەپگۈل ھاياتلىق ئالىمى بىلەن خوشلاشتى . ئەنە ئاشۇ چاغدا ،بۇخەلىچەم ئەمدىلا مەكتەپكە مېڭىپ ئىشىك ئالدىغا چىققان ، دادىسى بىلەن ئانىسى ئۈكىسى ھەززىتىئېلىغا تاماق يېگۈزۈۋاتاتتى .

ـــ ۋاي ، ئاللا ، قېچىڭ !

ـــ بالىنى ئېلىڭ !

بىر ـ بىرىگە خىتاب قىلغان ھەسەن ئىسمايىل بىلەن

زەينەپگۈل ئىشىككە قاراپ ئېتىلدى . ئۇمرى شۇ قەدەر قىسقا ، پېشانىسى شۇ قەدەر شورلۇق ئانا بىلەن دادىغا ھاياتلىق ئالىمى ئۇچ قەدەمدىن بەش قەدەمگىچە پۇرسەت بەرگەن بولسىمۇ ، ئالتىنچى قەدەمنى ، پەقەت دەقىقىمۇ كەتمەيدىغان پۇرسەتنى بەرمىدى ، ئىشىكتىن قەدىمى ئېلىنغان زەينەپگۈلنى ئۆينىڭ تېمى بىلەن پاخال - پۇخۇلدا يېپىلغان پېشايۋىنى باستى . بالىنى چىڭ قۇچاقلىغان دادىنى شاللىق كارىۋاتتىن سىيرىلىپ چۈشۈۋاتقاندا ، ئۆينىڭ ئىككى تەرەپكە سىلكىنىشتە يېقىلغان تېمىدىن كېيىن قالغان ئۆي ئۆگزىسى گۈمبۈر - گاراس قىلغان ئاۋاز بىلەن تەڭ كېلىپ باستى . ئوغۇل ئۇنىڭ قۇچىقىدا قالدى . «ۋايجان ، ۋايجان ، قۇتقۇزۇڭلار ! . . . » دېگەن ئىڭراش ، ئىلتىجا يەر تېگىدىن بىرقانچە قېتىم ئاڭلاندى . تىترەپ سىلكىنىۋاتقان بۇخەلىچەم ئۆيى تەرەپكە قاراپ گۈلدۈرلىگەن ، قاراسلىغان ئاۋاز بىلەن تەڭ ئۆيلەرنىڭ ئۆرۈلۈۋاتقانلىقىنى ، ئارقىدىنلا بىر خىل توپا ، تۈمانلىق چاڭ - توزان پۈتۈن ئۆينى بېسىپ ، پۈرركىدە قويۇن ھاسىل قىلغانلىقىنى كۆرۈپ ، ھاڭ - تاڭ قالدى .

ـــ ئانا ، ۋاي دادا ! سىلەر نەدە ! ـــ ئۇ يۇگۈرگەن پېتى بېرىپ قارىۋىدى ، ئاتا - ئانىسى كۆرۈنمىدى ، ئۇلارنى ئۆي تاملىرى بېسىپ بولغانىدى . ئۇ تاغىسىنىڭ ئۆيىگە بېرىۋىدى ، ئۇ يەردىمۇ ئۆيلەر ئۆزىنىڭ ئۆيىگە ئوخشاش بولۇپ كېتىپتۇ . تاغىسى ۋە تاغىسىنىڭ خوتۇنى ھېلىمۇ ياخشى بار ئىدى ، ئۇ ، ئۇلارنى ئۆيىگە باشلاپ كېلىپ ، دادىسى بىلەن ئانىسى ، ئۇكىسى بار ئۆينى كۆرسەتتى ، بىر دەملىك قىيا - چىيالاردىن كېيىن ئۇلارنىڭ جەسىتىنى كولاپ ئېلىشتى . دادىسى ئۇكىسىنى مەھكەم قۇچاقلىغان ھالدا قېتىپلا قاپتۇ ، ئۇكىسىنىڭ ئازراق تىنىقى بار ، ئەمما نىمجان ئىدى ، باشقىلار ئۇنىڭ ئۇكىسىنى بىر نېمىلەرنى قىلىپ يۈرۈپ ھوشىغا كەلتۈردى . . .

2003 ـ يىلى 2 ـ ئاينىڭ 24 ـ كۈنى تاڭ سەھەر . ئۇرۇمچى ۋاقتى سائەت 8 دىن 3 مىنۇت ئۆتكەندە ، يەر ـ جاھاننى بىر ئالغان گۈلدۈرلىگەن ئاۋاز بىلەن تەڭ دەرىجىسى 8 .6 بال ، بۈزغۇنچىلىق خاراكتېرى ئېغىر بولغان بىر قېتىملىق يەر تەۋرەش ھادىسىسى يۈز بەردى : شىمالىي كەڭلىك 39 گرادۇس 29 مىنۇت ، شەرقىي مېرىدىئان 77 گرادۇس 15 مىنۇت دائىرىسىدە يۈز بەرگەن بۇ قېتىملىق يەر تەۋرەشتە يەر ئاستى تۈيۈقسىز ،دەھشەتلىك گۈلدۈرلەپ ، زېمىن شۇنداق سىلكىندىكى ، ئۇنىڭ دەھشىتىدىن يەر چاك ـ چاك يېرىلدى ، يەر ئاستى سۇلىرى تاشقىن بولدى ، بارلىق نەرسىلەر ئۆزىنىڭ تەڭپۇڭلۇقىنى قىلچىلىكمۇ ساقلاشقا قادىر بولالمىدى . بۇ ، مۇشۇ قېتىم يەر تەۋرىگەن رايونلارنى مەركەز قىلىپ ، بەش بالدىن يۇقىرى تەۋرىگەن 19 ـ قېتىملىق يەر تەۋرەش بولۇپ ، ئادەم ئۆلۈش ، يارىلىنىش كۆلىمىنىڭ چوڭلۇقى دۇنيانى ھاڭ ـ تاڭ قالدۇردى . شۇ كۈندىكى قاباھەتلىك تارىخ پۈتۈن دۇنيانى زىلزىلىگە سالدى ، چۈنكى شۇ دەقىقىدە ، ئاشۇ بىر پارچە كۆيۈك يارىسى پەيدا بولغان زېمىندا خام كېسەكتىن قوپۇرۇلغان ئۇيغۇر دېھقانلىرىنىڭ ئۆيلىرى بىرمۇبىر گۈمۈرۈلۈپ ، بوستانلىقلار ، چىمەنلىكلەر ئارىسىدا بوستانلىق خارابىسىنى پەيدا قىلدى ؛ ئېگىز ـ پەس قۇم دۆڭلىرى سەل بولۇپ ئېقىپ تۈزلىنىپ قالدى . ئاپەتنىڭ زەربىسى ئەڭ ئېغىر بولغان چوڭقۇرچاق ، سېرىقبۇيا ، ئالاغىر قاتارلىق يېزا ـ بازارلاردا 268 نەپەر ھاياتلىق ئىگىسى بىئەجەل جاندىن ئايرىلدى ، 4850 ئادەم يارىلاندى ، بۇنىڭ ئىچىدە 2050 ئادەم ئېغىر دەرىجىدە زەخىملەندى ، ئۇلاردىن يەنە قانچىسى قۇتقۇزۇش داۋامىدا جان بېرەر ، ئۇلاردىن قانچىسى نىمجان ، روھىي زەئىپلىككە دۇچار بولار !؟ 30 مىڭ 402 ئائىلىنىڭ ئۆيى ئۆرۈلۈپ چۈشتى ؛ بۇنىڭدىن باشقا يەنە ، 22 مىڭ 101ئائىلىنىڭ 80مىڭ ئېغىز

ئۆيى ئوخشاش بولمىغان دەرىجىدە ۋەيران بولدى . نۇرغۇن چارۋا ، ئۆي قۇشلىرى ئۆلدى . 20 يىل ، 30 يىل ھەتتا بىر ئۆمۈر تەر تۆكۈپ ئىشلەپ ، نامراتلىقنى ئۆزگەرتەلمىسىمۇ ، ئۆزلىرىگە يارىشا توپلىغان مەنقۇلاتلىرى ، ئائىلە ئىگىلىكى كۆكۈم - تالقان بولۇپ ، مەڭگۈ ئەسلىگە كەلتۈرگىلى بولمايدىغان ھالغا كېلىپ قالدى .

بۇ ، شاپائەتلىك دۇنيا

مۇشۇ قېتىمقى يەر يەۋرەشتە ، 103 مەكتەپ ، 16 شىپاخانا ، يېزا - كەنت ئورگىنى ۋە بىر قىسىم مەدەنىيەت ئورۇنلىرى ، سۇ ئىنشائاتى ، قاتناش مۇئەسسەسىلىرى ، توك ، ئېلېكتر ئېنېرگىيىسى ، ئالاقىلىشىش ئەسلىھەلىرى پۈتۈنلەي ۋەيرانچىلىققا ئۇچراپ ، بىۋاستە زىيان ناھايىتى زور بولدى . بۇنىڭ ئىچىدە ، چوڭقۇرچاق يېزىسىدىكى 26 ئوقۇتۇش نۇقتىسىدا 236 ئېغىز سىنىپ ، 60 ئېغىز ئىشخانا ، 352 ئوقۇتقۇچىنىڭ ئۆيى پۈتۈنلەي ئۆرۈلۈپ چۈشۈپ ، 9300 ئوقوغۇچى ، 350 نەپەر ئوقۇتقۇچى نورمال ئوقو - ئوقۇتۇشنى يۈرگۈزۈشكە مۇمكىن بولمىدى ، 33 نەپەر ئوقوغۇچى ، بىر نەپەر ئوقۇتقۇچى ئائىلە ئەزالىرى بىلەن تام ئاستىدا قېلىپ قازا قىلدى .

شۇ يىلى 5 - ئاينىڭ 4 - كۈندىكى 2 - قېتىملىق 5 . 8 بال قاتتىق يەر تەۋرەشتە يەنە يەكەن ناھىيىسى قوشۇلۇپ ، بەش ناھىيە ،37 يېزا - بازار ، 90 نەچچە كەنتتىكى 650 مىڭ ئادەم ئاپەتكە ئۇچرىدى .بۇ ئىككى قېتىملىق قاتتىق يەر تەۋرەشتە ، ئەڭ ئالدى بىلەن شۇ يەردىكى خەلق ئۆزىنى ئۆزى قۇتقۇزغاندىن باشقا ، ئازادلىق ئارمىيە ، قوراللىق ساقچى قىسىم كومانىدىر - جەڭچىلىرى ۋە يەرلىكتىكى ھەر دەرىجىلىك پارتىيە ،

هۆكۈمەتلەر جىددىي تۈتۈش قىلىپ ، 1 - قېتىملىق يەر تەۋرىگەندىن كېيىنكى تۆتىنچى كۈنىلا چېدىر تىكىپ ، مەكتەپلەرنىڭ ئوقۇتۇشىنى % 80 ئەسلىگە كەلتۈردى ، تەرتىپنى ياخشىلىدى ؛ ئاپەتتىن قۇتقۇزۇش جەريانىدا ، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى بىر قىسىم ئورۇن ۋە شەخسلەر چوڭقۇرچاق يېزىسىدا بۇخەلىچەم بىلەن ھەززىتىئېلىغا ئوخشاش ئاتا - ئانىسىدىن ئايرىلىپ قالغان توققۇز نەپەر ، ئانىسى ياكى دادىسىدىن ئايرىلىپ قالغان 153 نەپەر بالىنى بېقىۋېلىش ، پاراۋانلىق مەكتىپىدە تەربىيىلەش لايىھىسىنى سۇندى . . .

ھاياتلىق بار يەردە ئۇلۇغلۇق بولىدۇ ، ئۇلۇغلۇق بار يەردە مۇھەببەت ، مېھرىبانلىق ، كۆيۈنۈش ، ۋاپا ، ھەمداستىخانلىق بولىدۇ . يەر تەۋرەشنىڭ ئەڭ ئېغىر زەربىسىگە ئۇچرىغان چوڭقۇرچاق ، شۇنداقلا ، سېرىقبۇيا ، ئالاغىر ، يېڭىئۆستەڭ ، ئاۋات قاتارلىق يېزا - بازارلار ، پەيزاۋات ، مەكىت ، يوپۇرغا ناھىيىلىرىدىكى بۇ قېتىملىق يەر تەۋرەشنىڭ زىيىنىغا ئۇچرىغان خەلقلەر ھەر مىللەت خەلقىنىڭ سېخىيلىق بىلەن قىلغان ھىممىتىگە سازاۋەر بولدى . ئەنە ئاشۇ يەردىكى مېھرىبانلىق ۋە پىداكارلىق ، جاسارەت داستانلىرى ئالدىدا ئادەمنىڭ كۈندىلىك تۇرمۇشىدىكى دەتالاشلىرىنىڭ ئەسلى ماھىيەت ئەمەس ، پەقەت بىر خىل شەكىل ئىكەنلىكىنى ھېس قىلىپ قالىدىكەن ، ئىنسانىنىڭ بىر - بىرىگە كۆيۈنۈشتەك ئەسلى قىياپىتىنىڭ ھەقىقىي ماھىيەت ئىكەنلىكىنى كۆرۈۋالغىلى بولىدىكەن . قاراڭ ، ماشىنا - ماشىنىلارغا بېسىلغان ماددىي ئەشيالار يېزا - قىشلاقلارغىچە ئايىغى ئۈزۈلمەي يەتكۈزۈلدى ؛ تېلېگراممىا ، ھال سوراش سادالىرى تەرەپ - تەرەپتىن يوللاندى ، ساخاۋەت ئىگىلىرى ھارۋا - ھارۋا ، تاغار - تاغاردا نان ، گۆش ، سامسا ، ئىسسىق پولۇلارنى تارقاتتى . . . يەر تەۋرەپ نەچچە سائەتتىن كېيىنلا باشلانغان بۇ كۆرۈنۈشلەرنىڭ تېخى ئايىغى

ئۇزۇلگىنى يوق . قۇتقۇزۇش جەڭدە نەچچىلىگەن كادىرنىڭ كۆزى ئۇيقۇغا ، كاسىسى ئورۇندۇققا ، ئاغزى ئىسسىق چايغا تەگكىنى يوق . بۇ مۇھەببەتلىك ، قايناق دۇنيا ئادەمگە دۇنيانىڭ نەقەدەر گۈزەللىكىنى ، ھاياتلىقنىڭ نەقەدەر قىممەتلىك ئىكەنلىكىنى ، ئادەملەرنىڭ نەقەدەر كۆيۈملۈك ، مېھرىبان ئىكەنلىكىنى دەلىللەپ بەردى .

خاتىمە

سىز ئاشۇ زېمىندىن يىراق جايدا — شەھەردە ئىشلەۋاتقان بولسىڭىز ، قىيامەت قايىم بولغان ئاشۇ زېمىننىڭ كۆرگىن ، 1 ـ قېتىملىق قاتتىق يەر تەۋرەشتىن كېيىن ئىلگىرى ـ ئاخىر 2000 قېتىمدىن ئارتۇق قالدۇق يەر تەۋرىگەنلىكىنى بىلگەن بولسىڭىز ئۆزىڭىز ياشاۋاتقان كەسكىن ، زىددىيەتلىك ، رىقابەت ئىچىدىكى تۇرمۇش قايىنىمدا نۇرغۇن ئىشلارنى ئازابلىق دەپ قاراپ ، تۇرمۇشتىن ، ھاياتتىن بىزارلىق ھېس قىلىشىنىڭ زۆرۈرىيىتى يوقلۇقىنى ھېس قىلغان بولاتتىڭىز ، ئۆزىڭىزنىڭ ناھايىتىمۇ بەختلىك ياشاۋاتقانلىقىڭىزنى سەزمىگەنلىكىڭىزدىن ئەپسۇسلىناتتىڭىز . قاراڭ ، ئاشۇ بىچارە يېتىم بالىلار ، ئاتا ـ ئانىلار بۇنىڭدىن كېيىن تۇرمۇشنىڭ قوقاسلىرىدا يەنە قانچىلىك پۇچۇلىنار ؟ ھەي ئىسسىت ، ھەي ئىسسىت ! ئىچىنىشلىق ، قاباھەتلىك ھەم مەڭگۈلۈك تارىخ بولۇپ قالىدىغان بۇ كارتىنىنىڭ ئارقىسىغا ئاجايىپ گۈللىنىش ، تەرەققىي قىلىشتىن ئىبارەت يەنە بىر كېلەچەك يوشۇرۇنغان بولسىمۇ ، ئاشۇ قاباھەتلىك چۈشىنىڭ رېئاللىقى ئاستىدا ھايات بىلەن ئەبەدىلئەبەت ۋىدالاشقان ئاشۇ كىشىلەرنىڭ ئۇرۇق ـ ئەۋلادى ، بالا ـ چاقىلىرى ئۈچۈن مىڭ جەننەت ھۇزۇرى بەخشىندە قىلىنسىمۇ ، داغ ـ ھەسرەتنىڭ ئورنىنى مەڭگۈ ـ مەڭگۈ

باسالمايدۇ ، هازىر ھۆكۈمەت پىلانلىغان 30 دىن 50 نەچچە كۆادرات مېتىرغىچە ئۆيلەر ھەممە ئائىلىگە بىر تۇتاش سېلىپ بېرىلىپ ، ۋاقىتلىق قىينىچىلىقى ھەل بولسىمۇ ، ئازابىي يېنىكلىمەيدۇ ، ھازىرغىچە توپلانغان نۇرغۇن ئىشانە ، دۆلەت مالىيىسى دۆلەت ئىچىدىكى ھەر تۇرلۈك ئاپەتلەرگە ياردەم بېرىش ئۈچۈن ئاجرىتىشنى بېكىتكەن پۇلنىڭ بىر بۆلىكى ئۇلارنىڭ تۇرمۇشىغا دەماللىقا دال بولسىمۇ ، مەڭگۈلۈكى ئۈچۈن ئازلىق قىلىشى مۇمكىن ، كۆڭلىنى ئەمىن تاپقۇزۇشى ناتايىن . . . پەقەت كېيىنكى نەچچە ئەۋلادلار بۇ دەھشەتنى بارا - بارا ئۇنتۇپ كېتىشى مۇمكىن . قاراڭ ، ئاۋۇ ئىككى بالىغا ، ئۇلار ئاتا - ئانىسىنىڭ باغرىغا قانمىغان ، ئۇلار ئەقلىنى تاپقاندا ، بۇ بەختسىزلىكنىڭ دەھشىتىنى بىلىپ يېتىدۇ . مېھرىبانلىق ۋە كۆيۈنۈشنىڭ نېمىلىكىنى بىلىدۇ .

ئۇ بالىلار نۆۋەتتە ھەر تەرەپلىمە كۆيۈنۈش ، مېھرىبانلىققا ئېرىشكەن بولسىمۇ ، بۇنىڭدىن كېيىنمۇ داۋاملىق جەمئىيەتنىڭ كۆپ تەرەپلىمە ياردىمىگە موھتاج بولىدۇ . . .

سۆيۈملۈك بالىلار ، ياخشى تۇرمۇش شارائىتىدىن بەھرىمەن بولغان ۋاقىتلاردا ئاشۇ بالىلارغا ياردەم بېرىشنى ئەستىن چىقىرىپ قويماڭلار ، كىچىك ، ئاز دېمەي ، بىر پۇڭ پۇل تېجىسەڭلارمۇ ، بىر دانە قەلەم ياكى بىر دانە ئۆچۈرگۈچ ، دەپتەرنى ئېشىنالىساڭلارمۇ ئاشۇلارغا ئەۋەتىپ بېرىڭلار ؛ قەدىرلىك ئاتا - ئانىلار ، بىر قېتىملىق چاي ، بىر قېتىملىق ئولتۇرۇشۇڭلارنىڭ مەرىدىن كېچىپ ، ئاشۇ بىچارە يېتىم بالىلىرىمىزغا مېھىر - شەپقەت قىلىش مەجبۇرىيىتىڭلارنى ئادا قىلىپ قويۇڭلار !

ئاپەت رایوندىكى غەمخورلۇق

مەتىمن زۇنۇن ۋە ئەمەلىي تەربىيە

ئالتۇن كۈۋرۈكتىكى

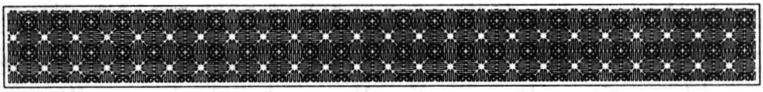
رىشتە

قەلب چوققىسى

دوستۇم ، ئۇلۇغلاردىن بولمىساڭمۇ بولىدۇ ، قەلبىڭ ئۇلارنىڭكى بىلەن تەڭ ئېگىزلىكتە بولسۇن ؛ قەھرىمان بولمىساڭمۇ بولىدۇ . قەلبىڭ ئۇلارنىڭكى بىلەن تەڭ ئېگىزلىكتە بولسۇن ؛ دانىشمەن بولمىساڭمۇ بولىدۇ ، قەلبىڭ ئۇلارنىڭكى بىلەن تەڭ ئېگىزلىكتە بولسۇن .

پەسلىك — بىر ئادەمنىڭ مەغلۇپ بولغانلىقى ياكى ئورنىنىڭ تۆۋەنلىكىنى ئەمەس ، بەلكى قەلبىنىڭ پەسلىكىنى كۆرسىتىدۇ . ئالىيجانابلىق بولسا ، بىر ئادەمنىڭ ئالەمشۇمۇل مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشىپ نامىنىڭ پۈتۈن جاھانغا تارالغانلىقىنى ئەمەس ، بەلكى قەلبىنىڭ مەڭگۈ ئالىيجانابلار بىلەن تەڭ ئېگىزلىكتە تۇرۇشىدىن شەكىللەنگەن خىسلىتىنىڭ ئالىيجانابلىقىنى كۆرسىتىدۇ . ھەرقانداق ئادەم ئالدى بىلەن ئۆز قەلبىنى بەلگىلىك ئورۇنغا قويۇپ ، ئاشۇ ئېگىزلىكنى ئۆزىنىڭ كۆرەش نىشانى قىلغاندا ، كۆز ئالدىدىكى ھەرقانداق نەرسە ئالدىدا تەمتىرەپ قالمايدۇ ، ئۆزىنى باشقىلاردىن تۆۋەن چاغلىمايدۇ ، بۇنىڭ بىلەن بېشىنى كۆتۈرۈپ ماڭالايدۇ . قەلبىنى ئۇلۇغلار بىلەن تەڭ ئېگىزلىككە قويالىغان كىشى قەلب بوستانىغا پۈتۈن جاھاننى سىغدۇرالايدۇ ؛ قەلبىنى قەھرىمانلار بىلەن تەڭ ئېگىزلىككە قويالىغان كىشى ۋۇجۇدىدا قەيسەرلىك ، جاسارەتنى پەرۋىش قىلالايدۇ ؛ قەلبىنى ئاقىللار بىلەن تەڭ ئېگىزلىككە قويالىغان كىشى ۋۇجۇدىدا پاراسەت گۈللىرىنى ئېچىلدۇرۇپ ، ھەقىقىي باش كۆتۈرۈپ ياشاش ئىمكانىيىتى يارىتالايدۇ .

مۇقەددىمە

سۇغۇرتا شىركىتىنىڭ تۈر تونۇشتۇرۇش پائالىيىتى قىزغىن داۋاملىشىۋاتاتتى . رابىيەم مۇھەممەت پائالىيەتنىڭ بارلىق ئىشتىراكچىلىرىغا قايناق ھېسسىياتى ۋە چوڭقۇر ئىچكى - تاشقى كەچۈرمىشلىرىدىن ھاسىل بولغان تەپەككۇرىنى ئىزھار قىلماقتا ئىدى :

ــ بىز ھازىر تولىمۇ كەسكىن ،شۇنداقلا ،قىزغىن ، خاتىرجەم جەمئىيەت قوينىدا ياشاۋاتىمىز ، قىزغىنلىق ھاياتقا بولغان تەلپۈنۈشنى نامايان قىلسا ، خاتىرجەملىك كىشىلىك تۈرمۇشىمىزنىڭ پاراۋانلىقىنى نامايان قىلىدۇ . دەل مانا مۇشۇنداق جەمئىيەتتە كەلگۈسىنى ئويلىشىمىز ۋە كەلگۈسىدىكى خاتىرجەم تۈرمۇشىمىزغا ئاساس سېلىشنى ئويلىشىمىزغا توغرا كېلىدۇ . شۇنداقلا ، ئۇنىڭ ئۈچۈن مەبلەغ سالمىساق بولمايدۇ . خاتىرجەم تۈرغان كۈنلەردە خاتىرجەمسىزلىكنى ،بەختسىيار كۈنلەردە بەختسىزلىكنى ئويلاش ، خاتىرجەم ، بەختسىيار مىنۇتلاردا كەلگۈسىدىكى بەختسىيارلىق ، خاتىرجەملىككە كېلىدىغان خىرىسنى ، رىقابەتنى ، چىقىش يولىنى ئىزدىشىمىز كېرەك . بۇ بىر ئائىلە ، بىر ئادەم ، بىر مىللەت ، بىر دۆلەت ۋە پۈتۈن دۇنيا دىققەت قىلىشقا تېگىشلىك مۇھىم ئىش . مانا مۇشۇنداق پەيتتىكى ، كېلەچەكتىكى خاتىرجەملىك ، بەخت نەدىن كېلىدۇ ؟ قانداق يارىتىلىدۇ ؟ بۇنىڭ يولى كۆپ ،مەزمۇنى مول بولۇشى مۇمكىن . بۇ يەردە بۇنىڭغا ئەڭ ياخشى جاۋاب بىرىدىغان تۈر يەنىلا سۇغۇرتا ئىشلىرى بولۇپ ، ئۇنىڭ ئىشەنچ ۋە كاپالىتى

بىزنىڭ ئاشۇ خىل تەشنالىقىمىزنى قاندۇرىدۇ .نېمە ئۈچۈن ؟ مەن بۇ سوئالغا باشقىلارنىڭ بۇ ھەققىدىكى يەكۈنلىرى ، ئاندىن كۆز ئالدىمىزدا يارالغان تېپلارنىڭ ئۆز ئاغزىدىكى بايانلىرى ئارقىلىق جاۋاب تېپىۋېلىشىڭلارغا ئىشىنىمەن : شياڭگاڭدىكى مەلۇم بىر شىركەتنىڭ دىرېكتورى تۈيۈقسىز قازا قىلغان ، ئۇنىڭ نەچچە تىرىليون قىممىتىدىكى مال ـ مۈلكى ئايالى ۋە بالىسىغا قالغان . بىراق ، كېيىنكى بىرنەچچە يىلدا پاي چېكىنىڭ باھاسى چۈشۈپ كېتىشى سەۋەبىدىن شىركەتنىڭ مال ـ مۈلكى قەرزگە بويلاشماي ، ئايالى بىلەن بالىسى تالادا قالغان . دەل شۇ چاغدا سۈغۇرتا شىركىتى بۇ ئايال بىلەن بالىنى چاقىرىپ ئۇلارنىڭ 30 نەچچە يىل ئاۋۇال تۆلەپ قويغان سۈغۇرتا پۇلىنى ئېلىۋېلىشىنى ئېيتقان ، بۇ چاغدا ئايالغا 500 مىڭ يۈەن سۈغۇرتا پۇلى بىرىلگەن ھەم ئۇمرىنىڭ ئاخىرىغىچە سۈغۇرتا شىركىتىنىڭ تۆلەم پۇلىدىن بەھرىمەن بولۇش ، بەختلىك تۇرمۇش كەچۈرۈش پۈرسىتى يارىتىپ بېرىلگەن ، چۈنكى سۈغۇرتا پۇلى باشقىلاردىن قالغان قەرزگە تۈتۈپ قېلىنمايدۇ ، مىراس بېجى ئېلىنمايدۇ . مۈباداً مال ـ مۈلۈك مىراس قالسا ، چەت ئەللەردە مىراس بېجى كۆپ ھاللاردا % 70 ئېلىنىدىكەن . بۈنىڭدىن قارىغاندا سۈغۇرتىغا مەبلەغ سالغانىنىڭ پايدىسى كۆپ ، ئەمدى قەشقەر شەھىرىدىكى بىر مۇئاملىدارىمىز ئۆز كەچۈرمىشىنى سۆزلەپ بېرىدۇ .

ـــ مەن بىر ئاددىي شەھەر ئاھالىسى ، ـــ دەپ سۆزىنى باشلىدى سەھنىگە چىققان بىر پېشقەدەم ئايال ،ـــ بىز بىرقانچە يىل ئاۋۇال ئەر ـ خوتۇن سۈغۇرتىغا قاتناشقان ، بۇلتۇر ئېرىم ئېغىر كېسەلگە گىرىپتار بولغاندا پۇلدىن قىسىلىپ قالدۇق ، سۈغۇرتا شىركىتى بۈنىڭدىن خەۋەر تېپىپ بىزگە 40 نەچچە مىڭ يۈەن داۋالىنىش چىقىمىنى بېرىپ ، غەمدىن خالاس قىلدى . سۈغۇرتىغا پۇل تاپشۇرغانلىق خۇددى بىر كوزىغا ھەر كۈنى پۇل

تاشلاپ ، ئاخىرىدا كاللەك ئالتۇن ئالغان بىلەن ئوخشاش ئىش ئىكەن . شۇڭا مەن كىمنى كۆرسەم سۇغۇرتىغا قاتنىشىشنى تەۋسىيە قىلىدىغان بولدۇم . . .

2004 ـ يىلى 2 ـ ئاينىڭ 28 ـ كۈنىدىكى بۇ پائالىيەتكە قەشقەر شەھىرىدىكى ھەرقايسى تارماقلاردىن 150 دىن ئارتۇق كىشى قاتناشقانىدى . ھەممىسىنىڭ نەزىرى رابىيەمگە تىكىلگەن ، شۇڭا جىمجىت ئولتۇراتتى ، سۆھبەت ئارىلىقىدىكى ناخشا ـ ئۇسسۇل نومۇرلىرى كەيپىياتنى تېخىمۇ جانلاندۇرۇۋەتتى . رابىيەم سۆزىنى داۋام قىلدى :

ــ بىز ھازىر تۇرۇۋاتقان دەۋر ھەممە مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇۋاتقان دەۋر ،دېمەكچىمەنكى ، بايام سىلەرگە دەپ ئۆتكەندەك ، بەخت ، خاتىرجەملىك ۋە ئۇنىڭ قارشىسىدىكى خىرىسمۇ مەۋجۇت ، يەنە ئۇچۇر ھەم رىقابەتمۇ تەڭ مەۋجۇت . ھاياتتا ، ھەرقانداق بىر دەۋردە سەلبىيلىك بىلەن ئىجابىيلىق ھامان ئورتاق مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ ، بۇگۈنكى دەۋر ئالدىنقى دەۋرگە ئوخشىمايدۇ . شۇڭا بىز ھازىرغا ماسلاشمىساق بولمايدۇ ، يەنى بىز بۇرۇنقى ئۇسۇل ، تەرتىپ بىلەن ئىش قىلىۋەرسەك ، بىزنى رىقابەت شاللىۋېتىدۇ ، شۇڭا دەۋرگە ماس كېلىدىغان ئۇسۇل ، تەرتىپنى قوللىنىپ ، كەلگۈسىدە ئەسقاتىدىغان ئۇسۇلنى بويلاپ مېڭىشىمىز كېرەك . ئەڭ مۇھىمى بىز يېڭى بىلىم ، يېڭى تېخنىكا ، يېڭى ھاسلاتقا يۈزلىنىپ ، تۇرمۇشىمىزنى ياخشىلىشىمىز ، زامانغا ماسلىشىشىمىز كېرەك . ھازىر بىزنىڭ ئالدىمىزغا نۇرغۇن مەسىلىلەر قويۇلۇۋاتىدۇ . بالىلارنى ئوقۇتۇشىمىز ، ئۆزىمىز ئوقۇشىمىز ، تۇرمۇشىمىزنى ئورۇنلاشتۇرۇشىمىز ، خىزمەت ئورنى تېپىشىمىز ، داۋالىنىشىمىز ، قېرىغاندا بېقىلىشىمىز كېرەك ، سانىساق شۇنداق كۆپ ؛ قانداق قىلىمىز ؟ قارىساق ، بۇلارنىڭ ھەممىسىگە مەبلەغ كېتىدۇ ، ھازىر ئۆمۈر ئۇزىراۋاتىدۇ ، 2025 ـ يىلىغا

بارغاندا كىشىلەرنىڭ ئوتتۇرىچە ئۆمرى 125 ياشقا ئۇزىرايدۇ . بىراق هازىر جەمئىيەتتىكى ئىش ئورنى ئاز ، كىشىلەرنىڭ ئىشلەش ۋاقتى قىسقا ، قىسقا ۋاقىت ئىچىدە توپلىغان مەبلەغ - ئىش هەققى قېرىغاندا تۇرمۇش ئورۇنلاشتۇرۇشقا يەتمەيدۇ ، قانداق قىلىش كېرەك؟ شۇڭا تاپقان پۇلنى هەر خىل تۇرگە مەبلەغ قىلىپ سېلىپ ، كېرىمنى ئاشۇرۇش ۋە مۇقىملاشتۇرۇش كېرەك ، پەقەت شۇنداق قىلغان ۋە ئۇنى ياخشى باشقۇرغاندىلا ، پۇلنىڭ قىممىتى ساقلاپ قېلىنىدۇ . . .

ئەمدى ، بىز قانداق تۇرلەرگە مەبلەغ سالساق بولىدۇ؟ بىرىنچى ، ئۆي - مۇلۇك سودىسىغا مەبلەغ سېلىش كېرەك .ئۇ مۇقىم مۇلۇك تىپىدىكى سودا بولۇپ ، قىممىتى تۆۋەنلىمەيدۇ ، ئاشىدۇكى ، دىرى يوقالمايدۇ ، پەقەت زىيان چىقمايدۇ . قىممىتىگە كاپالەتلىك قىلغىلى بولىدۇ ؛ ئىككىنچى ، زايوم سودىسىغا مەبلەغ سېلىش كېرەك ، ئۇنىڭ ئۆسۈم نىسبىتى بەك يۇقىرى ؛ ئۈچىنچى ، پاي چېكى ئۆيناش كېرەك ، ئۇ هەر كۈنى قىممەت تولۇقلاپ بارىدۇ ؛ تۆتىنچى ، سۇغۇرتىغا مەبلەغ سېلىش كېرەك . ئۇ هەم قىممىتىگە ،هەم دىرىگە كاپالەتلىك قىلغىلى بولىدىغان سودا ، خېيىمخەتىرى پەقەت يوق . سۇغۇرتا شىركىتى ۋەيران بولمايدۇ ، ۋەيران بولۇشقا يول قويۇلمايدۇ ، ۋەيران بولۇشقا توغرا كەلسە ئالدى بىلەن مەلۇم بىر سۇغۇرتا شىركىتىگە ئۆتكۈزۈپ بېرىلىپ ، مۇئامىلىدارلارنىڭ هېساباتتىكى پۇلىنى قوغداپ قالىدۇ ، باج ئالمايدۇ ، توڭلىتىلمايدۇ .

مەن يەنە بىر ئىشنى دەپ قويای ، بەزىلەر سۇغۇرتىغا قاتنىشىدىغان پۇلنى قانداق يىغارمىز دېيىشى مۇمكىن ، بۇنىڭ يولى ئاسان ، سۇغۇرتا شىركىتى توختام بويىچە هەق ئالغاندىن باشقا ، سۇغۇرتا هەققىنى تۇرکۈم ۋە مۇددەتكە بۆلۈپ مۇڭاپىق تۆلەشكە يول قويىدۇ ، سۇغۇرتىغا قاتناشماقچى بولغان ئادەم

مۇنداق بىرقانچە ئىشنى قىلىشى كېرەك : بىرىنچى ، ئائىلە ئىقتىسادىنى ياخشى باشقۇرۇشى كېرەك . چۈنكى پۇل تاپماق ئاسان ، ئۇنى باشقۇرۇش قىيىن ، ئائىلە ئىگىلىكى ياخشى باشقۇرۇلغاندىلا پۇل تېجەپ ، پۇل تاپقىلى ،يول ئاچقىلى بولىدۇ . ھازىرقى دەۋر دەل ئىقتىسادنى ياخشى باشقۇرۇش دەۋرى ؛ ئىككىنچى ،پىلان بولۇشى كېرەك . مەبلەغنى ياخشى پىلانلاپ ، ئىشلىتىش كېرەك ، كۈندىلىك تۇرمۇشقا سەرپ قىلىدىغان ئىقتىسادنى تۆتكە ياكى ئۇچكە بۆلۈشى كېرەك . تۆتكە بۆلگەندە ئۇنۇمى ئالاھىدە ياخشى بولىدۇ ، مەسىلەن : كۈندىلىك تۇرمۇشقا مال ـ مۈلۈكنىڭ تۆتتىن بىرىنى ، پاي چېكىگە تۆتتىن بىرىنى ، ئۆي ـ مۈلۈك سودىسىغا تۆتتىن بىرىنى ، سۇغۇرتا ئىشلىرىغا تۆتتىن بىرىنى سېلىش كېرەك . بىز مەبلەغ سىلىشتىن ئاۋۋال دائىم مۇنداق ئويلايمىز : سالغان مەبلىغىم بىخەتەر بولسىكەن ، باج تاپشۇرمىسامكەن ، مەلۇم نىسبەتتە پايدىسىنى كۆرسەم ، ئۆسۈم ئالسامكەن دەيمىز . دەل مانا مۇشۇنداق تۇر سۇغۇرتا شىركىتىنىڭ ئادەم ھاياتلىقىدىكى ئالتۇن كۆۋرۈك — راھەت بەخش مەنبەلىك سۇغۇرتا تۇرلىرى بولۇپ ، بۇ تۇرلەر سىزگە بايلىق = ساغلاملىق + سۇغۇرتا + ئۇنۇمدىن ئىبارەت بايلىقنىڭ ئاساسىنى يارىتىپ بېرىدۇ . . .قەدىرلىك مېھمانلار ، ۋاقىت — پۇل دېمەكتۇر ، سالغان مەبلەغ قانچە بالدۇر ، قانچە كۆپ بولسا ، ئېرىشىدىغان مەنپەئەتمۇ شۇنچە كۆپ بولىدۇ .بۇ سۇغۇرتىنىڭ تۈپ خۇسۇسىيىتى ، بۇ سۇغۇرتىغا قاتناشقۇچىلار كۆزدە تۇتىدىغان ئەڭ مۇھىم ھالقا .

رابىيەم دوسكىغا بىر ئادەم بەش يىلغا بۆلۈپ ، 92 مىڭ يۈەن تاپشۇرسا ، ئون يىلدىن كېيىن ، ھەتتا 60 ياشقا كىرگەندىن كېيىن ، 280 مىڭ يۈەن پۇلغا ئېرىشىدىغانلىقى ، بۇ پۇلنىڭ يىللىق ئۆسۈمى ، پاي پايدىسى ، دىرى قاتارلىقلارنى ، ئاندىن ھەر يىلى پايدىسىغا سايامەتكە باردىغان تۇرلەرنى شۇ

قەدەر ئىنچىكە ۋە قايىل قىلارلىق تونۇشتۇردى .

بۇ سورۇننىڭ ئىشتىراكچىسى بولغان مەنمۇ ئۇنىڭ ئىچىگە كىرىپلا كەتتىم ۋە بۇ تۈرگە قاتنىشىشقا چىن كۆڭلۈمدىن قىزىقىپ قالدىم .

مەن ئويلىنىپ قالدىم :ئادەملەرنىڭ كەسپىي قابىلىيىتى ۋاينغا يەتسە ، ھەرقانداق گىگانت نەرسىمۇ بوي سۇنماي قالمايدۇ . رابىيەمدىكى كەسپىي ئىقتىدار نەقەدەر جانلىق ۋە ئەتراپلىق - ھە ؟ شۇنداق ، نۇرغۇن كىشىلەر كەسىپكە ماھىر . شۇڭا ، ئۇلارنىڭ نەتىجىسى زور ، كىشىلەرگە بەرىدىغان تەسىرىمۇ شۇنداق ياخشى . ئادەم كەسىپكە بەرىلىش بىلەن بىر چاغدا ، چوقۇم باشقا ئىجتىمائىي پائالىيەتلەرگىمۇ قاتنىشىپ بەرسە ، كەسپىنى يۇرگۈزۈش ئىقتىدارى ۋە ئۇنۇمى يۇقىرى بولىدۇ . ئىدىيىۋى ساغلاملىقى ۋە جىسمانىي ساغلاملىقى ئاشىدۇ ، مەن يەنە شۇنداق ھېسسىياتقىمۇ كېلىپ قالدىم : پەقەت مۇئامىلىدىن بەھرىمەن بولغۇچىلار بولغاندا ، يەنى شۇ بىر كەسىپكە ئېھتىياجلىق بولغان كىشىلەر بولغاندىلا ، مۇلازىمەت خاراكتېرىنى ئالغان شۇ بىر كەسىپمۇ تەرەققىي قىلىدۇ ، مۇلازىمەت بولۇپ ، مۇلازىمەتتىن بەھرىمەن بولغۇچىلار بولمىسا ، ئەلا مۇلازىمەتنىڭ قىممىتى بولمايدۇ . ئۆزىدىن ئېلىپ ئۆزىنى تەرەققىي قىلدۇرۇش بىر خىل تەرەققىيات يولى بولۇپ ، ئۇ كىشىلەرگە بىر خىل رىقابەت كۈچى بەخش ئېتىدۇ ، ئۇ يەنە كىشىلەر بىلەن كىشىلەر ئوتتۇرىسىدا ئالتۇن كۆۋرۈك ھاسىل قىلىدۇ . دېمەك ، بۇنداق ئالتۇن كۆۋرۈك ئادەم ھاياتىدىكى بىر مۇستەھكەم رىشتىنى يارىتىدۇ .

بولىدىغان زىرائەت كۆكىدىن مەلۇم

رابىيەمنىڭ جۇغى كىچىك بولسىمۇ ، ئۆزى شوخ ،

ھەربكىتى چاققان قىز ئىدى . بۇ ھال ئۇنى سىنىپىدىكى ساۋاقداشلىرىدىن پەرقلەندۈرۈپ تۇراتتى . بۇ يەنە ئوقۇتقۇچى ۋە ساۋاقداشلىرىنىڭ ئامراقلىقىنى قوزغايدىغان ئارتۇقچىلىقى ئىدى . . .

ئۇنىڭ چاقماقتەك گەپ ـ سۆزلىرى ، دەرسنى ئۆگىنىش ۋە ئۆزلەشتۈرۈش قىزغىنلىقى ، سورىغان سوئاللارغا بەرگەن جاۋابلىرى ، ھەربىر ئىشتىكى تەسەببۇسكارلىقى قاتارلىق ئارتۇقچىلىقلىرىنى ئوقۇتقۇچىلار ئاغزىدىن چۈشۈرمەيتتى . ئاتا ـ ئانىسىمۇ ئۇنىڭغا قەۋەتلا ئامراق ئىدى .

1965 ـ يىلى 27 ـ مايى يەكەن ناھىيىسىدە تۇغۇلغان رابىيەم 1982 ـ يىلى 7 ـ ئايغىچە باشلانغۇچ ، تولۇقسىز ۋە تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپلەرنى ئۆز يۇرتىدا ئەلا نەتىجە بىلەن پۈتتۈردى . ئوقۇش جەريانىدا ، ئۇنىڭ دەرسلەرنى ئۆزلەشتۈرۈش نەتىجىسى ۋە بىلىم ئېلىش يولىدىكى تىرىشچانلىقى جانلىق ھەم تولىمۇ كۆزگە كۆرۈنەرلىك بولدى ، شۇڭا ئۇ پىئونېرلار ئەترىتىنىڭ يېتەكچىسى ، سىنىپ باشلىقى ، پىئونېرلار تەشۋىقات ھەيئىتى ، ئۆگىنىش باشلىقى ، سىنىپ ئىتتىپاق ياچېيكىسىنىڭ شۇجىسى بولدى . ھەر يىلى «ئىلغار سىنىپ كادىرى» ، «ئىلغار ئىتتىپاق ئەزاسى» ، «ئۈچتە ياخشى ئوقۇغۇچى» بولۇپ مۇكاپاتلاندى .

رابىيەم 1982 ـ يىلى 9 ـ ئايدا ، شىنجاڭ توقۇمىچىلىق سانائىتى تېخنىكومىغا قوبۇل قىلىندى . ئۇ بۇ مەكتەپتىمۇ تىرىشىپ ئۆگىنىپ ، دەرسلەرنى ئەستايىدىل ئۆزلەشتۈردى ۋە نەمۇنىلىك رولىنى جارى قىلدۇرۇپ ، باشقا ئوقۇغۇچىلارغا ئۈلگە بولدى . 1986 ـ يىلى 7 ـ ئايدا ئۇ مەكتەپنى ئەلا نەتىجە بىلەن پۈتتۈردى ۋە قەشقەر ئۆلايەتلىك يۇڭ توقۇمىچىلىق زاۋۇتىغا خىزمەتكە تەقسىم قىلىندى .

مۇساپە مۇشكۇل ئەمەس ، ئەمما . . .

ئۇ ئىش ئورنىغا ئىگە بولدى . ئەمما ئۇنىڭ بۇ يەردىكى تەقدىرى كاجدەك قىلاتتى .

رابىيەم مۇھەممەت ئۆز تەقدىرىنىڭ قانداقلىقى بىلەن ھېسابلىشىپ ئولتۇرمىدى . ئۇ قانداق بولۇشتىن قەتئىينەزەر ، كەسىپنى ئەملىيەتكە تەتبىقلاپ ئۆگەنمىسە ، ئىشلىمىسە بولمايتتى . ئۇ مەكتەپتە نۇرغۇن نەزەرىيە بىلىملىرىنى ئۆزلەشتۇرگەن ، مانا ئەمدى ئۇنى ئەملىيەتكە بىرلەشتۇرۇشى كېرەك ئىدى . ئۇ ئۆزىگە تەقسىم قىلىنغان خىزمەتنى جان - دىلى بىلەن بېرىلىپ ئىشلىدى . ئۇ يەردىكى كىشىلەر مۇشۇ سەۋەبتىن ئۇنى «راست ئاكتىپ» دەپ ئاتاشتى . . . .

ۋەزىپە ئېغىر ، مەسئۇلىيەت كۆچلۈك ، قائىدە - تۈزۈمگە ، ئىشلەپچىقىرىش تەرتىپىگە ئەمەل قىلىش تولىمۇ زۆرۈر ئىدى . رابىيەم خىزمەت ۋەزىپىسىنىڭ بارلىق بېسىملىرىنى يېڭىپ ، قولغا كەلتۈرگەن نەتىجىسى بىلەن باشقىلارنى قايىل قىلدى . 1986 - يىلىنىڭ ئاخىرىدا ، رەھبەرلىك ئۇنىڭ ئىقتىدارىنى ۋە ئالاھىدىلىكىنى نەزەردە تۇتۇپ ، ئۇنى زاۋۇتنىڭ تەرجىمانلىق مەخسۇس بۆلۈمدە تاشقى ئالاقە ئىشلىرىنى ئىشلەشكە قويدى . ئۇ بۇ ۋەزىپىنىڭ ھۆددىسىدىن تولۇق چىقىش ئۈچۈن ، ھەر كۈنى نەچچە ئون سائەت تىنىم تاپماي ئىشلىدى . پائالىيەت دائىرىسى كەڭ بۇ ئىش ئۇنىڭغا بەزى بېسىملارنى ئېلىپ كەلدى ، ئۆتكەلنىڭ ھەممىسىدىن سەۋرچانلىق بىلەن ئۆتتى .

1990 - يىلى 1 - ئايدا ئۇ ئىشلەپچىقىرىش تېخنىكا بۆلۈمىگە يۆتكىلىپ ، مەھسۇلات سۈپىتىنى باشقۇرۇش ، بىخەتەرلىك ، ئۆلچەملەشتۈرۈش خىزمەتلىرىگە مەسئۇل بولدى . يۇقۇ توقۇمىچىلىق زاۋۇتى ئۈچۈن چىڭ تۇتمىسا بولمايدىغان بۇ ئىش ئۇنىڭغا كۆچلۈك بېسىم پەيدا قىلدى . چۈنكى رابىيەمنىڭ

بۇ ئىشقا ھېچقانداق تەييارلىقى ۋە تەجرىبىسى يوق ئىدى . ئۇ خىزمەت داۋامىدا سۆيەت باشقۇرۇش خىزمىتىنىڭ زاۋۇتتىكى جان ھالقا ئىكەنلىكىنى تونۇپ يەتتى . ئۇ مۇشۇ ھەقتە ئىزچىل ئىزدەندى ۋە مەلۇم ئۇقۇمغا ئىگە بولدى . شۇڭا ئۇزاق ئۆتمەي ۋىلايەت تەۋەسىدىكى ئۇيغۇرلار ئىچىدىن تۇنجى بولۇپ يېتىشىپ چىققان سۆيەت باشقۇرغۇچى خادىم بولۇپ قالدى . ئۇ يەنە ئۆز ئورنىدىكى تۇرلۇك ئۆلچەم ئىشلىرىغا ئىشلىتىلىدىغان ئەسۋاب ـ ئۈسكۈنىلەرنىڭ تەكشىلىكتىكى جايلىشىش خەرىتىسىنى لايىھىلەپ سىزىپ ئۇتۇق قازاندى . 1990 ـ يىلى ياز پەسلىدە بارلىققا كەلگەن بۇ ئىش ۋىلايىتىمىز تەۋەسىدىكى مۇشۇ خىل كەسىپ بىلەن شۇغۇللىنىدىغان مۇتەخەسسىسلەرنىڭ يۇقىرى باھا بىلەن مۇئەييەنلەشتۇرۇشىگە ئېرىشتى . ئۇنىڭ بۇ جەھەتتىكى ئۇتۇق ، تەجرىبىلىرى شۇ يىلى ۋىلايەت ئاچقان سۆيەت باشقۇرۇش ، ئۆلچەمگە يەتكۈزۈش خادىملىرىنى تەربىيىلەش كۇرسىنىڭ ئاساسلىق دەرسلىك ماتېرىيالى قىلىندى . بۇ ئىشلار ئۇنىڭ قىزغىنلىقىنى ۋە كەسىپكە بولغان ئىشتىياقىنى يەنمۇ ئاشۇردى . ئۇ ، شۇ مەزگىللەردە بوش ۋاقىت چىقسىلا كەسىپكە ئائىت ماقالىلەرنى ئارقا ـ ئارقىدىن يېزىپ ، مۇناسىۋەتلىك گېزىت ـ ژۇرناللاردا ئېلان قىلدۇردى ھەم «شىنجاڭ سۆيەت باشقۇرۇش ـ نازارەت قىلىش» ژۇرنىلىنىڭ مەسلىھەتچىلىكىگە تەكلىپ قىلىندى .

رابىيەم ئۆز ئورنىدا تەشكىل ئورۇنلاشتۇرغان ھەر قانداق ئىشنى بەجانىدىل ياخشى ئىشلەپ ، ئۇچ نۆۋەت «ئىلغار ئىشلەپ چىقارغۇچى» ۋە «ئىلغار ئىتتىپاق كادىرى» بولۇپ زاۋۇت پارتكومى ، مەمۇرىيىتى ۋە ئىتتىپاق كومىتېتىنىڭ مۇكاپاتلىشىغا ئېرىشتى .

90 ـ يىللاردىكى بازارغا يۈزلىنىش ، بازار ئىگىلىكى بىلەن شۇغۇللىنىش دۆلەت ئىگىلىكىدىكى بۇ كارخانىغا بەزى

كرىزىسلارنى ئېلىپ كەلدى . بولۇپمۇ ، كارخانىنىڭ ئۇسكۇنىلىرى كونا ھەم قالاق ، ئىگىلىك باشقۇرۇش يېتەرسىز ، بازارغا يۈزلىنىشى جانسىز ، ئىشلەپ چىقارغان مەھسۇلاتلىرىنىڭ تەننەرخى يۇقىرى ، سېتىلىش ۋە ئوبوروت قىلىنىشى ئاستا بولۇش تۈپەيلىدىن ، دەۋر تەلىپىگە ماسلىشالماي ، ئىقتىسادىي ئۇنۇمى تۆۋەنلەپ ، ھاياتىي كۈچى ئاجىزلاپ كەتتى ، كىرىمى چىقىمىنى قامدىيالماي ، پايدىسى زىيانغا بويلاشماي ، ئاخىرى تاقىلىپ قالدى . رابىيەم مۇشۇ كارخانىدا ئىشلەيدىغان ئېرى نەبىجان قاتارلىق 200 نەچچە خىزمەتچى قاتارىدا 1994 - يىلى ئىش ئورنىدىن قالدۇرۇلدى . شۇنىڭ بىلەن ، رابىيەمنىڭ سەرپ قىلغان ئەقلىي ئىقتىدارى ، بۇ كارخانا ئۈچۈن ئاققۇزغان قان - تەرى ، قولغا كەلتۈرگەن شان - شەرەپلىرى كۆمۈلۈپ كەتتى ، ئۇنىڭ كۆزى ياشلاندى ، قەلبى ئازابلاندى ، يۈرىكى مۇجۇلدى ھەم ئۇ يەر - بۇ يەرلەرگە بېرىپ ھال تۆكتى ، دەرد ئېيتتى . ئۇلارغا نۇرغۇن كىشىلەر ھېسداشلىق قىلدى ، بىراق ئۇلارنىڭ ئىشسىز قالغىنى قالغان بولدى . كىرىم مەنبەسى ئۈزۈلدى . لېكىن ، رابىيەم شۇكۇر قىلىپ ، تەقدىرگە تەن بەرسە بولمايتتى . چۈنكى ئۇلار ياشىشى ، تۇرمۇش كەچۈرۈشى كېرەك . شۇڭلاشقا ئۇ ئېرى نەبىجان بىلەن مەسلىھەتلىشىپ ، نەچچە يىلدىن بۇيان ئىش ھەققىدىن ئاز - ئازدىن تېجەپ يىغقان ئىقتىسادى ۋە ئۇرۇق - تۇغقانلىرىنىڭ ياردىمى بىلەن ئازراق پۇل راسلاپ ، بىر كىچىك ئاپتوموبىل سېتىۋېلىپ ، شەھەر ئىچى كىراكەشلىك كەسپىي بىلەن شۇغۇللىنىشقا باشلىدى .

رابىيەم كىچىكىدىنلا ئەقىللىق ، بىر ئىشقا ئەستايىدىل قارايدىغان ، ھالال تۇرمۇش كەچۈرۈشكە ئادەتلەنگەن بولغاچقا ، ئائىلىدە بىكار ئولتۇرۇۋېرىپ بەكلا ئىچى تىت - تىت بولدى . بۇ خىل تەقدىر ئۇنى توختاۋسىز بىئارام قىلدى ، ياشلىق

باھارىنىڭ بىھۇدە ئۆتۈپ كېتىۋاتقان ھەربىر دەقىقىسى ئۈچۈن ھەسرەت چەكتى . يەنە بىر تەرەپتىن ، بىرەر ئىشنىڭ بېشىنى تۈتۈپ ، بۇرۇقتۇرمىلىقتىن قۇتۇلۇپ ، قەلبىدىكى روھىي بېسىم ۋە ئازابىنى تۆگىتىشنى ئويلايتتى .

«سۆيۈملۈك 53 ـ»

1997 ـ يىلى ياز ئايلىرىنىڭ مەلۇم بىر كۈنى ئۈنىڭ خېلى يېقىن ئۆتىدىغان قوشنىلىرىدىن بىرسىنى ئۈنىسى سۈغۈرتا شىركىتىدە ئىشلەپ بېقىشقا دەۋەت قىلدى ۋە رابىيەمگە مۇلازىمەت قىلىشنى ئاساس قىلىدىغان بۇ كەسپىنى ئەتراپلىق چۈشەندۈرۈپ ، ئۈنىڭ قىزىقىشىنى قوزغىدى . دەل شۇ چاغدا جۇڭگو ئۆمۈر سۈغۈرتا چەكلىك مەسئۇلىيەت شىركىتى قەشقەر شۆبە شىركىتىگە خىزمەتچى قوبۇل قىلىۋاتاتتى . بۇ چاغلاردا سۈغۈرتا شىركەتلىرىدە «داش قازان» نىڭ تامىقىنى يېيىشكە خاتىمە بېرىلگەن بولۇپ ، ياشلارنى ، ئىختىساسلىق قابىللارنى تاللاپ ئىشقا قويۇش كەيپىياتى ئومۇميۈزلۈك شەكىللەنگەن ، تەييارغا ھەييار ، قولىدىن ئىش كەلمەيدىغان كىشىلەرگە ئورۇن يوق بولۇۋاتاتتى . ئىش ئورنىدىن قالدۇرۇلۇشنىڭ ئازابى ۋە كۈلپىتىنى يەتكۈچە تارتقان رابىيەم دەسلەپ دېلىغۇل بولدى . چۈنكى ، بۇ مۇقىم خىزمەت بولسىمۇ ، ئىش ئورنى تۇراقسىز ، ئىش ھەققىمۇ تۇراقسىز ئىدى . ئۈنىڭ نەزىرىدە بۇ ئورنى ئىسسىمايدىغان جاي ئىدى . شۇنداقتىمۇ ھېلىقى قوشنىسىنىڭ كۆپ تەرەپلىمە ئەھۋال چۈشەندۈرۈپ ، ھەيدەكچىلىك قىلىشى ئارقىسىدا ، ئاخىرى سۈغۈرتا شىركىتىگە بېرىپ تىزىملاتتى . بىرقانچە كۈندىن كېيىن ، ئۇلارنىڭ كەسپىي تەربىيىلەش كۇرسىغا قاتناشتى . بۇ ئۈنىڭ ئۆمۈر سۈغۈرتىسى كەسپىگە دائىر دەسلەپكى چۈشەنچىسىنىڭ ھاسىل بولۇشىغا تۈرتكە بولدى .

گاهىدا ئادەمنىڭ خىيالىغا كەلمىگەن بىرەر ئىش تاسادىپىيلا مۇجىزىدەك ئۆزگىرىش ئېلىپ كېلىدۇ . ئۇ ، بەزىلەرگە ئامەت ئېلىپ كەلسە ، يەنە بەزىلەرگە ئاپەت ئېلىپ كېلىشىمۇ مۇمكىن ، يەنە بەزىلەرگە مەڭگۈ يادنامە ۋە ئۇنتۇلغۇسىز ئەسلىمە بولۇپ قېلىشى مۇمكىن . رابىيەمنىڭ كىشىلىك ھاياتىدىمۇ شۇنداق ئىشتىن بىرسى يۈز بەردى دېسەك ئارتۇق كەتمەيدۇ . ھازىر ئۇ ئاشۇ كۈنلەردىكى ئىشلارنى ئويلىسا ، ھاياجانلانماي قالمايدۇ . چۈنكى ئۇ كۈتمىگەن يەردىن جۈڭگو ئۆمۈر سۇغۇرتىسى چەكلىك مەسئۇلىيەت شىركىتى قەشقەر شۆبە شىركىتىگە قوبۇل قىلىنىپ ، ئۆمۈر سۇغۇرتا ۋاكالەتچىسى بولۇپ قالدى . 1997 ـ يىلى 14 ـ مارت كۈنى ئۇ «53 ـ نومۇر» دېگەن خىزمەتچى خادىم ئىزنىكىنى مەيدىسىگە تاقىدى . شۇنىڭدىن ئېتىبارەن ئۇ ، بۇ شىركەتنىڭ 53 ـ نومۇرلۇق خادىمى بولۇپ قالدى . ئۇ بۇ يەردىكى بىرقانچە قېتىملىق تەربىيىلەشتە ئۆمۈر سۇغۇرتا كەسپى ھەققىدە ئاز ـ تولا چۈشەنچە ھاسىل قىلغان بولسىمۇ ، چوڭقۇر ۋە ئەتراپلىق بىلىمى ، ئەمەلىي خىزمەت تەجرىبىسى يېتىلدۇرۇش ئۈچۈن نۇرغۇن ئەجىر قىلىشقا ، ۋاقىت سەرپ قىلىشقا توغرا كېلەتتى . ئۇنىڭ ئۈچۈن ، بۇ كەسىپ ھەم قاراڭغۇ دۇنيا ، ھەم يېپيېڭى بىر شەيئى ئىدى . بىر قارىسا ئۇنىڭ بۇ ئىشنى بىمالال قىلىپ كېتىشىگە كۆزى يېتەتتى . يەنە بىر قارىسا سۇر باساتتى . زاغرا تىلدا ئېيتقاندا ، سۇغۇرتا كەسپى گەپ سېتىپ پۇل تاپىدىغان ، مۇلازىمەت قىلىپ جان باقىدىغان ، دەسمايە سالماي مەبلەغ توپلايدىغان ، ئالدىن ئېلىپ كېيىن بەھرىمەن قىلىدىغان ، ئاز ئېلىپ كۆپ بېرىدىغان كەسىپ بولغاچقا ، بىراقلا ئۇتۇق قازىنىش تولىمۇ قىيىن ئىدى . بولۇپمۇ ، قەشقەردەك ئىقتىسادي ئارقىدا قالغان رايوندا ، ھازىرقى زامان مەدەنىيەت سەۋىيىسى ۋە مەدەنىيەت ئۇقۇمى تۆۋەن كىشىلەر كۆپ جايدا ، كىشىلەرنى

سۇغۇرتىغا جەلپ قىلىش كىتابلاردا يېزىلغاندەك ئۇنچىلىك ئاسان ئەمەس ئىدى. كونا ئادەت قارىشى كۈچلۈك، بىرەر ئىشنىڭ پايدىسىنى كۆرمەي تۇرۇپ، ئالدىن مەبلەغ سېلىشقا ئادەتلەنمىگەن قەشقەر خەلقى شۇ چاغلاردا بۇ يېڭى كەسىپنى دەرھال قوبۇل قىلىپ كېتەلمەيۋاتاتتى، بۇ خىل ئەھۋالىيەت رابىيەمنى ئەندىشىگە سالغانىدى. رابىيەم ئىشقا چۈشكەن دەسلەپكى كۈنلەردە ھەر كۈنى 30 دىن ئارتۇق ئائىلىنى زىيارەت قىلدى، ئۇلار بىلەن سۆھبەت ئۆتكۈزدى، سۇغۇرتا كەسپىنىڭ پايدىسىنى چۈشەندۈرۈپ قاتنىشىشقا دەۋەت قىلدى. ئۇنىڭ تەكرار - تەكرار ئۇرۇنۇشلىرى بىكارغا كەتتى، ئۇ ھېچ نەرسىگە ئېرىشەلمىدى. ئۇنىڭ يۈرىكى تازا مۇجۇلدى، پۈتۈن ۋۇجۇدىنى ئۇمىدسىزلىنىش، يالتىيىش ئوتى قاپلاپ كەتتى. ئۇ كىشىلەرنىڭ ئىشكى ئالدىدىكى تەلمۇرۇشلىرىنى، سودا - سارايلاردىكى قاتراشلىرىنى كۆز ئالدىغا كەلتۈرۈپ ئۆكۈندى، ئۇ ئارزۇلىرىنىڭ كۆپۈكىگە ئايلانغانلىقىنى ھېس قىلغاندا، بۇ ئىشتىنمۇ ئۆزلۈكىدىن توختاپ قېلىش قارارىغا كەلدى. شۇنداق كۈنلەرنىڭ بىرىدە ئۇنىڭ سولغۇن ھالىنى كۆرگەن يەنە بىر پىشقەدەم قوشنىسى ئەھۋال سوراپ تەسەللى بېرىپ قالدى ۋە جاسارەتلىك، ئۈمىدۋار بولۇشقا ئىلھاملاندۇردى:

ــ باشقىلار ئىشەنمىسە ئالدى بىلەن ئۆزىڭىز سۇغۇرتىغا قاتنىشىڭ. ئاندىن ئۇرۇق - تۇغقان، قولۇم - قوشنا، بۇرادەرلىرىڭىزدىن بىرقانچىسىنى قاتناشتۇرۇڭ، مۇلازىمەت قىلغاندا، سۇغۇرتىنىڭ ئالاھىدىلىكىنى، پايدىسىنى ئېرىنمەي چۈشەندۈرۈڭ، باشقىلارغا ئۆزىڭىز قاتناشقان سۇغۇرتا تالونىنى كۆرسىتىڭ. شۇ چاغدا كىشىلەر سىزگە ئىشىنەر، بەلكىم...

بۇ بولىدىغان چارىدەك قىلاتتى. رابىيەمنىڭ قەلبى بىردىنلا يورۇپ كەتتى. ئۇ قايتىپ بېرىپ ئىشقا چۈشكەن كۈنى مۇلازىمەتنى ئۆزىدىن باشلىدى، بىرقانچە يىلدىن بۇيان يىغقان

1172 يۇەنگە ئۆزى ۋە ئوغلىنى كاپالىتى بار ، 20 يىللىق ئۆمۈر سۈغۇرتىسىغا قاتناشتۇردى . شۇنىڭدىن كېيىن ئۇ قايسى جايغا بارسا ، شۇ يەرگە سۈغۇرتىغا قاتناشقانلىق ھەققىدىكى ئىسپات ، ھۆججەتلەرنى كۆتۈرۈپ باردى . سۈغۇرتا تەشۋىقاتى بولسۇن ياكى سۈغۇرتا ھەققىدە سۆھبەت بولسۇن ، ئۇنى كىشىلەرگە پاكىت - ئىسپات قىلىپ كۆرسەتتى . بۇ ئارقىلىق بەزىلەرنىڭ «نېمىشقا ئۆزۈڭلار قاتناشمايسىلەر ؟ » دېگەن سوئالىغا جاۋاب بەردى . بۇنىڭ ئەمەلىي ئۇنۇمى ئالاھىدە يۇقىرى بولدى . رابىئەم قايتىدىن جانلاندى . ئۇنىڭ كۆپ ۋاقتى باشقىلار بىلەن سۆھبەتلىشىپ ، سۈغۇرتىنىڭ ئالاھىدىلىكىنى ۋە كېيىنكى پايدىسىنى چۈشەندۈرۈش ، تەشۋىق قىلىش بىلەن ئۆتتى . ئۇ ئىدارىسىگە بالدۇر كېلىپ ، ئۆيگە كەچتە قايتتى . شەھەر ئائىلىلىرىدىن كۆزە ئىدارە - ئورگانلاردىكى ئىشچى - خىزمەتچىلەرگە كۆپرەك تەشۋىقات ، چۈشەندۈرۈشنى كېڭەيتتى . بۇنىڭ بىلەن ئىدارە - ئورگانلاردىكى ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئارىسىدا كىچىك سوممىلىق سۈغۇرتىغا قاتنىشىش ئىشلىرى بىر - بىرلەپ مەيدانغا كەلدى . نۇرغۇن كىشىلەر ئۇنىڭغا مايىل بولۇپ «يۇمشىدى» . بۇ ھال رابىيەمنى قەۋەتلا خۇشال قىلىۋەتتى . ئۇ شۇ يىلى قەشقەر شەھىرىدىكى 500 ئائىلىنى زىيارەت قىلىپ ، 91 مىڭ 414 يۇەن سۈغۇرتا پۇلى يىغىپ ، زور مۇۋەپپەقىيەت قازاندى .

كەسىپ ئىشقىدا

رابىيەم سۈغۇرتا مۇلازىمىتى بىلەن شۇغۇللىنىش جەريانىدا ، بۇ كەسىپنىڭ ناھايىتى چوڭ ھەم مۇستەقىل كەسىپ ئىكەنلىكىنى چوڭقۇر تونۇپ يەتتى . شۇنداقلا ھەممە ئىشنى يېڭىۋاشتىن باشلاشقا ۋە ئۆگىنىشكە توغرا كېلىدىغانلىقىنى

بىلىپ يەتتى . ئەينى چاغدا ، شىركەتتە ئاران ئۇچ نەپەرلا ئۇيغۇر خىزمەتچى بار بولۇپ ، تىل - يېزىق ، ئالاقىدە پۈتۈنلەي خەنزۇچە قوللىنىش ئومۇملاشقانىدى . بۇ ئۇنىڭ ئۈچۈن بەسىپ ئۆتمىسە بولمايدىغان زۆرۈرىيەت ئىدى . ئۇ ، چوقۇم ئۆگىنىشىم ، باشقىلار قىلغانىنى مەنمۇ قىلىشىم كېرەك ! دەپ ئويلىدى . كىچىكىدىنلا ئۇيغۇرچە مەكتەپتە ئوقۇغان رابىيەمنىڭ خەنزۇ تىلى ئاساسى ئاجىز ئىدى . شۇڭا بوش تۇرسا بولمايتتى . ئۇ بىر تەرەپتىن كەسىپ ئۆگەنسە ، يەنە بىر تەرەپتىن ، بارلىق ئىمكانىيەتتىن پايدىلىنىپ ، خەنزۇ تىلىنى ئۆگىنىشكە كىرىشتى . ئۇ ئۆزىگە ھەرقانداق ئەھۋال ئاستىدىمۇ ھەر كۈنى بەشتىن خەنزۇچە خام سۆزنى يېزىش ، ئوقۇش - تەلەپپۇز قىلىشنى ئىشقا ئاشۇرىمەن ، دەپ مەجبۇرىيەت قىلدى . كۈندۈزى ۋاقىت چىقىرالمىسا ، كېچىلىرى تۈن نىسبىگىچە ئۆگىنىشنى داۋاملاشتۇردى ، بۇنداق تىرىشچانلىقنىڭ ئۈنۈمى ئالاھىدە ياخشى بولدى . ئۇ ئالتە ئايدىلا كەسىپ بېجىرىش ، ئالاقە ئىشلىرىدىكى خەنزۇ تىلى قىيىنچىلىقىنى ھەل قىلدى . ئۇ بۇ خىل ئۆگىنىشنى تاكى ھازىرغىچە بىرەر كۈنمۇ توختىتىپ قويماي داۋاملاشتۇردى ۋە ئۆزلەشتۈرۈپ ، كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈردى . مەيلى خىزمەتتە بولسۇن ياكى باشقا ئىشلاردا بولسۇن ، خەنزۇ تىلى ئۆتكىلىدىن ئۆتتى ۋە ھەر تۈرلۈك ئىشلىرىنى ۋايىگە يەتكۈزۈپ ئىشلىشىگە پۈختا ئاساس سالدى .

رابىيەم مۇھەممەتنىڭ ئۆگىنىشكە ھەقسىقەتەن چوڭقۇر مۇھەببىتى بار ، ئۇ بىلىم ئېلىشقا ھەمىشە ئىنتىلىپ كەلدى ، تۈرلۈك كىتاب - ماتېرىياللارنى ئوقۇش ئۇنىڭ كۈندىلىك ئادىتى . چۈنكى ئۇ بۇ خىل يول ئارقىلىق سىياسىي - نەزەرىيىۋى سەۋىيىسى ۋە كەسىپىي سەۋىيىسىنى ئۆستۈرۈپ ، ئۇلىنىڭ پۈختىلاش ، تەپەككۇرىنى يېڭىلاشقا ئاساس سېلىپ كەلدى . ئۇ

يېقىنقى يەتتە يىلدىن بۇيان ، ئۆمۈر سۈغۇرتىسىغا ئائىت خەنزۇ يېزىقىدىكى كىتاب ـ ماتېرىيالىدىن 50 پارچىدىن ئارتۇقراق سېتىۋالدى . ئۇ يەنە بېيجىڭدا نەشر قىلىنىدىغان «جۇڭگو ئۆمۈر سۈغۇرتىسى» ژۇرنىلى ۋە «جۇڭگو سۈغۇرتىسى گېزىتى» گە ھەر يىلى مۇشتەرى بولدى . بۇ ئارقىلىق ئۇ مول سۈغۇرتا بىلىمى توپلاشنى ئىشقا ئاشۇردى . كەسپىي ئىشتىياق ۋە بىلىم خۇمارلىق ئۇنى ئاددىي بىر ئۆمۈر سۈغۇرتىسى ۋاكالەتچىسىدىن تەشۋىقاتچىسى ۋە مول بىلىمگە ئىگە تەجرىبىلىك سۈغۇرتا كەسپىي ئوقۇتقۇچىسى ، پراكتىكانت باشقۇرغۇچى ، باشقۇرغۇچى ، ئەترەت باشلىقى ، ئوتتۇرا ئەترەت باشلىقى ، بۆلۈم باشلىقلىقىغا مۇيەسسەر قىلدى . بۇ جەريانىدا ئۇ ، بۇ كەسىپ ساھەسىدە ئۇيغۇرلاردىن يېتىشىپ چىققان تۇنجى ئەۋلاد كەسىپ ئەھلى ھەم بۇ كەسىپنىڭ ناتىقى بولۇپ يېتىشتى .

يىراقتا نەزەر تاشلاپ ، ئارزۇنى نۇرلاندۇرۇش

كىشىلىك تۇرمۇش تۇرلۇك ئەگرى ـ توقايلىقتىن خالىي ئەمەس . رابىيەمنۇ خىزمەت داۋامىدا نۇرغۇن ئەگرى ـ توقايلىقتا ۋە جەبىر ـ جاپاغا يولۇقتى .

ئۇ ئەينى چاغدا ، شىركەتكە يېڭىدىن كىرگەندە ، ئائىلىسى بىلەن شىركەتنىڭ ئارىلىقى سەككىز كىلومېتىردىن ئارتۇقراق كېلەتتى . شۇنداق بولغاچقا ، ئۇ گاھىدا كوچا ئاپتوبۇسى بىلەن ، گاھىدا ۋېلىسىپىت بىلەن ، گاھىدا پىيادە ئىشقا كېلىپ ـ كېتەتتى . خىزمەتنىڭ ئالدىراشلىقى تۇپەيلىدىن كۆپ ھاللاردا چۈشتە ئائىلىسىگە قايتالمايتتى . ۋاپادار ئېرى نەبىجان ۋە ئوماق پەرزەنتلىرى ئۇنىڭ ئۆز قولى بىلەن ئېتىپ بەرگەن مەززىلىك تامىقىنى يېيىشكە تەشنا بولسىمۇ ، بۇنداق تەشنالىق كۆپ

هاللاردا يوققا چىقاتتى . شۇڭا ، ئۇلار رابىيەمگە ئوخشاش تالاي كۈنلەرنى قۇرۇق نان بىلەن غىزالىنىپ ئۆتكۈزۈۋەتتى . ژاپادارلىقنى ھەممىدىن ئۈستۈن ئورۇنغا قويىدىغان ئەنجان ھەم دادا ، ھەم ئانا بولۇپ پەرزەنتلىرىنىڭ تۇرمۇش ۋە ئوقۇشىدىن ئوبدان خەۋەر ئالاتتى . رابىيەمگە قىلچە تاپا ـ تەنە قىلماي ، مەسئۇلىيەتچانلىق بىلەن ئىشلەشكە دەۋەت قىلىپ مەدەت بېرەتتى .

كېيىنكى يىللاردا شىركەتكە يېڭىدىن قوبۇل قىلىنغان مىللىي خادىملارنىڭ ئۆمۈر سۈغۇرتا كەسپىنى چۈشىنىشى ۋە كەسپىي بىلىمى كەمچىل بولۇشى سەۋەبىدىن ، ئۇلاردا خىزمەتكە چۆكەلمەسلىك ، مۇئامىلىدارلارنى جەلپ قىلالماسلىق مەسىلىسى كۆرۈلدى . قىلغان ئىشىغا ، قوبۇل قىلغان سۈغۇرتا ھەققىنىڭ مىقدارىغا قاراپ ھەق ئالىدىغان بىر خىل ئىش ھەققى تۈزۈمى يولغا قويۇلغاچقا ، بەزىلەر بىرنەچچە ئايغىچە ئىش ھەققى ئالالمايتتى . رابىيەم بۇ ئەھۋالنى تەھلىل قىلىپ ، ئۇنىڭ تەربىيىلىنىشتىكى مەسىلە ئىكەنلىكىنى ، شىركەتتە سۈغۇرتا تەربىيىچىسى كەمچىل ئىكەنلىكىنى تونۇپ يەتتى . ئۇ بۇ بوشلۇقنى تولدۇرۇشقا بەل باغلىدى . شىركەتتە پۈت تىرەپ تۇرۇش ئۇچۇن ، ئۇنىڭ قارىشىچە كەسپىكە ئېھتىياجلىق تۇرلەر ئۈستىدە ئىزدىنىش زۆرۈر ئىدى . بۇ توغرا ئىدى . لېكىن بۇ ساھەنىڭ ئوقۇتقۇچىلىق سالاھىيىتىگە ئېرىشىشمۇ ئۇنچىۋالا ئاسان ئىش ئەمەس ئىدى . بۇنىڭ ئۇچۇن نۇرغۇن شەرتلەرنى ھازىرلىشى ، ئۆگىنىشى ، يەنە ئۆگىنىشى ، بۇ ئارقىلىق بىر پۈتۇن كەسپىي بىلىم قۇرۇلمىسىنى ھازىرلىشى كېرەك ئىدى . شۇڭا ئۇ بىرقانچە يىل تىرىشچانلىق كۆرسىتىپ ، ئۆمۈر سۈغۇرتا مۇلازىمىتى كەسپىي ساھەسىگە ئائىت بىلىملەرنى بېرىلىپ ئۆزلەشتۈردى ، بىرقانچە قېتىم ئىچكى جايلاردا ئېچىلغان سۈغۇرتا كەسپىي تەربىيىلەش كۇرسىغا قاتناشتى . 1998 ـ

يىلىدىن 2003 ـ يىلىغىچە مەملىكەتلىك سوت كادىرلىرى ئىشتىن سىرتقى ئالىي تېخنىكومىدا ئوقۇپ لاياقەتلىك بولدى ، هازىر شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتى قانۇن كەسپى بويىچە تولۇق كۇرسىدا ئىشتىن سىرت ئوقۇۋاتىدۇ .ئۇ كۆپ تەرەپلىمە ئىزدىنىش ئارقىلىق ، ئاپتونوم رايونلۇق ئۆمۇر سۇغۇرتىسى پاي هەسسىدارلىق چەكلىك مەسئۇلىيەت شىركىتى يىلدا بىر قېتىم ئالدىغان ئوقۇتقۇچى تاللاش ئىمتىهانىغا قاتناشتى . بۇ ئىمتىهاندىن ئەلا نەتىجە بىلەن ئۆتۈپ ، ئاپتونوم رايون ، جۇملىدىن مەملىكەت ئىچىدە ئۇيغۇرلار ئارىسىدىن چىققان بىردىنبىر ئۆمۇر سۇغۇرتا كەسپى ئوقۇتقۇچىسى بولۇپ قالدى .

مۇشۇ بىرقانچە يىلدا رابىيەم ژىلايەت تەۋەسىدە 28 قېتىم ئۆمۇر سۇغۇرتا خىزمەتچىلىرىگە دەرس ئۆتكەندىن سىرت ، ئاپتونوم رايون تەۋەسىدىكى ئوچ ژىلايەت ، بىر ئوبلاست ژە بىر قىسىم ناهىيە (شەهەر) لەردە ئۇيۇشتۇرۇلغان كۇرسىلاردا دەرس ئۆتتى . ئۆتۇلىدىغان دەرسلىك ماتېرىياللىرىنى ئۇيغۇرچە ژە خەنزۇچە قىلىپ ، ئۆزى قول تىقىپ تەييارلىدى ، بۇ ساهەدە ئۇيغۇرلار ئۇچۇن ماتېرىيال بولماسلىق هالىتىگە خاتىمە بەردى ، هازىرغىچە تەربىيىلەنگەن كۇرسانت 1240 ئادەم قېتىمدىن ئاشتى .

رابىيەم ئالدىراش بولغىنىغا قارىماي ، يەنە تەكلىپكە بىنائەن ، ژىلايەت تەۋەسىدىكى 11 ناهىيە ـ شەهەر ژە بىر قىسىم يېزا ـ بازارلاردىكى شۆبە شىركەتلەرگە بېرىپ ، 29 قېتىم نەق مەيدان سۆهبەتى ، خىزمەت ئۇستىدە تەجرىبە تونۇشتۇرۇش ، سۇغۇرتا خىزمەتچىلىرى ژە مۇئاملىدارلارغا دەرس سۆزلەش پائالىيەتىنى قانات يايدۇرۇپ ، شۇ جايلاردىكى خادىملارنىڭ كەسپىي ساپاسىنى ئۆستۇرۇش ، خىزمەت ئۇنۇمىنى يۇقىرى كۆتۇرۇشكە تۇرتكە بولدى . بۇ جەرياندا ئۇ تەربىيىلىگەن ئادەم 500 دىن ئاشتى .

رابىيەم خىزمەت داۋامىدا ھەقىقەتنى ئەملىيەتكە تەتبىقلاشقا ، ئەملىيەت بىلەن نەزەرىيىنىڭ بىردەك بولۇشىغا ئالاھىدە دىققەت قىلدى ، ئۇ خىزمەت جەريانىدا توپلىغان تەجرىبە - ساۋاقلارنى يەكۈنلەپ ، ئۇنى نەزەرىيە دەرىجىسىگە كۆتۈرۈپ ، 18 پارچە ئىلمىي ماقالە ۋە تەجرىبە ، تەرجىمە ماقالىسى يازدى ، بىر قىسىم ماقالىلەرنى كۇرسلارغا دەرسلىك يېتەكچىسى ، خىزمەت قوللانمىسى قىلدى .

كۈچ بىرلىكتە ، ئىش ئۆملۈكتە

رابىيەمنىڭ قولىدىن ھەمىشە خىزمەت خاتىرىسى چۈشمەيدۇ . ئۇنىڭ بۇ خاتىرىسىدىن يىللىق ، پەسىللىك ، ئايلىق ، ھەپتىلىك ، ھەتتا كۈندىلىك پىلان مەزمۇنلىرىنى كۆرگىلى بولۇپلا قالماستىن ، تۈزۈلگەن پىلانلارنىڭ ئەملىيلىشىش ، ئورۇندىلىش ئەھۋالى ، قولغا كەلتۈرگەن نەتىجىلەر ۋە ساقلانغان مەسىلىلەرنىڭ تەپسىلىي خاتىرىلەنگەنلىكىنى كۆرگىلى بولىدۇ .

رابىيەمنىڭ يەنە بىر ئارتۇقچىلىقى — ئۇ باشقىلارنى ئويلايدۇ ۋە نەزەردە تۇتىدۇ . بۇنىڭدىن بىرقانچە يىل ئىلگىرى بۇ شىركەتتە ئاران يەتتە نەپەر ئۇيغۇر خىزمەتچى بار ئىدى . ئۇلار شەھەرنىڭ ھەرقايسى جايلىرىغا تارقىلىپ خىزمەت قىلاتتى ، بىراق بۇلارنىڭ ئىش ئۇنۇمى دېگەندەك ياخشى ئەمەس ئىدى . رابىيەم شىركەت رەھبەرلىكىگە ئىلتىماس قىلىپ ، ئۇيغۇرلارنى ئاساس قىلغان يەتتە كىشىلىك سۇغۇرتا ئىشلىرى گۇرۇپپىسى قۇرۇشنى ئوتتۇرىغا قويدى . رەھبەرلىك قايتا - قايتا مۇزاكىرە قىلىپ ، ئۇنىڭ تەلىپىگە قوشۇلدى ، شۇنىڭدىن كېيىن ، ئۇلار بىر گەۋدە بولۇپ ئۇيۇشتى . ئۇلار خىزمەت ئىشلەش ۋە ئىش بېجىرىشتە ، خەنزۇ تىلى - يېزىقىدىن

قىينىلىشتەك ئاجىزلىقنى تۇگىتىش ئۈچۈن ، تەشكىللىنىپ ھەر كۈنى ئەتىگەندە ئىشقا چۈشۈشتىن بۇرۇن يېرىم سائەت ، كەچتە ئىشتىن چۈشكەندىن كېيىن يېرىم سائەت كەسپىكە ئائىت تىل - يېزىقنى ئۆگەندى . بۇنىڭ ئۈنۈمى كۆرۈلۈپ ، يېرىم يىلغا بارمايلا ئۇلار تۇرلۇك كەسپىي خىزمەتلەرنىى خەنزۇچە ۋە ئۇيغۇرچە تىل - يېزىقتا بېجىرەلەيدىغان سەۋىيىگە يەتتىى . رابىيەم سۇغۇرتا مۇلازىمىتىنى قانات يايدۇرۇش جەريانىدا ، تۇرمۇش قوينىنىڭ تولىمۇ كەڭ ئىكەنلىكىنى ، ئۇنىڭدىن مەنبە قوبۇل قىلىش يولىنىڭمۇ شۇ قەدەر كۆپ ئىكەنلىكىنى تونۇپ يەتتى . ئۇ ئۇيغۇرلار ئومۇمىي نوپۇسنىڭ خېلى كۆپ قىسمىنى ئىگىلەيدىغان قەشقەردە تۇرمۇشنىڭ كۇنسېرى ياخشىلىنىشى ۋە مەدەنىيەت سەۋىيىسىنىڭ كۇنسېرى يۇقىرى ئۆرلىشىگە ئەگىشىپ ، كىشىلەرنىڭ تۇرلۇك سۇغۇرتا كەسىپلىرىگە قاتنىشىش قىزغىنلىقىنىڭمۇ كۇچىيىۋاتقانلىقىنى بايقىدى . بۇ سۇغۇرتا كەسپى ئۈچۈن چوڭ بازار ، شۇنداقلا ئېچىش زۆرۈر بولغان بايقاش ئىدى . شۇڭا ، ئۇيغۇرلارنى ئاساس قىلغان سۇغۇرتا چوڭ قوشۇنى قۇرۇش تەرەققىيات ئىستىقبالى پارلاق ئىش ئىدى . ئاشۇ چوڭ بازارنى پەقەت مۇشۇنداق قىلغاندىلا ياخشى ئاچقىلى بولاتتى ھەمدە پايدىلىنىش مەنبەسى ، ئۇنۇمىنى زورايتىپ ، تېخىمۇ كۆپ كىشىلەرگە بەخت ، شىركەتكە پايدا يەتكۇزگىلى بولاتتى . شۇ چاغدىكى يەتتە نەپەر ئۇيغۇر خىزمەتچى بۇ ئىشقا تولىمۇ ئازلىق قىلاتتى . رابىيەم شىركەتكە ئۇيغۇرلاردىن بىر تۇركۇم سۇغۇرتا ۋاكالەتچىسى قوبۇل قىلىپ ، قوشۇن قۇرۇلۇشىنى زورايتىش توغرىسىدا تەكلىپ بەردى . بۇنداق قىلغاندا ، نۇرغۇن كىشىنىڭ ئىشقا ئورۇنلىشىش ، تۇرمۇشىنى قامداش پۇرسىتى توغۇلاتتىى ، يەنە بىرى ، سۇغۇرتىنىڭ قاپلىنىش دائىرىسىنى كېڭەيتىپ ، شىركەتنىڭ مەبلەغ كۇچىنى زورايتىپ ، ھەممە ئادەمنىڭ سۇغۇرتىدىن

بەھرىمەن بولۇش قەدىمنى تېزلەتكىلى بولاتتى . شىركەت ئۇنىڭ بۇ ھەقتىكى ئوي - پىلانى ۋە تەسەۋۋۇرلىرىنى ئاڭلاپ دەرھال قوللىدى ۋە بۇ ئىشنى رابىيەمنىڭ ئىشلىشىگە تاپشۇردى . بۇ ئىش قارىماققا ئاساندەك تۇرسىمۇ ، ئەمەلىيەتتە نۇرغۇن جاپالىق خىزمەت ئىشلەشكە توغرا كېلەتتى . جىگەرلىك ، قەيسەر بۇ ئايال دەرھال جەمئىيەتكە يۈزلىنىپ ، سىياسىي ئىپادىسى ياخشى ، ئەخلاق ساپاسى يۇقىرى ، كەسپىنى سۆيۈش قىزغىنلىقى كۈچلۈك ، قانۇن - تۈزۈمگە رىئايە قىلىدىغان كىشىلەر ۋە بەش خىل ئالىي مەكتەپنى پۈتتۈرۈپ جەمئىيەتتە ئىش كۈتۈپ تۇرغان ياشلارنى تىزىملاش ، قوبۇل قىلىشقا كىرىشتى . بۇ ئىشتا تەلەپنى قاتتىق قويۇپ ، ئۆتكەلنى چىڭ تۇتتى ، ئادىل رىقابەتلەشتۈرۈشنى ئىشقا ئاشۇردى . تاللانغان خادىملارنى تەربىيىلەش ، زىرىكمەي يېتەكلەشنى قانات يايدۇرۇپ ، زور بىر تۈركۈم ئۈيغۇر قىز - ئوغۇللىرىنى سۈغۈرتا قوشۇنىغا جەلپ قىلدى .

رابىيەم بۇ ئىشتا ئالدى بىلەن يەتتە كىشىدىن تەركىب تاپقان گۇرۇپپا ئەزالىرىغا خىزمەتچى تونۇشتۇرۇش ۋەزىپىسىنى چۈشۈردى ۋە ئۇلار ئىلگىرى - ئاخىر تونۇشتۇرغان 20 ئادەمدىن يۈزتۇرا ئىمتىھان ئېلىش ، ئىجتىمائىي ئەھۋالنى تەكشۈرۈش قاتارلىق ئىنچىكە ھالقىلارغا ئەھمىيەت بەرگەن ئاساستا ، يەتتە كىشىنى تاللاپ ئىشقا قويدى . مۇشۇ خىل ئۇسۇللارنى قوللىنىش ۋە نوپۇزلۇق ئىشقا تونۇشتۇرۇش ئورۇنلىرىنىڭ تونۇشتۇرۇشى ئارقىلىق ، خادىم سانىنى 50 كە يەتكۈزدى . ئەمما ، ئۇلاردىن كۆپ قىسمىنىڭ سۈغۈرتا كەسپىنى بىجىرىشتە بىلىمى كەمچىل ، خىزمەت تەجرىبىسى يوق ، ئىزدىنىش ، جاپاغا چىداش روھى يېتەرسىز ئىدى . رابىيەم ئۇلارنى ئۆز قېرىنداشلىرىدىن چارە كۆرۈپ ئېرىنمەي ، زېرىكمەي ئۆگەتتى ، يېتەكلىدى . بىراق ئۇلاردىن ئۈزۈپ چىققانلىرى كۆپ بولمىدى . نۇرغۇنلىرى

جاپادىن قورقۇپ ئۆزلۈكىدىن ئىش ئورنىدىن ئايرىلىپ كېتىپ قالدى ، ئاخىرقى ھېسابتا يەتتىلا ئادەم ئىش ئورنىدا قالدى .

بۇ ئىش رابىيەمنىڭ بەكلا بېشىنى قاتۇردى . كادىرلار تۈزۈلمىسى ، ئىش ھەققى تەقسىماتى تۈزۈمى ئىسلاھاتى كەڭ قانات يايدۇرۇلۇۋاتقان شارائىت ئاستىدا ، يەنە نۇرغۇن كىشىلەر «داش قازان» نىڭ تامىقىنى يېيىش ، «تۆمۈر دەپتەر» گە كىرىشنى ئويلاپ ، شېرىن چۈش ئىچىدە غەپلەت ئازابى تارتىۋاتقاندەك قىلاتتى . شۇڭا ، شىركەتكە كەلگەنلەر ئومۇمەن خىزمەت ئورنى تۇراقسىز ، ئاخىرى چىقمايدىغان ئىش ئىكەن ، دېگەن قاراش بىلەن ئىككىلەندى . بۇ خىل قاتمال ئىدىيىنى ئۆزىگە يۈك قىلىۋالغان كىشىلەرگە رابىيەم پارتىيىنىڭ كادىرلارنى ئىشلىتىش سىياسىتىنى ۋە سۈغۇرتا كارخانىلىرىنىڭ كادىرلارنى تەكلىپ بىلەن ئىشلىتىش ، ئىش ھەققى - پاراۋانلىق قاتارلىق جەھەتلەردىكى ئارتۇقچىلىقلىرىنى تەكرار - تەكرار تونۇشتۇردى ؛ بۇ يەردە ئىشلەپ قالسا ، كۆزگە كۆرۈنەرلىك ئۈتۈقلارنى قولغا كەلتۈرەلەيدىغانلىقىنى جانلىق ، ئەمەلىي پاكىتلار ئارقىلىق دەلىللەپ بەردى . ئۇزاق زامانلاردىن بۇيان ، پىلانلىق ئىگىلىكنىڭ ئېغىر تەسىرىگە ئۇچرىغان بۇ كىشىلەر ھازىرقى زامان يېڭى تۈزۈلمىسىنى دەماللىققا قوبۇل قىلىپ كېتەلمىدى . شۇنىڭ بىلەن ، رابىيەم خادىم قوبۇل قىلىشتا نەزەرىنى كەسپىي كارخانىلاردىن ئىش ئورنىدىن قالغان خادىملارنى تاللاشقا قاراتتى ۋە توقۇمىچىلىق فابرىكىسى ، ئايرىم بانكا قاتارلىق ئورۇنلارغا بېرىپ ، بۇ ئورۇنلاردىن ئىش ئورنىدىن قالغان 250 دىن ئارتۇق كىشى بىلەن ئۇچرىشىپ ، ئۇلار ئىچىدىكى سۈغۇرتا كەسپى بىلەن شۇغۇللىنىشنى خالايدىغانلارنى تىزىملىككە كىرگۈزدى ۋە 100 دىن ئارتۇق ئادەمنى تاللىدى . شۇنداق قىلىپ ، رابىيەم مىللىي خىزمەتچى خادىم سانىنى تېزلا ئاشۇردى . شۇنىڭ بىلەن شىركەت 1999 - يىلى

7 ـ ئاينىك 26 ـ كۈنى ئۇيغۇرلاردىن تەركىب تاپقان 4 ـ بۆلۈمنى قۇردى . بۆلۈمنىڭ مەسئۇللۇقىنى رابىيەم ئۇستىگە ئالدى . ئۇ ئادەم تولۇقلاشتىن توختاپ قالماي ، ھازىر بۇ قوشۇننى 133 ئادەمى بار كۈچلۈك قوشۇنغا ئايلاندۇردى .

رابىيەمنىڭ ئىزى گۇل

رابىيەمنىڭ ئەقىل ـ پاراسىتىگە ، تەدبىرىگە ھەممە قايىل . ئۇ سۇغۇرتا كەسپى بىلەن شۇغۇللانغان بىرقانچە يىلدا ئۇيغۇر ئاياللىرىنىڭ تالانتى ، جاسارىتىنى ۋە قابىلىيىتىنى نامايان قىلىشنىڭ ئۇلگىسىگە ئايلاندى . ئۇ كەڭ قورساقلىق بىلەن كۆيۈنۈش ، باشقىلارغا مېھىر ـ مۇھەببەت ئاتا قىلىش ، باشقىلارنىڭ مەنپەئىتىنى كۆزلەشتەك ئالىيجانابلىقى بىلەن كەڭ جەمئىيەتنىڭ ئېتىراپ قىلىشى ، ماختىشىغا ئېرىشتى . ئۇ يەنە باشقۇرۇش قىيىن دەپ قارالغان «چوڭ توپ» نى باشقۇرۇش ۋە يېتەكلەشتىمۇ ئەل ئارىسىغا ئاساىيشلىق ئۇرۇقىنى چاچتى . ئۇ 4 ـ بۆلۈمنىڭ خىزمەتلىرىگە يېتەكچىلىك قىلىشتا سۇغۇرتا شىركىتىنىڭ ۋە سۇغۇرتىغا قاتناشقان مۇئامىلىدارلارنىڭ جانجان مەنپەئىتىنى چىقىش قىلىپ ، قائىدە ـ تۈزۈملەرنى مۇكەممەللەشتۈردى ۋە جانلىق ئەمەلىيلەشتۈردى . بۇ ئارقىلىق خادىملارنىڭ خىزمەتكە بولغان ئەستايىدىللىقىنى ، ئاكتىپلىقىنى يۇقىرى كۆتۈردى . 2004 ـ يىلى 1 ـ ئايدىن ئېتىبارەن ئۆمۈر سۇغۇرتىسى شىركىتى سىستېمىسىدا ئىشلەيدىغان خادىملارنىڭ ئىش ئورنىغا چىقىش لاياقەتلىك گۇۋاھنامىسىنى ئېلىش تۈزۈمى يولغا قويۇلدى ، رابىيەم قول ئاستىدىكى خادىملارنىڭمۇ ئىش ئورنىغا چىقىش لاياقەتلىك گۇۋاھنامىسىنى ئېلىشىغا ئالاھىدە كۈچ چىقىرىپ يېتەكچىلىك قىلدى . ئۇلارنى كۆپ قېتىم ئۆگىنىش كۇرسلىرىغا تەشكىللەپ ، لاياقەتلىك گۇۋاھنامىسى

ئېلىشنى ئىلتىماس قىلغۇچىلارنى كۆپەيتتى ، ھازىرغىچە بۆلۈمدىكى 54 نەپەر خادىم بۇ خىل لاياقەتنى ھازىرلىدى . رابىيەم 4 - بۆلۈمدىكى خادىملارنى ئۈچ دەرىجىگە ئايرىپ ، ئۆزئارا ئەمگەك مۇسابىقىسىنى يولغا قويدى ۋە ئۇلارنىڭ قولغا كەلتۈرگەن خىزمەتتىكى نەتىجىسىگە ئاساسەن ، ھەر ئاينىڭ ئاخىرىدا خۇلاسە قىلىپ ، «ئالتۇن ، كۈمۈش ، مىس» دەپ بەلگە ئۈچ دەرىجىگە ئايرىپ ، مۇكاپاتلاش - جازالاشنى ئەملىيلەشتۈردى . قايسى گۇرۇپپا ئارقىدا قالسا ، شۇ گۇرۇپپا «مىس» دەپ نام بىلەن ئاتىلىپ ، ئالدىدا ماڭغان «ئالتۇن ۋە كۈمۈش» گۇرۇپپىسىدىكى خادىملارنى بىر ۋاخ ئاددىي تاياق بىلەن غىزالاندۇردى ۋە شۇ غىزا سورۇنىدا ئوتۇق - يېتەرسىزلىكلەرنى بايان قىلىپ ، تەجرىبە ئالماشتۇرۇش ئېلىپ باردى . يىللىق خىزمەتلەرنى خۇلاسە قىلىش ۋە كېيىنكى يىللىق خىزمەتلەرنى ئورۇنلاشتۇرۇش يىغىنى ئاچقاندا ، خىزمەتچى خادىملارنىڭ ئائىلە تاۋابئاتلىرىنىڭ ، باشقىلارنىڭ پىكرىنى ئالدى ۋە خىزمەتلەردە نەتىجىسى كۆرۈنەرلىك بولغان خادىملارنى مۇكاپاتلاپ ئىلھام بەردى . بۇنىڭ بىلەن ، ئۇلارنىڭ چۈشەنچىسى چوڭقۇرلاشتى . خادىملارغا بولغان نازارەت قىلىشنى كۈچەيتىش ۋە خىزمەتلەرنى قوللاش شارائىتىنى بارلىققا كەلتۈردى . ساغلام خىزمەت ئىستىلى ، قىزغىن مۇلازىمەت مۇھىتىنى ياراتتى . خادىملار ئارىسىدىن ۋەزىپە - كۆرسەتكۈچلەرنى ئاشۇرۇپ ئورۇندىغان خادىملارنى بەلگىلىمە بويىچە ماددىي جەھەتتىن مۇكاپاتلىغاندىن سىرت ، ئۇلارنى ئالتۇن ھەپتىلىك ساياھەت پائالىيىتىگە تەشكىللەپ ، مەملىكەت ئىچىدىكى نۇقتىلىق مەنزىرىلىك ساياھەت نۇقتىلىرىغا بېرىشقا ، ئۆگىنىش ۋە ساياھەتكە ئۈيۇشتۇردى ، بۇ ئارقىلىق كەسپىي خادىملارغا «جاپانىڭ تېگى راھەت» دەپ ھەقىقەتنى چوڭقۇر ھېس قىلدۇردى . تۆلەم خىزمىتى ۋە مۇلازىمەت خىزمىتىنى ئىلا

سۈپەت ، يۇقىرى ئۇنۇملۇك ئۇرۇقچەمدە قانات يايدۇردى ، كەلگ مۇئاملىدارلارغا ۋە سۇغۇرتىغا قاتناشقۇچىلارغا ئەملىي نەپ يەتكۈزۈپ ، يۇقىرى ئابرۇي قازاندى . بولۇپمۇ ، ئاز پۇل تاپشۇرۇپ سۇغۇرتىغا قاتناشقان كىشىلەردىن بىر قىسىملىرى مەلۇم سەۋەبلەردىن ھادىسىگە ئۇچراپ قىينىچىلىقتا قالغاندا ، دەرھال تەكشۈرۈپ ، ئىسپاتلاش - دەلىللەش ئارقىلىق ، تۇلەم پائالىيىتىنى يولغا قويۇپ ، زىيانلانغۇچى مۇئاملىدارلارنىڭ داۋالىنىش ۋە باشقا ئىشلاردىكى قىينىچىلىقىنى ھەل قىلىۋېلىشىغا ياردەم قىلدى ، بۇ ئارقىلىق كىشىلەرگە سۇغۇرتىنىڭ ئۇزلىرىگە بەخت ئېلىپ كېلىدىغان ، ئىقتىسادىي جەھەتتىن قىينىچىلىققا يولۇققاندا قۇتقۇزىدىغان ھەمكارلىق تەشكىلاتى ئىكەنلىكىنى چوڭقۇر تونۇتتى . نۇرغۇن كىشىلەر ئۇزلىرىگە يار - يۆلەك بولغان سۇغۇرتا شىركىتىگە ، رابىيەمدەك شەپقەتچىلىرىگە تەكرار - تەكرار تەشەككۇر ، رەھمىتىنى ياغدۇردى .

يۇقىرىقىدەك بىر قاتار ئىشلار 4 - بۆلۈمنىڭ مۇئاملىدارلىرىنى يېلمۇيىل كۆپەيتتى . ئۇلار 2001 - يىلى 980 مىڭ يۈەن ، 2002 - يىلى 1 مىليون 850 مىڭ يۈەن ، 2003 - يىلى 2 مىليون 600 مىڭ يۈەن ، 2004 - يىلى 8 - ئاينىڭ ئاخىرىغىچە 1 مىليون 792 مىڭ يۈەن ، جەمئىي 7 مىليون 222 مىڭ يۈەن سۇغۇرتا پۇلى كىرىم قىلىپ ، شىركەت بويىچە ئالدىنقى قاتارغا ئۆتتى .

رابىيەممۇ سۇغۇرتىغا خېرىدار جەلپ قىلىش ۋە سۇغۇرتا ھەققى يىغىشتا بوش كەلمىدى ، ئۇ 1997 - يىلى 150 دىن ئارتۇق ئادەمنى سۇغۇرتىغا قاتناشتۇرۇپ ، 91 مىڭ 414 يۈەن ، 1998 - يىلى 113 ئادەمنى سۇغۇرتىغا قاتناشتۇرۇپ ، 113 مىڭ 167 يۈەن ، 1999 - يىلى 56 ئادەمنى سۇغۇرتىغا قاتناشتۇرۇپ ، 88 مىڭ 369 يۈەن ، 2000 - يىلى 74 ئادەمنى

سۇغۇرتىغا قاتناشتۇرۇپ ، 213 مىڭ 68 يۈەن ، 2001 ـ يىلى 85 ئادەمنى سۇغۇرتىغا قاتناشتۇرۇپ ، 96 مىڭ 47 يۈەن ، 2002 ـ يىلى 70 ئادەمنى سۇغۇرتىغا قاتناشتۇرۇپ ، 119 مىڭ 978 يۈەن ، 2003 ـ يىلى 83 ئادەمنى سۇغۇرتىغا قاتناشتۇرۇپ ، 152 مىڭ 650 يۈەن ، 2004 ـ يىلى 8 ـ ئايغىچە 31 ئادەمنى سۇغۇرتىغا قاتناشتۇرۇپ ، 56 مىڭ يۈەن سۇغۇرتا پۇلى كىرىم قىلدى . ئۇنىڭ بۇ بەش يىل ئىچىدە سۇغۇرتىغا قاتناشتۇرغان ئومۇمىي ئادەم سانى 635 كىشىگە ، كىرىم قىلغان ئومۇمىي سۇغۇرتا سوممىسى 930 مىڭ 693 يۈەنگە يەتتى .

مول تەجرىبە ، قاينىق ھېسسىيات رابىيەم مۇھەممەتنىڭ ئوبرازىنى جەلپكارلىققا ئىگە قىلدى . 2002 ـ يىلى 4 ـ ئايدا ئۇ ئۆمۈر سۇغۇرتىسى كەسپىدە رېكورت يارىتقۇچى بولۇپ باھالىنىپ مۇكاپاتلىنىپ ببيجىڭ ، شاڭخەي ، خاڭجۇ قاتارلىق تەرەققىي قىلغان بەش شەھەر ، ئۆلكىدە ئېكسكۇرسىيە ۋە ئۆگىنىش ، زىيارەتتە بولدى . 2002 ـ يىلى 12 ـ ئايدا جۇڭگو ئۆمۈر سۇغۇرتىسى پاي ھەسسىدارلىق چەكلىك مەسئۇلىيەت شىركىتى تەرىپىدىن «ئىلغار باشقۇرغۇچى» شەرەپ ئۇرۇنىغا ئېرىشتى . ئۇ ، شۇ يىلى يەنە يۇننەن ئۆلكىسىدە چاقىرىلغان غەربىي شىمالدىكى بەش ئۆلكە ـ ئاپتونوم رايون بويىچە چاقىرىلغان ئىلغارلارنى تەقدىرلەش يىغىنىغا قاتنىشىپ مۇكاپاتلاندى . 2003 ـ يىلى 12 ـ ئايدا چاڭشا شەھىرىدە ئۆتكۈزۈلگەن ئۆمۈر سۇغۇرتىسى كەسپىدىكى يۇقىرى قاتلام باشقۇرغۇچى خادىملارنى تەقدىرلەش يىغىنىغا قاتنىشىپ مۇكاپاتلاندى . بۇنىڭدىن باشقا ئۇ ، 2002 ـ يىلى 9 ـ ئايدا ئاپتونوم رايون بويىچە بايىنغولىن موڭغۇل ئاپتونوم ئوبلاستىنىڭ كورلا شەھىرىدە چاقىرىلغان يىغىنىغا قاتنىشىپ ، قەشقەر ۋىلايىتىنىڭ ئۇلگىسى بولۇپ مۇكاپاتلاندى . 2004 ـ يىلى 7 ـ ئايدا مەملىكەت بويىچە ئۆمۈر سۇغۇرتىسى كەسپىدىكى

«نەمۇنچى شەخس» بولۇپ باھالىنىپ مېدال بىلەن مۇكاپاتلاندى . ئۇنىڭ بۇ نەتىجىلىرى «جوڭگۇدىكى مۇنەۋۋەر سۇغۇرتا خىزمەتچىلىرى» نامىلىق كىتابتا تونۇشتۇرۇلدى . قىسقىسى ، ئۇ بۇ خىزمەت بىلەن شۇغۇللانغان 1997 ـ يىلىدىن بۇيان ئىلگىرى ـ ئاخىر بولۇپ مەركەز ، ئاپتونوم رايون ، ۋىلايەت قاتارلىق يۇقىرى دەرىجىلىك ئورۇنلار تەرىپىدىن 11 قېتىم مۇكاپاتلاندى . رابىيەم مۇھەممەتنىڭ باسقان ھەربىر ئىزىدىن گۈل ئۈندى . يەنە ئۇ تەربىيىلەپ يېتىشتۇرگەن كەسپىي خادىملاردىن بىر نەپىرى مەملىكەت دەرىجىلىك ئىلغار بولۇپ باھالىنىپ مۇكاپاتلىنىپ ، چەت ئەلگە چىقىپ ئۆگىنىش ۋە ئېكسكۇرسىيىدە بولدى . بىرى ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك ، 10 نەپىرى ۋىلايەت دەرىجىلىك ئىلغار بولۇپ باھالىنىپ مۇكاپاتلىنىپ شەرەپ قۇچتى .

رابىيەمنىڭ تەدبىرى

رابىيەم شۇ قەدەر ياش ۋە سالاپەتلىك كۆرۈنىدۇ ،بۇ نېمە ئۈچۈن ؟ بۇ ئىرسىيەتمۇ ياكى باشقا ئامىلغا باغلىق ئۆزگىچىلىكمۇ ؟ بۇ كىشىلەرنى قىزىقتۇرىدىغان سىر ،خۇددى شۇنىڭدەك ، بۇ يەنە نۇرغۇن كۆرگۈچىلەر ۋە ئۇنىڭ مۇئامىلىدارلىرىنىڭ كۆڭلىدىكى تۇگۇن ! ئەمەلىيەتتە ، بۇ رابىيەم ئۈچۈن ھېچقانداق سىرلىق ئىش ئەمەس ئىدى .

ــ مەن بىر سەبىي ئوقۇغۇچى !ــ دېدى رابىيەم تولىمۇ ئاددىي قىلىپ ، بۇ ئاڭلىماققا بەكمۇ ئاددىي جاۋاب ، ئەمما ، ئۇنى چوڭقۇرلاپ ئاختۇرساق ۋە تەھلىل قىلساق ، مەنسىنىڭ شۇ قەدەر چوڭقۇر ۋە قايىل قىلارلىق ئىكەنلىكىنى بىلىش قىيىن ئەمەس .

شۇنداق ، رابىيەمنىڭ بىرىنچى تەدبىرى ئوقۇغۇچى

بولۇش ! ئوقۇغۇچى ، ئوقۇغۇچى ! بۇ سەبىي ، يومران ، پاك بىر ياكى تۇمەنلىگەن بالىلارنىڭ ، تۇمەنلىگەن ئۆگەنگۈچىلەرنىڭ سۈپەتلىگۈچىسى . رابىيەم دەل ئاشۇ تۇمەنلىگەن كىشىلەرنىڭ ئارىسىدىكى بىرى . ئۇ راستتىنلا ئوقۇغۇچى ! ئۇنىڭ پىشىپ يېتىلگەن قەلبىدە ئوقۇغۇچى روھى ، جىسمىدا ئوقۇغۇچىلىق جۇرئەت بار ، ئۇ مانا مۇشۇنداق تۈيغۇنىڭ تۈرتكىسىدە ئوقۇشنى ، ئۆگىنىشنى بىر كۈنمۇ تۇختىتىپ قويمىدى . ئۇ ، ھەممىشە ئوقۇدى ، ئۆگەندى ، تۇرمۇش ۋە ھاياتنىڭ چىقىشى يولدا ئوقۇشنى ، ئۆگىنىشنى ئۆرلەش شوتىسى قىلدى . ئۇ ، تۇنۇگۈن — ئۆتمۈش ،بۈگۈن — پۈرسەت ، ئەتە — كېلەچەك ، دېگەن ئەقىدە ئوتىدا ، «بۈگۈندە» كېلەچەكتىكى «بۈگۈن» ئۇچۇن يول ئاچتى ، يەنى زامانىنىڭ يېڭىلىقى ۋە زامان كۈتكەن ، تەشنا بولغان ئېقىمغا قانداق ماسلىشىش ۋە ئۇنى قانداق كۈتۈۋېلىش ، يېڭىلىققا قانداق يۈزلىنىش ئۇچۇن تىنىم تاپمايدىغان قەيسەر ئوقۇغۇچى بولدى ! ئۇنىڭ ئۆمۈر تارىخىدىكى بايانلارنى سىنجىلاپ ئاختۇرسىڭىز ، ئۆمۈر بويى ئوقۇغۇچى بولغانلىقىنى ، ھەتتا ھازىرمۇ ئوقۇۋاتقانلىقىنى ھېس قىلىسىز . مۇبادا سىز بىرەر جايغا بېرىپ 10 كۈن ئوقۇغۇچى بولۇپ بېقىڭ ، تەربىيىلەش كۇرسلىرىدا ئوقۇغۇچى بولۇپ بېقىڭ ! سىز قانداق ھېسسىياتتا بولىسىز ؟ دەل شۇ چاغدا سىزنىڭ قەلبىڭىزدە بىر خىل بالىلىققا قايتىپ قالغانىدەك ، ئۆزىڭىز كىچىكلەپ قالغانىدەك تۈيغۇ پەيدا بولىدۇ ، سىز باشقا جەھەتتىن ھەرقانچە چوڭ بولسىڭىزمۇ روھىڭىزنىڭ بىر قېتىم «ئوقۇغۇچى» دېگەن تۈيغۇ بىلەن دولقۇنلىغانلىقىنى ھېس قىلىسىز ، بالىلىق ، سەبىيلىك ، گۈزەك چاغلىرىڭىزغا قايتىپ قالغانىدەك بولىسىز . مانا بۇ رابىيەمنىمۇ ھازىرقىدەك ساغلاملىق ، سۈلكەت ۋە روخسارغا ئىگە قىلغان مەنىۋى كۈچ ! مۇبادا سىز ئۇنىڭ بىر كۈنلۈك خىزمەت ، تۇرمۇش پائالىيەتلىرى ۋە تەپەككۇر پائالىيەتلىرىگە قاتنىشىش

پۇرستىگە ئېرىشەلىگەن بولسىڭىز ،ئۇ چاغدا ،ئۇنىڭ ئىشلىرىنىڭ شۇ قەدەر كۆپلۈكىنى ، دىپلوم ئېلىش ئۈچۈن ئوقۇمىغانلىقىنى چوڭقۇر ھېس قىلغان بولاتتىڭىز .

ئۇ ھازىر خىزمەتكە ھەر كۈنى ئەتىگەندە يېرىم سائەت بالدۇر بارىدۇ ، شۇ پۇرسەتتە ، قول ئاستىدىكى مۇلازىملارغا يېرىم سائەت ، بەزىدە بىر سائەت كەسپىي دەرس ئۆتىدۇ ، ئۇ ھەم ئوقۇتقۇچى ، ھەم ئوقۇغۇچى . ئاندىن كۈن بويى 4 - بۆلۈمدىن ئىبارەت زور قوشۇندىكى كۆپ سانلىق كىشىلەر بىلەن ئۈچرىشىپ مەسلىھەت بېرىپ ، يول كۆرسىتىدۇ . نەچچە ئون مۇئامىلىدار بىلەن سۆھبەت ئېلىپ بارىدۇ ، دەرد - ھال ئاڭلايدۇ ، يول كۆرسىتىپ ، ھەيدەكچىلىك قىلىدۇ ، مەدەت - ئىلھام ئاتا قىلىدۇ .

يېقىنقى بىرقانچە يىلدىن بۇيان ،ئۇ ئائىلىسىدە ئۇچ ۋاخ تاماقنى ئۆزى بىۋاستە قول تىقىپ ئېتىشنى ئادەتكە ئايلاندۇردى .ئۇ يەنە ھەر كۈنى بالىلارنى مەكتەپكە يولغا سالىدۇ ، كىر - قات يۇيىدۇ ، تازلىق قىلىدۇ ، ھالبۇكى ، ئۇ يىل - يىللاپ قانغۇدەك ئۇخلىمايدۇ ، ئەمما ، قولىدىن كىتاب ، قەلەم ، دەپتەر چۈشمەيدۇ ؛ ئاشۇ جىددىي مىنۇتلار قاتلىمىدىن ۋاقىت چىقىرىپ ئۆگىنىدۇ ، ئوقۇيدۇ ، خاتىرە يازىدۇ ، ئۇ ھازىرغىچە ئۇزمەي ئوقۇپ كېلىۋاتقان مەكتەپلەر ئۈچۈن ھەقسىزلىي ئۆگەنگۈچى ، ھەقسىزلىي ئوقۇغۇچى بولۇپ ئىمتىھان بېرىپ ، ئۆزىنىڭ قانچىلىك ئۆگەنگەنلىكىنى ، قانچىلىك بىلىم ئالغانلىقىنى سىناپ كۆردى ۋە ئۇنى شۇ چاغدىكى نەتىجىسى ئارقىلىق ئۆلچىدى . ئۇنىڭ نەزىرىدە دىپلوم ئېلىش ئىپادىسى ، تۇيغۇسى بولمىدى . ھەقسىزلىي ساپا ھازىرلاش ئۈچۈن ئۆگەندى ، ئىمتىھان بەردى . مانا بۇ ئۇنىڭ دائىم ئوقۇغۇچى بولۇش ، قەلبىدە ھەمىشە ئوقۇغۇچىلىق تۇيغۇ ھاسىل قىلىشنىڭ مەنبەسى !

رابىيەمنىڭ ئىككىنچى تەدبىرى پائالىيەتچان بولۇش . نۇرغۇن كىشىلەر ئەتىگەندە ئادەمنىڭ تاماق يېگۈسى كەلمەيدۇ ، دېيىشىدۇ ، ئەمەلىيەتتە شۇنداقمۇ ؟ قېنى ،سەھەردە ئورنىڭىزدىن تۇرۇپ ،كوچىنى ئارىلاپ كېلىپ ، بىر دانە تۇخۇم ، ئىسسىق گىرده نان ۋە بىر ئىستاكان چاي ياكى سۈتنى ئالدىڭىزغا قويۇپ بېقىڭ ، ئىشتىيىڭىز ئېچىلامدۇ - يوق ! ئىدارە - ئورگانلاردا ھەر كۈنى ئىشقا چۈشكەندىن كېيىن ، ئايالار بار ئىشخانىلاردا ھەر خىل ناشتىلىقنىڭ شىرەلەرگە يېيىلىپ كەتكەنلىكىنى ، چاي قاينىپ ، ئىشخانا - ئىشخانىلاردا دەملىنىۋاتقانلىقىنى ، ئۇۋۇلىپ تۇرغان ناشتىلىق قالدۇقلىرىنىڭ چېچىلىپ تۇرغانلىقىنى ھەر ۋاقىت كۆرگىلى بولىدۇ . بۇ دەل ئاشۇ ئايالارنىڭ نەقەدەر ھۇرۇنلۇقىنى ئىسپاتلاپ بەرمەسمۇ ؟ رابىيەم بۇنىڭ ئەكسىچە ،ئۇنى ئايالار ئۆچۈن ئاھانەت ،ئەدەپسىزلىك ، ھۇرۇنلۇق دەپ قارايدۇ . ھازىر رابىيەم ھەر كۈنى تاڭ سەھەردە ، سائەت بەشتە ئورنىدىن تۇرىدۇ ،ئۆيدىن چىقىپ كوچا ئايلىنىپ يۈگۈرەيدۇ ، تۇرلۇك تەنتەربىيە پائالىيەتلىرى بىلەن شۇغۇللىنىدۇ ، ئاندىن ئۆيگە كىرىپ ، ئەتىگەنلىك ناشتا تەييارلىقىنى قىلىدۇ ، ئۇ ئېرى ۋە ئۈچ بالىسىنى تويغۇزۇپ ، قۇۋۋەتلىك ناشتا قىلدۇرۇپ ، دەل ۋاقتىدا مەكتەپكە يولغا سالىدۇ . ئۆزى خىزمەتكە چىقىش ئارلىقىدا چۈشلۈك تاماقنىڭ تەييارلىقىنى تەق قىلىپ قويىدۇ ، چۈشتە بالىلار كېلىپ بولغۇچە تاماقنى تەييارلاپ بولىدۇ . كەچتە ، تاماقتىن كېيىن ، بىنادىن پەسكە چۈشۈپ گۈلزارلىقلارنى سەيلە قىلىدۇ ، بالىلىرىنىڭ دەرس ئۆزلەشتۈرۈش ، تاپشۇرۇق ئىشلىشىگە يېتەكچىلىك قىلىدۇ ، ئۆزى كىتاب ئوقۇيدۇ ، دەرس ئۆگىنىدۇ... مانا بۇلار ئۇنىڭدا بىر خىل ساغلاملىقنى بەرپا قىلغان . ساغلام تەندە ساپ ئەقىل بولىدۇ ، ئايالارغا نىسبەتەن ، ساغلاملىق گۈزەللىكتىن دېرەك بېرىدۇ ، ئۇ رۇخسار گۈزەللىكىنىڭ مۇھىم

ئىپادىسى ، ھەربىرىدە گۈزەللىكى بولسا ، ئەمما ـ ئەخلاق گۈزەللىكىنىڭ ئىپادىسى بولىدۇ ، بۇ ئىككىسى بىرىككەندە ئادەمنىڭ ھەقىقىي سالاپىتى ـ سۈپىتى گۈزەللىكى بارلىققا كەلگەن بولىدۇ .

رابىيەمنىڭ ئۇچىنچى تەدبىرى پىلان ـ تەدبىرلىك بولۇش . بىزدە «تەدبىرىڭ قانداق بولسا ، تەقدىرىڭ شۇنداق بولىدۇ» دېگەن ھېكمەت بار . رابىيەم ھەممە ئىشنى پىلانلىق قىلىدۇ . ئۇنىڭ خاتىرىسىدىكى بايانلاردا كۈندىلىك تۇرمۇشتىن تارتىپ ، تاكى كەلگۈسى ھاياتىدىكى قىلىشقا تېگىشلىك ئىشلارنىڭ ھەممىسى پىلانلىق ئورۇنلاشتۇرۇلدى . شۇڭا نۇرغۇن ئىشلار نەتىجىلىك ، نۇرغۇن ئىشلار يېڭى ھاياتقا دەرھال ماسلاشتۇرغىلى بولىدىغان ھالغا يېقىنلاشتۇرۇپ قويۇلغان . ئۇنىڭ ئائىلە ئىقتىسادىي ئىگىلىكىنى پىلانلىق ئورۇنلاشتۇرۇشىغا قاراپ باقساقلا ، ھەممە ئىش ئايدىڭ بولىدۇ : 2005 ـ يىلى شوپۇرلۇق كىنىشكىسى ئالىمەن ،ئوغلۇمنى ئالىي مەكتەپكە ئەۋەتىمەن ؛ 2006 ـ يىلى ئاپتوموبىل سېتىۋالىمەن ؛ 2007 ـ يىلى ئادۋوكاتلىق سالاھىيىتىنى ھازىرلاپ ، سۈغۇرتا كەسپىي ئادۋوكاتى بولىمەن . . . بۇلارغا كېتىدىغان چىقىم ۋە ئۇنى ھەل قىلىشنىڭ يوللىرى تەپسىلى خاتىرىلەنگەن .ئۇ ھەممە ئىشتا ئۆزىگە تايىنىدۇ ! چۈنكى ئۇ سۈغۇرتا شىركىتىدىن چىقىپ كېتىمەن دېسەم ، ھېچكىم توسمايدۇ ، چۈنكى ئۇنىڭدەك قاملاشتۇرالمىسمۇ ، ئۇنىڭ ئورنىغا دېرېكتور بولۇشنى ئارزۇ قىلىۋاتقانلار ۋە بۇ ئورۇنغا ئادەم قويۇشنى ئارزۇ قىلىۋاتقانلار يوقمۇ ؟دېمەك ، يېقىلسام يۆلەيدىغان ئادەم يوق . . . بۇ بىر ئاددىي مىسال ، ئەمما بۈگۈنكى كۈندە ، كىم بولسۇن ئۆزىگە تايىنىشى كېرەك . پەقەت ئالدى بىلەن ئادەم ئۆزىگە تايانغاندىلا ئىشىدا نەتىجە قازىنالايدۇ . رابىيەم ھەرقانداق ئىشتا ئۆزىگە تايانىدى ، بىلىم ئېلىش ، قېتىرقىنىپ ئۆگىنىش ، جاپالىق

خىزمەت قىلىش ، گۈزەل ، ساپ ئەخلاق ـ پەزىلەت يارىتىش يولىدا هارماي ـ تالماي تەر ئاققۇزۇپ ، ئاشۇ بىر قاتار ئىشلاردا ئۆزىنىڭ ئۆلىنى چىڭىتتى ، يولىنى داغدام ، نەتىجىسىنى مول قىلدى . ئۇ بۇ ئارقىلىق ئۆزىگە تايىنىشتىكى مۇستەھكەم قورغانىنى بەرپا قىلدى . ئۇ ئاشۇ مۇستەھكەم قورغان ئارقىلىق ، تۈرمۈشتىكى چىقىش يولىغا ئېرىشتى ، قەدىر ـ قىممىتىنى ياراتتى ، بۇنىڭ بەدىلى ئۇچۇن ، كۆرمىگەن گۈزەل سەيلىگاهلار ، بارمىغان تاغ ـ دالىلار قالمىدى . . .

رابىيەم مۇھەممەت كەلگۈسى توغرىسىدا توختالغاندا مۇنداق دېدى :

ـــ مېنىڭ سۇغۇرتا كەسپىگە چوڭقۇر مۇھەببىتىم بار . شۇڭا ھەرقانچە جاپا تارتسامۇ ۋايسىمايمەن ، زارلانمايمەن ، شىركەتمۇ ماڭا ھەر تەرەپلىمە ياردەم بەردى ، قوللىدى ، تۆھپەمگە ئاساسەن ئىش ھەققى ۋە پاراۋانلىق جەھەتلەردە زور ئېتىبار بەردى . مېنىڭ شەرەپ قۇچۇپ ئىلغارلار قاتارىدىن ئورۇن ئېلىشىم ئۇچۇن تېپىلغۇسىز پۇرسەت يارىتىپ بەردى . ھازىر ئايلىق ئىش ھەققىم 5000 يۈەن ئەتراپىدا بولۇۋاتىدۇ . بۇنىڭدىن كېيىن نەتىجە ئالدىدا مەغرۇرلانماي تېخىمۇ تىرىشىپ ئىشلەيمەن .

نۆۋەتتە ، قەشقەردە سۇغۇرتا بازىرى تېخى تولۇق يېتىلمەيۋاتىدۇ ، بۇنىڭدىكى ئاساسىي سەۋەب : خەلقىمىز ئەنئەنىۋى تۈرمۇش ئىستىلى ، تەرتىپى ۋە تۈرمۇش ئەندىزىسىدىن تولۇق قۇتۇلۇپ كەتكىنى يوق ، ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ ، بولۇپمۇ كۆپ سانلىق ئۇيغۇرلارنىڭ نەزىرىدە سۇغۇرتىنىڭ قوبۇل قىلىنىشى ۋە ئۆزلىشىش نىسبىتى سودا ـ سېتىق قىممەت قارىشىغا قارىغاندا تولىمۇ تۆۋەن بولۇۋاتىدۇ . نۆۋەتتە ، خەلقىمىزگە ئوخشاش ئىسلام دىنىغا ئېتىقاد قىلىدىغان باشقا مىللەت ،دۆلەت خەلقىگە قارايدىغان بولساق ، ئۇلارنىڭ

سۇغۇرتىغا قاتنىشىش ئېڭى شۇ قەدەر يۇقىرى ، مەسىلەن :ئەرەب دۆلەتلىرىدىكى كىشىلەرنىڭ 2002 - يىلىدىكى سۇغۇرتىغا قاتنىشىش ۋە تۆلىگەن سۇغۇرتا پۇلىنىڭ كىشى بېشىغا توغرا كېلىش ئەھۋالىغا نەزەر سالساقلا ، يۇقىرىدىكى قارىشىمىزنىڭ دەللىنى كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ .

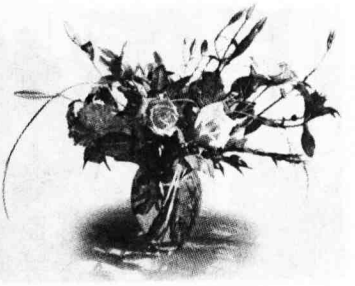
سۇغۇرتىغا قاتنىشىش جەھەتتە ئەرەب بىرلەشمە خەلىپىلىكى دۇنيا بويىچە 28 - ئورۇندا بولۇپ ، كىشى بېشىغا توغرا كەلگەن سۇغۇرتا پۇلى 3765.50 يۈەندىن ، كۇۋەيت 35 - ئورۇندا ، كىشى بېشىغا 1113.3 يۈەندىن ، مالايسىيا 36 - ئورۇندا ، كىشى بېشىغا 1046.3 يۈەندىن ، ئومان 47 - ئورۇندا ، كىشى بېشىغا 521.90 يۈەندىن ، لىۋان 48 - ئورۇندا ، كىشى بېشىغا 460.70 يۈەندىن ، لىۋىيە 49 - ئورۇندا ، كىشى بېشىغا 419.9 يۈەندىن ، سەئۇدى ئەرەبىستانى 54 - ئورۇندا ، كىشى بېشىغا 299.9 يۈەندىن ، تۇنىس 56 - ئورۇندا ، كىشى بېشىغا 252.4 يۈەندىن ، تۇركىيە 59 - ئورۇندا ، كىشى بېشىغا 216.7 يۈەندىن ، سۇرىيە 62 - ئورۇندا ، كىشى بېشىغا 138.5 يۈەندىن ، ئالجىرىيە 66 - ئورۇندا ، كىشى بېشىغا 111.3 يۈەندىن ، مىسىر 72 - ئورۇندا ، كىشى بېشىغا 51 يۈەندىن ، ئىران 77 - ئورۇندا ، كىشى بېشىغا 30.6 يۈەندىن ، پاكىستان 78 - ئورۇندا ، كىشى بېشىغا 29.7 يۈەندىن توغرا كېلىدۇ .

بۇنىڭدىن شۇنى كۆرۈۋېلىشقا بولىدۇكى ، بۈگۈنكى دۇنيادا ھەرقانداق بىر دۆلەت ، ھەرقانداق بىر مىللەت سۇغۇرتا ئىشلىرىغا ئالاھىدە كۆڭۈل بۆلىدىغان ھالەت شەكىللەندى . جۇڭگودا سۇغۇرتىغا تاپشۇرۇلغان پۇل كىشى بېشىغا 38.25 يۈەندىن توغرا كېلىپ ، 2002 - يىلى دۇنيا بويىچە 75 - ئورۇنغا تىزىلدى . . . بىرقانچە يىلنىڭ ئالدىدا مۇنداق سەۋىيە يوق ئىدى . مەن ئويلايمەنكى ، يېقىن كەلگۈسىدە قەشقەردىمۇ

كىشىلەرنىڭ سۇغۇرتا ئىشلىرىغا قارىتا ئالگ سەۋىيىسى يۇقىرى كۆتۈرۈلىدۇ . مۇشۇنىڭغا ئاساسەن ، مەن 4 - بۆلۈمدىكى كەسپىي خادىملارنى 300 دىن ئاشۇرۇشنى ،كەسپىي يېتەكچىسى ۋە ئوقۇتقۇچىلارنى 30 دىن ئاشۇرۇشنى ، ئىش ئورنىغا چىقىش لاياقەتلىك گۇۋاھنامىسى ئالغان خادىملار سانىنى 210 نەپەرگە يەتكۈزۈشنى ئويلاۋاتىمەن . ئۇنىڭدىن باشقا سۇغۇرتا بازىرىنى تېخىمۇ كېڭەيتىپ ، هازىرقى شەھەر ، ناھىيىلەردىن يېزا - بازار ، كەنت ، مەھەللىلەرگىچە كېڭەيتىپ ، سۇغۇرتىغا ئەزا بولۇپ قاتناشقۇچى خېرىدارلار سانىنى هەر يىلى ئوتتۇرا هىساب بىلەن 10 % ئاشۇرۇشنى ، كەسپىي چولپانلارنى كۆپلەپ يېتىشتۇرۇشنى ئىشقا ئاشۇرۇپ ، مۇلازىمەت سۇپىتىنى تېخىمۇ ياخشىلاپ ، زور نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈرىمەن .

ـــ رابىيەمنىڭ تەسەۋۋۇر - پىلانى بولسىلا ، چوقۇم ئىشقا ئاشۇرالايدىغانلىقىغا ئىشەنسە بولىدۇ ، ـــ دېدى ئۇنىڭ بىر خىزمەتدىشى ، ـــ چۈنكى رابىيەم قەيسەر ئايال ، ئوڭۇشسىزلىق ئىچىدىنمۇ يول تاپالايدۇ ، ئىش بېجىرگەندە ئەستايىدىل ، ئىلغارلارنى ، قەھرىمانلارنى ، جۇملىدىن مۇۋەپپەقىيەت قازانغۇچىلارنى ئۇلگە قىلىدۇ . مەغلۇبىيەتچىلەردىن نەپرەتلىنىدۇ . ئۆزى ۋە باشقىلارنى ئالغا بېسىشقا ، كەسپىدە نەتىجە قازىنىشقا ئىلهاملاندۇرىدۇ ، يېتەكلەيدۇ ، رىغبەتلەندۇرىدۇ . جاپاغا چىداش ، جاسارەت بىلەن ئالغا ئىلگىرىلەش ، يېڭىلىق يارىتىشقا بولغان تولۇپ - تاشقان قىزغىنلىقى كەسپداشلارنىڭ ئۇلگە قىلىشىغا ئىرىشتى . ئۇ ئىسراپچىلىق ،چېچىلاڭغۇلۇق ، چىرىكلىككە ئىزچىل قارشى تۇرۇپ ، مەيلى خىزمەتتە بولسۇن ياكى ئائىلىدە بولسۇن ئىناق ، كۆيۈمچان ، مېهرىبان بولۇشنى ، ئۆز مەجبۇرىيىتىنى تولۇق ئادا قىلىشنى تەشەببۇس قىلىدۇ . قىسقىسى ، رابىيەم مۇھەممەت خەلق يىغلىسا يىغلايدۇ ، كۈلسە تەڭ كۈلىدۇ .

رابىيەم مۇھەممەت ـ
ـنىڭ خىزمەت، تۇرمۇش
پائالىيەتلىرىدىن
كۆرۈنۈشلەر

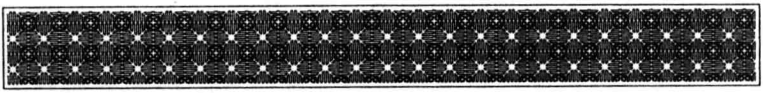

ئستقبال يولى

ئالىيجانابلىق مۇقامى باشقىلارغا جەبىر - جاپا ، زۇلۇم سالمايدىغان كىشىلەر ئالىيجانابكىشىلەردۇر ، ئۇنداقلار ئەركىنلىككە ۋە ئەمىنلىككە توسالغۇ بولمايدۇ ، پۈتلىكاشاڭلارنى تىرىشىپ تۈگىتىدۇ . ئەتراپىدىكى ھەممە شەيئى بىلەن ئىناقلىقنى ساقلايدۇ ، ئەڭ چوڭ ئارزۇسى ھەربىر ئادەمنى خۇشال قىلىش ، سۆيۈندۈرۈشتىن ئىبارەت . ئۇلار تارتىنچاقلارغا مۇلايىم ، ناتونۇشلارغا قىزغىن ، نادانلارغا كەڭ قورساق بولىدۇ . ئۇلار باشقىلارغا شاپائەت كۆرسەتسە ، ئۇنى كۆڭلىدە ساقلىۋالمايدۇ ، باشقىلارنىڭ شاپائىتىگە نائىل بولسا ، مەڭگۈ ئېسىدىن چىقارمايدۇ ، ئامالسىزلىقتىن بولمىسىلا ، ئۆزىنى پەقەت تىلغا ئالمايدۇ . كىچىككىنە ئۇقۇشماسلىقنى دەپ ئۆزىنى ئاقلاپ كەتمەيدۇ . ھەممە ئادەمنىڭ ئالىيجانابلىقى بولۇپ يېتىلىشى ناتايىن ، ئەمما ، سىز ئۆزىڭىزنى سىناپ بېقىڭ . ھەرقانداق پىتنە - پاسات ، بۆھتان - بەتنامىلارغا ئىشەنمەك ، زىددىيەتلىك مەسىلىلەردە خۇسۇسىي غەرىزىڭىزنى ئارىلاشتۇرۇۋالماڭ ، زەھەرخەندە گەپ - سۆزلەرنى قىلماڭ . ھازىرقى رەقىبىنى كېيىنكى دوستقا ئايلاندۇرۇشنى بىلىڭ ، ھەممىسىنى ئەتراپلىق ئويلىنىڭ ، سەممىي - قىزغىن بولۇڭ ، سەۋرچان ۋە يېڭىشچان بولۇڭ ، ۋاز كېچىشنى بىلىڭ . ساقلىنىش مۇمكىن بولمىغان ئازاب - ئوقۇبەتتىن ئۆزىڭىزنى قاچۇرماڭ ، نىزا - غەۋغانى ئارىلىشىپ قالسىڭىز ، ئۆزىڭىزنىڭ ئەقىل - پاراسىتى بىلەن خاتا يولغا مېڭىپ قېلىشتىن ساقلىنىڭ .

قىلىنمىغا (3)

1

هايات ئېقىن سۇغا ، تۇرمۇش بەئەينى ئەينەككە ئوخشايدۇ . هاياتنى قەدىرلەشنى بىلگەندىلا ، تۇرمۇشقا يول ئاچقىلى ، هاياتقا توغرا جاۋاب بەرگىلى بولىدۇ . شۇ چاغدا ، تۇرمۇش ئەينىكى سىزنىڭ خۇش چىرايىڭىزنى ئۆزىڭىزگە ئەينەن كۆرسىتىپ بېرىدۇ . ئەكسىچە بولغاندا ، هاياتنىڭ ئېقىن سۈيى سىزنىڭ ئۆمۈر بوستانىڭىزنى ئېقىتىپ كېتىدۇ ـ دە ، سولغۇنلۇقىڭىز ، يىغا ـ زارىڭىزنى كۆرسىتىپ قويىدۇ . هەممىگە مەلۇمكى ، هايات بىلەن تۇرمۇشنىڭ كىشىلەرگە تەقدىم قىلىدىغان شاپائىتى بىلەن پاراغىتى ، جاپاسى بىلەن دەهشىتى ئوخشاش بولمايدۇ . شۇڭا ئۇ كىشىلەرگە ئۆزى تەقدىم قىلغان نەرسىلەرنىڭ نەتىجىسى ، يەكۈنى هەم پاساهىتى بىلەن جاۋاب بېرىدۇ ، مانا بۇ هال كىشىنى «تەدبىرىڭ قانداق بولسا ، تەقدىرىڭ شۇنداق بولىدۇ »دېگەن يەكۈنگە كەلتۈرۈپ قويىدۇ . ئەنە قاراڭ ، سىز تونۇشماقچى بولغان ئابدۇغوپۇر قادىرمۇ هاياتلىق سەپىرىدە ئاشۇ بىر قاتار هايات ، كىشىلىك تۇرمۇش قانۇنىيەتلىرىنى باشتىن كەچۈرگەن كىشىلەرنىڭ بىرى . ئۇ هاياتنى قەدىرلىدى ، ئۆمۈرىنى بوش ئۆتكۈزمەي ، كىشىلىك تۇرمۇش بوستانىنى ياشناتتى ۋە جەمئىيەتكە خۇش چىراي باقتى . شۇنداق قىلىپ ئۇ هايات يولىنى ، ئىستىقبال يولىنى ئۆزى ئاچتى .

2

ئابدۇغوپۇر قادىرمۇ شۇنداق بىر ئىشقا دۇچ كەلگەن : ئەينى چاغلاردا ئۇ ئانا يۇرتى يوپۇرغا ناھىيىسىدىن يىراق بولغان تاغلىق رايونغا — قاغىلىق ناھىيىسىگە بېرىپ قېلىشىنى خىيال قىلمىغان ، ئۇ شۇ چاغدا تولىمۇ ئىككىلەنگەن ، ھەتتا ئۇنى سۇر باسقانىدى ، نېمىلەردۇر ئۇنىڭ كۆڭلىنى بىر قىسما قىلغان . «ھازىرغۇ بۇ كۈنلەر ئۆتۈپ كېتەر ، چۈنكى مەن ياش ، ھەرقانداق ئىش ئېغىر كەلمەيدۇ ، مۇشۇ جەريانداا تاۋلىنىمەن ، چىداملىق ، بەردەم ، قابىل ، ياراملىق ئادەم بولىمەن . ئەمما ، توي قىلىپ قالسام ، ئۆيلۈك ـ ئوچاقلىق بولسام ، ئاندىن بۇ يەردە يىلتىز تارتىپ قالسام قانداق بولىدۇ ؟ بۇمۇ ئۆتۈپ كېتەر ، قېرىغاندا قانداق قىلىمەن ؟ . . . ياق ـ ياق ، گەپ بەك يىراقلاپ كەتسە بولمايدۇ . يېقىن كۈنلەرگە نەزەر سېلىپ باقاي : توي قىلىدىغان چاغدا ، بالا يۈزى كۆرىدىغان چاغدا ، بۇ يەردە نېمە ئىشلار بولۇپ كېتەر ؟ ! ئاتا ـ ئانامنى تاشلاپ قويسام بولمايدۇ ، ئۇلارنى بېقىشىم ، ئۇلارغا ھەمدەم بولۇشۇم ، شۇنچە يىل جاپا تارتىپ ئوقۇتقان جاپاسىنىڭ ھاردۇقىنى چىقىرىشىم كېرەك» ... دەپ ئويلىغانىدى ئۇ .

بۇ ئۇنىڭ ئەينى چاغدىكى خىيالى ئىدى ، ئۇنىڭ كۆڭلى ، ئۇنىڭ دىلى يەنىلا يوپۇرغىنى تارتاتتى . يوپۇرغا نامرات جاي بولسىمۇ ، مېھرى ئىللىق ، ئادەملىرى كۆيۈملۈك ، مېھرىبان ، كەڭ قورساق ، كۆڭلى ياخشى ، مېھماندوست ، باغرى يۇمشاق ... ئېتىز ـ قىرلارغا ئەتىيازدا يەر ئاستىدىن ئۆرلەپ چىقىدىغان زەي سۇ ھەممىلا يەرنى پاتقاق قىلىۋېتىدۇ . تومۇزدىن كېيىن پىشقان قوغۇنلىرى تىلنى يارىدۇ ، مېۋىلىرى ھەمىشە ئاغزىڭغا تاتلىق سۇ يىغىدۇ . ئاشۇ شورلۇق ، قۇملۇقلاردىكى ئوت ـ چۆپلەرنى يەپ چوڭ بولغان قوي ـ قوزىلار ، ئۆچكە ـ ئوغلاق ، تايچاق ـ

موزايلارنىڭ گۈشىده پىشۇرۇلغان كاۋاپلار ، تۇرلۇك - تۇمەن تاتامىلار سېنىڭ جىسمىڭغا ئاتەش ، كۈچ - جاسارەت ، روھىڭغا جۇشقۇنلۇق ئاتا قىلىدۇ . . .

ئۇنىڭ بارلىق ھېسسىياتى ۋە قەلبىنى ئاشۇ شورلۇق تۇپراققا ، كىندىك قېنى تۆكۈلگەن ئانا يەرگە باغلىنىپ قالغانىدى . ئاشۇ يەردىن ئايرىلغاندا ئۇ بۇنى تولىمۇ چوڭقۇر تونۇدى ، بۇ ئىشىنى تولىمۇ كېچىكىپ بىلگەنلىكىنى ھېس قىلدى ، چۈنكى ئاشۇ يۇرت دائىرىسىنىڭ كىچىك بولۇشىغا قارىماي ، تارىخىي ئۇزاق ، داڭقى مەشھۇر ئىدى . 1960 - يىللاردا ئىچكىرى ئۆلكىلەردىكى ئاپەتكە ئۇچرىغان رايونلاردىن نۇرغۇن خەنزۇلار بۇ يەرنىڭ ئىسمىغا قاراپ كۆچۈپ كەلگەن ، ئۇلارنىڭ كۆپ قىسمى خەنزۇچە يوپۇغۇدىكى «خۇ» غا قاراپ ، كۆل بار جايىكەن ، ئۇ يەردە بېلىقچىلىق ئىشلىرى بىلەن شۇغۇللانسا ، باي بولغىلى ، بايىاشات تۇرمۇش كەچۈرگىلى بولىدۇ دەپ قارىغان ، ئۇلار بىزنىڭ تىلىمىزدىكى تاتلىق نەرسە بار جايىنى ئاچچىق ، ئاچچىق نەرسە بار جايىنى تاتلىق سۈپىتى بىلەن ئاتاشتەك ئادەتتىمىزنى بىلمىگەن ، بۇ يەرگە كەلگەندىن كېيىن ، بەزىلىرى پۇشايمان قىلغان بولسىمۇ ، يەنە نۇرغۇنلىرى بۇ يەردىكى ئاق كۆڭۈل ، مېھماندوست خەلقنىڭ مېھرىدىن تەسىرلىنىپ تۇرۇپ قالغان . . .

راستىنى دېسەك ، بۇ يۇرتتا شۇنداق تەسىرلىك ئىشلار ، خىسلەتلىك ۋەقەلەر بەك كۆپ . ئابدۇغوپۇرنىڭ گۆدەك قەلبى ئاشۇ خىل پەزىلەتلەر ھەققىدىكى تەرىپلەرگە چۆمۈلگەندىمۇ ئۆزىنى بېسىۋېلىپ ، مەكتەپتە بەرگەن ۋەدىسىنى ، پارتىيىگە بەرگەن قەسەملىرىنى كۆز ئالدىغا كەلتۈرۈپ شۇك بولۇپ قالاتتى ، ئۇنىڭ قەلبىدە ئانا تۇپراق بەرگەن جاسارەتمۇ ۋە سىياسەت بەرگەن ئىلھاممۇ بار ئىدى . ئۇ ئىلھام دەل كەڭ ياشلار ، زىيالىيلارنىڭ تاغ - دالىلارغا بېرىپ ، كەڭ يېزا -

قىشلاق ، چېگرا رايونلاردا يىلتىز تارتىپ ، نى - نى ئىشلارنى قىلىش ، دېھقانلار ئۇچۇن خالىس خىزمەت قىلىش ، خەلق ئۇچۇن خىزمەت قىلىشتىن ئىبارەت شوئارنى ئۆرنەك قىلىپ ، ۋەتەننى گۈللەندۇرۇش ، سوتسىيالىزم ئىشلىرى ئۇچۇن ساداقەتمەنلىك بىلەن ئىشلەپ ، پارتىيە بايرىقىغا شان - شەرەپ كەلتۇرۇش ئىدى .

بۇ رىغبەت ۋە يېتەكچى ئىدىيە ئۇنى دائىم باشقا خىياللاردىن ، ھېسسىيات ۋە مەيۇسلۇكتىن يىراقلاشتۇراتتى . كېيىنكى كۈنلەردە ئۇ كۆپرەك ئويلىغان ئىش ئاتا - ئانىسىنىڭ يالغۇز قېلىشى ، ئۆزىنىڭ ئۆيلۈك - ئوچاقلىق بولۇش يولىدىكى قىيىنچىلىقى قاتارلىقلار بولدى .

بىراق ، كۈنلەر ، ئايلار ، يىللارنىڭ ئۆتۈشى ، ئېتىز - ئېرىقنىڭ جاپالىق ئەمگىكى ، دېھقانلارنىڭ قىيىن ، نامرات تۇرمۇشىنى ئورۇنلاشتۇرۇش يولىدىكى بىر قاتار ئىزدىنىش ، كۆيۈنۈش ۋە ھېسداشلىق ئوتىدىكى قىزغىنلىق نۇرغۇن نەرسىلەرنى ، ئويلارنى بېسىپ كەتتى ، خىزمەتنىڭ ئالدىراشچىلىقى ، بىر ئىشنىڭ كەينىدىن ئۇلىشىپ كەلگەن يەنە بىر ئىشنىڭ سىجىللىقى ئۇنى ھاردۇردى ، باشقا ئويلاردىن يىراق قىلدى . ئۇ بارا - بارا كۆنۈپ قېلىۋاتاتتى . قاراقۇرۇم تاغلىرىنىڭ سالقىن ھاۋاسى ، ساپ ، گۈزەل مەنزىرىسى ۋە ئۇ يەتكۈزۈپ بەرگەن زۇمرەتتەك سۇلار ئۇنىڭ ياشلىق يالقۇنلىرىنى ئۇلغايتتى ، ئۇنى ئۆزىگە بارا - بارا رام قىلىۋالدى ، بېقىندۇرۇۋالدى ، نامرات ، بېكىنمە ۋە تولىمۇ كۆچلۈك ئىپتىدائىي ئەنئەنچىلىككە چوقۇنۇپ ھايات كەچۈرىدىغان كىشىلەر مانا ئەمدى ئۇنىڭغا ئەيمىنىپ قارىمايدىغان ، يات كۆرمەيدىغان ، بەلكى ئۇنىڭغا كۆڭلىدىكى گەپلەرنى دەيدىغان ، مۇڭدىشىپ ھال - مۇڭ بولىدىغان بولدى ... ئۇ بۇ كىشىلەرگە تارىخىي ، ئۆتمۈشى توغرۇلۇق سۆزلەپ بېرەتتى ...

3

ئابدۇغوپۇر قادىر 1965 ـ يىلى يازدا دۆلەت بىر تۈتاش ئالغان ئىمتىھاندىن ئۆتۈپ ، مەركىزىي مىللەتلەر ئىنستىتۇتىغا ئوقۇشقا بارغانىدى . ئۇ خەنزۇ تىلى كەسپىدە ئۈچ يىل ئوقۇدى ، ئوقۇغاندىمۇ راسا بېرىلىپ ئوقۇدى ، ئوقۇش جەريانىدىكى تۈرمۇش قىينىچىلىقى ، تىل ئۆتكىلى قىينىچىلىقىنى بىر ـ بىرلەپ يەڭدى ۋە مول نەزەرىيە بىلىمى توپلىدى . 1968 ـ يىلى 8 ـ ئايدا ئۇ تەقسىمات بويىچە قەشقەر ۋىلايەتلىك «كوئىنلۇن» دېھقانچىلىق مەيدانىغا باردى . بۇ يەردە ئاشۇ يىللاردا سوتسىيالىستىك ئەمگەك قىزغىنلىقى يۇقىرى دولقۇنغا كۆتۈرۈلۈپ كەتكەنىدى . شۇئارۋازلىقنى ، ساختا ئاكتىپلىقنى ھەممە ئىشنىڭ ئالدىغا قويىدىغان ئەمگەك مۇسابىقىسى قاينىمىدا ، ئۇ ئىدىيە ، كەسپىي ساپا ۋە ئەمەلىيەت بىلىمى جەھەتتىن قايتا تەربىيە ئالدى . مەكتەپتىكى قىزغىنلىق ۋە يۇكسەك غايە ، ئىستەك بۇ يەردە ھەرقانداق قىلىپمۇ تاپقىلى بولمايدىغان نەرسىگە ئايلىنىپ قالدى . تەقسىماتقا شەرتسىز بويسۇنۇش ، جان ـ پىدالىق بىلەن خىزمەت قىلىشتىن باشقىسى ئاقمايتتى . نېمىلا بولسۇن ، قايتا تەربىيە ئېلىش ۋاقتى تېزلا ئۆتۈپ كەتتى . . . ئۇ تېخى بىرەر ئىشنىڭ ئەلمى ـ تەلمىنى بىلىپ بولالمىغان ، بىرەر كەسپىنىڭ پىشىنى تۈتمىغان ۋاقىت ئىدى .

1969 ـ يىلى 5 ـ ئايدا ئۇ باشقا جايغا ئېھتىياجلىق بولۇپ قالدى . شۇنىڭ بىلەن ئۇ ، قاغىلىق ناھىيە بازىرىدىن 80 كىلومېتىر يىراق چوپان يېزىسىغا قەدەم باستى . ئۇنى بۇ يەردە تۇرۇۋاتقان مەلۇم قىسمىنىڭ كوماندىر ـ جەڭچىلىرى قىزغىن قارشى ئالدى . بىراق ئۇ قاتمۇقات تاغلار ئارىسىدىكى بۇ جايدا

يالغۇزلۇق ، يېتىمسىراش ھېس قىلدى . ئۇ ، تەكلىماكان باغرىدا ، تۇزلەك بوستانلىقتا چوڭ بولغان ، ئۇنىڭ روھىيىتىدە ئاشۇ تۇپراقنىڭ سېيماسى ، ئەندىزىسى ، مۇھەببىتى بار ئىدى .

ئۇ ، تاغلارنى كۆرگەن ، تاغ - داۋانلارنى ئاپتوموبىل - پويىزلاردا كەزگەن ، ئەمما ، بۇگۈنكىدەك تاغ ئارىسىدا ماكانلىشىپ قېلىشنى خىيال قىلمىغانىدى . پارتىيىنىڭ يېڭا - قىشلاق ، جاپالىق تاغ - دەريالار قوينىغا بېرىپ ، نى - نى ئىشلارنى قىلىشتەك رىغبەت - ئىلھامى دەل مۇشۇنداق جايدىمىدۇ ؟ ئۇ شۇلارنى ئويلىغاندا باشقا ھەرقانداق ئىشقا ئۇرۇنۇشنىڭ زۆرۈرىيىتى يوقلۇقىنى ھېس قىلدى . ئۆزىنى بېسۇۋلىپ ، ھېسسىياتىنى بىر - بىرلەپ تىزگىنلەپ ، بارا - بارا تىنچىپ قالدى . بۇ يەرمۇ ناچار جاي ئەمەس ئىدى : پەقەت ئۇ تاغلىق تۇپراق ، ئەمما ، يېشىللىق ، چىمەنزارلار كۆپ ، ئادەملىرى تارقاق ئولتۇراقلاشقان . كىشىنى مەپتۇن قىلىدىغان يېرى شۇكى ، كىشىلەر مېھرىبان ، راستچىل ، كەڭ قورساق ، چىقىشقاق ئىدى . بۇ يەردىكى چارۋىچىلاردا تارقاق ئىگىلىك كۆزقارىشى ۋە خۇسۇسىي ئىگىلىك ئىدىيىسى كۈچلۈك بولۇپ ، كونا ئەنئەنە ، كونا ئىدىيىنىڭ ئاسارىتى ئىنتايىن ئېغىر ئىدى ، كوللېكتىپ ئىشلەپچىقىرىشقا نىسبەتەن ئۇلاردا ئىدىيە بىرلىكى يېتەرلىك ئەمەس ئىدى . بولۇپمۇ ، ئۇ قايتا تەربىيە ئالغان ھېلىقى دېھقانچىلىق مەيدانىدىكىدەك سوتسىيالىستىك ئەمگەك قىزغىنلىقى يوق دېيەرلىك ئىدى .بۇ يەردىكى ئاساسىي قاتلام كادىرلىرى ھەرقانچە كۆچمىسىمۇ ، باشقا جايلاردا قوزغالغاندەك ئىشلەپچىقىرىش دولقۇنىنى قوزغىيالمايتتى . ئەمما ، ئۇلارنىڭ ھاكىمىيەت قارىشى ۋە سىياسەت قارىشىنى ئاجىز دېگىلى بولمايتتى ، ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ ھاكىمىيەتسىز ھاياتىنىڭ مەۋجۇت ئەمەسلىكىنى ، ھاكىمىيەتنىڭ ھەممىدىن ئۇستۇن تۇرىدىغان كۈچ - قۇدرەتكە ئىگە ئىكەنلىكىنى بىلەتتى . شۇڭا ئۇلاردىمۇ

شۇ دەۋرگە خاس قىزغىنلىق يوق دېگىلى بولمايتتى .

نۇرغۇن دېھقانلار بىر قارىسا ،شۇنداق ياۋايى ، بىر قارىسا شۇنداق بىچارە ، مۇلايىم كۆرۈنەتتى .ئابدۇغوپۇر دەل ئاشۇ كىشىلەرگە تىلماچلىق قىلاتتى ، يەرلىكتىكى ئاشۇ خەلقنىڭ ئارمىيە بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىنى تۇتاشتۇراتتى ، باغلايتتى ۋە ياخشىلايتى . ئاشۇ چاغدا ، نۇرغۇن ئىش ئارمىيىنىڭ يېتەكچىلىك قىلىشى ۋە بىر تەرەپ قىلىشى بىلەن يۈرۈشەتتى . ئۇنىڭ قەلبى ئاشۇ دېھقان - چارۋىچىلار بىلەن ئوخشاش ئىدى . شۇڭا ئۇلار ئۇچۇن نۇرغۇن ئىشلارنى قىلىشقا ۋە قىلىپ بېرىشكە تەرەددۇت قىلاتتى . بۇنىڭ ئۇچۇن ئۇ تىرىشىپ ئىشلىدى ، گازارمىلارنى ، ئېتىز - قىرلارنى ، تاغ - دالىلارنى كەزدى . دېھقان - چارۋىچىلارمۇ ، كوماندىر - جەڭچىلەرمۇ ئۇنىڭ ياقتۇرۇپ قالدى ، ئۇنى كۆڭۈل باغلىرىدىكى يېقىن ئادەمى دەپ قارىدى . بۇ يەردىكى دوستلۇق ، كۆيۈنۈش ، ئۆزئارا ئۆگىنىش ئۇنى باشقىچە ئادەم قىلىپ تەربىيىلىدى . ئۇ ئالغا باستى ، ئاز بولمىغان تەسىرلىك ئىشلارنى قىلدى ، نۇرغۇن نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۇردى ...

ئۇنىڭ مۇھەببىتى ، ئۇستىخىنىسى ئاشۇ يۈرتقا چۇشۇپ قالغانىدى . شۇنداق كۇنلەرنىڭ بىرىدە ، ناھىيىلىك ئىنقىلابىي كومىتېت ئۇنى بۇ كومىتېتنىڭ تەرجىمانى قىلىپ يۆتكىدى . «مەدەنىيەت زور ئىنقىلابى» نىڭ قاباھەتلىك يىللىرى بولغان 1971 - يىلى ئۇ يەنە بىر قېتىم ناھىيىلىك پارتكوم ئىشخانىسىغا تەرجىمان دېگەن نام بىلەن يۆتكەلدى .ئۇنىڭ خىزمىتى زىيادە بېسىق ، ۋاقتى زىيادە قىس بولۇپ كەتتى ، ئۇ ، ھەر كۇنى نەچچە سائەتلەپ يېزىق تەرجىمانلىقى قىلاتتى ، نەچچە سائەتلەپ رەھبەرلەر بىلەن ئاساسىي قاتلام ئامما ئارىسىغا بېرىپ ئېغىزچە تەرجىمانلىق قىلاتتى . شۇنىڭدىن كېيىن ناھىيىلىك پارتكومدا 14 يىل تەرجىمانلىق قىلدى . بۇ يەردىكى ھاياتىدا قىلغان

تەرجىمە خەت سانى 15 مىليون 600 مىڭ خەتكە يەتتى .

ئەينى يىللاردا ، قاغىلىق ناھىيىسىدىلا ئەمەس ، قەشقەر ۋىلايىتىنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدا تەرجىمان كەمچىل ئىدى . ئاساسىي قاتلاملارغا چۈشۈپ رەھبەرلىك خىزمىتىنى بىلەن شۇغۇللىنىدىغان خەنزۇ كادىرلارنىڭ تۈركۈم - تۈركۈملەپ تېز كۆپەيمىشى ، مىللىي كادىرلارنىڭ كەمچىل بولۇشى ۋە ئۇلارنىڭ خەنزۇ تىلىنى بىلمەسلىكى قاتارلىق بىر قاتار ئامىللار شۇ چاغدىكى ۋەزىيەتنىڭ جىددىي تەقەززاسى ئىدى ، بۇ ھال تەرجىمە خىزمىتى بىلەن شۇغۇللانغۇچىلارغا ھەر كۈنى يېڭىدىن يېڭى مەسىلىلەرنى ، ئېغىر بېسىملارنى پەيدا قىلىپ تۇراتتى . ئابدۇغوپۇر مۇشۇنداق ھايات قايىنىمىدا كۆپ ھاللاردا ناھىيىلىك پارتكومنىڭ شۇجىسى ، ھۆكۈمەتنىڭ ، ھاكىمنىڭ بىرىنچى قول تەرجىمانلىقىنى ئىشلەپ ، ئۇلارنىڭ ئالاقە ئىشلىرى ۋە تۈرلۈك خىزمەتلىرىنى تەرتىپلىك ، ساغلام ئېلىپ بېرىپ ، ئامما بىلەن ئۇلار ئارىسىدا تىل - يېزىق كۆۋرۈكىنى بەرپا قىلدى . ئۇ كۆپ ھاللاردا كۈندۈزنى كېچىگە ئۇلاپ ئىشلەيتتى ، ئۇنىڭ ئارام ئېلىش كۈنلىرىمۇ يوق ئىدى ، خىزمەت قىزغىنلىقى ئۇنىڭ جاسارىتىنى نامايان قىلىپ ، خىزمەت ئېھتىياجى پەيدا قىلغان بارلىق ئېغىرچىلىق ۋە بېسىملارنى يېڭىپ ،رەھبەرلىكىنىڭ قوللىشى ۋە كەڭ ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ھۆرمىتىگە ، ئېتىراپ قىلىشىغا ئېرىشتى . ئۇ ئاشۇ يىللاردىكى ھارغىن ھاياتىنى ئەسلىگەندە ، كەلگۈسىدە تەرجىمانلارنىڭ كۆپەيمىشىنى ، ھەتتا ھەر دەرىجىلىك كادىرلارنىڭ تەرجىمانسىز ھالدا ئىشلەيدىغان ھالىتىنىڭ شەكىللىنىدىغانلىقىنى ، ئۇ چاغدا خەنزۇ تىلى بىلمەي تۇرۇپ خىزمەت قىلغىلى بولمايدىغانلىقىنى ، بۇنىڭ ئۇزاققا بارماي ئىشقا ئاشىدىغانلىقىنى خىيال قىلغانلىقىنىڭ ئەسكە ئالىدۇ .مانا بۇگۈن نەزەر سالىدىغان بولساق ، پۈتكۈل جەمئىيەت قوينى ئۇنىڭ پەرەز قىلغىنىدەك بولدى . ئۇ نەچچە يىللىق

تەرجىمانلىق ھاياتىدا ناھىيىلىك پارتكوم پارتىيە مەكتىپىدە ئىككى يىللىق تەرجىمانلارنى تەربىيىلەش سىنىپى ئېچىپ ، 40 دىن ئارتۇق تەرجىمان يېتىشتۈردى . قاغىلىق ناھىيىسىنىڭ تەرەققىيات ، پىلان ئىستراتېگىيىسى ئەكس ئەتتۈرۈلگەن 5 مىليون خەتلىك «قاغىلىق ناھىيىسىنىڭ يېزا ئىگىلىك تەرەققىيات پىلان لايىھىسى»نامىلىق كىتابنى بىر يىل ۋاقىت سەرپ قىلىپ ئۇيغۇرچىغا تەرجىمە قىلدى ۋە كىتاب قىلىپ تۈزۈپ ، مىللىي كادىرلار ۋە دېھقانلارنىڭ پايدىلىنىش قوللانمىسىغا ئايلاندۇردى . ئۇ يەنە ، «ئېغىز تەرجىمانلىرىنىڭ تەربىيىلىنىشى ھەققىدە» قاتارلىق ئىلمىي نەزەرىيىۋى ماقالىلەرنى يېزىپ ، شىنجاڭ «تىل ۋە تەرجىمە» ژۇرنىلىدا ئېلان قىلدۇرۇپ ،جامائەتچىلىك ئارىسىدا يۇقىرى ئابرۇي قازاندى . بۇ نەتىجىلىرى ئاساسىدا 1983 ـ يىلى «مىللىي تىل ـ يېزىق تەرجىمانى» ئوتتۇرا دەرىجىلىك ئۇنۋانى ئالدى .

4

«كىم بېشىڭنى سىلىسا ، شۇ پەرىشتەڭ ، نەدە كۆنۈڭ ياخشى ئۆتسە ، شۇ سېنىڭ يۇرتۇڭ» دېگەندەك ، ئۇ قاغىلىقتىن ئىبارەت قاراقۇرۇم باغرىدىكى بىپايان زېمىندا يېلتىز تارتىپ قالدى . ئۇنىڭ بارلىقى ، ئارزۇ ـ ئۈمىدلىرى ئاشۇ زېمىنغا باغلىنىپ قالغاندەك قىلاتتى . شۇڭا ئۇ كىملەرگىدۇر يۆتكىلىش ، قايتىپ كېتىش ھەققىدىكى تەلىپىنى دېمىدى . ئۇ ، سۈيى زۇمرەتتەك ، مۇھىتى ساپ ، تۈپرىقى مۇنبەت ، ئادەملىرى چېۋەر ، كەڭ قورساق ، مېھماندوست بۇ زېمىنغا كۆنۈپ قالغان ۋە سېغىنىپ كەتكەنىدى . ئەمدى ئۇ بۇ يەردىكى جاپاكەش ، مېھنەتكەش خەلق ئۈچۈن بارلىقىنى ئاتىشى ، ئۇلار ئۈچۈن ياخشى ،ئۇنۇملۇك خىزمەتلەرنى قىلىشى كېرەك ئىدى .بۇ ئۇنىڭ

نىيىتى ، ئارزۇسى ۋە ئاخىرقى پىلانىغا ئايلانغان چاغدا ، ئۇنىڭ ئورنى يەنە بىر قېتىم ئالماشتۇرۇلدى . بۇ 1984 ـ يىلى 6 ـ ئايدىكى ئىش ئىدى . ئۇ ناھىيىلىك پارتكوم ئىشخانىسىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرلىقىغا تەيىنلەندى . 1994 ـ يىلى 6 ـ ئايدا ناھىيىلىك پارتكوم قارىمىقىدىكى ناھىيىلىك پارتكوم مەخپىيەتلىكنى ساقلاش كومىتېتىنىڭ بۆلۈم دەرىجىلىك مۇئاۋىن مۇدىرى قىلىپ ئۆستۈرۈلدى . ئۇنىڭغا يەنە ناھىيىلىك پارتكوم ئورگىنىنىڭ مالىيە ، خوجىلىق ئىشلىرى يۈكلەندى . ئۇنىڭ بۇ ئىشلاردا ئېپى بار ئىدى ، شۇنچە يىل داۋامىدا ئۇنىڭ تۈرلۈك خىزمەتلەردىكى كۆرگەنلىرى ، بىلگەنلىرى ۋە قىلغان ، قىلىپ باققانلىرى شۇنداق كۆپ بولۇپ كەتكەنىدى . مانا ئەمدى ئۇنىڭغا قايسى ئىشنى قىلسا «ئۆگەي» تۈيۈلمايدىغان بولۇپ قالغان ، ئۇنىڭ جىسمىغا بىر خىل ئىقتىدار يوشۇرۇنغانىدى . ئۇ ئۆزىدىكى پاراسەتنى ئىشقا سېلىپ ، خىزمەتلەرنى شۇ قەدەر جانلىق ، كىشىلەرنى قايىل قىلارلىق داۋاملاشتۇردى . ئۇ بۇ يەردىكى ھەر مىللەت كادىرلار ئاممىسىنىڭ مۇناسىۋىتىنى قويۇقلاشتۇرۇپ ، چۈشىنىش ، ئۆزئارا ياردەم بېرىش ، قوللاش دەرىجىسىنى يۇقىرى كۆتۈرۈپ ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىدا يېڭى نامايەندە بەرپا قىلىشقا تۇرتكە بولدى . ھېيت ـ بايراملاردا كۆڭۈل ئېچىش پائالىيەتلىرىنى ، دوستلۇق پائالىيەتلىرىنى كەڭ قانات يايدۇردى ، مۇناسىۋەتلىك رەھبەرلەرنىڭ قوللىشىنى قولغا كەلتۈرۈپ ، ئۇلارغا بايراملىق بۇيۇملارنى ، سوۋغىلارنى تەييارلاپ تارقىتىپ بېرىپ ،ئۇلارنىڭ پارتىيەگە بولغان مۇھەببىتىنى ، خىزمەتكە بولغان قىزغىنلىقىنى ئۇرغۇتتى .

كۈن ، ئاي ، يىللار ئارقا ـ ئارقىدىن ئۆتتى ، ئابدۇغوپۇر قادىر ئۇچۇن بۇ يىللار شۇنداق تېز ئۆتۈپ كەتكەندەك بىلىنەتتى ، يېشى چوڭىيىشقا باشلىغاندا ئۇ ئۆتۈپ كەتكەن يىللار يادنامىلىرىدىن ئىزلىرىنى ۋە ماڭغان يوللىرىنى ئىزدەپ باقتى .

ئۇ ، نۇرغۇن يوللارنى ماڭغان ،نۇرغۇن ئىشلارنى قىلغان ، نۇرغۇن مەسىلىلەرنى ھەل قىلغان ، يەنە نۇرغۇن تۆھپىلەرنى ، نەتىجىلەرنى ، ئۇتۇق ، شان ـ شەرەپلەرنى قولغا كەلتۈرگەن . مانا مۇشۇ جەريانىدا ئۇنىڭ خىزمىتى نەچچە قېتىم ئۆزگەردى ، ئورنى ئالمىشىپ ، دەرىجىسى ئۆستۈرۈلدى ، ئەمما ، ئۇنىڭدىكى ئېتىقاد ، ئىشەنچ ۋە يۈكسەك جاسارەت ئۆزگەرمىدى ، ئۇ سۈلكەت ۋە جازا پەيدا قىلمىدى . ئۇ نەگىلا بارسۇن ، خىزمەتنى ۋايىگە يەتكۈزۈپ قىلدى ، شۇڭا ئۇ پارتىيىنىڭ ، ھۆكۈمەتنىڭ ، خەلقنىڭ كۆزىگە ئىسسىق كۆرۈندى . مەيلى ناھىيىلىك مىللىي دىنىي ئىشلار ئىدارىسىدە ، بىرلىك سەپ ، تەشۋىقات بۆلۈمىدە ئىشلىسۇن ۋە ناھىيىلىك پارتكومنىڭ دائىمىي ھەيئەت ئەزاسى بولۇپ ئىشلىسۇن ، ھەممىسىدە ئەمەلىيەتنى چىقىش قىلىشقا ، رېئاللىقنى تەتبىقلاشقا ماھىر بولدى ، خەلق مەنپەئىتى ئۈچۈن جان كۆيدۈرۈشتىن يالتايمىدى .

ئابدۇغوپۇر قادىر 1997 ـ يىلى 3 ـ ئايدىن 2001 ـ يىلىغىچە قاغىلىق ناھىيىلىك پارتكومنىڭ دائىمىي ھەيئەت ئەزاسى ، ناھىيىلىك پارتكوم تەشۋىقات بۆلۈمىنىڭ باشلىقى بولۇپ ئىشلىدى . ئۇ بۇ مەزگىلدە ، ناھىيىنىڭ مۇقىملىق خىزمىتى ، ئارمىيە ـ خەلق مۇناسىۋىتى ، مەنىۋى مەدەنىيەتلىك قۇرۇلۇشى خىزمىتىگە مەسئۇل بولدى ، جاپاسى كۆپ ،نەتىجىسى تېز كۆرۈلمەيدىغان بۇ بىر قاتار خىزمەت داۋامىدا ، ئۇ يەنىلا ئەقىل ـ پاراسىتىنى ئىشقا سېلىپ ، ھەرقايسى ھالقىلارنى چىڭ تۇتۇپ ، ئورۇن ـ تارماقلىرىنى ماسلاشتۇرۇپ ،زور نەتىجە ۋە ئۈتۈقلارنى قولغا كەلتۈردى .

ئابدۇغوپۇر قادىر يەرلىك بىلەن ئارمىيىنىڭ ، ئارمىيە بىلەن خەلقنىڭ گۆش بىلەن قاندەك مۇناسىۋىتىنى قوغداش ، مۇستەھكەملەش خىزمىتى داۋامىدا ، كۆپ قېتىم قاغىلىق ناھىيىسىنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدا تۇرۇشلۇق قىسىملار ۋە چېگرا

مۇداپىئە قاراۋۇلخانىلىرىغا بېرىپ ، كومانداىر ـ جەڭچىلەردىن هال سورىدى ، كۆڭۈل ئېچىش ، سۆھبەت ئۆتكۈزۈش پائالىيەتلىرىنى قانات يايدۇردى . قاغىلىق ناهىيىسى شىزاڭ ئاپتونوم رايونىغا بارىدىغان مۇهىم قاتناش تۈگۈنى بولۇش بىلەن بىر چاغدا ، چېگرا لىنىيىسى ئۇزۇن ، قاتناشى قۇلايسىز رايون بولۇپ ، بۇ يەردە تۇرۇشلۇق قىسىملارنىڭ تۇرمۇش شارائىتى ئىنتايىن جاپالىق ئىدى . هەرقايسى قىسىملارنىڭ ئارقا سەپ ئورگانلىرى ۋە باشقۇرغۇچى ئاپپاراتلىرى ناهىيە ئېچىگە جايلاشقان بولۇپ ، ئۇلار يەرلىكنىڭ هەر تەرەپلىمە قوللىشىغا ئېهتىياجلىق ئىدى .ئابدۇغوپۇر قادىر بۇ خىزمەت داۋامىدا ، يەرلىكتىكى هەرقايسى ئىدارە ـ ئورگانلارنى ئۇلار بىلەن دوستلۇق ، هەمكارلىق ئورنىتىشقا پائال تەشكىللىدى ۋە يېتەكچىلىك قىلىپ ، ئىككىنى هىمايە قىلىشنىڭ جەڭگىۋارلىق مارشىنى ياڭرىتىشقا ئۇل سالدى . هەر يىلى بىرنەچچە قېتىم ئۆمەك تەشكىللەپ ، 300 نەچچە كىلومېتىر يول يۇرۇپ ، دېڭىز يۈزىدىن 4500 مېتىردىن ئېگىز جايدىكى قاراقۇرۇم تاغلىرى باغرىدا چېگرا قوغداۋاتقان كومانداىر ـ جەڭچىلەرنى يوقلىدى ، هال سوراش بۇيۇملىرىنى تەقدىم قىلىپ ، ئۆزلىرىنىڭ ياخشى كۆڭلىنى ، يەرلىك هەر دەرىجىلىك پارتىيە ، هۆكۈمەتلەرنىڭ كۆيۈنۈشىنى ئىزهار قىلدى . ئۇ ئىلگىرى ـ ئاخىر سەككىز قېتىم مۇشۇنداق جاپالىق مۇساپە ،ئەهمىيەتلىك پائالىيەتنى بېشىدىن كەچۈردى ، هەتتا كومانداىر ـ جەڭچىلەر بىلەن بىۋاستە كۆرۈشۇش ، ئەڭ قىيىن ، خەتەرلىك جايلارغا بېرىش ئىستىكى بىلەن تۆگە ، قوتاز ، ئېشەك مىنىپ ، تاغ ـ داۋانلاردىن پىيادە مېڭىپ پۇتلىرى قاپىرىپ كەتتى . . . ئۇنىڭدىن باشقا ئۇ ، يەرلىكتە ئارمىيە ـ خەلق دوستلۇق ، ئىتتىپاقلىق مەزمۇن قىلىنغان سۆھبەت ۋە هال سوراش پائالىيىتىدىن 70 قېتىم ئېلىپ باردى ، پائالىيەتكە 20 مىڭدىن ئارتۇق هەر مىللەت

خەلقى ۋە ئازادلىق ئارمىيە كاماندىر ـ جەڭچىسى قاتناشتى .
2000 ـ يىلى 3 ـ ئايدا ھەربىي سەپتىن ئالماشتۇرۇلغان ئىككى نەپەر كادىرنى يەرلىككە ئورۇنلاشتۇرۇشقا توغرا كەلدى . ئەمما بۇ ئىش بەك قىيىنغا توختىدى . ئابدۇغوپۇر قادىر بۇ ئىشتىن خەۋەر تاپقاندىن كېيىن ، ناھىيە ۋە قىسىم رەھبەرلىكى بىلەن ئالاقىلىشىپ چىقىش يولى ئىزدىدى ، كېيىن ئۇلارنى ئارتۇقچىلىقىغا ئاساسەن ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇپ ، قىسمەنگە يۇقىرى باھاسىغا ئېرىشتى . ھەر يىلى «1 ـ ئاۋغۇست» ئارمىيە بايرىمى مەزگىلىدە ، ئارمىيە بىلەن خەلق ، ئارمىيە بىلەن ھۆكۈمەت ئىتتىپاقلىقى مەزمۇن قىلىنغان سىنئالغۇ فىلىملىرى ۋە تەشۋىقات فىلىملىرىنى ئىشلەپ جەمئىيەتكە تارقاتتى . 1999 ـ يىلى 8 ـ ئايدا ئۇ ، قاغىلىق ناھىيىسىنىڭ ئىككىنچى ھىمايە قىلىش نەتىجىلىرى ئەكس ئەتتۈرۈلگەن بىر فىلىم ئىشلەپ ، ئاپتونوم رايون بويىچە تارقىتىپ ، زور ئىجتىمائىي ئۈنۈمنى قولغا كەلتۈردى .

ئۇنىڭ بىرقانچە يىللىق جاپاسىنىڭ نەتىجىسى ئاخىرى چىقتى ، 2001 ـ يىلى قاغىلىق ناھىيىسىگە «ئىككىنچى ھىمايە قىلىشتىكى ئىلغار ناھىيە» دەپ نام بېرىلدى .ئۇ يەنە مۇقىملىق ،مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى ، مەنىۋى مەدەنىيىلىك خىزمەتلىرىدىمۇ تېگىشىك مەسئۇلىيىتىنى ئادا قىلدى . بۇ جەريانداا ھەرقايسى جايلاردا زور بىر تۈركۈم نەمۇنىچى شەخسلەر بارلىققا كەلدى . 1998 ـ يىلى قاغىلىق ناھىيىسى ۋىلايەت بويىچە «مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىدىكى نەمۇنىچى ناھىيە» ، 2001 ـ يىلى ۋىلايەت ، ئاپتونوم رايون بويىچە «مەدەنىيەتلىك ناھىيە» بولۇپ باھالاندى . بۇنىڭ تۈرتكىسىدە ، مەملىكەت دەرىجىلىك مەدەنىيەتلىك ئورۇندىن بىرسى ، ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك ئورۇندىن تۆتى ، ۋىلايەت دەرىجىلىك ئورۇندىن 15 ى ، ناھىيە دەرىجىلىك ئورۇندىن 57 سى بارلىققا كەلدى .

5

ئابدۇغوپۇر قادىرنىڭ جاپالىق خىزمەت ھاياتى ۋە خىزمەت تارىخىنىڭ كۆپ قىسمى بىرلىك سەپ ، مىللەت ، دىن ئىشلىرى خىزمىتى بىلەن ئۆتتى .

1995 ـ يىلى 8 ـ ئايدا ناھىيىلىك پارتكوم بىرلىك سەپ بۆلۈمىنىڭ باشلىقى بولغان ئابدۇغوپۇر قادىر ناھايىتى كەسكىن ۋە مۇرەككەپ سىناقنىڭ ئەمدىلەتىن باشلانغانلىقىنى ھېس قىلدى . بۇ چاغ مىللىي بۆلگۈنچىلىك ۋە قانۇنسىز دىنىي پائالىيەتلەر تازا ئەۋج ئالغان ، مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش ، قانۇنسىز دىنىي پائالىيەتلەرنى چەكلەش ئۆز بىلەن دۇشمەن ئوتتۇرىسىدىكى كەسكىن كۈرەش بولۇپ شەكىللەنگەن ئىدى . شۇڭا ئۇ ھۆكۈت قىلىپ تۇرسىمۇ ، قاراپ تۇرسىمۇ بولمايتتى ، ئۇ تەرەپكە قارىسا خەلقنىڭ ھاياتى ، مال ـ مۈلكى ، بۇ تەرەپكە قارىسا ، پارتىيە ـ ھۆكۈمەتنىڭ تاپشۇرۇقى ئۇنىڭغا قادىلىپ تۇراتتى . ئۇ ، قول ئاستىدىكى خادىملارنىڭ پائال قوزغاش بىلەن بىر چاغدا ، ناھىيىلىك پارتكوم ،خەلق ھۆكۈمىتىگە تەكلىپ بېرىپ ، پائال تۇرده تەشۋىقات ،ئالدىنى ئېلىش ، تەكتىنى ئېنىقلاش ، تەدبىر قوللىنىش خىزمەتلىرىنى ئىشلىدى . ناھىيە تەۋەسىدىكى 25 يېزا (بازار) ، مەيدان ، 100 دىن ئارتۇق ئىداره ـ ئورگان ، 500 دىن ئارتۇق مەھەللىگە بېرىپ ، 70 مەيدان لېكسىيە سۆزلىدى . لېكسىيىنىڭ 200 مىڭدىن ئارتۇق ئادەم ئاڭلىدى ، ئۇ ئۇلارغا نېمىنىڭ قانۇنسىز دىنىي پائالىيەت ئىكەنلىكىنى يەنمۇ ئىلگىرىلىگەن ھالدا چۈشەندۈردى . بولۇپمۇ ، مەركەزنىڭ «شىنجاڭنىڭ مۇقىملىقىنى قوغداش » توغرىسىدىكى [1996] 7 ـ نومۇرلۇق ھۆججىتى ۋە بۇ ھۆججەتنىڭ روھىنى ئىزچىللاشتۇرۇش ئۈچۈن چىقىرىلغان

ئىجتىمائىي مۇقىملىقنى يەنىمۇ قوغداش توغرىسىدىكى ئاپتونوم رايونلۇق [1996] 5 - نومۇرلۇق ھۆججىتىنى تەشۋىق قىلىش جەھەتتە ئالاھىدە كۈچ چىقاردى. ئۇ بۇ جەريانىدا يولۇققان مەسىلە، ئىگىلىگەن تەجرىبە - ساۋاق ۋە قولغا كەلتۈرگەن نەتىجىلەرنى يەكۈنلەش ئاساسىدا، قانۇنسىز دىنىي پائالىيەتنىڭ 19 تۈرلۈك ئىپادىسىنى ئۆزى قول سېلىپ تۈزۈپ چىقتى. بۇ ۋىلايەت بويىچە تۇنجى ئىش بولۇپ، شۇنىڭدىن كېيىن ھەرقايسى جايلار ئۇنىڭ يەكۈنىدىن ئۆرنەك ئېلىپ، ۋىلايەت بويىچە قانۇنسىز دىنىي پائالىيەتنىڭ 30 تۈرلۈك ئىپادىسىنى تۈزۈپ چىقتى. بۇنىڭ بىلەن ئاپتونوم رايونىمىزدا ھازىر يولغا قويۇلۇۋاتقان «قانۇنسىز دىنىي پائالىيەتنىڭ 23 تۈرلۈك ئىپادىسى» نىڭ تۈزۈلۈشى ئۇچۇن دەسلەپكى ئاساسنى يارىتىپ بەردى. بۇنداق بولۇشتا مۇنداق بىرقانچە ئارقا كۆرۈنۈش بار: بىرىنچى، 1997 - يىلى 2 - ئايدىن 5 - ئايغىچە قاغىلىق ناھىيىسىدە خەنزۇلارنى بۇلاش، سەككىز كىشىنى ئۆلتۈرۈش ۋەقەسى يۈز بەردى؛ ئىككىنچى، 1998 - يىلى 1 - ئاينىڭ 27 - كۈنى قاغىلىق جامەسىنىڭ ئىمامى ئابلىز دامواللامنى ئېتىپ ئۆلتۈرۈش ۋەقەسى يۈز بەردى؛ ئۈچىنچى، 1997 - يىلى 3 - ئايدا بىر تۈركۈم تېررورچى — زوراۋان، دىنىي ئەسەبىي كۈچلەر گۇرۇھ ئۈيۇشتۇرۇپ، قاغىلىق ناھىيە بازىرىدىكى سەككىز ئورۇندا پارتلىتىش دېلوسى سادىر قىلدى. بۇنىڭ ئىچىدە كۆكيار نېفىتلىكى، پوسكام نېفت - خىمىيە سانائىتى زاۋۇتىغا خام نېفت ۋە گاز يەتكۈزۈپ بېرىدىغان تۈرۈبىنى پارتلىتىپ، دۆلەتكە 2 مىليون يۈەندىن ئارتۇقراق زىيان سالدى. ئۇنىڭدىن باشقا، 1988 - يىلى 8 - ئاينىڭ 27 - كۈنى، بىر قىسىم تېررورچى كۈچلەر جاڭگلىلىكىنى يېزىسىدا قاتىللىق ۋەقەسىنى پەيدا قىلىپ، يەتتە نەپەر كادىر ۋە ئاممىنى ئۆلتۈرۈپ، جەمئىيەتتە ئىنتايىن يامان تەسىر پەيدا قىلدى. بۇ

بىر قاتار ئىشلاردا ۋەزىيەت كەسكىن ، جەمئىيەت كەيپىياتى تولىمۇ مۇرەككەپ بولۇپ كەتتى ، ئابدۇغوپۇر قادىر ھەر كۈنى 10 نەچچە سائەت ئىشلىدى ، يېزا - ئاساسىي قاتلامغا چوڭقۇر چۆكۈپ ، بىرلىك سەپ خىزمەتچىنىڭ ئىشلىنىش ، ئىجرا قىلىنىش ئەھۋالىنى تەكشۈرۈپ تۇردى . دىنىي پائالىيەت سورۇنلىرىنى باشقۇرۇش ، تەرتىپكە سېلىش ، قانۇنسىز دىنىي پائالىيەت بىلەن شۇغۇللىنىش ئەھۋالىنى ئېنىقلاش ئارقىلىق ، باشقۇرۇش ۋە نازارەت قىلىشنى كۈچەيتتى . شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا ، بىرلىك سەپ خىزمەتنى ئىشلەيدىغان خادىملار ۋە دىنىي پائالىيەت بىلەن شۇغۇللىنىدىغان ئىمام ، مەزىن ، خاتىپ ، ھاجى قاتارلىق كىشىلەرگە بولغان ئىدىيىۋى - سىياسىي تەربىيىنى جانلاندۇردى .

خىزمەت ئىشلەش جەريانىدا ، ئابدۇغوپۇر قادىر يەنە تەنقىد قىلىش ، تەنبىقلاش ۋە يەكۈنلەشكىمۇ سەل قارىمىدى . 100 نەچچە بەتلىك لېكسىيە ماتېرىيالى ۋە دەرسلىك تەييارلىدى . «شىنجاڭ گېزىتى» ، «شىنجاڭ تەشكىلات خىزمىتى» ژۇرنىلى ، «جۇڭگو مىللەتلىرى» ژۇرنىلى ، «قەشقەر گېزىتى» قاتارلىق ئاخبارات ۋاستىلىرىدە ئۆزى يازغان «رەھبىرىي كادىرلار سىياسىنى تەكىتلەشتە چىڭ تۇرۇشى كېرەك» ، «قانداق قىلغاندا قانۇنسىز دىنىي ھەرىكەتلەرنى ئۇنۇملۇك چەكلىگىلى بولىدۇ ؟» ، «ھەر دەرىجىلىك رەھبىرىي كادىرلار مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قارشى كۈرەشنىڭ بىرىنچى سېپىدە ئاڭلىق ھالدا چىڭ تۇرۇشى لازىم» ، « ‹ئۇچكە ۋەكىللىك قىلىش › ئىدىيىسىدە چىڭ تۇرۇپ ، مىللەتلەر ، دىن خىزمىتىنى ھەقىقىي تۇردە ياخشى ئىشلەيلى» قاتارلىق 37 پارچە ئىلمىي ماقالىنى ئېلان قىلدۇردى .

ئۇ يەنە ناھىيە بويىچە پاش قىلىنغان 124 يەر ئاستى دىن ئوقۇتۇش نۇقتىسىدىن 1476 نەپەر قىز - ئوغۇلنى ئىللىق

مەكتەپ قوينىغا قايتۇردى . 2001 ـ يىلى 1 ـ ئاينىڭ 20 ـ كۈنى ئابدۇغوپۇر قادىر قەشقەر ئۇلايەتلىك مىللەتلەر ، دىن ئىشلىرى كومىتېتىنىڭ مۇدىرى بولۇپ يۆتكەلدى . شۇ يىلى 8 ـ ئايدىن 11 ـ ئايغىچە ئۇ مارالبېشى ناھىيىسىنىڭ سېرىقبۇيا بازىرىدا نۇقتىدا تۇرۇپ ، جەمئىيەت ئامانلىقىنى ھەر تەرەپلىمە ، مەخسۇس تۈزەش پائالىيىتىگە قاتناشتى ، دەل شۇ يىللاردا قانۇنسىز دىنىي ئەسەبىي كۈچلەر كۈچ ئۇيۇشتۇرۇپ يوشۇرۇن ئۆلتۈرۈش ، تېررورلۇق قىلمىشلىرى بىلەن شۇغۇللىنىپ ، جەمئىيەت ئامانلىقىنى بۇزغاندى . ئۇ بۇ يەردە سېرىقبۇيا بازىرىغا يېقىن بولغان ئاۋات ، ئاقساقمارال قاتارلىق ئالتە يېزا ـ بازارغا بېرىپ تەكشۈرۈپ تەنقىق قىلدى ۋە 420 دىن ئارتۇق ئاساسىي قاتلام كادىرى ۋە دېھقان ئاممىسى بىلەن سۆھبەت ئۆتكۈزدى . مۇشۇ ئاساستا توپلىغان ماتېرىيالغا ئاساسەن ، «سېرىقبۇيا بازىرىدا دىننى باشقۇرۇشنىڭ ياخشى بولمىغانلىقىنىڭ سەۋەبى ۋە ئۇنى ھەل قىلىشنىڭ تەدبىرلىرى» ناملىق 10 مىڭ خەتتىن ئارتۇق تەكشۈرۈش دوكلاتىنى يېزىپ ، ۋىلايەت رەھبەرلىكىگە سۇندى . دوكلات ۋىلايەت رەھبەرلىرىنىڭ يۇقىرى باھاسىغا ئېرىشتى . ۋىلايەتلىك پارتكومنىڭ شۇجىسى دوكلاتقا «بۇ ماتېريالدا ئىنكاس قىلىنغان مەسىلىلەر ئېغىر ، بۇنىڭدا ئوتتۇرىغا قويۇلغان مەسىلىلەر كىشىنى ئويغا سالىدۇ . بۇنىڭدىن ساۋاقنى قوبۇل قىلىپ ،مەسىلىلەرنىڭ يۈز بېرىش سەۋەبىنى تېپىپ چىقىپ تۈزىتىش كېرەك . . . » دەپ تەستىق سالدى ، بۇ دوكلات ھەرقايسى ناھىيە (شەھەر)لەر ۋە ۋىلايەتكە قاراشلىق مۇناسىۋەتلىك ئىدارىلەرگە تارقىتىلدى .

6

دىن خىزمىتى قەشقەردىكى ئەڭ نازۇك خىزمەت ، ئۇ كۆپ

قىرلىق مۇرەككەپ ، كەسكىن ھەم چوڭقۇر زىددىيەتلىك مەسىلىلەرنىڭ تۈگۈنى .ھازىر قەشقەر ۋىلايىتىدە 9981 مەسچىت ، دىنىي زاتتىن 11 مىڭ 93 كىشى ، 9002 ھاجى بار . بۇ خىزمەتنى ئىشلەش ھەقىقەتەن تەس ئىدى .

ئابدۇغوپۇر قادىر نوقتىنى تۈتۈپ ، ئومۇمىي دائىرىنى ياخشى يېتەكلەش ، نازارەت قىلىش بىلەن باشقۇرۇشنى بىرلەشتۈرۈش ، سىلىشتۇرۇپ باھالاش ئارقىلىق پەرقنى تېپىش قاتارلىق بىر قاتار كونكرېت تەدبىرلەرنى جانلىق قانات يايدۇرۇپ ، دىنىي خىزمەتلەرنىڭ ئوڭۇشلۇق يۈرگۈزۈلۈشىگە تۈرتكە بولدى . ۋىلايەتلىك مىللەتلەر ، دىن ئىشلىرى كومىتېتىغا يۆتكىلىپ كەلگەندىن كېيىن ،ئاساسىي قاتلاملارغا پات - پات بېرىپ ، دىنىي خىزمەتلەرنى ، دىنىي پائالىيەتلەرنى باشقۇرۇش خىزمىتىدىكى قىيىن نۇقتا ، قىزىق نۇقتىلىق مەسىلىلەرنى تېپىپ چىقىپ ، ساقلانغان مەسىلىلەرنى ۋاقتىدا بايقاپ ئالدىنى ئالدى .

2001 - يىلىدىن 2004 - يىلى 8 - ئايغا قەدەر ، ۋىلايەت بويىچە 53 قارار كۇرس ئېچىپ ، دىن خىزمىتى بىلەن شۇغۇللىنىدىغان بارلىق خادىملارنى ۋە دىنىي زاتلارنى بىر نۆۋەت تەربىيىلەپ ، ئۇلارنىڭ ، مىللەت ، دىن قارىشىدىكى چۈشەنچىسىنى چوڭقۇرلاشتۇرۇپ ، دىننى سوتسىيالىستىك جەمئىيەتكە ماسلاشتۇرۇش ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىش ، مىللىي بۆلگۈنچىلىككە قارشى تۇرۇش ، ۋەتەنىنىڭ بىرلىكىنى قوغداش ئاڭلىقلىقىنى ئۆستۈردى . ئۇ يەنە دىننى قانۇن بويىچە باشقۇرۇشنىڭ تەدبىرلىرى ئۈستىدە ئەتراپلىق ئىزدەندى ، ۋىلايەتلىك پارتكوم بىرلىك سەپ بۆلۈمى ۋە مۇناسىۋەتلىك كىشىلەر بىلەن بىرلىكتە «قەشقەر ۋىلايىتىنىڭ مەسچىتلەرنى رېمونت قىلىش - باشقۇرۇش چارىسى» ، «قەشقەر ۋىلايىتىنىڭ ۋەتەنپەرۋەر دىنىي زاتلارنىڭ تالىپلارنى

تەربىيلەشنى يولغا قويۇش چارىسى» ، «قەشقەر ژىلايىتىنىڭ تەپسىر قىلىشنى باشقۇرۇش چارىسى»قاتارلىق بەش تۈرلۈك بەلگىلىمىنى تۈزۈپ يولغا قويدى . ئابدۇغوپۇر قادىر يەنە دىنىي خىزمەت داۋاملىدا ،دۆلەتنىڭ تەرەققىيات مەبلىغىنى قوبۇل قىلىش ، تارقىتىش ئارقىلىق ، دىنىي زاتلار ۋە كەڭ خەلق ئاممىسىنىڭ نامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ هاللىنىشى ئۈچۈن تۆھپە قوشتى . قاغىلىق ناهىيە تېتىر ئوتتۇرا مەكتەپ قاتارلىق 12 ناهىيە ، شەهەر ۋە ئۇنىڭغا قاراشلىق 60 دىن ئارتۇق ئورۇنغا ئالاهىدە ياردەم پۇلىدىن 10 مىليون يۈەن هەل قىلىشقا ياردەم بەردى . بۇنىڭ بىلەن مەدەنىيەت ـ مائارىپ ، سەهىيە ، تەنتەربىيە ، رادىئو ـ تېلېۋىزىيە ، يول قۇرۇلۇشى قاتارلىق تۈرلەرنىڭ راۋاجلىنىشى ، تەرەققىي قىلىشى ئىشقا ئاشتى .

2003 ـ يىلى 2 ـ ئاينىڭ 24 ـ كۈنىدىكى يەر تەۋرەشتە مارالبېشى ناهىيىسىنىڭ چوڭقۇرچاق يېزىسىدا زور بىر قىسىم مەسچىتلەر ئۆرۈلدى ۋە خەتەرلىك بولۇپ قالدى . ئابدۇغوپۇر قادىر نەق مەيدانغا دەل ۋاقتىدا بېرىپ ، ئاپەتتىن قۇتقۇزۇشقا قاتنىشىش بىلەن بىر ۋاقىتتا ، ۋەيران بولغان مەسچىتلەرنى ، دىنىي پائالىيەت سورۇنلىرىنى يېڭىچە ئۇسۇلدا قايتا قۇرۇش تەسەۋۋۇرىنى ئوتتۇرىغا قويدى . كۆلىمى زور بۇ قۇرۇلۇشلارنىڭ سۈپەتلىك بولۇشىغا كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن ، پارتىيە ، هۆكۈمەتنىڭ هەر تەرەپلىمە قوللىشىنى قولغا كەلتۈردى . ئىلگىر ـ ئاخىر نەچچە مىليون يۈەن مەبلەغنى ئەمەلىيلەشتۈرۈپ ، چوڭقۇرچاق يېزىسىنى ئاساس قىلغان هالدا ، پەيزاۋات ، مەكىت ، يوپۇرغا قاتارلىق ناهىيىلەردىكى ۋەيران بولغان مەسچىتلەرنى يېڭىلاپ سېلىشقا ئاساس سالدى ۋە بۇ قۇرۇلۇشلارنى ئارقا ـ ئارقىدىن پۈتتۈرۈپ ، مۇسۇلمانلار ئاممىسىنىڭ دىنىي پائالىيەت سورۇنلىرىنىڭ بىخەتەرلىككە كاپالەتلىك قىلدى . 2002 ـ يىلى ۋە 2004 ـ يىلى ئىككى

نۆۋەت ئۆمەك باشلاپ سەئۇدى ئەربىستانغا چىقىپ 495 نەپەر كىشىنى تەشكىللىك ھەج قىلدۇردى . ئابدۇغوپۇر قادىر 1987 ـ يىلى «مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىدىكى ئـــــلغار شەخس» ، 1994 ـ يىلىدىن 1996 ـ يىلىغىچە قاغىلىق ناھىيىسى بويىچە «مۇنەۋۋەر بۆلۈم باشلىقى» ، 1999 ـ يىلى ئاپتونوم رايون بويىچە «100 نەپەر مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇش باشلامچىسى»نىڭ بىرى بولۇپ مۇكاپاتلانغاندىن باشقا ، خىزمەتكە چىققان 1968 ـ يىلىدىن بۇيان يەنە ، «ئىلغار خىزمەتچى » ، «مۇنەۋۋەر پارتىيە ئەزاسى» ، «مۇنەۋۋەر ئىشچىلار ئۇيۇشما كادىرى» ، «مۇنەۋۋەر تەرجىمە خىزمەتچىسى» ، «ئارمىيىنى ھىمايە قىلىشتىكى ئىلغار شەخس» بولۇپ ۋىلايەت ، ئاپتونوم رايون ، شىنجاڭ ھەربىي رايونـــى تەرىپىدىن كۆپ قېتىم مۇكاپاتلاندى .

ئابدۇغوپۇر قادىرنىڭ
خىزمەت پائالىيىتىدىن
كۆرۈنۈشلەر

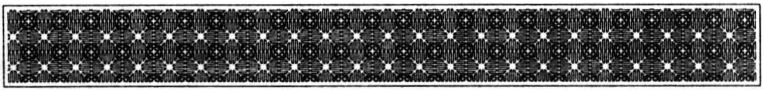

بەرۆشکار ئاتا

حايات خوشلۇقى

خازان بولۇپ تۆكۈلگەن گۈل ، مەي بولۇپ پىشقان مېۋە ، بىخ سۇرگەن ئۇرۇق ، يەرگە تۆكۈلگەن يوپۇرماق ... گۈمران بولغانلىقتىن دېرەك بېرىدۇ . ئەمما ، باتۇر ئەزىمەت گۈزەل ئەخلاقى ، ساپ قان - تەرى ۋە ئىنسانلار قەلبىدىكى شۆھرىتى بىلەن گۈمرانلىقتىن مەڭگۈ خالىي بولالايدۇ . بەزىلەر ئۆزىنى تۇرمۇشنىڭ ئاساسىي پېرسوناژى ، بەزىلەر قوشۇمچە پېرسوناژى ، بەزىلەر تاماشىبىنى دەپ قارايدۇ . تەقدىرگە باش ئەگمەيدىغان غالىبلار ئۆزلىرىنى تۇرمۇشنىڭ يارانقۇچىسى دەپ بىلىدۇ . دانالار تۇرمۇشتىكى نۇر - زىيالار ئارقىلىق ئۆزىنى ھەقىقىي ئەكس ئەتتۇرۇپ مۇكەممەللەشتۇرەلەيدۇ . شۇنداق ، ئادەم ئۆزىنى ئۆزى قايىل قىلالىسا ، ئىدراكى غەلىبىگە ئېرىشىدۇ ؛ ئۆزىدىن ئۆزى تەسىرلەنسە ، قەلبى يۇكسىلىدۇ ؛ ئۆزىنىي ئۆزى بويسۇندۇرسا ، غەلىبە قىلىدۇ . ئۆزىنى تەسىرلەندۇرگەن ، قايىل قىلغان ، بويسۇندۇرغان ئادەم بارلىق ئوڭۇشسىزلىق ، ئازاب - ئوقۇبەت ۋە بەختسىزلىكلەرنى بويسۇندۇرالايدۇ . ئادەم بىر قېتىم ئوڭۇشسىزلىققا ئۇچرىسا ، تۇرمۇشقا بولغان چۈشىنىشى بىر قاتلام چوڭقۇرلىشىدۇ ؛ بىر قېتىم مەغلۇبىيەتكە ئۇچرىسا ، كىشىلىك ھاياتقا بولغان تونۇشى بىر بالداق ئۆرلەيدۇ ؛ بىر قېتىم بەختسىزلىككە يولۇقسا ، ھاياتنى بىلىشى كېڭىيىدۇ ؛ بىر قېتىم ئازاب چەكسە ، مۇڭ-پىچەقىيەتنىڭ ماھىيىتىنى چۈشىنەلەيدۇ . مۇڭ-پىچەقىيەت ۋە بەختكە ، خۇشاللىق ۋە شادلىققا چۆمىمەن دەيدىكەنمىز ، مەغلۇبىيەت ، بەختسىزلىك ، ئوڭۇشسىزلىق ۋە ئازاب - ئوقۇبەتلەرنى ياخشى چۈشىنىۋېلىشىمىز كېرەك .

مۇقەددىمە

بالىلار ۋەتەن ،مىللەتنىڭ بايلىقى ، كەلگۈسىنىڭ ئۈمىدى ، ئائىلىنىڭ ، ئاتا ـ ئانىلارنىڭ پەخرى . ئۇلارنىڭ ساغلام ئۆسۈپ يېتىلىشى ، ياراملىق ئادەم بولۇشى پۈتكۈل جەمئىيەتنىڭ ۋە ئاتا ـ ئانىلارنىڭ يۈكسەك ئارزۇسى . مانا شۇنداق ئۇلۇغ ئىش ئۈچۈن يۈرەك قېنىنى ، بارلىقىنى ئاتىغان بىر كىشى بار : 60 ياھار ـ يازنى بېشىدىن ئۆتكۈزگەن ، بىز تەرىپىنى قىلىۋاتقان بۇ ئادەم قەشقەر بالىلار كېسەللىكلىرى دوختۇرخانىسىنىڭ قۇرغۇچىسى ئابدۇسوپۇر ئابدۇرېھىم . ئۇ 44 يىللىق دوختۇرلۇق ھاياتىدا سانسىز بىمار بالىنى كېسەللىك ئازابىدىن ، ئەزرائىلنىڭ شەپقەتسىز چاڭگىلىدىن قۇتۇلدۇرۇشتا يۈكسەك ئەقىل ـ پاراسىتى ، پەن ـ بىلىمىنى ئىشقا سېلىش ئارقىلىق ، بالا دەردىدە يۈرەك ـ باغرى لەختە ـ لەختە قان بولغان ئاتا ـ ئانىلارنىڭ ئېغىر ئازاب ـ ئوقۇبەتلىرىنى يېنىكلەتتى ۋە ئۇلارنى ھاياتلىق ، سالامەتلىكنىڭ بەختىيارلىقىغا مۇيەسسەر قىلدى .

ئىزدىنىش يولىدا بېسىلغان خاسىيەتلىك قەدەم

1944 ـ يىلى 7 ـ ئاينىڭ 21 ـ كۈنى ، قەشقەر شەھىرىدىكى ئاتاغلىق سودىگەر ئابدۇرېھىم بوۋا ئائىلىسىدە پانىي ئالەمگە كۆز ئاچقان ئابدۇسوپۇر بۇ ئائىلىنىڭ تۆتىنچى پەرزەنتى بولۇپ قالدى .

ئۇ ئاتا ـ ئانىسىنىڭ كۆيۈنۈپ تەربىيىلىشىدە ساغلام ، ئەقىللىق ئۆسۈپ يېتىلدى ، 1950 ـ يىلى 7 ـ ئايدىن 1957 ـ يىلى 7 ـ ئايغىچە قەشقەر شەھىرىدىكى پەننى مەكتەپلەردە باشلانغۇچ ۋە تولۇقسىز ئوتتۇرا مەكتەپلەرنى تاماملىدى .

1957 ـ يىلى 9 ـ ئايدا ئۇنىڭ تەلىيى ئوڭدىن كېلىپ ، قەشقەر تېببىي تېخنىكوم مەكتىپىنىڭ داۋالاش كەسپىگە قوبۇل قىلىندى . ئۇ بۇ مەكتەپنى ئەلا نەتىجە بىلەن تاماملاپ قەشقەر 1 ـ خەلق دوختۇرخانىسىدا پراكتىكا قىلدى ، ئۇ بۇ يەردە تىرىشچانلىقى ، سەزگۈرلۈكى ، كەسپىگە ئەستايىدىللىقى بىلەن دوختۇرخانا رەھبەرلىرىنىڭ قىزغىشىنى قوزغاپ يۇقىرى باھاغا ئېرىشتى . دوختۇرخانىنىڭ تەلەپ قىلىشى ۋە تەشكىلنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشىغا ئاساسەن ، ئۇ 1960 ـ يىلى 9 ـ ئايدا قەشقەر 2 ـ خەلق دوختۇرخانىسىغا خىزمەتكە تەقسىم قىلىندى .

ئەينى چاغدا بۇ دوختۇرخانا قۇرۇلۇش ۋە تەرەققىيات باسقۇچىدا بولۇپ ، كەسپىي خادىملار كەمچىل ، داۋالاش شارائىتى ناچار ئىدى . داۋالاش ئۇسكۇنىلىرى ، دورا ماتېرىياللارمۇ كەمچىل ئىدى . ئۇنىڭ ئۈستىگە ، ھەرقايسى داۋالاش بۆلۈملىرى تولۇق ئايرىلمىغانىدى .

ئابدۇسوپۇر بۇ دوختۇرخانىغا قوبۇل قىلىنغاندىن كېيىن ، دۇچ كەلگەن مۇھىم ئىش شارائىتىنىڭ ناچار بولۇشى ، كېسەللەرنىڭ كۆپ بولۇشىدىن باشقا ، خەنزۇ تىلىنى بىلمەسلىك مەسىلىسى بولدى . ئۇ شۇنىڭدىن كېيىن ، بىر تەرەپتىن تىرىشىپ مەكتەپتە ئۆگەنگەنلىرىنى ئەمەلىيەتكە تەتبىقلاپ ، خىزمەت ۋەزىپىسىنى ئادا قىلسا ، يەنە بىر تەرەپتىن ، خەنزۇ تىلى ئۆگەندى . ئۇ پېشقەدەم دوختۇرلارنى ئۇستاز تۇتۇپ ۋە مۇناسىۋەتلىك كىتاب ـ ماتېرىياللاردىن پايدىلىنىپ ، يېرىم يىلدىلا خەنزۇ تىلىدا شۇ چاغدىكى ئېھتىياجىدىن چىقالايدىغان سەۋىيىگە يەتتى . دوختۇرخانا رەھبەرلىكى ئۇنىڭ بۇ خىل

تىرىشچان ، قىزغىن روھىنى كۆزدە تۇتۇپ ، 1966 ـ يىلى 6 ـ ئايدا ۋىلايەتلىك 1 ـ خەلق دوختۇرخانىسىغا ئەۋەتىپ مەخسۇس بالىلار كېسەللىكى بويىچە تەربىيىلىنىش شارائىتى يارىتىپ بەردى . ئۇ بۇ ئورۇنغا بارغاندىن كېيىن ، پۈرسەتنى غەنىيمەت بىلىپ ، دوختۇرخانىدىكى مۇتەخەسسىسلەرنى ئۇستاز تۇتۇپ ، بالىلار كېسەللىكىنى داۋالاش بويىچە بىلىم تولۇقلىدى . ئۇ ھەر كۈنى كېسەل كارىۋىتى ئەتراپىدا 12 سائەت ئىشلەپ ، نەزەرىيە بىلەن ئەمەلىيەتنى بىرلەشتۈرۈپ ، كەسپىي ساپاسىنى مۇستەھكەملىدى ۋە ئىقتىدارىنى نامايان قىلىپ ، كەسپداشلىرى ئارىسىدا تونۇلدى .

ئۇ 1962 ـ يىلى يەنە ۋىلايەتلىك 1 ـ خەلق دوختۇرخانىسىغا قايتىپ بېرىپ ، بالىلار ئىچكى كېسەللىكى بۆلۈمى ، تاشقى كېسەللىكى بۆلۈمى قاتارلىق ئورۇنلاردا داۋالاش ، ئالدىنى ئېلىش خىزمىتىگە يارەملەشتى ۋە سوقۇر ئۇچەي ئوپېراتسىيىسى ، ئاشقازان كېسەللىكلىرى ئوپېراتسىيىسىنى قىلىشنى ئۆگەندى ، بولۇپمۇ ئۇ نوقتىلىق ھالدا تۇرلۇك بالىلار كېسەللىكلىرىگە دىئاگنوز قويۇش ۋە داۋالاشنى ئەتراپلىق ئۆزلەشتۈردى .

1963 ـ يىلىنىڭ دەسلىپىدە ، ئۇ 2 ـ خەلق دوختۇرخانىسىدىكى ئىش ئورنىغا قايتىپ كەلدى . بۆلۈملەر تولۇق ئايرىلمىغان ، دوختۇر كەمچىل ئەھۋال ئاستىدا ئابدۇسوپۇر ھەر كۈنى 15 تىن 25 كىچە ھەر خىل كېسەل بىلەن ئاغرىغان بىمارنى تەكشۈرۈپ ، قۇتقۇزۇش ، پەرۋىش قىلىش ، داۋالاش بىلەن شۇغۇللاندى ، ئۇلارنىڭ كېسەل تارىخىنى ۋە ئۆزگىرىش خاتىرىسىنى بىرمۇبىر يازدى . نۇرغۇن كېسەللەرگە بېرىلگەن دورا ـ ئوكۇللارنى ئۆزى تەڭشەپ ، ئۇرۇپ ۋە سۈيۇقلۇقنى تومۇردىن بېرىش قاتارلىق تېخنىكىلىق تەلىپى يۇقىرى ، مەشغۇلاتى قىيىن ئىشلارنى قىلىپ ، سېستىرالار ،

پەرۋش خادىملىرىغا ئۇلگە كۆرسەتتى . 1966 ـ يىلى دوختۇرخانىنىڭ ھەرقايسى بۆلۈملىرى ئايرىلىشقا باشلىغاندا ، بالىلار كېسەللىكلىرى بۆلۈمىمۇ ئايرىلىپ ، ئابدۇسوپۇر بۇ بۆلۈمنىڭ ئاساسلىق دوختۇرى بولۇپ بېكىتىلدى ، ئۇنىڭ ئارزۇسىمۇ ئىشقا ئاشقانىدى . چۈنكى مۇشۇنداق بۆلۈم قۇرۇلسا ، ئۇنىڭ بىرقانچە يىلدىن بۇيان ئۆزلەشتۇرگەن بىلىمى نامايان بولاتتى ، ئىقتىدارى جارى قىلىنىپ ، بىمارلار ئۈچۈن كۆپرەك ياخشى ئىش قىلىپ بېرەلەيتتى ، كەسپىي سەۋىيىسى تېخىمۇ مۇكەممەللىشەتتى . ئەمما ، ئۇ قىزىقىپ ئۆگەنگەن بۇ كەسىپ ئۇنچىلىك ئاسان ۋە ئاددىي ئەمەس ئىدى . چۈنكى ، تېببىي ماتېرىياللاردا ئوتتۇرىغا قويۇلغاندەك ، بالىلار كېسەللىكى بىر قەدەر مۇرەككەپ بولۇپ ، تېز كۆرۈلىدىغان ، تېز باشلىنىدىغان ، تېز تەرەققىي قىلىدىغان ، تېز ئۆزگىرىدىغان كېسەل ، دىئاگنوز قويۇشقا ۋە داۋالاشقا سەل قارالسا ، خەتەر كۆپ كۆرۈلەتتى . كېسەلنىڭ باشلىنىش ، تەرەققىي قىلىش ، ئاخىرلىشىش تارىخىنى تولۇق ئىگىلەپ ، دىئاگنوزنى توغرا قويۇپ ، يەكۈن ئاساسىدا كېسەللىك ئەمەلىيىتىگە ئاساسەن ، داۋالاش تەدبىرىنى بەلگىلەپ توغرا داۋالاش ئۇسۇلىنى قوللانغاندا ، تېز ئۇنۇمىنى كۆرگىلى بولاتتى . كاللىسى ئۆتكۈر ، ئىنكاسى تېز ، مەسئۇلىيەت تۇيغۇسى كۈچلۈك ئابدۇسوپۇر ئاشۇ يىللاردا ھەر خىل كېسەلگە مۇپتىلا بولغان نەچچە يۈزلىگەن بوۋاقنى ئۆز قولى بىلەن داۋالاپ ، تېز ساقايتىپ ، ئۇلارغا قايتا ھاياتلىق ئاتا قىلىپ ، قەشقەر خەلقى ئارىسىدا ماختاش ئوبيېكتىغا ئايلاندى . 1966 ـ يىلى يىلنىڭ دەسلىپىدە ، بالىلار بۆلۈمىنىڭ مەسئۇلى «ئوڭچى» دېگەن نام بىلەن تارتىپ چىقىرىلغاندا ، بۆلۈمنىڭ بارلىق خىزمىتى ئابدۇسوپۇرغا يۈكلەندى . شۇنىڭدىن كېيىن ، ئۇنىڭ خىزمىتى زىيادە ئالدىراش بولۇپ كەتتى ، ئۇ ۋاقتى ـ قەرەلىدە دەم ئېلىش ، غىزالىنىشتىن بەھرىمەن

بولالمىغانلىقتىن ، ئەقلىي ۋە جىسمانىي قۇۋۋىتى ئاجىزلاپ ، بەدەن ئېغىرلىقى 40 نەچچە كىلوگرامغا چۈشۈپ قالدى . ئۇ كۆپ هاللاردا كېچىنى - كۈندۈزگە ئۇلاپ ئىشلىگەنلىكتىن ، قىزىتمىسى ئۆرلەپ 40 گرادۇسقا چىقىپ ، خىزمەت ئۈستىدە بىرقانچە قېتىم هوشىدىن كەتتى . رەهبەرلىك ئۇنىڭ ئارام ئېلىشقا بۇيرۇغاندا ، ئۇ :

ــ بۆلۈمدىن بىر مىنۇت ئايرىلسام بولمايدۇ ، مېنىڭ سەۋەبىمدىن بىمارلار داۋالىنالماي قالسا ، ئاتا - ئانىلارنىڭ ئۈمىدى يوققا چىقىدۇ ، ئۇلارنىڭ ماڭا قانچىلىك ئېهتىياجلىق ئىكەنلىكى ئۆزۈمگە ئايان ، مېنىڭ ساقسىزلىقىم چاغلىق ! دورا يېسەم ساقىيىپ كېتىمەن ! ئوغۇل بالا دېگەن جۈرئەتسىز بولۇپ قالسا ئوغۇل بالا دېگىلى بولامدۇ ؟ ــ دېدى .

ئەجەل ئالىقىنىدا . . .

1966 - يىلى 6 - ئايدا ، دوختۇرخانا رەهبەرلىكى ئابدۇسوپۇرنىڭ كەسپكە بولغان قىزغىنلىقى ۋە بالىلار كېسەللىكلەر بۆلۈمىنىڭ كېيىنكى تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈشنى كۆزدە تۇتۇپ ، ئۇنى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق دوختۇرخانىسىغا بىلىم ئاشۇرۇشقا ئەۋەتتى . هەربىرى چاققان ، جاسارىتى ئۇرغۇپ تۇرىدىغان ، ئىجتىهاتلىق بۇ ياش پۇرسەتنى غەنىيمەت بىلىپ ، ئۇگەنمەكچى بولغان قان سۈيۇقلۇق سىستېمىسى كېسەللىكىگە ئائىت بىلىملەرنى ئۆگىنىش بىلەن چەكلىنىپ قالماي ، يېڭى تۇغۇلغان بالىلار بۆلۈمى ، بالىلار ئىچكى كېسەللىكلىرى بۆلۈمى ، سۈيدۇك ئاجرىتىپ چىقىرىش كېسەللىكلىرى بۆلۈمى ، يۇقۇملۇق كېسەللىك بۆلۈملىرىدىكى دوختۇر هەم مۇتەخەسسىسلەرنى ئۈستاز تۇتۇپ ، ئۇلاردىن ئېرىنمەي سورىدى ۋە داۋالاش

ئەملىيەتنىڭ قاتنىشىپ ، ھەش - پەش دېگۈچە نۇرغۇن ئەملي بىلىملىرىنى ئىگىلىدى .

بۇ دوختۇرخانىدىكى ئاتاغلىق دوختۇر ، پروفېسسورلاردىن دۇ ژېنخۇي خانىم ئۇنىڭ زېھرەكلىكى ۋە ئۆگىنىشتىكى تەشەببۇسكارلىقى ، بايقاش ئىقتىدارىنى تونۇپ يېتىپ :

ــ سىز تالانت ئىگىسى ئىكەنسىز ، يېشىڭىز كىچىك بولسىمۇ ، چوڭ ئىشلارنى قىلىشقا ئىنتىلىدىكەنسىز ، سىزنى بۇ يەردە ئېلىپ قېلىپ ، ئۆزۈم بىر قوللۇق تەربىيىلەپ يېتىشتۇرسەم قانداق دەيسىز ؟ ــ دېدى .

بۇ ئابدۇسوپۇر ئۈچۈن تېپىلغۇسىز پۇرسەت ئىدى . شۇنداقتىمۇ ئابدۇسوپۇر ئاتا - ئانىسىغا مەسلىھەت سالدى . ئۇلار بىردەك قوشۇلمىدى . بۇ پۇرسەت ئامالسىز قولدىن كەتتى . ئارىدىن ئىككى ئاي ئۆتكەندە ، دوختۇرخانا رەھبەرلىكى ئابدۇسوپۇرنىڭ داۋالاش جەھەتتىكى تالانتىنى ۋە كەسپىي ئىقتىدارىنى نەزەردە تۇتۇپ ، سۆھبەتلىشىپ ، ئارقا - ئارقىدىن ئىككى نۆۋەت ئۇرۇمچىدە قېلىش تەكلىپىنى بەردى . بۇ پۇرسەتمۇ ئالدىنقى قېتىمقىغا ئوخشاش قولدىن كەتتى . ئۇنىڭ كۆڭلى بەك يېرىم بولدى . ئەمما ، دوختۇرلۇق كەسپىگە بېغىشلانغان ئوتلۇق قەلبى ، كەسىپ ئىشقىدا سۇقۇۋاتقان يۇرتىكى ئۇنىڭ ئۆگىنىش قىزغىنلىقىنى بوشاشتۇرۇپ قويۇشقا يول قويمىدى . دوختۇرخانا رەھبەرلىرىنىڭ ئۇنى تەكرار تۇتۇپ قالماقچى بولۇشىدا مۇنداق سەۋەب بار ئىدى : مەلۇم بىر كېچىسى ئابدۇسوپۇر نۆۋەتچىلىك قىلىۋاتاتتى ، تۇغۇلغىنىغا 90 كۈن بولغان بىر خەنزۇ بوۋاق تۇيۇقسىز ئۆزگىرىپ جىددي خاراكتېرلىك نەپەس بوغۇلۇش كېسىللىكىگە گىرىپتار بولغان ، سارىسىمگە چۈشكەن بوۋاقنىڭ ئاتا - ئانىسى ئۇنى دوختۇرخانىغا ئېلىپ كەلگەن ھەم ئۆلۈم گىردابىغا بېرىپ قالغان بالىنىڭ ھالىغا قاراپ زار - زار يىغلىغان . ئۇ چاغدا بوۋاقنىڭ نەپىسى

ئاساسەن توختاپ قالغاندى . مانا مۇشۇنداق جەددىي پەيتتە ، ئابدۇسوپۇر ھېچقانداق قۇتقۇزۇش ئۇسكۇنىسى تەييارلانمىغان ئەھۋال ئاستىدا ، بوۋاقنىڭ ئاغزى ، كاناي ۋە نەپەس يوللىرىغا قاپلىشىپ قالغان سۈيۇقلۇقلارنى ئاغزى بىلەن سۈمۈرۈپ - شوراپ تازىلىدى . سۈنئىي ئۇسۇلدا نەپەس ئالدۇرۇپ ، بالىنىڭ يۈرىكىنى ھەرىكەتلەندۈرۈپ ، نەپەس ئېلىشىنى ئەسلىگە كەلتۈردى . ئەسلىدە بۇ بوۋاق تۇغۇلغاندىلا ئۆپكە ئىششىقىغا گىرىپتار بولغان . بۇ كېسەل بوۋاقنىڭ يۈرەك ھەرىكىتىنى زەئىپلەشتۈرۈپ ، ھاياتى قاش بىلەن كىرپىك ئارىسىدا قالغان ، ئادەتتە بۇنداق ھالغا كېلىپ قالغان بوۋاقلارنىڭ ھايات قېلىشىدىن ئۈمىد ئانچە چوڭ ئەمەس ئىدى . ئابدۇسوپۇرنىڭ جەددىي تەدبىر قوللىنىپ ، كۆيۈنۈپ داۋالىشى بىلەن بوۋاقنىڭ سالامەتلىكى تەدرىجىي ياخشىلىنىشقا باشلىدى . بالىنىڭ ئاتا - ئانىسى كۆزلىرىگە ياش ئالدى ۋە «رەھمەت ساڭا ئۇيغۇر ئوغلى» دېدى ھەم ئابدۇسوپۇرنى قۇچاقلاپ تۇرۇپ تەكرار - تەكرار مىننەتدارلىقىنى بىلدۈردى . بوۋاق 15 كۈندە سەللىمازا ساقايدى . كېيىن ئابدۇسوپۇر ئۇرۇمچىدىن قايتىپ كەلگەن بولسىمۇ ، بوۋاقنىڭ ئاتا - ئانىسى خېلى ۋاقىتقىچە خەت - ئالاقە ئەۋەتىپ ، بالىنىڭ ئەھۋالىنى ئىنكاس قىلىپ تۇردى . يەنە بىر قېتىم ئۇچ ياشلىق بىر خەنزۇ بوۋاق زەھەرلىنىش خاراكتېرلىك تولغاق كېسەللىكىگە گىرىپتار بولۇپ دوختۇرخانىغا ئېلىپ كېلىندى . ئاغرىق ئازابى ۋە ئۇزۇن مۇددەت دۆۋۈلىنىپ قېلىشتىن كېلىپ چىققان تارتىشىش بوۋاقنى زەئىپلەشتۈرۈپ ، ھاياتى خەۋپ ئىچىدە قالغاندى . بۇ بالىنىڭ ھاياتىنى ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن بۆلۈمدىكى بارلىق دوختۇر - سېستىرالار پۈتۈن كۈچى بىلەن داۋالاشقا ئاتلاندى . ئەمما بىر قاتار داۋالاش تەدبىرلىرىنىڭ ھېچقايسىسى كار قىلمىدى . دوختۇرلار ئاخىرى ئۇمىدىنى شۇ چاغدىكى ئىلغار داۋالاش ئۇسۇللىرىدىن بولغان

«ئاتروفىن» دورىسى بېرىپ ئوخلىتىپ داۋالاش چارىسىنى قوللىنىش قارارىغا كەلدى ، 24 سائەت ئىچىدە بالىغا ئىشلەتكەن «ئاتروفىن» نىڭ مىقدارى 1650 ئامبۇلدىن ئاشتى . باشقا دوختۇرلار بۇ خىل داۋالاش ئۇسۇلىغا ئانچە دىققەت قىلمىدى . بۇ ئىش قوتقۇزۇشقا باشتىن - ئاخىر قاتنىشىۋاتقان ئابدوسوپۇرنىڭ دىققىتىنى ئالاھىدە قوزغىدى . ئۇ ، ئۇستازى دو خانىمدىن :

— «ئاتروفىن» كۆچلۈك تەسىر قىلىدىغان ، ئاز مىقداردا ئىشلىتىدىغان دورا . بۇ بالىغا بېرىلگەن دورا دورىگەرلىك ئىلمىدە كۆرسىتىلگەن ئۆلچەمدىن نەچچە ئون ھەسسە ئېشىپ كەتتىغۇ ؟ نېمىشقا شۇنچە كۆپ ئىشلىتىمىز ؟ رېئاكسىيە بېرىپ قالسا قانداق قىلىمىز ؟ — دەپ سورىدى .

— مەن بۇ دورىنىڭ بىرىنچىدىن ، قان تومۇرىنى كېڭەيتىپ ، قان ئايلىنىشىنى تېزلىتىپ ، يۈرەكنى قوزغاش رولى ؛ ئىككىنچىدىن ، زەھەر قايتۇرۇش رولى ؛ ئۈچىنچىدىن ، تىنچلاندۇرۇش رولىدىن پايدىلىنىپ كۆپ مىقدارىدا ئىشلەتتىم . بۇنىڭ تەسىرىدە بىمارنىڭ كېسەلگە قارشى تۇرۇش ئىقتىدارى ئاشتى . . . — دېدى دو پروفېسسور چۈشەندۈرۈپ .

دېگەندەك بۇ بالا مۇشۇ تەرىقىدە ئۇچ كېچە - كۈندۈز قوتقۇزۇلدى ۋە ئەھۋالى تۇراقلىشىپ ، سالامەتلىكى ئەسلىگە كېلىشكە باشلىدى . بۇ جەريانداا ئابدۇسوپۇر بالىنىڭ كارۋىتى يېنىدىن كېچە - كۈندۈز ئايرىلماي ، كۆزىتىش ، داۋالاش ، پەرۋىش قىلىش بىلەن بەند بولدى ، دوختۇر - سېستىرالار ۋە بالىنىڭ ئاتا - ئانىسى ئابدۇسوپۇرنىڭ چىدامچانلىقىغا قاتتىق ھەيران قالدى ۋە رەھمەت ئېيتتى .

يەنە شۇ مەزگىلدە بەش ياشلىق بىر خەنزۇ بوۋاق يىرىڭلىق مېنىنگىت كېسىلى (مېڭە سولۇق ئىششىقى) بىلەن ئاغرىپ ، دوختۇرخانىغا ئاپىرىلدى . بۇ بالىنىڭ ئۇزۇنچاق مېڭە يۇلۇن

كانىلىغا بىر قىسىم ئاجرالما كەپلىشىپ قېلىپ ، نەپسى توختاپ قالغاندەك قىلاتتى ، ئابدۇسوپۇر دىئاگنوز قويۇپ تەكشۈرۈش ئارقىلىق ، بۇ بالىنىڭ يۈرىكىنىڭ تېخى سۇقۇشتىن توختىمىغانلىقىنى جەزملەشتۈردى ھەم يۈرەكنىڭ سوققانلىقى ھاياتلىقتىن بېشارەت ، «ئۆلمىگەن جاندا ئۈمىد بار» دېگەننى خىيالىدىن ئۆتكۈزدى - دە ، بالىنى قۇتقۇزۇش لايىھىسىنى ئوتتۇرىغا قويدى . دوختۇرلار ئۇنىڭ قۇتقۇزۇش لايىھىسىگە ئاساسەن سۈنئىي نەپەسلەندۈرۈش ۋە يۈلۈن كانىلىغا دورا كىرگۈزۈش ئۇسۇلىنى قوللاندى . ئاندىن مېڭە قىسمىدا ھاسىل بولغان سۇنى تېخنىكىلىق ئۇسۇل بىلەن چىقىرىپ تاشلاپ ، ئوكسىگېن بېرىشنى داۋاملاشتۇردى . دورا ئارقىلىق نەپەس يولى مەركىزىنى قوزغىتىش ، قان تومۇرلارنى جانلاندۇرۇش ، زەخىملەنگەن مېڭە ھۈجەيرە توقۇلمىلىرىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش ، سۇلۇق ئىششىقنى ياندۇرۇش ۋە سۈسىزلاندۇرۇش قاتارلىق داۋالاش ئۇسۇلىنى ئارقا - ئارقىدىن قوللاندى ، كېسەل بالا بارا - بارا ھوشىغا كەلدى ۋە كۆيۈنۈپ داۋالاش ئارقىلىق ، سالامەتلىكى ئەسلىگە كەلدى .

بۇ ئىش پۈتۈن دوختۇرخانىدا قىزىقىش ۋە زىلزىلە پەيدا قىلدى . كىشىلەر ئارىسىدا قەشقەردىن كەلگەن بىر بالا دوختۇر تىنىقى توختاپ قالغان بالىغا جان كىرگۈزۈپ ساقايتىپتۇ ، دېگەن گەپ پۈر كەتتى .

ئۆگەنگەننىڭ پايدىسى كۆپ

1967 - يىلى 8 - ئايدا ئابدۇسوپۇر ئۆگىنىش ۋەزىپىسىنى غەلىبىلىك تاماملاپ قەشقەرگە قايتىپ كەلدى ۋە دەرھال ئىشقا چۈشتى . ئۇ بۇ چاغدا مول داۋالاش ئىقتىدارى يېتىلدۈرگەنىدى . ۋىلايەتلىك دېھقانچىلىق باشقارمىسىدا ئىشلەيدىغان ۋاقا

ئەپەندىنىڭ بىر ياشقا كىرگەن ئوغلى ئۆپكە ياللۇغى ، يۇرەك خىزمىتى زەئىپلىشىش ۋە مېڭە سۇلۇق ئىششىقى قاتارلىق كېسەللەرگە گىرىپتار بولغان ، ئۇ بالىنى بىرقانچە دوختۇرخانىغا ئاپىرىپ داۋالاتقان بولسىمۇ ، ئۇنۇمى دېگەندەك بولمىغانىدى . ئۇ ، ئابدۇسوپۇرنىڭ ئۇرۇمچىدىن بىلىم ئاشۇرۇپ كەلگەنلىكىنى ۋە ئۇنىڭ داۋالاشتىكى داڭقىنى ئاڭلاپ ، ئوغلىنى بالىلار بۆلۈمىگە ياتاقتا ئالدۇردى ، دەسلەپتە بالىنىڭ ئەھۋالى ئىنتايىن ئېغىر بولۇپ ، ھايات قېلىشىدىن ئۈمىد كۈتكىلى بولمايتتى ، باشقا دوختۇرلارمۇ بۇ بالىنى داۋالايمەن دېيىشىش ئوشۇق ئاۋارىچىلىك دەپ قارىدى . لېكىن ، ئابدۇسوپۇر بالىنىڭ كېسەللىك ئەھۋالىنى ئەتراپلىق تەكشۈرۈپ ، ئۆگەنگەن تەجرىبىلىرى ئاساسىدا غەربچە داۋالاش بىلەن جۇڭگوچە داۋالاش ئۇسۇلىنى بىرلەشتۈرۈپ داۋالاش ئېلىپ باردى . ئارىدىن يەتتە كۈن ئۆتكەندە بالىنىڭ ئەھۋالىدا ياخشىلىنىش بولدى ، ئۇ ، پەرۋىش قىلىش ، داۋالاشنى بىر مەزگىل ئۇزمەي داۋاملاشتۇردى ، بالا تەدرىجىي ساقايدى . ۋاقىت ئەپەندى بۇ ئىشتىن چوڭقۇر سۆيۈنۈپ ، لەۋھە تەقدىم قىلىپ ، رەھمەت ئېيتتى . ياندۇرقى يىلى ۋاقىت ئەپەندى ئۆز يۇرتى گۇاڭجۇغا كۆچۈپ كەتكەن بولسىمۇ ، تاكى 1985 ـ يىلىنىڭ ئاخىرىغىچە ئابدۇسوپۇرغا خەت يېزىپ تۇردى .

1968 ـ يىلى 6 ـ ئايلاردا ، قەشقەر شەھىرىدە ئولتۇرۇشلۇق بىر كىشىنىڭ يەتتە ياشلىق ئوغلى زەھەرلىنىش خاراكتېرلىك تولغاق كېسىلىگە گىرىپتار بولۇپ بالىنىستتا ياتتى . بۇ بالىنىڭ ئەھۋالىمۇ ئېغىر ئىدى . بۇ چاغدا ئابدۇسوپۇر ھېچ ئىككىلەنمەي «ئاتروپىن» نى ئاساس قىلىپ داۋالاش ئۇسۇلىنى قوللاندى ۋە بالىنى سەككىز كۈن داۋالاش ئارقىلىق ساقايتتى . شۇنداق قىلىپ ئۇ ئارقا ـ ئارقىدىن نەتىجە قازىنىپ ، كېسەل داۋالاش ، دىئاگنوز قويۇشتا ئالدىنقى قاتارغا ئۆتتى .

1977 ـ يىلى 2 ـ ئايدا دوختۇرخانا رەھبەرلىكى ئابدۇسوپۇرنىڭ داۋالاش جەھەتتىكى تالانتىنى ۋە باشقۇرۇش جەھەتتىكى ئىقتىدارىنى كۆزدە تۇتۇپ ، ئۇنى بالىلار بۆلۈمىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى قىلىپ بېكىتتى . ئۇنىڭ زېمىستىكى يۈك تېخىمۇ ئېغىرلاشتى .

1979 ـ يىلى 3 ـ ئايدا مەملىكەت بويىچە سىچۈەن ئۆلكىسىدە بالىلار كېسەللىكى بويىچە بىلىم ئاشۇرۇش كۇرسى ئېچىلدى . ۋىلايەت ۋە ئاپتونوم رايونىنىڭ مۇناسىۋەتلىك تارماقلىرى ئابدۇسوپۇرنىڭ بېرىشىنى بېكىتتى . ئاز سانلىق مىللەت كىشىلىرىدىن پەقەت ئابدۇسوپۇرلا بار ئىدى . ئۇ بۇ يەردە يېرىم كۈن نەزەرىيە ئۆگەندى ۋە ئۇنى يېرىم كۈن كلىنىكىدا داۋالاش ئەمەلىيىتىگە تەتبىقلىدى . بىراق ، ئۇ تىل مەسىلىسى ، تاماق مەسىلىسىدە قىينىلىپ قالدى . كۇرسنىڭ يېتەكچىسى بۇنىڭغا ئەستايىدىل قاراپ ، مەخسۇس ئاشپەز تەكلىپ قىلىپ ، ئۇنىڭ تۇرمۇشىنى خاتىرجەم قىلدى . ئۇ پۇرسەتنىى بوش ۋاقتىكۇزمىدى . دەل شۇ كۈنلەردە سىچۈەن ئۆلكىسىنىڭ مەييانا ناھىيىسىدىن بىر دېھقان ئالتە ياشلىق ئوغلىنى داۋالىتىش ئۈچۈن بالىستقا ئەكىردى . بۇ جەريانداا دوختۇر ـ مۇتەخەسسىسلەر بالىنى قايتا ـ قايتا تەكشۈرۈپ ، كوللېكتىپ مۇزاكىرە قىلىپمۇ ، بالىنىڭ كېسىلىگە ئېنىق دىئاگنوز قويالمىدى . مۇتەخەسسىسلەردىن بىر قىسمى بالىنىڭ يول يۈرگەندە تىزىنى ئېگىپ ، قورسىقىغا تىزلاشتەك ئالامەتلەرگە قاراپ نېرۋا كېسەللىكىنىڭ ئىپادىسى دەپ قارىدى ۋە ئون نەچچە كۈن داۋالىغان بولسىمۇ ، قىلچە ياخشىلىنىش ئالامىتى كۆرۈلمىدى . ئابدۇسوپۇر بۇ دىئاگنوزغا قوشۇلماسلىق ئىپادىسىنى بىلدۈردى ھەم بۇ بالىنىڭ كېسەللىك ئەھۋالىنى ئەتراپلىق كۆزەتتى . بالىنىڭ ئېچكى ئەزا قىسمىدا ھېچقانداق كېسەللىك ئالامىتى كۆرۈلمىدى . ئۇنىڭ كاللىسىغا ئۇشتۇمتۇت

جىنسىي ئەزاسىنى تەكشۈرۈپ بېقىش ئويى كىرىۋالدى ھەم جىنسىي ئەزاسىنىڭ خەتىملىكىنى تەكشۈردى . بالىنىڭ جىنسىي ئەزاسىنىڭ ئۇچ قىسمىدىكى تېرە ئارىسىدا ئاق پىشلاققا ئوخشاش نەرسىلەرنىڭ چاپلىشىپ قالغانلىقىنى كۆردى ۋە ئۇ نەرسىلەردىن ئازراق ئەۋرىشكە ئېلىپ ، قالغان قىسمىنى ئىسپىرت ئارقىلىق پاك - پاكىز تازىلىۋەتتى ، شۇنىڭدىن كېيىن بالىدىكى نورمالسىزلىق تۈگىدى . مۇتەخەسسىسلەر بۇ ئىشتىن ئابدۇسوپۇرنىڭ سەزگۈرلۈكىنى ، چېچەنلىكىنى يەنە بىر قېتىم تونۇپ يەتتى . ئۇنىڭ كېسەلگە ئەتراپلىق مۇئامىلە قىلىشتەك مەسئۇلىيەتچانلىقىغا ئاپىرىن ئوقۇدى .

1980 - يىلى 3 - ئايدىن كېيىن ئابدۇسوپۇر خىزمەت ئورنىغا قايتىپ كېلىپ ، مول كەسپىي بىلىمى ۋە كۆپ تەرەپلىمە توپلىغان تەجرىبىسىگە تايىنىپ ، سانسىز بالىلارنىى كېسەل ئازابىدىن ، ئۆلۈم گىردابىدىن قۇتۇلدۇردى ھەمدە دوختۇرخانا بالىلار بۆلۈمىنىڭ تەرەققىياتى ئۈچۈن غايەت زور تۆھپىلەرنى قوشتى ، نۇرغۇن دوختۇر ، پەرۋىش خادىملىرىنى تەربىيىلەپ يېتىشتۈرۈپ ، ھۆرمەتكە سازاۋەر بولدى .

سەھىيە مائارىپى ئۈچۈن بېغىشلانغان قەلب

ئابدۇسوپۇر ئاتاقلىق بالىلار كېسەللىكى دوختۇرى بولۇپ قالماستىن ، ئىختىساسلىق باغۋەن . ئۇ تېببىي ساھەدە مول ئەمەلىي تەجرىبە يارىتىش بىلەن بىر چاغدا ، كەڭ ، ئەتراپلىق نەزەرىيە بىلىمى توپلاپ ، ئۇنى كېيىنكى بىرقانچە ئەۋلاد تېببىي خادىملارنىڭ يېتىلىشى ۋە تەرەققىي قىلىشىغا تەقدىم قىلدى . ئۇ ، 1964 - يىلىدىن بۇيان ، قەشقەر تېببىي تېخنىكوم مەكتىپىدە ئىزچىل دەرس ئۆتۈش ، ئەمەلىي مەشىق قىلدۇرۇش بىلەن شۇغۇللاندى . بۇ جەريانداا ئۇ ، ئوتتۇرا تېخنىكوم

سىنىپلىرىغا سېستىرالىق ، داۋالاش - فېلدشېرلىق ، گىگىنا ، ئۇيغۇر تېببابىتى دەرسلىرىنى ، ئالىي تېخنىكوم سىنىپلىرىغا سېستىرالىق ، ئاياللار كېسەللىكى - ئاكۇشېرلىق ، ئانا - بالىلار ساقلىقىنى ساقلاش ، بالىلار كېسەللىكى دەرسلىرىنى ئۆتتى . چوڭلارنىڭ بىلىم ئاشۇرۇش دائىملىق تەربىيە سىنىپلىرىغا بالىلار كېسەللىك ئىلمى ، بالىلار كېسەللىكىنى پەرۋىش قىلىش - داۋالاش ئىلمى ، دىئاگنوستىكا ئاساسلىرى ، گىگىنا ئىلمى ، بالىلار كېسەللىك ئىلمىنىڭ تەرەققىياتى ، جەددىي قۇتقۇزۇش ئىلمى ، سۈيۇقلۇق بىلەن داۋالاش ، بوۋاقلارنى ئانا سۈتىدە بېقىش ، تۆمۇر ماددىسى يېتىشمەسلىكتىن بولىدىغان قان ئازلىقىنى داۋالاش قاتارلىق كەسپىي پەنلەردىن دەرس ئۆتۈپ ، 50 مىڭدىن ئارتۇق ئۇيغۇر ، خەنزۇ ، تاجىك ، خۇيزۇ ، قىرغىز ئوقۇغۇچىنى تەربىيىلىدى ، ئۇلار ۋىلايەت ۋە ئاپتونوم رايون ، مەملىكەتنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدا سەھىيە سىستېمىسىدىكى ئاساسلىق تايانچلاردىن بولۇپ قالدى . ئابدۇسوپۇر ئوتتۇرا تېخنىكوم سىنىپلىرىغا ئىلگىرى - ئاخىر ئۇيغۇرچە ۋە خەنزۇچە 10 نەچچە مىڭ سائەتتىن ئارتۇق دەرس ئۆتۈپ ، ياش ئەۋلادلارنىڭ ئەقلىي ، ئەخلاقىي ۋە جىسمانىي جەھەتتىن ئەتراپلىق يېتىلىشىگە تۈرتكە بولدى ۋە خەلقنىڭ تېببىي ماۋارىپى ، داۋالاش ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتى ئۈچۈن ئاز بولمىغان تۆھپىلەرنى قوشتى . مۇنداق نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈرۈش جەريانىدا تۆۋەندىكى بىرقانچە ئىشقا ئالاھىدە ئەھمىيەت بەردى : بىرىنچى ، دەرس ئۆتۈشكە تولۇق تەييارلىق قىلدى . ئۇ ئىزچىل ھالدا ئوقۇتۇش ماتېرىيالىنى تولۇق بولۇش ، ئوقۇتۇش پروگراممىسى بولۇش ، ئوقۇتۇش پىلانى بولۇش ، دەرس سائىتىنىڭ ۋاقتى ئېنىق بولۇش ، نەزەرىيە بىلەن ئەمەلىيەتنى بىرلەشتۈرۈشنى ئىشقا ئاشۇرۇش كېرەك ، دېگەن ئۆلچەمدە چىڭ تۇرۇپ ، قاتتىق تەلەپ بىلەن مەجبۇرىيىتىنى ئادا قىلىشنى

ئىشقا ئاشۇردى ؛ ئىككىنچى ، قاراتمىلىقى بولغان ھالدا مەخسۇس تۇر ـ كەسىپ بويىچە تەربىيىلەشكە ئالاھىدە ئەھمىيەت بەردى . بىر ئادەمنىڭ ھەممە كىشىللىك ھەققىدىكى بىلىمنى تولۇق ئىگىلەپ كېتىشى بەكمۇ قىيىن ئىش . ئاپتونوم رايونىمىزغا نىسبەتەن سەھىيە خادىملىرىدا بىرگە ماھىر ، كۆپكە قادىر بولۇش تەلەپ قىلىنىدۇ . بۇنىڭغا ئاساسەن ، ئابدۇسوپۇر دەرس ئۆتۈشتە مۇشۇ شەرتنى چۈرىدىگەن ھالدا تەربىيىلەشكە كۈچ سەرپ قىلدى . قەشقەر ، خوتەن ، قىزىلسۇ قاتارلىق جايلاردىن بىلىم ئاشۇرۇشقا تەشكىللەنگەن تۆت قاراردىكى 280 نەپەر تېببىي خادىمغا قارىتا مەخسۇس بالىلار كېسىللىكى بويىچە دەرس ئۆتكەندە ، ئۇلارغا مەخسۇس بالىلار كېسىللىكى ئىلمى ، بالىلارنى سۈيۈقلۇق بىلەن داۋالاش ، بالىلارنى ئېغىزدىن سۈيۈقلۇق كىرگۈزۈپ داۋالاش ، ئىرسىيەت ۋە ئىممۇنىتېت ئىلمى ، تۆمۇر ماددىسى يېتىشمەسلىكتىن پەيدا بولغان قان ئازلىق كېسىللىكى ۋە ئۇنى داۋالاش بويىچە نەزەرىيە بىلەن ئەمەلىيەتنى بىرلەشتۈرۈپ دەرس ئۆتۈش ، مەخسۇس تۇر بويىچە كەسپىي ساپا يېتىشتۈرۈشكە تۇرتكە بولدى ؛ ئۇچىنچى ، ئوقۇتۇشتا سانىنى ئەمەس ، سۈپەتنى ، كېسەل داۋالىغاندا سانىنى ئەمەس ، ئۇنۇمنى قولغا كەلتۈرۈشكە ئاساس سالدى ؛ تۆتىنچى ، ئەمەلىيەت بىلەن نەزەرىيىنى بىرلەشتۈردى . ئۇ ، ھەربىر دەرسنىڭ نەزەرىيىسىنى ئۆتكەندە ، ئەمەلىيەتكە تەتبىقلاشقا سەل قارىمىدى . دەرسلەردىكى ھەربىر تەجرىبە ۋە تەجرىبە قىلىش كۆرسىتىلگەن مەزمۇنلارنى ئۇدۇللۇق ئەمەلىي ئىشلەپ ئوقۇغۇچىلارغا كۆرسىتىپ ، چۈشىنىش ۋە ئۆگىنىش ئۇنۇمىنى ئاشۇردى . ئېلېكترلىك ئوقۇتۇشقا بىرلەشتۈرۈپ ، كۆپ قېتىم ھايۋاناتلار ئۈستىدە تەجرىبە ئېلىپ باردى . ئاسما رەسىم ئېسىش ، مودېل ۋە باشقا تېمىك ئەھمىيەتكە ئىگە ، تەجرىبە قىممىتى يۇقىرى مەنبەلەرنى تېپىپ ، ئوقۇغۇچىلارنى زىيارەت

قىلدۇرۇش ، قىلىپ بېقىشقا تەشكىللەش ، تەسىرات سۆزلەشكە ئۆيۈشتۈرۈش يوللىرى ئارقىلىق ، ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئەمەلىي مەشقىنى كۆچەيتىتى .

رەھبەرلىك ئۇنىڭ تۆت ئاساسىي پرىنسىپتا چىڭ تۇرۇپ ، پارتىيىنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ ، پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن ۋەتەن ، خەلق ئۈچۈن ئىشلەش ۋە سەھىيە تېببىي ماۋارىپى ئۈچۈن ئۆزىنى ئاتاشتەك پەزىلىتىنى كۆزدە تۇتۇپ ، 1983 ـ يىلى 3 ـ ئايدا ئۇنى قەشقەر تېببىي تېخنىكوم مەكتىپىنىڭ ئوقۇتۇش ئىشلىرىغا مەسئۇل مۇئاۋىن مۇدىرى قىلىپ تەيىنلىدى . بۇ تولىمۇ ئۆتكۈنچى مەزگىل بولۇپ ، تېببىي ئىشلارنىڭ تەرەققىياتى تېز بولۇۋاتاتتى ، تەرەققىياتنىڭ تەلىپىگە ، دەۋرنىڭ ئېھتىياجىغا ماسلىشىش ئۈچۈن ، قەشقەر تېببىي تېخنىكوم مەكتىپىمۇ ئىسلاھات قاينىمىغا تولغانىدى . شۇ چاغدا بۇ مەكتەپتە 150 نەپەردىن ئارتۇق ئىشچى ـ خىزمەتچى ۋە 500 گە يېقىن ھەر مىللەت ئوقۇغۇچىسى بار ئىدى .

ئابدۇسوپۇر مەكتەپ رەھبەرلىكى ۋە مۇناسىۋەتلىك تارماقلارنىڭ قوللىشى ئارقىسىدا ، مۇنداق بىرقانچە تەكلىپنى ئوتتۇرىغا قويدى : بىرىنچى ، ئوقۇتۇش سۈپىتىنى ئۆستۈرۈش ؛ ئىككىنچى ، ئوقۇ ـ ئوقۇتۇش شارائىتىنى ياخشىلاش ؛ ئۈچىنچى ، ئالىي ـ ئوتتۇرا تېخنىكومىلار ئۈچۈن بىر يۈرۈش دەرسلىك كىتاب بولۇشنى ئىشقا ئاشۇرۇش ؛ تۆتىنچى ، تەجرىبىخانا ۋە تەجرىبە ئۈسكۈنىلىرىنى سەرخىللاشتۇرۇش كېرەك . بۇ تەشەببۇس مەكتەپ ئەمەلىيىتىگە تولىمۇ ماس كەلدى ، شۇڭا ئابدۇسوپۇر ئۇنىڭ ئىجراسىنى ئۈچۈن كۈچ چىقاردى . ئۇ يەنە جايلارنىڭ ساپالىق كەسپىي خادىملارغا بولغان ئېھتىياجىنى نەزەردە تۇتۇپ ، ئوقۇغۇچى قوبۇل قىلىش دائىرىسىنى كېڭەيتىپ ، ئوقۇغۇچى سانىنى يىلمۇيىل ئاشۇرۇش ھەققىدىكى لايىھىسىنى ئوتتۇرىغا قويۇپ ، ئاپتونوم رايونلۇق

خەلق ھۆكۈمىتى ، مائارىپ نازارىتى ، سەھىيە نازارىتى ۋە ژىلايەتلىك پارتكوم ، مەمۇرىي مەھكىمە ، مائارىپ باشقارمىسى قاتارلىق پارتىيە ، ھۆكۈمەت ھەمدە كەسپىي باشقۇرغۇچى تارماقلارغا يوللىدى ، ئاخىرىدا ئالىي تېخنىكوم داۋالاش كەسپىي سىنىپىنى تەستىقلىتىپ ، ئوقۇ ـ ئوقۇتۇشنى يولغا قويدى . بۇ كەسىپكە جەنۇبىي شىنجاڭنى ئاساس قىلىپ ئوقۇغۇچى قوبۇل قىلىندى . بۇ سىنىپلاردا 1988 ـ يىلى 7 ـ ئايغىچە بەش قارارداا 5000 دىن ئارتۇق سەھىيە كەسپىي خادىمى تەربىيىلىنىپ ، ياراملىق ئىختىساس ئىگىلىرىدىن بولۇپ قالدى . ئابدۇسوپۇر مەكتەپ رەھبەرلىكىگە تەكلىپ بېرىپ ، بۇ مەكتەپتە ئوقۇتقۇچىلىق قىلىۋاتقان 38 نەپەر كىشىنى شىنجاڭ تېببىي ئۇنىۋېرسىتېتى ، شاڭخەي ، بېيجىڭ قاتارلىق جايلاردا ئوقۇش ، بىلىم ئاشۇرۇشقا ئەۋەتىپ ، ساپا ھازىرلاشقا شارائىت يارىتىپ بەردى . مەكتەپ پارتكومى ۋە مەمۇرىيىتىنىڭ قوللىشى بىلەن ئوقۇتقۇچى ـ ئوقۇغۇچىلارنىڭ تۇرالغۇ ـ ياتاق بىناسى ، ئىشخانا ، دەرسخانا ، تەجرىبە بىناسى قاتارلىقلارنى يېڭىلاش ئىشلىرى ئۈچۈن جان كۆيدۈردى ۋە كۆپ قېتىم مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلارغا ئەھۋالنى ئىنكاس قىلىپ ، بىر قىسىم مەبلەغنىڭ ھەل بولۇشىغا ھەسسە قوشتى . بىر قىسىم مەبلەغنى قوبۇل قىلىنىدىغان ئوقۇغۇچى سانىنى كۆپەيتىش يولى بىلەن ھەل قىلدى . بۇنىڭ بىلەن بىرقانچە يىلدا سەككىز كورپۇس تۇرالغۇ ئۆي بىناسى ، بىر كورپۇس تەجرىبە بىناسى ، 10 ئېغىزلىق سىنىپ قاتارلىق 8000 كۋادرات مېتىردىن ئارتۇق كۆلەمدە قۇرۇلۇش قىلىنىپ ، ئوقۇ ـ ئوقۇتۇش شارائىتى ياخشىلاندى ۋە مەكتەپ رەتلىنىپ گۈزەل ، كۆركەم تۈسكە كىردى . ئۇنىڭ بۇ جەھەتتىكى تۆھپىسىنى مەكتەپ ۋە ھەربىر ئوقۇغۇچىي ئۇنتۇمىدى .

سەھىيە ئىلمىدىن دۇردانىلەر

بۇ مەكتەپتە ئويغۇر تىلىدا دەرس ئۆتۈش ئاساس قىلىنغانلىقتىن ، ئىلگىرىدىنلا دەرسلىك ماتېرىياللار كەمچىل ، يەنە كېلىپ ئالىي تېخنىكوم سىنىپلىرى ئۇچۇن ئۇيغۇرچە دەرسلىك ماتېرىيال يوق ئىدى . بۇ خىل ئەھۋالدا ئابدۇسوپۇر سەھىيە نازارىتى قاتارلىق ئورۇنلار بىلەن كۆپ قېتىم ئالاقىلىشىش ، ئۇلارنىڭ ھەرقايسى تەرەپلەردىن ياردەم بېرىشىنى قولغا كەلتۈرۈش ۋە دەرسلىك تۈزۈش ، تەرجىمە قىلىشقا تۈتۈش قىلدى .

1984 ـ يىلى ئۇ مەكتەپ ۋە 2 ـ دوختۇرخانىدىكى يۇقىرى مەلۇماتلىق ئوقۇتقۇچى ، تېببىي خادىملاردىن 19 كىشىلىك دەرسلىك كىتاب تۈزۈش ، تەرجىمە قىلىش ، تەھرىر گۇرۇپپىسى تەشكىللەپ ، دەرھال ئىشقا كىرىشتى . تەييار بولغان كىتابلارنى «قەشقەر گېزىتى» ئىدارىسى ، ئاپتونوم رايونلۇق پەن ـ تېخنىكا ، سەھىيە نەشرىياتى ، قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى قاتارلىق ئورۇنلارغا يوللاپ نەشر قىلدۇردى . كىتابلارنىڭ مەزمۇنى مول ، سۈپىتى ئالاھىدە ياخشى بولغانلىقتىن ، شىنجاڭدىكى تېببىي تېخنىكوم ۋە ئالىي تېخنىكوم سىنىپلىرىدا مۇشۇ خىل ماتېرىيال بولماسلىقتەك ھالەتكە خاتىمە بېرىلدى . شىنجاڭدىكى 19 تېببىي تېخنىكوم ۋە تېببىي ئۇنىۋېرسىتېت ئۇ كىتابلارغا ئارقا ـ ئارقىدىن مۇشتەرى بولدى . بولۇپمۇ ، بۇ كىتابلار ئىچىدە «ئاناتومىيە» ، «پاتولوگىيە» ، «فىزىئولوگىيە» ، «مىكرو بىئولوگىيە» ، «دىئاگنوز ئاساسلىرى» ، «ئىچكى كېسەللىكلەر ئىلمى» ، «تاشقى كېسەللىكلەر ئىلمى» ، «ئاياللار كېسەللىكى» ، «بالىلار كېسەللىك ئىلمى» ، «گىگىنا ئىلمى» ، «تۆرەلمە ـ توقۇلما ئىلمى» ، «فرازېئولوگىيە» ، «فارما كۆلۇگىيە» ، «دورىگەرلىك ئىلمى» ، «تۇغۇت ئىلمى» ،

«يۇقۇملۇق كېسەللىكلەر ئىلمى» قاتارلىقلار كىتابلارنى نەشر قىلدۇرۇپ ، ئوقۇتقۇچى - ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئالقىشىغا ئېرىشتى . 4 مىليون 500 مىڭ خەتلىكتىن ئارتۇق بۇ كىتابلارنىڭ تەرجىمە قىلىش ، تەھرىرلەش ، كوررېكتورلۇق قىلىش ، نەشر قىلدۇرۇش ، تارقىتىش قاتارلىق ئىشلىرىغا ئابدۇسوپۇر باشتىن - ئاخىر ئىگە بولدى ۋە دەرس ئۆتۈش بىلەن مەشغۇل بولدى . كىتاب تۈزۈش بىلەن شۇغۇللانغان ئۇچ يىللىق ئۆمرىدە ھەم ئىشلىدى ، ھەم ئاشۇ كىتابلارغا بارلىقىنى ئاتىدى ، ئۇنىڭ نۇرغۇن كۈچ - ماداري ، ئەقىل - پاراسىتى ئاشۇ كىتابلارغا نەقىشلەندى .

ئابدۇسوپۇر ئاپتونوم رايونلۇق سەھىيە نازارىتىنىڭ ھاۋالىسى بىلەن ، 1984 - يىلى 1 - ئايدىن 9 - ئايغىچە ئۇيغۇر تېبابەتچىلىكى ئوتتۇرا ۋە ئالىي تېخنىكوم دەرسلىك پروگراممىسىنى تۈزۈشكە كىرىشتى ، ئۇ ، قەشقەر شەھىرى ، يەكەن ، قاغىلىق قاتارلىق جايلاردىن ئۇيغۇر تېبابەتچىلىكى بىلەن ئۈزاق يىل شۇغۇللىنىپ ، مول داۋالاش نەتىجىسىنى بارلىققا كەلتۈرگەن سەككىز ئالىم ، مۇتەخەسسىسنى تەكلىپ قىلىپ ، تېبابەتكە ئائىت بىلىملەردىن سەككىز تۈر بويىچە دەرسلىك رەتلەپ ، كىتابچە شەكلىدىكى قوللانما قىلىپ تۈزۈپ چىقتى . شۇنىڭ بىلەن ئۇيغۇر تېبابەت ئوقۇتۇشىدا ئۇيغۇرچە دەرسلىك كەمچىل بولۇش مەسىلىسىنى ھەل قىلىشقا ئاساس سالدى .

ئابدۇسوپۇر كۆپ يىل جاپالىق ئىشلەش ۋە ئەجىر قىلىش جەريانىدا نۇرغۇن بىلىم توپلىدى ۋە ئەمەلىي نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈردى . مۇشۇ ئاساستا ئۇ سەھىيە سىستېمىسىدا كەمچىل بولغان ، داۋالاشتا كەم بولسا بولمايدىغان تۈرلەر ئۈستىدىمۇ ئىزدەندى ۋە ئايرىم تەجرىبە - ساۋاقلارنى نەزەرىيە دەرىجىسىگە كۆتۈرۈپ ، ئۇنى داۋالاشتا قوللىنىش ، پايدىلىنىش ئۈچۈن قەلەمگە مۇراجىئەت قىلىپ ، تارىختا نەمۇنە قالدۇردى ، كىشىلەر

قەلبىگە دۇردانە ئۇرۇقى چاچتى ۋە ئۇلارنىڭ كېيىنلىكى ئۇچۇن شوتا ھازىرلاپ ، دەستۇر ھەدىيە قىلدى : «بالىلار كېسەللىكى ئىلمى (ئىككى توم)» ، «بالىلاردىكى ئىچى سۇرۇش كېسەللىكى» ، «بالىلار كېسەللىكىنى داۋالاش ، ئوزۇقلاندۇرۇش» قاتارلىق كىتابلار ئەنە ئاشۇ تارىخىي نەمۇنىلەر ئىچكى دۇردانىلەرنىڭ بىر قىسمى . ئۇ يەنە «بالىلاردىكى تۆت خىل كېسەللىك» ، «ۋىروسلۇق يۇرەك مۇسكۇلى يالليۇغىغا دىئاگنوز قويۇش ۋە داۋالاش» ، «285 نەپەر يېڭى تۇغۇلغان بوۋاقنىڭ كېسەللىكى ئۇستىدىكى تەھلىل» قاتارلىق 1 مىليون خەتلىك 80 پارچە ئىلمىي ماقالىنى يازدى . بۇ ماقالىلەرنىڭ ھەممىسى دۆلەت ئىچى ۋە ئاپتونوم رايون ، ۋىلايەت تەۋەسىدىكى نوپۇزلۇق گېزىت - ژۇرناللاردا ئېلان قىلىندى ۋە كەڭ جامائەتچىلىك ئارىسىدا زور غۇلغۇلا قوزغىدى .

ئۇزاق يىل مابەينىدە ، ئابدۇسوپۇر قەشقەر ۋىلايەتلىك پەن - تېخنىكا جەمئىيىتى ، ۋىلايەتلىك پىلانلىق تۇغۇت جەمئىيىتى ، ئاياللار بىرلەشمىسى قاتارلىق ئورۇنلار ئۇيۇشتۇرغان پەن - تېخنىكىنى ئومۇملاشتۇرۇش پائالىيەتلىرىگە تەكلىپ بىلەن قاتنىشىپ ، ھەرقايسى ناھىيە (شەھەر) ، يېزا (بازار) ، مەيدانلاردا «ھاياتلىق ئىلمى» ، «ئائىلە تەربىيىسى بىلىملىرى» ، «بالىلارنى سۇيەتلىك تۇغۇش ۋە تەربىيىلەش» ، «بالىلارنى ئىلمىي ئۇسۇلدا بېقىش» ، «ئاممىۋى ئىرسىيەت بىلىملىرى» ، «ھازىرقى زامان تېببىي ئىلمىنىڭ تەرەققىياتى» قاتارلىق مەزمۇنلاردا لېكسىيە سۆزلىدى ۋە 30 مىڭدىن ئارتۇق ئادەم — قېتىمغا مەسلىھەت بەردى ؛ ئۇ كۆپ قېتىم قەشقەر ۋىلايىتىنىڭ ھەرقايسى ناھىيىلىرى ، بولۇپمۇ مارالبېشى ، مەكىت ، يەكەن ، يېڭىسار ، پەيزاۋات قاتارلىق جايلارغا بېرىپ ، تارقىلىشچان قىزىل ، كېزىك ، كۆكيۆتەل ، ۋابا ، يەرلىك يۇقۇملۇق كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش - داۋالاش خىزمەتلىرىگە

بىۋاستە قاتنىشىپ ، قەشقەر ۋىلايىتىنىڭ سەھىيە ساقلىقنى ساقلاش ئىشلىرىغا تېگىشلىك ھەسسە قوشتى .

غۇنچە - پورەكلەرنىڭ پەرىشتىسى

60 ياشنىڭ قارىسىنى ئالغان ئابدۇسوپۇر 1998 - يىلى دوختۇرخانىدىن دەم ئېلىشقا چىقتى . ئۇ شۇ چاغدا «ئۇھ» دېدى ، ئۇ بىرقانچە ئايلىق ئارام ئېلىشتىن كېيىن ، شۇنچە يىللار مابەينىدە تىنىم تاپماي ئالدىراش ئىشلىگەنلىكىنى ، بىر ئىشنى قىلىپ بولسا ، يەنە بىر ئىشنى قىلغانلىقىنى ، بىر ئىشنىڭ ئايىغىنى چىقىرىپ بولغۇچە يەنە بىر ئىشنىڭ ئۇلىنىپ كەلگەنلىكىنى ، مۇشۇنداق ئالدىراش ئىشلەپ ئادەتلىنىپ قالغانلىقىنى ھېس قىلدى . ئۇ يەنە قىلغان ئىشلىرىنى بىرمۇبىر دەپتەرگە كۆرسەتكەن تىرىشچانلىقىنىڭ ئاز ئەمەسلىكىنى ھەم شۇنىڭ ئۈچۈن ئالدىراش ئۆتكەن كۈنلىرىگە ، ئالدىراشچىلىق ئىچىدىكى ئېگىز - پەس بولۇپ كەتكەن تۇرمۇشىغا ئۆكۈنمىدى . يەنە بىرسى ئۇ ، دەم ئېلىشقا چىققاندىن كېيىنمۇ كىشىلەرنىڭ بالىلىرىنى ئېلىپ بېرىپ ، ئۇنىڭدىن سالامەتلىكىنى تەكشۈرتۈشى ۋە داۋالاشقا ياردەم بېرىشىنى تەلەپ قىلىشلىرىدىن يەنىلا ئۆزىنىڭ بىكار ئولتۇرسا بولمايدىغانلىقىنى ، كەلگۈسىنىڭ ئىگىلىرى ، ئاتا - ئانىلارنىڭ كۆز قارىچۇقى ، خۇن - باغرى بولغان بالىلارنىڭ سالامەت - ساغلاملىقى ئۈچۈن تەر ئاققۇزمىسا بولمايدىغانلىقىنى ھېس قىلدى . ئۇ ، تەكشۈرۈش ، تەھلىل قىلىش ، تەتبىقلاش ئارقىلىق ، قەشقەر شەھىرىدە مەخسۇس تۇردىكى بالىلار كېسەللىكلىرىنى داۋالاش دوختۇرخانىسىنى قۇرۇش ، بۇ ئارقىلىق قەشقەر شەھىرىدىكى بۇ خىل بوشلۇقنى تولدۇرۇش نىيىتىگە كەلدى .

1998 ـ يىلى 6 ـ ئايدا ، ئابدۇسوپۇر مەخسۇس بالىلار كېسەللىكىنى داۋالاش پونكىتى قۇردى ، 2003 ـ يىلى 12 ـ ئايدا داۋالاش پونكىتىنى رەسمىي بالىلار كېسەللىك مەخسۇس دوختۇرخانىسى قىلىپ قۇردى . كارىۋات سانىنى ئەسلىدىكى بىر نەچچىدىن 30 غا يەتكۈزدى . ئۇ ئەسلىمە ۋە شارائىت ، داۋالاش سۈپىتىنى ئۆستۈرۈشكە ئىزچىل ئەھمىيەت بەردى . 2003 ـ يىلى ئابدۇسوپۇر مۇناسىۋەتلىك تارماقلارنىڭ ياردەم قىلىشى ئارقىسىدا ، دوختۇرخانىنىڭ ئورنىنى قەشقەر شەھىرىنىڭ ئاۋات مەركەزلىرىدىن بىرى بولغان ئارۋا ئوردا ئەتراپىغا سېلىنغان ئىتتىپاق سودا بىناسىنىڭ ئۈچىنچى قەۋىتىگە يۆتكىدى .

قەشقەر شەھىرىدىكى شىنخۇا كىتابخانىسىنىڭ ئوڭ تەرىپىگە ، ۋىلايەتلىك سودا ـ سانائەت بانكىسىنىڭ سول تەرىپىگە ، ئارقا ئوردا سودا بىناسىنىڭ ئۈدۈلىغا جايلاشقان بۇ دوختۇرخانىنىڭ يېنىدىن ئۆتسىڭىزلا ، كوچىنىڭ كىرىش ئېغىزىغا ئېسىپ قويۇلغان ۋىۋىسكىسى كۆزىڭىزگە چېلىقىدۇ ، مۇبادا سىز دوختۇرخانىغا قەدەم تەشرىپ قىلسىڭىز ، بىرىنچى قەۋەتتىكى داۋالاش ئورنىدىكى پاكىز ، رەتلىك كىيگەن دوختۇر ـ سېستىرالارنىڭ كېسەل كۆرۈۋاتقان ، دورا بېرىۋاتقان كۆرۈنۈشنى كۆرىسىز ، ئەگەر سىز ئۈچىنچى قەۋەتتىكى بالىنىستقا چىقىپ قالسىڭىز ، ئازادە ، يورۇق ، پاكىز ھەم قىزغىن كەيپىيات ئىچىدىكى مۇھىتتا ، كارىۋات ـ كارىۋاتلاردىكى داۋالىنىۋاتقان بالىلارنى ، ئۇلار ئۈچۈن پەرۋانە بولۇۋاتقان دوختۇر ـ سېستىرالارنى ، بۇ يەردىكى زامانغا خاس يۇقىرى تېخنىكىلىك داۋالاش ، تەكشۈرۈش ئەسلىمەلىرىنى كۆرەلەيسىز .

قەشقەر بالىلار مەخسۇس كېسەللىكلىرى دوختۇرخانىسى قەشقەردىكى بىردىنبىر مەخسۇس تۇردىكى بالىلار كېسەللىكى دوختۇرخانىسى بولۇپ ، ئۇنىڭغا قۇرغۇچى ئابدۇسوپۇرنىڭ ئۇزۇن يىللىق ئەقىل جەۋھىرى ۋە مول داۋالاش تەدبىرلىرى

مۇجەسسەم بولغان . ئۇ بۇ دوختۇرخانا ئۈچۈن نۇرغۇن يۇرەك قېننىنى سەرپ قىلدى . بۇ دوختۇرخانىدا بالىلار كېسەللىك ئىلمىي نەزەريىسى بىلەن كلىنىكىلىق تەكشۈرۈش ئەمەلىيىتى زېچ ھالدا بىرلەشتۇرۇلگەن ھەر مىللەت ئۆسمۇر بالىلىرىنىڭ سالامەتلىكى ئەسلىگە كەلتۈرۈلىدۇ ۋە قوغدىلىدۇ . ئابدوسوپۇر ئابدۇرېھىم دوختۇرخانىنىڭ لايىقىتى ۋە دەرىجىسىنى ئۆستۈرۈش ئۈچۈن ، دوختۇرخانىدا بالىلار ئىچكى ـ تاشقى كېسەللىكلىرى ، بالىلار يۇقۇملۇق كېسەللىكلىرى ، بەش ئەزا كېسەللىكلىرى ، تېرە كېسەللىكلىرى ، بالىلار ساغلاملىقىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش ، بالىلار ئىرسىيەت ـ ئىممۇنىتېت ، كەمتۈكلۈك كېسەللىكلىرى ، بالىلارنى سۈپەتلىك تەربىيىلەپ بېقىش ئۈچۈرلىرى ، ئانا ـ بالىلار ساقلىقىنى ساقلاش ، پىلانلىق تۇغۇت ، پىلانلىق ئىممۇنىتېتلاش ، بالىلارنىڭ ئۆسۈپ ـ يېتىلىشىگە باھا بېرىش ، بالىلارنىڭ ئەقلىي قابىلىيىتىنى سىناش ، بالىلاردىكى تۇتقاقلىق ، يىقىلىش كېسەللىكلىرى ، يېڭى تۇغۇلغان بوۋاق ـ بالىلارنى داۋالاش ، پەرۋىش قىلىش ، بالىلارنى ئوزۇقلاندۇرۇشقا يېتەكچىلىك قىلىش ، بالىلار كېسەللىكلىرىنى ئائىلىدە داۋالاش ، پەرۋىش قىلىشقا يېتەكچىلىك قىلىش ، بوۋاقلارنى ئانا سۈتى بىلەن بېقىش ۋە سۈنئىي ئۇسۇلدا بېقىش ، ئارىلاش بېقىشقا يېتەكچىلىك قىلىش ، كالىمىنت ، گىرىن ۋاكسىنا ئەملەش ، تۇبېركۇلىيوز سىنىقى ئىشلەش ، يېڭنە بىلەن داۋالاش ، ئۇۋىلاپ داۋالاش قاتارلىق مۇلازىمەت ۋە تۇرلەرنى يولغا قويدى . بۇنىڭغا بىرلەشتۇرۇپ ، لابوراتورىيە بۆلۈمى ، قان تېپىنى ئېنىقلاش ، تۇبېركۇلىيوز ، چوڭ تەرەت ، بەلغەم مىكروبىنى ئېنىقلاش ، مېڭىنى ئېلېكتروگراممىلىق تەكشۈرۈش ، CT ئاپپاراتلىرىدا تەكشۈرۈشنى ۋاستىلىك ئېلىپ بېرىش ، ئېنىقلاش ، يۇرەك تەكشۈرۈش بۆلۈملىرىنى قۇرۇپ ئىشقا كىرىشتۈردى . ئۇنىڭدىن باشقا ئوكسىگېن ئۈسكۈنىلىرى ، نەپەس يولىنى ھورلاندۇرۇپ

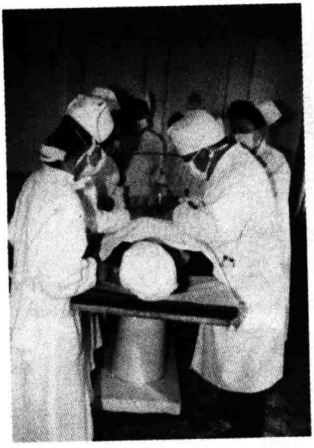
دورا كىرگۈزۈش ئۇسكۇنىسى ، بەلغەم سۈمۈرۈش ، ئاددىي ئوپېراتسىيە ئەسلىمىلىرى ، ئوپېراتسىيە كارىۋات سايمانلىرى ، ئايالار كېسەللىكلىرىنى تەكشۈرۈش سايمانلىرى ، ھامىلە تەكشۈرۈش ، ئېلىۋېتىش ، پەرزەنت كۆرۈشتىن ساقلىنىش ، ھەر خىل جاراھەت ئورنىنى تېڭىش ، خەتنە قىلىش ئۇسكۇنىلىرى قاتارلىقلارنى سېپلىدى . دوختۇرخانىدا جۇڭگوچە ، غەربچە دورىلار تولۇق ھازىرلانغان ، سۈيۇقلۇق بېرىش ئۆيلىرى ، ئۆلچەملىك ياتاق ئەسلىمىلىرى تەييارلانغان ، ئالىي ، ئوتتۇرا دەرىجىلىك ئۇنۋانى بار مەخسۇس تەربىيىلەنگەن سەككىز بالىلار كېسەللىكى دوختۇرى ، 12 سېستىرا ، ئالتە نەپەر باشقۇرغۇچى خادىم بار . بالىلاردىكى ھەر خىل تېز ، جاھىل خاراكتېرلىك كېسەللىكلەرنى داۋالاشتىكى تېخنىكىسى يۇقىرى ، داۋالاش تەننەرخى تۆۋەن بولغانلىقتىن بالىلارنى داۋالاشقا ئېلىپ كېلىدىغانلار قەشقەر ۋىلايىتىدىكى 12 ناھىيە (شەھەر)لەردىنلا كېلىپلا قالماي ، خوتەن ، ئاقسۇ ، ئىلى ، ئۇرۇمچى ، تۇرپان قاتارلىق جايلاردىنمۇ ئارقا - ئارقىدىن 10 مىڭدىن ئارتۇق بىمار كېلىپ داۋالاندى ؛ يېزا ئىگىلىك 3 - شى دوختۇرخانىسى ، قۇرۇقلۇق ئارمىيە 12 - دوختۇرخانىسى ، قەشقەر شەھەرلىك خەلق دوختۇرخانىسى ۋە بىر قىسىم ۋىلايەت دەرىجىلىك دوختۇرخانىلارمۇ بالىلار كېسەللىكىنى داۋالاشتا ئۇنىڭدىن مەسلىھەت ئالدى ۋە ھەمكارلىشىپ داۋالاشنى يولغا قويۇپ ، ساقىيىش ئۇنۇمىنى يۇقىرى كۆتۈرۈپ ماختاشقا ئېرىشتى .

خاتىمە

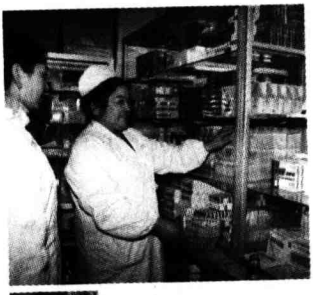
ئابدۇسوپۇر ئابدۇرېھىمنىڭ قالدۇرغان ئىزلىرى شۇنداق كۆپ ،ئۇ كۆپ قېتىم «خىزمەت ئىلغارى» ، «مۇنەۋۋەر كومپارتىيە ئەزاسى»بولدى ، ئۇنىڭ ئىش - ئىزلىرى ھەرقايسى

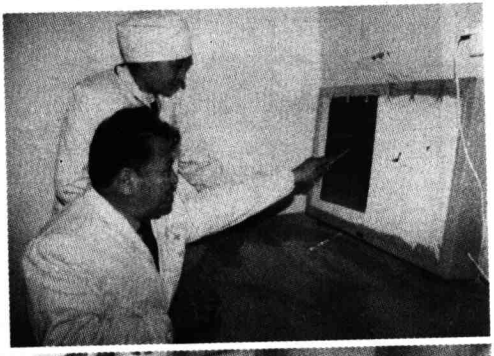
گېزىت ـ ژۇرناللار ۋە رادىئو ئىستانسىلىرىدا تونۇشتۇرۇلدى . 1975 ـ يىلى پارتىيەگە كىرگەن ئابدۇسوپۇر ژۇراچ ، باش ژۇراچ ، لېكتور ، ئالىي لېكتور ، مۇئاۋىن مۇدىر ژۇراچ ، باللار كېسەللىكلىرى مۇتەخەسسىسى قاتارلىق شەرەپلەرگە سازاۋەر بولدى . خىزمەت ئورنىدا ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى رەئىسى ، پارتىيە ياچېيكا شۇجىسى ، پارتىيە كومىتېتى ئەزاسى قاتارلىق ۋەزىپىلەرنى ئۆتىدى . ئۇنىڭ ئوقۇغۇچىلىرى پۈتۈن مەملىكەتنىڭ ھەممە جايلىرىغا تارقالدى ، ئۇ داۋالاپ قايتا ھاياتلىق بەرگەن سانسىز ئۆسمۈر ، بالا چوڭ بولۇپ ، يارامليق ئادەملەر قاتارىدىن ئورۇن ئېلىپ ، دۇنيانىڭ ھەممىلا جايىغا تارالدى . شۇڭا كىشىلەر ئابدۇسوپۇرنى «تېببىي مۇتەخەسسىس ، تېببىي ئالىم ، تېببىي باشقۇرغۇچى» دېگەن تەرىپلەر بىلەن باھا بېرىپ ماختاشتى ، ئۇنىڭ نامى جۇڭگودىكى مەشھۇر مۇتەخەسسىسلەر قاتارىدىن كىرگۈزۈلدى . بىراق ، ئابدۇسوپۇر بۇنىڭ بىلەن مەغرۇرلىنىپ كەتمىدى ، بەلكى ، بارلىقىم بالىلارغا مەنسۇپ ، دېگەن ئىستەك ۋە ئوتتەك قىزغىن كەسپىي ھېسسىيات قايىنىمىدا ھاياتىنى مەنىدارلىققا ئىگە قىلدى .

مەڭگۈ سالامەت بولغىن ، پەرۋىشكار ئاتا ، ساڭا ئۇتۇق ـ نۇسرەت تىلەيمىز !

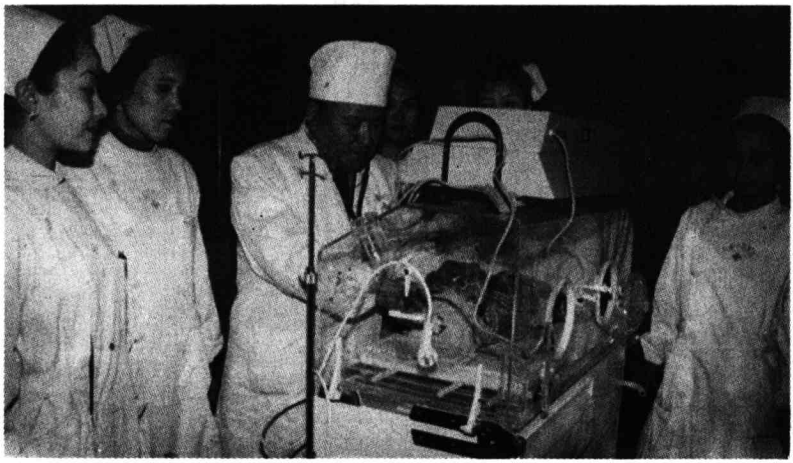

TCL
ئابدۇسوپۇر ئابدۇرېھىم خىزمەت ئۇستىدە

留观病

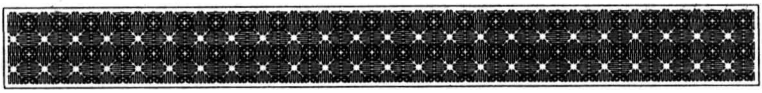
ئەقىدە ئىزلىرى

بەختسىزلىك مەنبەسى

زەربىگە ئۇچراش ۋە باشقىلارنىڭ ھەسەتخورلۇقىنى قوزغاشمۇ بىر خىل بەخت ، چۈنكى سىزنىڭ باشقىلارنىڭ ھەسەتخورلۇقىنى قوزغىغۇدەك ، زەربە بېرىشكە ئەرزىگۈدەك تەرەپلىرىڭىز بار . ساتقىنلىق قىلىنىشمۇ بىر خىل بەخت ، ئۇ سىزگە دوستلىرىڭىزنى ئېنىق كۆرسىتىپ قويىدۇ . ئۇمىد لىنىشمۇ بىر خىل بەخت ، چۈنكى ئىنتىلىش بولغاندىلا ، ئۇمىدسىزلىنىش كېلىپ چىقىدۇ . كۆپ قىسىم كىشىلەر ئازاب - ئوقۇبەتنى دەرىجىگە ئايرىغىلى بولىدۇ دەپ قارايدۇ ، ئەمەلىيەتتە ھەرقانداق ئازابنىڭ بەختسىزلىك بولۇشى ناتايىن . تۇغۇت ئازابىدىن كېيىن ئادەم زور بەختكە ئېرىشەلەيدۇ ، ئەمما ، يۇرەك سانجىقى ، كۆيۈك ئاغرىقىدىن كېيىن بەختكە ئېرىشىش مۇمكىنمۇ ؟ چۈنكى ئۆلگەندىن كېيىن بەخت ، كۆيگەندىن كېيىن گۈزەللىك مەۋجۇت ئەمەس . بەزىلەر : «خىزمەت قىلماي كىرىم كەلتۈرۈشنى بەخت» دەپ قارايدۇ ، ئەمما خىزمىتى يوق ، كىرىمى بار ئاياللار ئۇنچىۋالا بەختلىك ئەمەسقۇ ؟ بەزىلەر : «تەن ساقلىق زور بەخت» دېيىشىدۇ . ۋەھالەنكى ، بەختىنى تاپالماي يۇرگەن كىشىلەر ساغلام ، بەستلىك كېلىدىغۇ ؟ ياش تۆكۈشمۇ بىر خىل بەخت ، چۈنكى بەزىلەرنىڭ سىزدە قالدۇرغان تەسىراتى ھەقىقەتەنمۇ سىزنىڭ كۆز يېشى قىلىشىڭىزغا ئەرزىيدۇ . شۇڭا كۆپ ھاللاردا بەختلىك ئىكەنلىكىڭىزنى ھېس قىلالمايسىز ، چۈنكى بەزى ئازاب - ئوقۇبەت ، ئۇمىدسىزلىك ، قايغۇ ۋە خۇشاللىق ، ئايرىلىش ۋە قوشۇلۇشنىڭمۇ بەخت ئىكەنلىكىنى بىلمەي قالىسىز . دېمەك ، مۇۋەپپەقىيەت بەختتىن دېرەك بېرەمىدۇ ، مۇۋەپپەقىيەت قازىنالماسلىق بەختسىزلىك ئەمەس !

قىلىسىما (5)

مۇقەددىمە

سېرىقبۇيا دېسە ، مېنىڭلا يۇرىكىم سۆيۈنىدۇ دەپ ئويلايتتىم .بۇ قارىشىمىنىڭ بەكمۇ بىر تەرەپلىمە ئىكەنلىكىنى ھېس قىلغىنىمدا تولىمۇ خىجىل بولدۇم . ئۇنىڭ ئۇچۇن سوقىدىغان يۈرەكلەرنىڭ كۆپلۈكى بۇ قارىشىمنى دەللەپ بەردى . خەيرىگۈل ئىبراھىممۇ ئەنە شۇلارنىڭ بىرى ،ئۇ بۇ يەرگە كېلىش ئالدىدا سەل ئىككىلەنگەن ،بىراق كېلىپ ئۇزاق ئۆتمەي ،كەلگىنىدىن سۆيۈندى ،قەلبىدە ئىشلەش ،سېرىقبۇيا خەلقى ئۇچۇن تەر تۆكۈش قىزغىنلىقى ئۇرغۇدى .

كەسكىن چاقىرىق

سېرىقبۇيىنىڭ نامى ئۇلۇغ ،شۇ نامغا لايىق خەلقى ئېسىل ، نېمەتلىرى مول . بۇ يەردە پۈتۈن شىنجاڭغا داڭلىق سېرىقبۇيا بازىرى ، دۇنياغا مەشھۇر چۇچۇكبۇيا بايلىقى ، چول ـ باياۋاننىڭ گۈل تاجى — توغراق ئورمىنى بايلىقى بار . ئۇنىڭدا يەنە ، 40 مىڭدىن ئارتۇق تۇراقلىق ۋە تۇراقسىز نوپۇس ، 6800 ئائىلە ، 19 كەنت ، تۆت ئاھالە كومىتېت ، 72 مىڭ مو تېرىلغۇ يەر ، 100 مىڭ مو تەبىئىي توغراق ئورمان ، 22 مىڭ مو مېۋىلىك باغ قاتارلىقلار بار . ئاشلىق ، پاختا ، باغۋەنچىلىك مەھسۇلاتلىرى ، سەي ـ كۆكتات ، چارۋىچىلىق ئىشلەپچىقىرىشىدىن ئىبارەت تەرەققىي قىلغان ئىگىلىك بۇ يەردىكى تىجارەت ۋە ئىگىلىك تىكلەشكە ماھىر كىشىلەر تەرىپىدىن بەرپا قىلىنىپ ،

ئىقتىسادىي ئەۋزەللىكىگە ئايلىنىپ ، بايلىقلار ، پاراۋانلىق ئۇچۇن ئۇل ھازىرلاپ بەرگەن .

بۇ يەردە تىجارەت ، سودا - سېتىق ، ھەر خىل قول - ھۇنەرۋەنچىلىك تەرەققىي قىلغان ، قاتناش - تىرانسپورت ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتى ئوخشاش يېزا - بازارلار ئىچىدە ئالدىنقى قاتارغا ئۆتكەن ، باغ - ئورمانچىلىق ، چارۋىچىلىقنىڭ كۆلەملىشىشى يېزا ئىگىلىك ، دېھقانلار كىرىمىنىڭ يىلمۇيىل ئېشىشىدىكى كۇزىر تۇرگە ئايلانغان ، بۇنداق ئەۋزەل شارائىت بۇ بازارنىڭ شەھەرلىشىش قەدىمىنىڭ تېزلىشىشىدە بولسۇن ياكى سىياسىي ، ئىقتىساد ، مەدەنىيەت - مائارىپ ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتنىڭ يۇكسىلىشىدە بولسۇن ، ئۆزىنىڭ دەۋر قاينىمىدىكى ئورنىنىڭ يۇكسەك دەرىجىدە نامايان بولۇشىنى ئىشقا ئاشۇرۇپ كەلدى . شۇڭا بۇ بازاردا سانائەت بولمىسمۇ ، سانائەت مەھسۇلاتلىرىنىڭ ھەرقاندىقىنى تاپقىلى بولىدۇ ، يېزا ئىگىلىكىنىڭ كۇزىر مەھسۇلاتلىرىنى تاپقىلى بولىدۇ .لېكىن ، بۇ يەردە بىر ئىش تازا دېيەرلىك بولماي كېلىۋاتقىنىغا بىرنەچچە يىل بولۇپ قالغانىدى ،ئۇ دەل نۇرغۇن كىشىلەرنى سەزگۇر قىلىپ قويغان پىلانلىق تۇغۇت خىزمىتى ئىدى ،خەيرىگۇل ئىبراھىمنىڭ قورقىدىغان ئىشمۇ دەل مۇشۇ ئىش ئىدى .

2004 - يىلى 3 - ئاينىڭ ئاخىرىدا ، خەيرىگۇل ئىبراھىم بازارلىق پارتكوم ،خەلق ھۆكۈمىتىگە تەكلىپ بېرىپ ،بازار تەۋەسىدە پىلانلىق تۇغۇت بويىچە مەخسۇس يېغىن چاقىرىپ ، بۇنىڭدىن كېيىنكى پىلانلىق تۇغۇت خىزمىتىنى يەنمۇ بىر بالداق يۇقىرى كۆتۈرۈشكە سەپەرۋەر قىلىپ بېرىشنى ئۇتتۇرىغا قويدى ، بازارمۇ بۇ ھەقتە يېغىن ئېچىشنى پىلانلىغان بولسىمۇ ، ئەتىيازلىق تېرىقچىلىقنىڭ ئالدىراشچىلىقى بىلەن پۇرسەت چىقىرالماي تۇراتتى . يېغىندا ، بازارلىق پارتكومنىڭ شۇجىسى جيا تىگىيى ، بازار باشلىقى ئابدۇرېھىم روزىلار ئايرىم - ئايرىم

سۆز قىلىپ ، بازارنىڭ پىلانلىق تۇغۇت خىزمىتىدىكى نەتىجە ۋە ساقلىنىۋاتقان مەسىلىلەرنى ، ئۇنى ھەل قىلىشنىڭ تەدبىرلىرىنى ئوتتۇرىغا قويدى . ئاقساقماراال يېزىسىدىن يۆتكىلىپ كەلگىنىگە ئانچە ئۇزاق بولمىغان خەيرىگۈل ئىبراھىم يىغىن ئېچىلىشتىن بىرقانچە كۈن ئىلگىرى بازارنىڭ پىلانلىق تۇغۇت خىزمىتى ئەھۋالىنى بىلىش ،چۈشىنىش ئۈچۈن ، تەكشۈرۈش ئېلىپ بارغانىدى .بۇ جەريانداا ئۇ بىر قىسىم كىشىلەرنىڭ ئاغزىدىن ئەمەلدىن قالدۇرۇلغان پەرزەنت كۆرۈش كۆرسەتكۈچ ھەققىنىڭ يەنىلا 20 يۈەن بويىچە ئېلىنىۋاتقانلىقىنى ،بىر قىسىم كادىرلارنىڭ مەسئۇلىيەتسىزلىك قىلىۋاتقانلىقىنى ئېنىقلىدى ، بۇ قېتىمقى يىغىندا دەل مۇشۇ بىر قاتار سەلبىي تەرەپلەرنى چۈرىدىگەن ھالدا تەدبىر بەلگىلەندى . ئەمەلىيەتتىمۇ ، بۇ خىزمەتتە مەسئۇلىيەتچانلىق بىلەن قانۇن بويىچە ئىش قىلىش ناھايىتى مۇھىم بىر ھالقا ئىدى ، مۇشۇ ھالقا چىڭ تۇتۇلسا ، خىزمەتنىڭ ئۇنۇمىنى يۇقىرى كۆتۈرگىلى بولاتتى . بۇ ، خەيرىگۈل ئىبراھىمنىڭ ئۇزۇن يىلدىن بۇيان سىناقتىن ئۆتكەن تەجرىبىلىرىنىڭ بىرى ئىدى . بۇ قېتىمقى يىغىندا بىرقانچە يىلدىن بۇيان بۇ خىزمەتتە ئىزچىل سۆرەلمىلىك قىلغان ،مەسئۇلىيەتسىزلىك قىلغان كەنت ، مەھەللە دەرىجىلىك ئورۇنلاردىن 13 نەپەر كادىر ۋەزىپىسىدىن ئېلىپ تاشلاندى ، ئۇچ نەپەر مەخسۇس پىلانلىق تۇغۇت خىزمىتىگە مەسئۇل خادىم قاتتىق ئاگاھلاندۇرۇلدى ، بىر نەپەر پىلانلىق تۇغۇت خىزمىتىگە مەسئۇل مۇئاۋىن بازار باشلىقىنىڭ ئورنى ئالماشتۇرۇلدى . شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا ، ئارتۇق يىغىلغان پۇللارنى قايتۇرۇش ئۇقتۇرۇلدى .

يىغىن كىشىلەرنى بىر قېتىم سەگەكلەشتۇردى ، مۇشۇ خىزمەتتىكى نەتىجىنىڭ گەۋدىلىك بولماسلىقى تۇپەيلىدىن ، بازارنىڭ باشقا تۇرلەردىكى نەمۇنىلىك خىزمەتلىرىنىڭمۇ يوققا

چىققانلىقىدەك پاسسىپ تەرەپنى تۇزەشتە بۇ قېتىمقى يىغىننىڭ رولى ئىنتايىن چوڭ بولدى ، نۇرغۇن كىشىلەر بۇ ئىشنى كەلتۈرۈپ چىقارغان ئادەم باشقا بىرسى ئەمەس ، خەيرىگۈل ئىبراھىم دەپ قارىدى ۋە تەنقىدلەنگەن كىشىلەر ئۈنىڭدىن قاتتىق خاپا بولدى ، ئۈنىڭ ئارقىسىدىن غۇدۇراشتى . لېكىن ، كەنت ، مەھەللىلەردىكى دېھقان - چارۋىچىلار ئۈنىڭدىن سۆيۈندى ، چۈنكى خەيرىگۈل ئىبراھىم يىغىندىن كېيىنلا 150 نەچچە ئائىلىدىن ئارتۇق ئېلىۋېلىنغان 3000 يۇەندىن ئارتۇق پۇلنى ئىگىلىرىگە تارقىتىپ بەردى .

ئۇ يەنە ، پىلانلىق تۇغۇت مۇلازىمەت سۇپىتىنى ياخشىلاشقا ئالاھىدە ئەھمىيەت بەردى ، تۇغۇت يېشىدىكى ئاياللارغا قارىتا ئىشىك ئالدىغا بېرىپ مۇلازىمەت قىلىش پائالىيىتىنى قانات يايدۇردى . توققۇز نەپەر پىلانلىق تۇغۇت خىزمىتىگە مەسئۇل خادىمنى يېتەكلەپ ، 300 نەچچە كىلومېتىر يول يۈرۈپ ، 88 مەھەللىنى ئايلىنىپ ، 3204 نەپەر ئايالنى ھامىلدارلىقتىن ساقلىنىش بويىچە تەكشۈردى ، بۇ جەريانداا ئۇ B تىپلىق تەكشۈرۈش ئاپپاراتىنى قاتناش ۋاستىلىرىگە بېسىپ ، ئۆيمۇ - ئۆي ئاپىرىپ ، ھامىلدارلىقتىن ساقلىنىشنى ئۆز ئورنىدا تەكشۈرۈشنى ئىشقا ئاشۇرۇپ ،ئۇلارنى پىلانلىق تۇغۇت تېخنىكا مۇلازىمىتىدىن ھەقسىز بەھرىمەن قىلدى . تۇغۇتتىن ساقلىنىش تەدبىرى قوللانمىغان 498 نەپەر ئايالغا تۇغۇت چەكلەش تەدبىرى قوللىنىش ھەققىدە مەسلىھەت بەردى ۋە مۇۋاپىق كېلىدىغان ھامىلدارلىقتىن ساقلىنىش دورا - سايمانلىرىنى يەتكۈزۈپ بەردى . ئۇ يەنە پىلانلىق تۇغۇتقا ئائىت قانۇن ، نىزام ، بىلىملەر ، سىياسەت ۋە جىنسىي ساغلاملىق بىلىملىرى ھەققىدە 3000 پارچە تەشۋىقات ۋەرەقى تەييارلاپ تارقاتتى ، بۇنىڭ بىلەن ، 2004 - يىلى 8 - ئايغا قەدەر 15 جۈپ ئەر - ئايال يالغۇز پەرزەنتلىك بولۇش شەرەپ گۇۋاھنامىسى ئالدى ، تۇغۇت

يېشىدىكى ئايالالارنىڭ بازارلىق پىلانلىق تۇغۇت ئىشخانىسى ياكى باشقا جايلارغا بېرىپ تەكشۈرتۈشتەك قىينىچىلىقى ھەل قىلىنىپ ، ئۇلارنىڭ شۇ جەريانىدا تارتىدىغان كىرا ، تەكشۈرتۈش ھەققى ۋە بىھۇدە ئىسراپ بولىدىغان ۋاقتى تېجىلىپ ، دېھقان - چارۋىچىلارنىڭ مۇشۇ بىر تۈردىكى چىقىمىنى 32 مىڭ يۈەن ئازايتتى .

بۇ بىر قاتار خىزمەتلەر بازارلىق پارتكوم ، خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ ۋە ناھىيىلىك پىلانلىق تۇغۇت ئىدارىسىنىڭمۇ ئېتىراپ قىلىشىغا ئېرىشتى . 6 - ئاينىڭ ئاخىرىدىكى سېلىشتۇرۇپ باھالاشتا بۇ بازارنىڭ پىلانلىق تۇغۇت خىزمىتى ناھىيە بويىچە ئالدىنقى قاتارغا ئۆتتى ، نەتىجىنىڭ بۇنداق تېز قولغا كېلىشىنى بىر قېتىملىق يىغىننىڭ كەسكىن چاقىرىق قىلىشى بىلەن مۇناسىۋەتلىك دەپ قاراش بىلەن بىر چاغدا ، خەيرىگۈل ئىبراھىمنىڭ مول خىزمەت تەجرىبىسى ، ئەستايىدىللىقى ، تىرىشچانلىقىدىن ئايرىپ قارىغىلى بولمايتتى . بۇنىڭ ھەقىقىتىنى تولۇق بىلىش ئۈچۈن بىز نەزەرىمىزنى ئۇنىڭ ئۆتكەن ئىشلىرى ، بولۇپمۇ ، ئاقساقمارال يېزىسىدىكى كەچۈرمىشلىرىگە ئاغدۇرۇشقا توغرا كېلىدۇ .

«تاتلىق ئانام كەپتۇ »

خەيرىگۈل ئىبراھىم سەھەردىلا كەنتكە پىلانلىق تۇغۇت خىزمىتىنى تەكشۈرۈشكە باردى ،ئۇ كەنتنىڭ ئاياغ تەرىپىدىكى قومۇشلۇقتىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ ، بىر بوۋاقنىڭ يىغا ئاۋازىنى ئاڭلاپ قالدى ، بۇ نېمە ئىش ؟ ئۇ ئەتراپقا قارىدى ، بىراق يېقىن ئەتراپتا ئادەم كۆرۈنمەيتتى . بۇۋاقنىڭ يىغلاپ تېلىقىپ قالغاندىن كېيىنكى جانسىز ئىكە - ئىكەلىرى ئۇنىڭ گۇمانىنى تېخىمۇ كۈچەيتىۋەتتى . ئۇ ئۆزى بىلەن بارغان ئىككى نەپەر

يارده‌مچىنى ئەگەشتۇرۇپ قومۇشلۇق ئىچىگە كىردى ، ئۇ يەرده نېپىز بىر كۆرپىگە يۆگەپ قويۇلغان بىر بوۋاق تۇراتتى ، ئۇ تۇغۇلغىنىغا بىرنەچچە كۈن بولغان ، ئانا سۈتىگە تولۇق قانمىغان ، غۇبارسىز بىر قىز بوۋاق ئىدى . بۇ بىر شۇملۇقمۇ ياكى بەختسىزلىكمۇ ؟ بۇنىڭ ھەر ئىككىسى ئورتاق مەۋجۇت ئىدى ! خەيرىگۈل ئىبراھىم تەكشۈرۈپ ، ئۇنىڭ تاشلىۋېتىلگەن خەنزۇ بوۋاق ئىكەنلىكىنى بىلدى . ئۇ بالىنى كۆتۈرۈپ يېقىن ئەتراپتىكى بىر دېھقانىنىڭ ئۆيىگە ئاپىرىپ ، چاي ، ئۇسسۇزلۇق ئىچكۈزدى ، ئاندىن بالىنىڭ ئاتا ـ ئانىسىنى ئىزدىدى . بىراق بالىنىڭ ئاتا ـ ئانىسى چىقمىدى ، باشقىلارمۇ بۇ بوۋاقنىڭ ئاتا ـ ئانىسىنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى دەپ بېرەلمىدى . . . ئۇنىڭ بېشىنىڭ ئىچىمۇ ، تېشىمۇ قاتتى ، ئۇ بىر ھاياتلىق ئىگىسى ، بۇ دۇنيانىڭ يېڭى مېھمىنى ، ئۇنىڭ مۆلدۈرلەپ تۇرغان كۆزلىرىدىن ھاياتقا تەلمۈرۈش ، بۇ دۇنيانىڭ لەززىتىنى سۈرۈشكە بولغان تەشنالىق چىقىپ تۇراتتى . خەيرىگۈلنىڭ ئانىلىق باغرى بوۋاقنىڭ بۇ ئۇن ـ تىنسىز ئىلتىجاسىنى قوبۇل قىلىشتىن مۇستەسنا بولالمىدى ، ئۇنىڭ باغرى بىردىنلا تىلىندى ، قەلبى ئۆرتىنىش ۋە ئۆكۈنۈش ئىچىگە غەرق بولدى . ئۇ بۇ تاشلىۋېتىلگەن بوۋاقنى باغرىغا مەھكەم باستى ،مۆلدۈرلەپ تۇرغان كۆزلىرىگە تەكرار ـ تەكرار ، چوڭقۇر مېھرى بىلەن سۈيدى ، مەڭزىنى ـ مەڭزىگە ياقتى !

بۇ 1986 ـ يىلى 6 ـ ئاينىڭ 18 ـ كۈنىدىكى ئىش ئىدى ، ئۇنىڭ تومۇرىدىكى ھارارەت ۋە قەلبىدىكى ئوتلۇق مېھرىبانلىق بوۋاقنى بېقىۋېلىشقا ئۇندىمەكتە ئىدى . ئۇ ئاخىرى شۇنداق قارارغا كەلدى ، بىراق ، ئۇنىڭ كۈندىلىك خىزمىتى شۇنداق جاپالىق ھەم ئالدىراش ئىدى ، قانداق قىلسا بولار ؟ ئۆيىگە ئاپىرىپ قويسىمۇ بولاتتى ، لېكىن ،ئۇنىڭ ئېرى ئابلەت مۇھەممەتمۇ ئائىلىدە ئاتا ھەم ئانا ، ئېتىزدا دېھقان ،ئۇنىڭغا

قاراشلىق نۇرغۇن ئىش بار :20 مو يەر ،قوتاندىكى چارۋا ـ مال ، تېخى تولۇق كېرەككە كەلمىگەن تۆت بالا ئۇنىڭ يۈكىنى ھەر كۈنى ئاۋۇتۇپ تۇراتتى . شۇنداق بولسىمۇ ، بۇ پەزىلەتلىك ئاتا ھەممىگە بەرداشلىق بېرىپ ، خەيرىگۈلنىڭ خىزمىتىنى شەرتسىز قوللاپ كېلىۋاتاتتى ،مانا ئەمدى يەنە بىر بالا ئۇنىڭ ئائىلىسىنىڭ ئەزاسى بولۇش ئالدىدا تۇراتتى ، ئۇ بۇنىڭغىمۇ قارشىلىق قىلمايتتى . ئابلەت مۇھەممەت بالىنىڭ كېچەكلىكى ، خەيرىگۈلنىڭ كۈن بويى يېزا ، كەنت ئارىلاپ زىممىسىگە يۈكلىگەن پىلانلىق تۇغۇت خىزمىتىنى ئىشلەش بىلەن يۈرۈيدىغانلىقىنى ، بالىنى بېقىشنىڭ شۇ قەدەر قىيىنلىقىنى ئويلىغان بولسىمۇ ، بىر ئامال قىلىپ بېقىش قارارىغا كەلدى . بۇ ئىشلارنى بىلىدىغان يەنە باشقا كىشىلەرمۇ قاراپ تۇرمىدى ، ئۇلار ئارىسىدىن بالىغا ھېسداشلىق قىلىدىغان قەلبى پاك ، مېھرىبان كىشىلەرمۇ ئۆزىنى ئاشكارىلاپ ، بوۋاقنى بېقىۋېلىشنى تەلەپ قىلدى . بوۋاق ئاخىرى 3 ـ كەنت 1 ـ مەھەللىدىكى ھەسەن غوجا بىلەن گۈلقىز ئەر ـ خوتۇنلارنىڭ بېقىۋېلىشىغا بېرىلدى .قىزغا نۇرىمانگۈل دەپ ئىسىم قويدى .

مارالبېشى ناھىيىسىدىكى ئاقساقمارال يېزىسىنىڭ زېمىنى كەڭ ، تۇپرىقى مۇنبەت ، مەھسۇلاتى مول ، تەبىئىي توغراق كۆلىمى چوڭ بولۇپ ، بۇ يەرگە ھەر يىلى ئىچكىرىدىن نۇرغۇن خەنزۇ ئىشلەمچىلەر كېلىپ تىرىكچىلىك قىلاتتى ،ئۇلار بۇ يەرنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتى ئۈچۈن بەلگىلىك تۆھپە قوشۇش بىلەن بىر ۋاقىتتا ، جەمئىيەت ئامانلىقى ،پىلانلىق تۇغۇت خىزمەتلىرىگە ئوخشاش بولمىغان دەرىجىدە ئەكس تەسىرلەرنىمۇ كەلتۈرۈپ تۇراتتى . ئۇلار ئولتۇراقلاشقاندا ، تولا چاغلاردا كەنتنىڭ سىرتىدىكى جايلار ۋە كەڭ كەتكەن توغراقلىقلاردا ماكانلاشقانلىقتىن ، پىلانلىق تۇغۇت خىزمىتىنى ئۇنۇملۇك قانات يايدۇرۇش ئاسانغا چۈشمەيتتى ، بۇ خىزمەت ياخشى ئىشلەنمىسە ،

يېزىنىڭ بارلىق خىزمەتلىرىنى ئوڭۇشلۇق قانات يايدۇرۇش مۇمكىن ئەمەس ئىدى . بۇ نۇقتىنىسى تولۇق تونۇپ يەتكەن خەيرىگۈل ئىبراھىم ئالدى بىلەن ھەر يىلى ئۇلار ئارىسىدا پىلانلىق تۇغۇتقا ئائىت بىلىم ۋە قانۇن - نىزاملارنى تەشۋىق قىلدى ، چۈشەندۈردى ، پىلانلىق تۇغۇت تېخنىكا مۇلازىملىق خىزمىتىنى ئەستايىدىل ، ئەلا ئىشلىدى ، ئۇلار بىلەن باردى - كەلدىنى چوڭقۇرلاشتۇرۇپ ، دوستلۇق - ھەمكارلىقىنى ، ئىتتىپاقلىقنى مۇستەھكەملىدى ، شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا تەكشۈرۈش ، نازارەت قىلىش ، باشقۇرۇشنى داۋىملاشتۇردى . بۇنىڭ ئۇنۇمى يۇقىرى بولدى ، نۇرغۇن ئىشلەمچىلەر پارتىيىنىڭ پىلانلىق تۇغۇت سىياسىتى ، ناھىيىلىك پىلانلىق تۇغۇت ئىدارىسى ھەم يېزىنىڭ بۇ ھەقتىكى بەلگىلىمىلىرىگە ئاڭلىق بويسۇنىدىغان ياخشى كەيپىياتنى ياراتتى . لېكىن ، يەنە بىر قىسىم ئىشلەمچىلەر باشقا جايلاردا ھامىلدار بولغاندىن كېيىن ، بۇ يەرگە كېلىپ ئىشلەش جەريانىدا ، مەخپىي بوشىنىدىغان ئەھۋاللارمۇ بار ئىدى ، بەزىلەر مەسئۇلىيەتتىن قېچىپ ، بالىلىرىنى تاشلىۋېتىشتەك قىلمىش بىلەن شۇغۇللاندى .

خەيرىگۈل ئىبراھىم مۇشۇ خىزمەت داۋامىدا يۇقىرىقىدىن باشقا يەنە ئىككى نەپەر خەنزۇ قىز بوۋاقنى تاشلىۋېتىلگەن جايدىن تېپىۋالدى : 1996 - يىلى 6 - ئاينىڭ 27 - كۈنى ، ھاۋا ئىنتايىن ئوچۇق بولۇپ ، قۇياشنىڭ ئوتتەك ھارارىتى زېمىننى قىزدۇرۇۋەتكەن ، يالاڭ ئاياق دەسسىگەن ئادەمنىڭ پۇتلىرىنى كۆيدۈرۈپ ، ئۆيىاق - بۇيىاققا يول يۇرۇشكە ئالدىرىتاتتى . خەيرىگۈل ئىبراھىم بىرنەچچە خىزمەتدىشى بىلەن يېزا مەركىزىدىن 20 كىلومېتىر يىراق جايدىكى تەڭ دەپ نامى بار 3 - كەنتكە پىلانلىق تۇغۇت خىزمىتىنىڭ ئىجراسىنى سۈرۈشتە قىلىپ بارغانىدى . ئۇلار كەنت كادىرلىرى بىلەن بىللە مەھەللىلەرنى ئايلىنىپ كېتىۋاتقاندا ، يول بويىدىكى بىر

تاشلاندۇق گەمە ئۆيدىن بىر بوۋاقنىڭ يىغا ئاۋازى ئاڭلاندى . ئۇ دەرھال ھارۋىدىن چۈشۈپ ، يىغا ئاۋازى ئاڭلانغان تەرەپكە يۈگۈرۈپ باردى ، بۇ يەردىكى بىر ئەسكى زاكىغا يۆگەپ تاشلاپ قويۇلغان بوۋاقنىڭ يىغىسى ئۇنىڭ يۈرەك باغرىنى تىلدى .ئۇ بالىنى قولىغا ئېلىپ ئۇنىڭ خەنزۇ قىز ئىكەنلىكىنى بىلدى . ئۇ كۆزىگە ئىسسىق ياش ئالغان ھالدا بوۋاقنى باغرىغا بېسىپ ، بىرھازا تۇرۇپ قالدى . كېيىن ئۇ بالىنى يېقىن جايدىكى بىر دېھقانىنىڭ ئۆيىگە ئاپىرىپ ،پەرۋىش قىلىپ يىغىسىنى توختاتتى .

. .

خەيرىگۈل ئىبراھىم دەرھال مۇناسىۋەتلىك رەھبەرلەر بىلەن كېڭىشىپ ،بالىنى شۇ كەنتنىڭ 4 ـ مەھەللىسىدە ئولتۇرۇشلۇق مامۇت قادىر بىلەن نىساخان ئەر ـ خوتۇنلارنىڭ بېقىۋېلىشىغا بەردى . بالا بېقىۋېلىش تەشنالىقىدا يۇرگەن بۇ ئەر ـ خوتۇن يۇرتقا چاي بېرىپ ، قىزغا ئارزۇگۈل دەپ ئىسىم قويۇپ ، قەدىرلەپ باقتى ؛ خەيرىگۈل ئىبراھىم يېزىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشىغا ئاساسەن ، 2001 ـ يىلى 6 ـ ئاينىڭ 4 ـ كۈنى تاڭ سەھەردە يولغا چىقىپ ، 20 ـ كەنتكە باردى . بۇ كەنت يېزا ئىگىلىك 3 ـ شى 48 ـ تۇەن مەيدانى بىلەن چېگرىداش بولۇپ ، بىر قىسىم ئاققۇن نوپۇس بۇ يەرنىڭ مۇرەككەپ يەر شارائىتىدىن پايدىلىنىپ ، پىلانلىق تۇغۇت سىياسىتىگە خىلاپلىق قىلىش قىلمىشلىرى بىلەن شۇغۇللانماقچى بولغانىدى . خەيرىگۈل ئىبراھىم بۇ يەردە 10 نەچچە ئائىلىدىكى ئاققۇن نوپۇس بىلەن سۆھبەتلىشىپ ، پارتىيىنىڭ پىلانلىق تۇغۇتقا دائىر سىياسەت ، ئەمر ـ پەرمانلىرىنى چۈشەندۈرۈپ ، ئۇلار ئارىسىدا كۆرۈلۈۋاتقان بىر قىسىم مەسىلىلەرنى توغرا يول بىلەن بىر ياقلىق قىلىپ ، ئىدىيىدە بىرلىككە كەلدى . ئۇ قايتىپ كېتىش يولىدا مەھەللە چېتىدىكى تېرەكلىك ئارىسىدا بىر بوۋاقنىڭ يىغا ئاۋازىنى ئاڭلىدى ، ئۇنىڭ يۇرىكى بىردىنلا ئاغدى ، كىم يەنە

بۇ تەتۇر پىشانىنى بۇ يەرگە تاشلاپ قويغاندۇ - ھە؟ ! ئۇ تېرەكلىك ئارىسىغا بېرىپ ، يەنە بىر خەنزۇ قىز بوۋاقنىڭ ئېچىنىشلىق ھالىتىنى كۆردى ، قىز بىر ئەسكى ئەدىيالغا يۆگەپ تاشلاپ قويۇلغانىدى . . .خەيرىگۇل ئىبراھىم بوۋاقنى قولىغا ئېلىپ ، دەرھال ئارقىسىغا قايتىپ ، بالىنىڭ ئىگىسىنى سۈرۈشتە قىلغان بولسىمۇ ھېچقانداق نەتىجىگە ئىگە بولالمىدى . ئۇ بالىنى شۇ كەنتتىكى دېھقان غۇپۇر قادىر بىلەن بۇخەلىچەم يۇنۇسنىڭ بېقىۋېلىشىغا تاپشۇرۇپ بەردى . بىرقانچە قېتىم ئېغىر ئاياق بولۇپ ، بويىدىن ئاجراپ بالا يۇزى كۆرمىگەن بۇ ئەر - خوتۇنلار قىزغا تۇرسۇنگۇل دەپ ئىسىم قويۇپ ، ئۇنىڭ مەڭگۇ تۇرۇپ قېلىش ئۇتىدا كۆيدى - پىشتى !

خەيرىگۇلگە مىڭلارچە تەشەككۇر ياغدى .خەيرىگۇل ئىبراھىم قاچان شۇ مەھەللىلەرگە بارسا ، يانچۇقىغا سېلىۋالغان تاتلىق - تۇرمە ، پېچىنە - پېرەنىكلەر بىلەن ئۇ قىزلارنى يوقلاپ ، ئۇلارنىڭ تۇرمۇش ، ئوقۇش ئىشلىرىنى سۈرۈشتە قىلىپ ھالىدىن خەۋەر ئېلىشنى ئۇنتۇپ قالمىدى . خەيرىگۇل بۇ بالىلارنى ئەركىلىتىپ «گۆھەر ، تۇتى ، بۆجېنىم»دەپ ئۆزى قويۇۋالغان چىرايلىق ئەركىلەتمە ئىسىملىرى بىلەن ئاتايدۇ ، بالىلارمۇ ئۇنى كۆرگەن ھامان «تاتلىق ئانام ، تاتلىق ئانام كەپتۇ ! »دەپ چۇقان سېلىپ ، ئەتراپىدا پەرۋانە بولۇشىدۇ .

تەھدىت ئالدىدىكى سۈكۈت

كىمدۇر بىرى يېزىلىق ھۆكۈمەتكە كىرىپ ،خەيرىگۇلگە باشقىلارنىڭ تەھدىت سېلىۋاتقانلىقى ھەققىدىكى خەۋەرنى يەتكۈزگەندە ، يېزا رەھبەرلىرى قاتتىق جىددىيلىشىپ كېتىشتى ھەمدە دەرھال مۇناسىۋەتلىك كىشىلەرنى ئۇنىڭغا ياردەم بېرىشكە بۇيرۇدى .ئىش مۇنداق بولغانىدى :يېزىلىق ئوتتۇرا مەكتەپنىڭ

بىر نەپەر ئوقۇتقۇچىسىنىڭ ئۇچ بالىسى بار ئىدى ، ئۇ خوتۇنى ۋە بالىلىرىنىڭ يېزا نۇپۇسى بولۇشتەك ئەھۋالىنى نەزەردە تۇتۇپ ، خۇپيانە ھالدا تۆتىنچى پەرزەنتنى كۆرگەنىدى . بۇ ئىشتىن خەۋەر تاپقان خەيرىگۈل ئۇنىڭ ئۆيىگە بېرىپ ، تەپسىلىي ئەھۋالنى ئىگىلىدى ۋە بۇ قىلمىشنىڭ پىلانلىق تۈغۈت سىياسىتىگە خىلاپ ئىكەنلىكىنى چۈشەندۈردى ، ئاندىن 200 يۈەن جەريمانە قويۇپ ئەمەلىيەشتۈرۈش خىزمىتىنى ئىشلىدى . بۇ 1991 ـ يىلىدىكى ئىش بولۇپ ، ئۇ بالىنى ھەم خۇپيانە قورساق كۆتۈرگەن ، ھەم تۈغۈلغاندىن كېيىنمۇ ئىزچىل يوشۇرۇپ ، ئۆتكەلدىن ئۆتۈپ كەتمەكچى بولغانىدى .

بۇ يىللاردا يېزىلاردا پىلانلىق تۈغۈتقا بولغان چۈشەنچە تولىمۇ يېتەرسىز ،كىشىلەرنىڭ ئىدىيىسى قاتمال ، بۇ خىزمەتنى ئىشلىگۈچىلەرگە بولغان قاراش ئىنتايىن ناچار ، خىزمەت بېسىمى ئېغىر ئىدى . «بالىلىق ئۆي بازار ، بالىسىز ئۆي مازار» دەيدىغان ئەنئەنىۋى ئىدىيىدىن ، كىشىلەردىن تېخى تولۇق ئازاد بولمىغان ، كۆپ پەرزەنتلىك بولۇش بەختلىك ئائىلە قۇرۇشنىڭ ئاساسى دەپ قاراش تېخى يوقالمىغان بولغانلىقتىن ، خەيرىگۈل دائىم دېگۈدەك باشقىلارنىڭ ھۇجۇم قىلىشى ، تەھدىت سېلىشى ، تىل ـ ئاھانەت قىلىشى ۋە كەمسىتىشىگە ئۇچراپ تۇراتتى . ئۇ بۇنىڭغا كۆنۈپ كەتكەن ۋە ئېغىر ئالماس بولۇپ قالغانىدى . بۇ قېتىم ھېلىقى ئوقۇتقۇچى بىلەنمۇ كەسكىن مۇنازىرە قىلدى ، ئاخىردا ئوقۇتقۇچى يېڭىلدى ۋە خەيرىگۈلگە تەھدىت سېلىپ ، ئۇنى ئۆلتۈرىمەن ! دەپ پىچاق كۆتۈرۈپ چىقىپ زەخمىلەندۈرمەكچى بولدى . خەيرىگۈل :«مەن ئۆز مەسئۇلىيىتىمنى ئادا قىلىش ئۈچۈن ئۆلۈپ كەتسەممۇ رازى !»دېدى . بۇ چاغدا كىشىلەر ئۇنىڭ خەتەرگە يولۇقۇپ قېلىشىدىن ئەنسىرەپ ئۇنى قوغدىدى ۋە يېزىلىق پارتكومغا مەلۇم قىلدى . يېزا دەرھال ساقچىخانىدىن ئادەم ئەۋەتىپ ، ئۇنىڭغا ياردەم قىلدى . كېيىن

ئۇ بۇ ئىشنى تاشلىۋەتمىدى ، بەلكى يۇقىرىغا دوكلات قىلىپ ، بەلگىلىمە بويىچە ئىش قىلىشنى تەشەببۇس قىلدى . ئۇ بۇ ئىشنى بىر يىل سۈيلەپ ، جەريانىنى ئاخىرى ئەملىيلەشتۈردى ، بۇ جەريانداا يېزا ، ناھىيىلىك پىلانلىق تۇغۇت ئىدارىسى ئۇنىڭغا ھەمكارلىشىپ ، خىزمەت ئىشلىشى ئۈچۈن پۈرسەت يارىتىپ بېرىپ قوللىدى ،بىرقانچە قېتىم ئادەم ئەۋەتىپ ، ھېلىقى ئوقۇنقۇچىغا تەربىيە ئىشلىدى ، پىلانلىق تۇغۇت بىلىملىرى بويىچە تەربىيىلەش ئېلىپ باردى ، ئوقۇنقۇچى جەريانىنى تۆلىگەندىن باشقا ، ئۇنىڭ كەسپىي دەرىجىسىمۇ تۆۋەنلىتىلدى .

80 ـ يىللاردا ئاز سانلىق مىللەت رايونلىرىدا ئومۇميۈزلۈك پىلانلىق تۇغۇت يولغا قويۇلغاندىن كېيىنلا مۇشۇ خىزمەتكە كىرىشكەن خەيرىگۈل بۇ خىل ئىشلارغا كۆپ قېتىم يولۇقتى ، گەرچە 200 يۈەن ئانچە كۆپ پۇل بولمىسىمۇ ،ئۇ دۆلەتنىڭ قانۇن ، پەرمان ، سىياسەتلىرىنىڭ ئوبرازى ۋە ئىجرا قىلىنىشى ئۈچۈن كۈچلۈك ئەقىدە ، ساداقەتمەن پوزىتسىيە بىلەن بېرىلىپ ئىشلىدى ، تەر ئاققۇزدى . ئەينى يىللاردا كىشىلەرنىڭ چۈشەنچىسى تېنىز ، پوزىتسىيىسى بەكمۇ قوپال ئىدى . كېيىنكى يىللاردا دۆلەتنىڭ بۇ ھەقتىكى قانۇن ـ نىزاملىرى مۇكەممەللىشىپ ، چەكلەش ، ئالدىنى ئېلىش ، تەربىيىلەش تەدبىرلىرى مۇستەھكەم ئاساسقا ئىگە بولدى ، زور كۆپ سانلىق كىشىلەرنىڭ ئىدىيىسى ئازاد بولدى ، بۇ ، مەسىلىنىڭ تۈپتىن ھەل بولۇپ كەتكەنلىكىنى كۆرسىتىپ بەرمەيتتى .

2004 ـ يىلى 3 ـ ئاينىڭ باشلىرىدا ،خەيرىگۈل ئىبراھىم سېرىقبۇيا بازىرىغا يۆتكىلىپ باردى ، بۇ يەرنىڭ ئەھۋالى مۇرەككەپ بولۇپ ، ھەر يىلى ناھىيە تەرىپىدىن پىلانلىق تۇغۇت خىزمىتىدە ئاگاھلاندۇرۇشقا ئۇچراپ كېلىۋاتاتتى . ئۇ كېلىپلا بايقىدەك ئىشتىن بىرسىگە يولۇقتى . بازارنىڭ 3 ـ ئاھالە

كومىتېتىدا ئولتۇرۇشلۇق ×× ئەر - خوتۇن تۆتىنچى پەرزەنتىنى كۆرمەكچى بولغانىدى ، خەيرىگۈل بۇ ئىشتىن خەۋەر تاپقان هامان ئۇلارنىڭ ئۆيىگە باردى ۋە قورساقتىكى هامىلىنى ئالدۇرۇۋېتىش هەققىدە تەربىيە ئىشلىدى . بىراق ئۇلار باهانە كۆرسىتىپ ، تەهدىت سېلىپ ، قارشىلىق كۆرسەتتى . خەيرىگۈلنىڭ پوزىتسىيەسىنىڭ بارغانسېرى قاتتىق بولۇۋاتقانلىقىنى كۆرگەن ئەر ئۆيىدىن پالتا كۆتۈرۈپ چىقىپ ئۇنى چانىماقچى بولدى . ئۇنىڭ خىزمەتداشلىرى ئارىغا چۈشتى ۋە بازارلىق پارتكومغا خەۋەر يەتكۈزۈپ ، ساقچىخانىنىڭ ياردەم بېرىشىنى قولغا كەلتۈردى ، بۇنداق ئىشقا تالاي قېتىم ئۇچراپ يۈرىكى پىشىپ كەتكەن خەيرىگۈل جاسارىتىنى نامايان قىلىپ ، بۇ ئەر - خوتۇنلارنىڭ هۇجۇملىرى ئۇستىدىن غالىپ كېلىپ ، هامىلىنى تېزلا بىر تەرەپ قىلدى ۋە كېيىنكى بىر مەزگىللىك كۈتۈنۈشلىرىدە پىلانلىق تۇغۇت مۇلازىمەتلىرىدىن هەقسىز بەهرىمەن قىلىپ ، سەمىمىيەتى ۋە ئاق كۆڭۈللۈكىنى ئىپادىلىدى . بۇ يىل 7 - ئايدا ، بۇ بازارنىڭ 18 - كەنت تەۋەسىدە ئولتۇرۇشلۇق بىر ياش دېهقان پەرزەنتلىك بولۇش ئىتتىپاقىغا ئىلتىماس قىلدى ، خەيرىگۈل بۇنىڭغا قارىتا ئەستايىدىل تەكشۈرۈش پىكرىنى ئوتتۇرىغا قويۇپ ، تەرتىپ بويىچە ئىش قىلدى ، تەكشۈرۈشتە بەزىلەر ئۇنىڭغا : «بۇ بالىنىڭ باشقا جايدىن ئۆيلۈك - ئوچاقلىق بولغاندا تۇغۇلغان پەرزەنتى بار» دېگەن ئىنكاسنى مەلۇم قىلدى . ئەسلىدە ئاساسىي قاتلامنىڭ رەسمىيەتلىرى تولۇق ئۆتۈلۈپ بولغانىدى ، خەيرىگۈل بۇنىڭغا سەل قارىماي ئىتتات بېرىش رەسمىيەتلىرىنى توختىتىپ قويدى ۋە نەق مەيدانغا بېرىپ تەكشۈرۈپ ، بۇ گەپلەرنىڭ پىتنە - پاسات ئىكەنلىكىنى ئېنىقلاپ ، ئۇنىڭ قانۇنلۇق هوقۇقىنى كاپالەتكە ئىگە قىلدى .بۇ بىرقانچە ئىش يېڭى خىزمەت ئورنىدا ئۇنىڭ خىزمەتتىكى جان كۆيەرلىكى ، ئىش بېجىرىشتىكى

ئەستايىدىللىقىنى نامايان قىلدى .

ئۇزاق يولدىكى ئىزلار

خەيرىگۇل ئىبراھىم تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپنى يېڭىئۆستەك يېزىسىدا پۈتتۈرۈپ ، 1976 ـ يىلى ئاقسۇقاماراال يېزىسىدىكى دېھقان ئابلەت مۇھەممەتكە ياتلىق بولدى . 1997 ـ يىلى پارتىيىگە كىردى . توي قىلغاندىن كېيىنكى 28 يىللىق ھايات مۇساپىسىدە ئۇلار بىر ـ بىرىگە ھەمدەم بولۇپ ، جاپالىق ئىشلەپ ، بەختلىك تۇرمۇش بەرپا قىلىش يولىدا ئورتاق تەر تۆكتى . ئۇلارنىڭ ھازىر تۆت پەرزەنتىدىن ئۈچى ئىشقا ئورۇنلىشىپ ، ئائىلىنىڭ يۈكىنى يېنىكلەتتى . ئەينى يىللاردا بۇ يەردە ساۋاتى بارلار كۆپ ئەمەس ،بولۇپمۇ خەيرىگۇل ئىبراھىمغا ئوخشاش كۆپرەك ئوقۇغان ئادەم يوق دېيەرلىك ئىدى . ئۇنىڭ ئېرى قەيسەر ، ئاق كۆڭۈل ئادەم ئىدى ، قېيناتا ـ قېينانىسى سەممىي كىشىلەر بولغانلىقتىن ، خەيرىگۇلنى ئىنتايىن قەدىرلىدى ، ئۇ قەدىرلەنگەنگە يارىشا ئىش قىلىدىغان ياش ، جۇشقۇن ، ياراملىق يېزا ئايالى ئىدى ، ئۇ ئەمگەكنى قىزغىن سۆيەتتى ، ئائىلىنى كۆيۈنۈپ باشقۇراتتى ، شۇڭا ئۇ كىشىلەرنىڭ ھۆرمەتلىشى ، ئىززەتلىشىگە ئېرىشىپ كۆزگە كۆرۈندى . 1976 ـ يىلى كەنت رەھبەرلىرى ئۇنى كەنتنىڭ يالاڭ ئاياق دوختۇرلۇق كۇرسىغا كۆرسىتىپ بەردى ، ئۇ يېزىلىق دوختۇرخانىدا ئۈچ ئاي تەربىيىلىنىپ داۋالاش ، ساقلىقنى ساقلاش تېخنىكا بىلىملىرىنى بىرقەدەر ئەتراپلىق ئۆگەندى . كەنتكە قايتىپ كەلگەندىن كېيىن ،ئۇ سەييارە داۋالاش ، ئالدىنى ئېلىش بىلەن شۇغۇللىنىپ ، ئاممىنىڭ ۋە تەشكىلىنىڭ ياخشى باھاسىغا ئېرىشتى . شۇنىڭدىن كېيىنكى بىرقانچە يىلدا ئۇ بېرىلىپ ئۆگىنىش ، تۆھپە قوشوش ئارقىلىق ، كەسپىي

ساپاسىنى ئۆستۈردى ۋە يېزىلىق خەلق دوختۇرخانىسىدا تاكى 1984 - يىلى 12 - ئايدا يېزىلىق پىلانلىق تۇغۇت ئىشخانىسىغا يۆتكەلگەنگە قەدەر سېستىرالىق ، دوختۇرلۇك ، كېسەللىكنىڭ ئالدىنى ئېلىش خىزمەتلىرى بىلەن شۇغۇللاندى . جاپالىق خىزمەت ئۇ پىلانلىق تۇغۇت ئىشخانىسىغا كىرگەندىن كېيىن باشلاندى ، ئۇ ھەممە ئىشنى يېڭىدىن قىلىشى ، كىشىلەرگە بىلدۈرۈشى ، ئۆگىتىشى كېرەك ئىدى . يېزىنىڭ كەنت ، مەھەللىلەرگە تۇتۇشىدىغان يوللىرى توپىلىق ،قاتناش قۇلايسىز ، ئاھالە تارقاق ، شارائىت ناچار ئىدى . ئۇ مانا مۇشۇنداق شارائىتتا ئاقساقمارال يېزىسىدىكى 22 كەنت ، 20 نەچچە ئىدارە - ئورگاندىكى 20 نەچچە مىڭ نوپۇسنىڭ پىلانلىق تۇغۇت خىزمىتىنىڭ ۋەزىپىسىنى ئۆزى يالغۇز ئادا قىلىشى كېرەك ئىدى . شۇڭا ئۇ شۇ چاغدىكى پارتىيىنىڭ ، دۆلەتنىڭ پىلانلىق تۇغۇت سىياسەتلىرىنى ۋە نىشانلىرى ھەققىدىكى بىلىملەرنى ئۆگىنىپ ، كەسپىي ماھارەت يېتىلدۈردى .

ئەينى يىللاردا ئۇ ئىشنىڭ مۇھىم نۇقتىسىنى تەشۋىق قىلىشقا قارىتتى . بۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ كۈن بويى كەنت ، مەھەللىلەرگە بېرىپ ، ئاساسىي قاتلام ئاممىسى بىلەن سىرداشتى ، ئۇلارغا سىياسەتنى چۈشەندۈردى . بەزىدە ئۇ قاتناش قۇلايسىزلىقى تۈپەيلىدىن بارغان جايلاردا قونۇپ قالدى . يېزا ئۇنىڭ قاتناش قىينىچىلىقىنى بىلگەندىن كېيىن ، ھەرقايسى كەنتلەرنىڭ ئات - ئۇلاغ ھارۋىلىرىنى سەپلەپ ، قايسى ۋاقىتتا لازىم بولسا ، قايسى كەنتكە بارسا ، شۇ كەنت ئىگە بولۇپ ئاپىرىپ قويۇپ ، تەشۋىقات ئىشلىرىغا مەدەت بەردى ؛ ئۇ كەنت ، مەھەللىلەردىكى پىلانلىق تۇغۇت تەشۋىقات تايانچلىرىنى يېتىشتۈرۈش ، تاللاشقا ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرىپ ، ئۇلارنىڭ رولىدىن ئۇنۇملۇك پايدىلىنىشنى ئىشقا ئاشۇردى .

90 - يىللاردىن كېيىن ، پىلانلىق تۇغۇت خىزمىتىنىڭ

نۇقتىسى تىزگىنلەش ، ئالدىنى ئېلىشقا بۇرالغاندىن كېيىن ، ئۇنىڭ خىزمەت بېسىمى ئېغىرلاپ كەتتى ، بۇ خىزمەتتە زامانىۋى ئۇسۇلدىكى تېخنىكىلىق مۇلازىمەت ۋە يۇقىرى سەۋىيەدىكى كەسپىي ماھارەت تەلەپ قىلىدىغان ھالەت بارلىققا كەلگەندىن كېيىن ، ئۇ پىلانلىق تۇغۇت خىزمەت تايانچلىرىنىڭ كەسپىي ساپاسى ۋە خىزمەت ئۇنۇمى ، سۈپىتىنى يۇقىرى كۆتۈرۈشكە ھەر ۋاقىت كۈچ سەرپ قىلدى . ئۇ بىر قىسىم كەسپىي تايانچلارنى شەرەپ بىلەن قايتۇرۇپ ، ئىككىنچى سەپكە چېكىندۈرۈش ، ياش ، قابىللارنى تەكلىپ قىلىش ئارقىلىق ، قوشۇن قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتتى . 2000 ـ يىلىنىڭ ئاخىرىدا ، يېزىلىق پارتكوم ، خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ قوللىشى ئارقىسىدا ، ئاقساقمارال يېزىسىدىن بەرىپ ئوقۇپ ، بەش خىل ئالىي مەكتەپنى پۈتتۈرگەن 60 نەپەر ئىش كۈتۈپ تۇرغان ياشىنى تەربىيىلەپ ، ئۇلاردىن لايىقەتلىك بولغان 22 نەپىرىنى كەنتلەرنىڭ پىلانلىق تۇغۇت خىزمىتى قوشۇنىغا سەپلەپ ، جەڭگىۋارلىقىنى ئاشۇردى .

خەيرىگۈل ئىبراھىمنىڭ يەنە بىر ئالاھىدىكى شۇكى ، ئۇ يېڭى ، ئىلغار تېخنىكىلارنى قوللىنىشنى باشلامچىلىق بىلەن ئىشقا ئاشۇرۇپ كەلدى . ئۇ 1987 ـ يىلى 3 ـ ئايدا ، يېڭىدىن بارلىققا كەلگەن تۇغۇت يولىنى ئوپېراتسىيە قىلىش ئارقىلىق تۇغۇت چەكلەش تەدبىرىنى يولغا قويغاندا ، ئۆزى باشلامچى بولۇپ ، بۇ ئىشنى قىلىپ باشقىلارغا ئۆلگە بولدى ، بۇنىڭ تۇرتكىسى بىلەن بۇ يېزىدىكى تۇغۇت يېشىدىكى ئاياللار تۇغۇت يولىنى ئوپېراتسىيە قىلىشتىن ئىبارەت ئۇنۇملۇك تۇغۇت چەكلەش ئۇسۇلىنى قوبول قىلىشقا باشلىدى . 1994 ـ يىلىنىڭ ئاخىرىغا كەلگەندە ، بۇ يېزىدىكى 500 دىن ئارتۇق ئايال بۇ خىل ئۇسۇلنى قوللاندى ؛ يېزىلىق پارتكوم ، خەلق ھۆكۈمىتىمۇ مالىيىدە قىيىنچىلىقنىڭ ئېغىر بولۇشىغا قارىماي ، ئۇنىڭ

تەكلىپىنى قوبۇل قىلىپ ، 1995 - يىلى B تىپلىق ھامىلە تەكشۈرۈش ئاپپاراتىدىن بىرنى سېتىۋېلىپ ،ناھىيە بويىچە تۇنجى بولۇپ پىلانلىق تۇغۇت خىزمىتىنىڭ راۋان بولۇشى ئۈچۈن سەپلەپ بەردى . خەيرىگۈل ئايالالارنىڭ يۈكىنى ،ئىقتىسادىي چىقىمىنى ئازايتىش ئۈچۈن ، بۇ ئاپپاراتنى ھارۋا ياكى ئوچ چاقلىق موتسىكلىت بىلەن كەنت ، مەھەللىلەرگە ئاپىرىپ ، ئايالالارنى تەكشۈرۈشنى يولغا قويدى ، بۇنىڭ بىلەن بىرى ، دېھقانلارنىڭ يول كىراسى ئازايدى ، ۋاقتى زايە بولمىدى . يەنە بىرى ، تۇغۇت يېشىدىكى ئايالالارنىڭ تەكشۈرۈلۈشى ئومۇميۈزلۈك ئىشقا ئېشىپ ، يوچۇق چىقىپ قېلىشنىڭ ئالدى ئېلىندى . شۇنداق قىلىپ ئۇ ئاقساقمارال يېزىسىدىكى ئايالالارنىڭ ھەر يىلى مۇشۇ ئىشقا كېتىدىغان چىقىمىدىن 50 مىڭ يۈەندىن كۆپرەك تېجەپ بەردى ؛ ئۇ يەنە كەڭ ئايالالارنى دوست تۇتۇپ ، ئۇلارغا ئىدىيىۋى خىزمەت ئىشلەپ ، پىلانلىق تۇغۇت شەرەپ گۈۋاھنامىسى بېرىپ ،بىر ياكى ئىككى پەرزەنتلىك بولۇش بويىچە شەرەپلىك ئائىلىلەر سانىنى كۆپەيتىپ ، يېزىنىڭ نوپۇس سانىنىڭ مۇقىم تۆۋەن نىسبەتتە بولۇشىغا ئاساس سالدى . شۇڭا بۇ يېزا نوپۇسنى تىزگىنلەش ، پىلانلىق تۇغۇت خىزمىتىدە ناھىيە تەرىپىدىن ئۈدا ئون يىل قىزىل بايراقدار ئورۇن بولدى

غۇبارسىز قەلب

خەيرىگۈل ئىبراھىم ئېرى ئابلەت مۇھەممەتنىڭ چاقچاق ئارىلاش پۈل سۈيلەشلىرىنى پات - پات ئاڭلاپ تۇرىدۇ . ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تېخى ئاشۇنداق چاقچاقلار تۇپەيلىدىن مۇنداق بىر قىزىق ئىشمۇ يۈز بەرگەن : شۇ قېتىم خەيرىگۈل ئوتقاشتەك چاقناپ تۇرغان بىر قۇچاق مۇكاپاتنامىنى كۆتۈرۈپ بېرىپ : «مانا بۇ

مەندىكى پۇل ، مانا بۇ مېنىڭ ئەجرىمنىڭ مېۋىسى ! »دېگەنىدى . سېرىقبۇيا بازىرىغا كەلگەندىن كېيىنمۇ ئۇ بۇنداق ئىشنى بىرقانچە قېتىم قىلدى . ئۇنى نام چىقىرىش ئۈچۈن شۇنداق قىلدى دېگەنلەرمۇ بولدى ، بەزىلەر بىز قىلايلى دېسەك ئۇچرىمايدۇ ، مۇشۇنداق ئىشلارنىڭ ھەممىسى خەيرىگۈلگىلا ئۇچرامدۇ ؟دەپمۇ باقتى ، بىراق ، ئۇنىڭ كارى بولمىدى . بىلىش كېرەككى ، كونىلاردا «ئۆدەك يېگەندە ، غازنىڭ پېيىدە بول ! » دەيدىغان گەپ بار . خۇددى شۇنىڭدەك ، ئۇ ھەمىشە شۇ ئىشنىڭ غېمىدە ، شۇ ئىشنىڭ پېيىدە يۈرۈيدىغان ، كەسىپكە چىن ئەقىدە قىلغان ،شەخسىيەتسىز تۆھپە قوشۇش روھىغا ئىگە قەيسەر ، ساداقەتمەن ئايال كومۇنىست .

2004 ـ يىلى 7 ـ ئاينىڭ ئاخىرىدا ، بازارنىڭ تەشكىللىشى بىلەن بازار بويىچە نوپۇس تەكشۈرۈش خىزمىتى قانات يايدۇرۇلدى ، خەيرىگۈل ئىبراھىم 13 كىلومېتىر يىراقلىقتىكى 11 ـ كەنت كومىتېتىگە بىر گۇرۇپپا ئادەمنى باشلاپ باردى .ئۇ 3 ـ مەھەللىدىكى تاجىخان سادىرنىڭ ئۆيىگە بارغاندا ، 50 ياشلىق بۇ تۇل ئايالنىڭ نوپۇسىدىكى ساندىن ئىككى ئادەم ئارتۇق چىقتى ، شۇنىڭ بىلەن ئۇ بۇ ئىشقا جىددىي قاراپ ئېنىقلاش ، تەكشۈرۈشنى باشلىدى . ئەسلىدە بۇ ئىككى ئادەمنىڭ بىرى 20 ياشلىق ئابلىكىم ، يەنە بىرى 13 ياشلىق ئابدۇغېنى بولۇپ ، ئۇلار بۇنىڭدىن بىرقانچە يىل ئىلگىرى ئاتا ـ ئانىسىنىڭ ئارقا ـ ئارقىدىن ئۆلۈپ كېتىشى بىلەن يېتىم قېلىپ ،ھاممىسى تاجىخان مۇمايىنىڭ ھىمايىسىدە چوڭ بولغانىدى .ئۇلارنىڭ تۇرالغۇسى ۋە باشقا ھېچقانداق مال ـ مۈلكى بولمىغانلىقتىن ، ھەر قېتىملىق نوپۇس تەكشۈرۈشتە تىزىملىكتىن چۈشۈپ قالغانىدى . خەيرىگۈل ئۇلارغا قاتتىق ئىچ ئاغرىتتى ، ھېسداشلىق قىلدى . ئۇ قايتىپ بېرىپ ،بىر قاتار رەسمىيەتلەرنى ئۆزى قول سېلىپ بېجىرىپ ، نوپۇس

رەسمىيەتلىرىنى تولۇقلاپ بەردى . بۇ جەريانداا ئۇ مۇناسىۋەتلىك كىشىلەر ۋە تارماقلارغا تەكرار چۈشەنچە بەردى ، خالىس خىزمەت قىلدى . ئۇ شۇنىڭ بىلەن بولدى قىلماي ، ئۇلارنىڭ تۇرالغۇ ، كېيىنكى تۇرمۇشىنى ياخشى ئورۇنلاشتۇرۇش ئۈچۈن تەرەپ - تەرەپكە چېپىپ يۈرۈپ ، ئۆيلۈك يەر ئورنى ھەل قىلدى . ئۇلارنىڭ قولىدا ھېچ نەرسە بولمىغانلىقتىن ، خەيرىگۈل جەمئىيەتكە مۇراجىئەت قىلىپ ، مەبلەغ توپلاشنى تەشەببۇس قىلدى ، ئۆزى باش بولۇپ پۇل ئىئانە قىلدى ھەمدە پىلانلىق تۇغۇت خىزمىتى سېپىدىكى كەسپىي خادىملارنى پۇل ئىئانە قىلىشقا ئۈيۇشتۇردى . 2005 - يىلىغا بارغاندا ئۇلارغا ئىككى ئېغىز ئۆي سېلىپ بېرىشنىڭ پىلانىنى تۈزۈپ تەييارلىقلارنى پۈتتۈرۈپ قويدى . ئابدۇغېنى ئابلىمىتنىڭ كىچىكلىكىنى نەزەردە تۇتۇپ ،خەلق ئىشلىرى تارماقلىرى بىلەن ئالاقىلىشىپ ، ئۇنى ناھىيىلىك يېتىم - يېسىرلار مەكتىپىگە تونۇشتۇردى . ئۇ شۇ يىلى 9 - ئايدىن باشلاپ شۇ يەردە ھەقسىز ئوقۇپ ، پارتىيىنىڭ غەمخورلۇقىدىن بەھرىمەن بولدى . بۇ ئىشقا كەڭ دېھقانلار ، ئابلىكىم بىلەن ئابدۇغېنى پەرىشتە ئانىغا ئېرىشتى ، يېتىمنىڭ ئىگىسى خۇدا دېگەندەك بەختىنى تاپتى ! دەپ ماختاشتى .

بازار ئىچى 4 - ئاھالە كومىتېتىدا ئولتۇرۇشلۇق بىر جۈپ تىلى ئاجىز ئەر - خوتۇن مېيىپ بولۇپ ، ئۇلارنىڭ ئىككى بالىسى بار ئىدى ، ئۇلار بۇ يىل يەنە قايتا پەرزەنتلىك بولۇش ئارزۇسى بىلەن بازارلىق پىلانلىق تۇغۇت ئىشخانىسىغا ئىلتىماس قىلىپ كىردى . خەيرىگۈل ئىبراھىم بۇ ئىشتىن خەۋەر تاپقاندىن كېيىن ، بۇ ئەر - خوتۇنلار بىلەن سۆھبەت ئۆتكۈزدى ۋە قايتا پەرزەنتلىك بولۇشتا يىراقنىڭ كۆزلەش لازىملىقىنى ، قايتا پەرزەنتلىك بولسا ، كەلگۈسىدە ئوچ بالىنى بېقىشنىڭ قىيىن بولىدىغانلىقىنى ئوتتۇرىغا قويۇپ ، تۇغۇت

يولىنى چەكلەش ئوپېراتسىيىسى قىلىشنى ئوتتۇرىغا قويدى . بۇ چاغدا ، بۇ ئىككى تىلى ئاجىز كىشى بالىلىرىنىڭ ساغلاملىقىنى باھانە قىلىپ چىڭ تۇرۇۋالدى ، خەيرىگۈل ئۇلارغا قايتا - قايتا چۈشەنچە بەردى ، ئۇلارنىڭ مۇقىم كىرىمىنىڭ يوقلۇقىى ، بالىلارنى ئوقۇتۇش ۋە تۇرمۇشى ئۈچۈن كېتىدىغان راسخوت قاتارلىقلارنى بىرمۇبىر ھېسابات قىلىپ ، يەنە بىر پەرزەنتلىك بولسا ، ئائىلە يۈكىنىڭ يەنمۇ ئېغىرلىشىدىغانلىقىنى پاكىت - ئاساسلار بىلەن دەلىللەپ بەردى .ئۇلار بۇنداق چۈشەندۈرۈشنى ئاڭلاپ ماقۇل بولدى ۋە ئۇنىڭ دېگىنى بويىچە ئوپېراتسىيە قىلدۇرۇشقا قوشۇلدى . بىراق ئۇلارنىڭ داۋالىنىش ، ئوپېراتسىيە قىلدۇرۇشقا ئىقتىسادىي ئەھۋالى يار بەرمەيتتى . خەيرىگۈل ئىبراھىم بەلگىلىمە بويىچە ئۇنىڭغا 1100 يۈەن ھۆكۈمەت ياردەم پۇلىنى ھەل قىلىپ ، دوختۇرخانىغا ئاپىرىپ يانقۇزۇپ قويدى ، لېكىن ، بۇ پۇل ئۇچ كۈندىلا تۈگەپ كەتتى ، بۇ چاغدا خەيرىگۈل ئىبراھىم جيا تىڭيىغا ئەھۋالنى مەلۇم قىلدى . جيا تىڭيى دوختۇرخانا رەھبەرلىرى بىلەن كۆرۈشۈپ ، ئايالنىڭ داۋاملىق داۋالىنىشىنى تاپىلىدى . ئايال 12 كۈن داۋالىنىپ ، ئوپېراتسىيىدىن تولۇق ساقىيىپ چىقىپ كەتتى . خەيرىگۈل ئىبراھىم 120 يۈەنلىك يېمەك - ئىچمەك ئېلىپ ئۇچ قېتىم يوقلاپ ھالىدىن خەۋەر ئالدى . خەيرىگۈل ئىبراھىم بۇنىڭ بىلەن توختاپ قالماي ، خەلق ئىشلار تارماقلىرىغا بۇ ئايالنى ۋە ئۇنىڭ ئىككى بالىسىنى ئېلىپ بېرىپ ،ئۇلارنىى ئىجتىمائىي قۇتقۇزۇشتىن بەھرىمەن بولىدىغان ئائىلە قاتارىغا كىرگۈزۈشكە ياردەم بەردى . ئۇ يەنە دۆلەتنىڭ پىلانلىق تۇغۇت سىياسىتىگە ماسلىشىپ ، بۇ خىزمەتنى قوللىغان ۋە باشقا جايلارغا بېرىپ ئوپېراتسىيە قىلدۇرغان توققۇز ئايالنىڭ 5300 يۈەن داۋالىنىش خىراجىتىنى ھەل قىلىپ بېرىپ ، پىلانلىق تۇغۇت خىزمىتىگە ماسلاشقانلارنى قوللاپ ، باشقىلارنى

ئىلھاملاندۇردى .

راست ، ئۇنىڭ باشقىلار ئۈچۈن قانچىلىك شەخسىيەتسىز تەر تۆكۈپ ، خالىس ئىش قىلغانلىقىنى نۇرغۇن ئادەم بىلىدۇ ، ئۇنىڭ بۇ جەھەتتىكى تەرىپىمۇ ئاز ئەمەس ، ھېلىقى ئۈچ نەپەر تېپىۋالغان بالىغا ھېيت - بايراملاردا كىيىم - كېچەك ئېلىپ بېرىپ ، ماددىي جەھەتتىن ياردەم قىلىشنى ئېسىدىن چىقىرىپ قويمىدى ؛تۇغۇت چەكلەش ئوپېراتسىيىسى قىلدۇرغان ، ئىقتىسادىي قىيىنچىلىقى ئېغىر 47 دېھقان ئايالغا 5760يۈەن بېرىپ ، خالىس ياردەم قىلدى ؛ باشقىلار تەرىپىدىن تالاي قېتىم سوۋغا قىلىنغان ماددىي نەرسىلەرنى دەل ۋاقتىدا قايتۇرۇپ ، ئۇلارنىڭ ئورۇنسىز تەلىپىنى رەت قىلدى . ئۇنىڭ خىزمەتكە ، كەسىپكە بولغان غۇبارسىز قەلبى ، ساداقەتمەن ئەقىدىسى يەردە قالمىدى .

سېرىقبۇيا بازارلىق پىلانلىق تۇغۇت ئىشخانىسىنىڭ مۇدىرى بولۇپ كەلگەندىن كېيىنمۇ ئۇ بۇ بازاردىكى بىر قىسىم مېيىپ ، ئاجىز كىشىلەرنىڭ تۇغۇت چەكلەشتە ئىقتىسادىي قىيىنچىلىقىنىڭ ئېغىرلىقىنى بىلىپ ، ئۇلارغىمۇ خالىس ياردەم قىلىپ ، غەمدىن خالاس قىلدى . ئۇ يەنە بۇ بازاردا ساقلىنىپ كېلىۋاتقان پىلانلىق تۇغۇت خىزمىتىدىكى مەسىلەرنى تۈگىتىش ئۈچۈن ، كېچىنى - كۈندۈزگە ئۇلاپ ئىشلىدى ، ئىلگىرى يەكۈنلىگەن ئىلغار تەجرىبىلەرنى يولغا قويۇپ ، يېڭىلىق يارىتىش ، تۆھپە قوشۇش ، نەتىجە قازىنىش ئۈچۈن جان پىدا قىلدى . ئۇ 40 كىلومېتىر يېراقلىقتىكى ئائىلىسىگە بارماي ، كۈچىنىپ ئىشلەپ چارچىغانلىقتىن ، ئۆت ياللۇغى ھەر مىنۇت قوزغاپ ئازاب سېلىپ تۇردى . مانا ئۇ ھازىر چاچلىرى ئاقىرىپ ، بەللىرى پۈكلىنىپ ، ھاياتنىڭ رەت قىلغىلى بولمايدىغان سوۋغىلىرىغا شېرىك بولدى . بۇنىڭ بەدىلى ئۈچۈن ئۇ پارتىيە ، خەلقنىڭ ئۇمىدىنى ئاقلىدى ،ئۆزىنىڭ ئۆلمەس

ئەقىدە ، تالماس روھىنى پۈتكۈل جەمئىيەتنىڭ تەرەققىياتى ، خەلق تۈرمۇشىنىڭ بايىشاتلىقى ، نوپۇس ساپاسىنىڭ يۇقىرى كۆتۈرۈلۈشىگە تەقدىم قىلدى . شۇڭا ئۇ 20 نەچچە يىل مابەينىدە يېزا ،ناھىيە ، ۋىلايەت بويىچە 40 نەچچە قېتىم ئىلغار شەخس ، مۇنەۋۋەر خىزمەتچى ، تۆھپە قوشۇش ئىلغارى بولدى . 1993 ـ يىلى ئاپتونوم رايون بويىچە پىلانلىق تۇغۇت خىزمىتىدىكى ئىلغار شەخس بولۇپ مۇكاپاتلاندى .

خەيرىگۈل ئىبراھىم ـ
ىنىڭ خىزمەت، تۇرمۇشىدىن
كۆرۈنۈشلەر

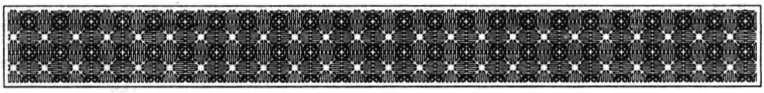

«ئوت» ئىجدىكى

ھايات

تۇرمۇشنى بىر ژاراق ئاق قەغەز دېسەك ، ئۆزىمىزنىڭ تىرىشىشى ۋە تىرىكىشىشى جەريانىدا ئاقتۇرغان ئىسسىق قېنىمىز ، مېھنەت تەرىمىز ۋە كۆز يېشىمىزنى ئۆزىگە مۇجەسسەم قىلغان هاياتىمىزنى قېرىنداش قەلەمگە ئوخشىتىشقا بولىدۇ . قېرىنداش قەلەم ئاپئاق قەغەزگە ئىنچىكە بەدىنى بىلەن بىز باشتىن كەچۈرگەن كەچۈرمىشلەرنى تىزىدىغان مۇھىم قورال . باشقا قەلەملەرنى ئۇنىڭغا ئوخشاتقىلى بولمايدۇ ، سىياھ قەلەم ۋە موي قەلەملەرنى پەقەت سىياھ بولسلا ئۇزۇن مەزگىل تەكرار ئىشلەتكىلى بولىدۇ . قېرىنداش قەلەم خەت يازسىڭىز ئۇپرايدۇ ، خورايدۇ ، بۇ دەل بىزنىڭ بىر كۈن ، بىر كۈندىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقان ، مەڭگۈ قايتىپ كەلمەيدىغان هاياتىمىزنىڭ ئۆزى ئەمەسمۇ ؟ سىز قېرىنداش قەلەم بىلەن بىرەر ھەرپ ، ھەتتا بىرەر جۈملىنى خاتا يېزىپ قويسىڭىز ، ئۇنى ئۆچۈرگۈچ بىلەن ئۆچۈرۈۋېتەلەيسىز . ئەمما بىھۇدە كەتكەن ۋاقىت ، هاياتنى ئاددىي رەۋىشتە ئەسلىگە كەلتۈرگىلى بولمايدۇ . دېمەك ، خاتالىق سادىر قىلىپ قويۇش قورقۇنچلۇق ئىش ئەمەس ، خاتالىقنى تونۇشقا ، ئۆزگەرتىشكە جۈرئەت قىلماسلىق ، ئۆزگەرتىشنى خالىماسلىق ئەڭ قورقۇنچلۇق . هاياتلىق بەجايىكى قېرىنداش قەلەم : ئۇ بىزگە كەلگۈسىدىكى خۇشاللىق ، ئۈمىدكە تولغان هايات كارتىنىمىزنى سىزىپ ، ئىلهام بېرەلەيدۇ ، ئادەم بولۇش يولىنى ۋە ھەر ۋاقىت ئۆزىدەك ئېگىلمەس تۇپتۇز تۇرۇشنى ئۆگىتىدۇ .

ئىزدىنىش

ئۇ ئەزەلدىنلا تىرىشچان ، بىلىم ئېلىشقا خۇشتار ياش ئىدى . ئەمما ، ئۇنىڭ تەقدىرى تەتۈر كەلدىمۇ ياكى پېشانىسىگە پۈتۈلگىنى شۇمۇ ، 1983 ـ يىلى 7 ـ ئايدا دۆلەت بىر تۇتاش ئالغان ئالىي مەكتەپ ئىمتىھانىدىن ئۆتەلمەي قالدى . بۇ ، ئۇنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ بېشىنى قاتۇردى ، شۇ چاغدا ئاتا ـ ئانىسىنىڭ ئۇنىڭغا بىرەر ئىش تېپىپ بەرگۈدەك ، ھەتتا يېزىدىكى بىرەر خىزمەتكە ئورۇنلاشتۇرۇپ قويغۇدەك ئىمتىيازىمۇ بار ئىدى ، چۈنكى ، شۇ چاغدا ئۇنىڭ دادىسى مىجىت ئەبەيدۇللا ئەشمە يېزىلىق پارتكومنىڭ شۇجىسى ، ئانىسى نىسەپخان ئابرۇيلۇق پېشقەدەم ئوقۇتقۇچى بولۇپ ، كىمگىلا دېسە ، بىر ئامال قىلىپ ئۇنىڭغا ئىش تېپىپ بېرىشكە تەييار ئىدى ، بىراق ئۇلار بۇ ئىشلارنىڭ ھېچبىرىنى قىلمىدى ، ئۇرۇنۇپمۇ باقمىدى .

كامىلجان بىر مەزگىللىك ئىچ پۇشۇقىدىن كېيىن ، ئۆزىدىكى بۇرۇقتۇرمىلىقنى ئۆزى تۈگىتىش قارارىغا كەلدى ، ئۇ : «ئۇرۇمچىگە بېرىپ تىجارەت قىلايمىكىن ! »دەپ ئويلىغىنىدا كۆڭلى پاللىدە ئېچىلىپ كەتكەن بولسىمۇ ، ئاتا ـ ئانىسىنىڭ غەملىرى ئاۋۇپ كەتتى ، ئۇلار ئوغلىنىڭ ئىقتىسادىدىن ، تىجارەت قىلىپ تۇرمۇشىنى قامداپ كېتىشىدىن غەم قىلمىسىمۇ ، يەنىلا ئەنسىرىمەي تۇرالمىدى . بىر مەزگىللىك تالاش ـ تارتىشتىن كېيىن ، ئۇ ئۇرۇمچىگە يول ئالدى . تونۇش ـ بىلىش ، يۇرتداشلىرى ، بولۇپمۇ ئۇنىڭ تاغىسى ئۇنىڭغا

تىجارەتنىڭ پېشىنى تۇنقۇزدى . قىلىپ باقمىغان بۇ ئىشقا ئۇ دەسلەپ كۇنۇپ كېتەلمىدى ، كېيىن بارا - بارا كىرىشىپ كەتتى . ئەمما ئۇنىڭ تاپقان پۇلى كۆپ بولمىدى . ئۇ ، بۇ يەردىمۇ يەنىلا بىلىمگە ، پەم - پاراسەتكە تايىنىشىنىڭ نەقەدەر زۆرۈرلۇكىنى ھېس قىلدى .ئۇ تەرەققىي قىلغان زامانىۋى شەھەرنىڭ پۇقراسى بولۇش ۆچە رىقابەتتە پۈت تىرەپ تۇرۇش ئۈچۈن ، مەيلى تىجارەتتە بولسۇن ، مەيلى تۇرمۇشتا بولسۇن ، ئەتراپلىق بىلىم ئېلىشنىڭ ئالدىنقى شەرت ئىكەنلىكىنى چۈشەندى . ئۇ ئالدى بىلەن خەنزۇچە ئۆگىنىشنىڭ مۇھىملىقىنى بىلىپ يەتتى . ئۇ ھەر كۈنى چۈشتىن كېيىندىن باشلاپ ، كېچە سائەت 12 گىچە كەچلىك بازار ، كوچا - كويلاردا يايما ئېچىپ ، ھەر خىل تۇرمۇش بۇيۇملىرىنى سېتىش تىجارىتى بىلەن شۇغۇللانسا ، ھەر كۈنى تاڭ سەھەردىن چۈشكىچە ئۆزلۈكىدىن خەنزۇچە ئۆگەندى . ئۇ بۇ ئىشنى بىر يىل داۋاملاشتۇردى . بىر قورۇدا ئولتۇرغان خەنزۇ قوشنىلىرى ۆچە بىللە تىجارەت قىلغان تونۇشلىرى تىل ئۆگىنىشتە ئۇنىڭغا ئۇستاز بولدى . بىرەر جۈملە خەنزۇچە بىلمەيدىغان كامىلجاننىڭ تىرىشچانلىقى بىكارغا كەتمىدى ، ئۇ خەنزۇچىنى راۋان سۆزلىيەلەيدىغان ، ئوقۇيالايدىغان ، يازالايدىغان ، ھەتتا يۇمۇرلارنى سۆزلىيەلەيدىغان بولدى . بۇ ئۇنىڭ تىجارىتىنىڭ روناق تېپىشى ،ئىشلىرىنىڭ يۆكسىلىشىدە مۇھىم رول ئوينىدى ۆچە بىرنەچچە 10 مىڭ يۈەن پۇل تاپتى . مۇشۇ جەريانداا ئۇ باشقا پەنلەرنىمۇ ئۆگىنىش ، ئۆزلەشتۇرۇشنى تاشلاپ قويمىدى . ئۇ ھامان ئىمتىھان بېرىپ ئالىي مەكتەپكە ئوقۇشقا كىرىمەن ، ياراملىق ئادەم بولۇپ ، جەمئىيەتكە تېگىشلىك تۆھپە قوشىمەن ، دەپ ئويلايتتى .1989 - يىلى 1 - ئايدا ئۇ ئاتا - ئانىسىنىڭ تەلىپى ، ئۆزىنىڭ يۈرتقا بولغان سېغىنىشى تۈپەيلىدىن ئەشمە يېزىسىغا قايتىپ كەلدى ، بۇ يەردە ئۇ يەنە بىكار تۇرماي ،تۇرلۇك ماتېرىياللارنى توپلاپ ،كۆپ

تەرەپلىمە بىلىم تولۇقلىدى . 1989 ـ يىلى 3 ـ ئايدا ، ئۇنىڭ ئارزۇسى ئىشقا ئاشتى ، ئۇ يۇقىرى دەرىجىلىك پۇل مۇئامىلە تارماقلىرىنىڭ يېزا ئاساسىي قاتلام ئامانەت ـ قەرز كوپېراتىپلىرىنىڭ كادىر تولۇقلاش ئىمتىھانىغا قاتناشتى ۋە ئەلا نەتىجە بىلەن ئىمتىھاندىن ئۆتۈپ ، ئۆز يېزىسىدىكى يېزىلىق ئامانەت ـ قەرز كوپېراتىپىغا خىزمەتكە ئورۇنلاشتى . ئۇ كوپېراتىپنىڭ باش كاسسىرلىق خىزمىتىگە مەسئۇل بولدى ، ئۇ بۇ كەسىپنىڭ ئەھلى بولمىغانلىقتىن ، يېڭىۋاشتىن ئۆگىنىشكە توغرا كەلدى . ئۇنىڭ زىممىسىگە چۈشكەن يۈك بەك ئېغىر ئىدى . ئۇ بىر تەرەپتىن ،كەسىپي خىزمەت ۋەزىپىسى بولغان نەق پۇل كىرىم قىلىش ، چېقىم قىلىش ئىشلىرىنى ئەتىگەندىن ـ كەچكىچە باش چۆكۈرۈپ ئىشلىسە ، يەنە بىر تەرەپتىن ، پېشقەدەم بانكىرلار ۋە تەجرىبىلىك خىزمەتداشلىرىدىن ، بانكا ، پۇل مۇئامىلە كەسپىگە ئائىت ماتېرىياللاردىن ئۆگىنىش ، تەتبىقلاش ، تەجرىبە توپلاشقا كىرىشىپ كەتتى . ئۇ تولىمۇ ئەستايىدىل ، مەسئۇلىيەتچان ئىدى . ئۇ كەسىپي ساپا ، بىلىم قۇرۇلمىسى ، كەسىپي نەتىجىسىنىڭ گەۋدىلىك بولۇشىنى تىرىشىپ ئىشقا ئاشۇردى ، شۇڭا 1993 ـ يىلى 4 ـ ئايغا قەدەر ئارقا ـ ئارقىدىن شەرەپ قۇچتى .

تەشكىل ئۇنىڭ ئارتۇقچىلىقىنى نەزەردە تۇتۇپ ، يېزىلىق شۆبە كوپېراتىپىنىڭ بوغالتىرى ، باش كوپېراتىپ بوغالتىرى ، بوغالتىرىيە تەپتىشى قىلىپ بېكىتتى ، ئۇ بۇ جەريانداا بىرەر قېتىممۇ سەۋەنلىك سادىر قىلماي ئىشلىگەنلىكتىن ، 1992 ـ يىلى 3 ـ ئايدا پارتىيىگە كىردى . ئۇ نەدە بولسۇن ، پاراسەت ۋە كەسپىكە بولغان ساداقىتىنى نامايان قىلىپ ، ئىشچى ـ خىزمەتچىلەرگە ئۈلگە بولۇپ ،ئىگىلىك تىكلەش ، ئىگىلىك باشقۇرۇشتا بىر قاتار نەمۇنىلىك تەجرىبىلەرنى يارىتىپ بەردى . تەشكىل ئۇنىڭ خىزمەتتىكى ئاكتىپچانلىقى ، كەسىپكە

پىشقانلىقى ، باشقۇرۇش ئىقتىدارىنىڭ يۇقىرىلىقىنى كۆزدە تۇتۇپ ، ئۇنى ئارقا - ئارقىدىن مۇھىم ۋەزىپىلەرگە قويدى : ئۇ ، 1993 - يىلى 5 - ئايدا ، يوپۇرغا ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىك بانكىسى قارىمىقىدىكى سابىق يېزا ئامانەت - قەرز كوپېراتىپ بۆلۈمىنىڭ تەپتىشى ، 1997 - يىلى 1 - ئايدا يەكشەنبە بازار يېزىلىق ئامانەت - قەرز كوپېراتىپىنىڭ مۇدىرى ، 1998 - يىلى 12 - ئايدا پەيزاۋات ناھىيىلىك يېزا ئامانەت - قەرز ھەمكارلىق بىرلەشمىسىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى ، 2001 - يىلى 7 - ئايدا يوپۇرغا ناھىيىلىك يېزا ئامانەت - قەرز ھەمكارلىق بىرلەشمىسى ئىجرائىيە ھەيئىتىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى ، كوپېراتىپنىڭ مۇدىرى ، 2003 - يىلى 4 - ئايدا يوپۇرغا ناھىيىلىك يېزا ئامانەت - قەرز ھەمكارلىق بىرلەشمىسى پارتىيە ياچېيكىسىنىڭ شۇجىسى ، ئىجرائىيە ھەيئىتىنىڭ باش مۇدىرى ، بىرلەشمە كوپېراتىپنىڭ باش مۇدىرى بولدى .مانا مۇشۇ جەريانلاردا كامىلجان مىجىت بارلىق ئەقىل - پاراسىتى ۋە ۋاقتىنى بىلىم ئىلىشقا ، ھەربىر تۇردىكى خىزمەتنى يېڭىۋاشتىن ئۆگىنىشكە سەرپ قىلدى ، ئۇ ئاساسىي قاتلامدا مالىيە بىلىملىرىنى ئۆگىنىش ، تەتقىق قىلىش بىلەن بولسا ، ئەمەل تۇتقاندىن كېيىن ، ئىگىلىك باشقۇرۇش ، ئىگىلىك تېكلەش بىلىملىرىنى ئىگىلىدى . ئۇ يەنە ، 1992 - يىلىدىن 1995 - يىلى 7 - ئايغىچە شىنجاڭ يېزا ئىگىلىك كادىرلار مەكتىپىنىڭ پۇل مۇئامىلە كەسپىدە ، 2001 - يىلىدىن 2003 - يىلىغىچە شىنجاڭ مالىيە ئىنستىتۇتىنىڭ يېزا پۇل مۇئامىلە كەسپىدە ئىشتىن سىرت ئوقۇپ ،ئەلا نەتىجە بىلەن ئوقۇشنى تاماملىدى . ئۇنىڭ مۇشۇ جەريانلاردىكى مۇۋەپپەقىيىتىنىڭ ھەممىسى ئىزدىنىش ئىچىدە ئۆگىنىش ،تەتقىق قىلىش ، تەتبىقلاش ، ئەستايىدىل ، جانلىق ئىشلەش ،مەسئۇلىيەتچانلىق تۇيغۇسى ،كەسىپكە مەسئۇل بولۇش ئىدىيىسى بىلەن نۇرلاندى .

جاپانىڭ تېگى راھەت

كامىلجان مەجىت يەكشەنبە بازار يېزىلىق ئامانەت ـ قەرز كوپېراتىپىغا مۇدىر بولۇپ بارغاندا ، نۇرغۇن كىشىلەر ئۇنىڭ بۇ يەردىكى خىزمەتىنىڭ ھۆددىسىدىن چىقىپ كېتىشىگە گۇمان بىلەن قارىدى ، 1966 ـ يىلى 5 ـ ئاينىڭ 17 ـ كۈنى تۇغۇلغان بۇ يىگىت ئۇلارنىڭ نەزىرىدە تەجرىبىسى كەمچىل «گۆدەك بالا» ئىدى . ئەمما ، گەپ ئۇنىڭ «گۆدەك بالا»لىقىدا ئەمەس ئىدى . بۇ يەردىكى 10 نەچچە ئادەمنىڭ بەزىلىرى بىر ئورۇندا ئۇزۇن مۇددەت ئىشلىگەن ، بەزىلىرى قېرىپ قالغان ، تەرتىپ ـ تۈزۈم بىر خىل ،ئۆزگىرىشى يېتەرلىك بولمىغانلىقتىن ، خىزمەت ئۈسۈلى قاتمالللىشىپ كەتكەنىدى . كامىلجان مەجىت بىر مەزگىل ئۇ ئىشنى ، بۇ ئىشنى قىلىپ باقتى ، ئۇ يەردىكى خىزمەتداشلىرى ، بولۇپمۇ پېشقەدەملەرگە يول قويدى ، پىكرىنى ئېلىپ باقتى ھەم ئۆزىنىڭ بۇنىڭدىن كېيىنكى خىزمەت يۆنىلىشى ھەققىدىكى پىكرىنى ئوتتۇرىغا قويۇپ باقتى ، لېكىن ، ئۇلارنىڭ ئاغزىدىن ،ھەرىكىتىدىن قوللاش ئالامىتى ئەمەس ، بەلكى نارازىلىق ئىپادىلىنىپ تۇردى . ئۇلارنىڭ بەزىلىرى ئۇنىڭ خىزمەت قىلىشىغا بوي بەرمەي ، كارى بولماي ، مەنسىتمەي يۈرۈەردى . ئۇلار ، بۇ يەرنىڭ شارائىتى شۇ ، ئىش يۈرۈشۇۋاتقاندىن كېيىن ئارتۇق كۈچەشنىڭ ھاجىتى يوق ، مەسىلە چىقمىغانلىقنىڭ ئۆزى خىزمەتنىڭ ياخشى بولۇۋاتقانلىقىنىڭ ئىپادىسى دەپ قارايتتى . بۇنىسى راست ، يەۋالمىسا ، ئارتۇق ئىگىلىۋالمىسا ، خىيانەت قىلمىسا ، قائىدە ـ تۈزۈمگە بويسۇنسا تازا ياخشى بولغىنى ، بىراق ئەڭ مۇھىمى ئۇلارنىڭ قائىدە ـ تۈزۈم بىلەن كارى بولماسلىق مەسىلىسى ئىدى . شۇڭا ئۇلارنىڭ نەزىرىدە مۇئامىلىدارلارنىڭ ھەممىسى

ئۆزلىرىگە ھاجەتمەن ، ئۇلار بولسا ، ھاجەتنى راۋا قىلغۇچى ، قايسى چاغدا كەسىپ بېجىرسە بولىۋېرىدۇ ، مۇئامىلىدارلار ئۇلارغا بويسۇنىدۇ ، قەرز ئالىدىغانلار ۋاقتىدا قەرز ئالالمىسمۇ ، ئامانەت قويغانلار ئامانەت پۇلىنى دېگەن ۋاقتىدا ئالالمىسمۇ ئەجەبلىنەرلىك ئىش ئەمەس ، بۇ يەردىكى خىزمەتچىلەر مۇئامىلىدارلارنى ئەنە شۇنداق ئۆزىگە «ئۆگىتىۋالغان» ئىدى . بۇنداق قاتمالليق ئۇلارنى تولىمۇ تەكەببۇر ، مەمەدان قىلىپ قويغانىدى . كامىلجان ئۆزىنى بېسىۋېلىپ ئويلاندى ، بۇ يەردە ھېچقانداق يەردە يوق خىزمەت پوزىتسىيىسى مەۋجۇت ئىدى ... ھازىر قانداق دەۋر ؟ ئۇچۇر ، رىقابەت شۇنداق كەسكىن بولۇۋاتقان شارائىت ئاستىدا ، ئۇلار داۋاملىق مۇشۇ پەددە ماڭسا ، ئاخىرقى ھېسابتا خاراب بولماي قالمايدۇ . ئۆزىنى ئۆزى باقىدىغان ، ئۆزىگە ئۆزى خوجا بولىدىغان ، كوللېكتىپ ئىلكىدىكى مۇشۇنداق بىر ئورۇنغا نىسبەتەن ئاشۇ بىر قاتار قاتمالليقنى كەسكىن ، تېز سۈرئەتتە تۈزەتمىسە بولمايتتى . كامىلجان مىجىت مۇھىم مەسىلىلەردىن بىرقانچىنى تەكشۈرۈپ چىقتى ۋە ئۇنىڭ ماھىيىتىنى كېچىنى كۈندۈزگە ئۇلاپ ئىنچىكىلىك بىلەن قېزىپ ، تۈزىتىشنىڭ يوللىرى ، چارە - تەدبىرلىرى ئۈستىدە باش قاتۇردى ، ئىزدەندى . ئۇ كوپىراتىپ نىزامنامىسىگە ئاساسەن ، ئىشچى - خىزمەتچىلەر رىئايە قىلىشقا تېگىشلىك بىر قاتار قائىدە - تۈزۈملەرنى تۈزدى ۋە ئۇنى يۇقىرىنىڭ تەستىقى بويىچە يولغا قويۇپ ئەمەلىيلەشتۈردى . شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا ئىدىيىۋى تەييارلىقنى پۇختا ئىشلىدى ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنى مۇناسىۋەتلىك قائىدە - تۈزۈملەرنى ئۆگىنىشكە ، ئىدىيىۋى - سىياسىي نەزەرىيە بىلىملىرىنى ئۆگىنىشكە تەشكىللىدى . بىرقانچە ئايلىق تەربىيە - ئەمەلىيلەشتۈرۈش ئارقىلىق ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئىشقا كېلىش ، ئىشتىن چۈشۈش ، كەسىپ بېجىرىش ۋاقتىنى

كاپالەتكە ئىگە قىلدى . ئىزچىل «كونا سەنەم» گە دەسسەپ ، ئۆزىنىڭ بىلگىنىچە ئىش قىلغان ، خىزمەتكە تەسىر يەتكۈزگەن ، كەسىپىنىڭ ھۆددىسىدىن چىقالمىغان ئىككى نەپەر كەسىپي خادىمنى يۇقىرىغا يوللاپ ، ئۇلارنىڭ خىزمەت مۇھىتىنى ئالماشتۇرۇش تەكلىپىنى بېرىپ ئالماشتۇردى . ئۇرۇق - تۇغقانلارنىڭ بىر ئورۇندا ئىشلەشنى چەكلەش بەلگىلىمىسىگە ئاساسەن ، بۇ جايدىكى ئۇزاق يىل بىللە ئىشلىگەن ئۇرۇق - تۇغقانلارنى باشقا جايغا يۆتكىدى . بۇ بىر قاتار خىزمەت جەريانىدا بىر قىسىم كىشىلەر ئۇنىڭ بېشىنى قايتا - قايتا ئاغرىتىپ ، سۇلھى - سالا قىلىپ ، ئاشۇ بىر قىسىم كىشىلەرنى قوغداپ قېلىشنى تەلەپ قىلىپ تۇرۇۋالدى . بەزىلەرنىڭ يۇقىرى قاتلام ئورگانلاردىكى يۆلەنچۈكلىرىمۇ ئۇنىڭ خىزمىتىگە توسالغۇ پەيدا قىلدى ،لېكىن ئۇ خىزمەتنىڭ كېلەچەكتىكى چىقىش نۇقتىسىنى نەزەردە تۇتۇپ ، مادارا قىلماي ، سەۋرچانلىق بىلەن چۈشەنچە بەردى . ئۇ توختاپ قالمىدى ،ئىرادىسىدىن يانمىدى . بەلكى پاكىت ،ئاساسلارنى ئوتتۇرىغا قويۇپ ، مادارا قىلىشنى تەلەپ قىلغان كىشىلەرگە رەددىيە بەردى ؛ خادىملارغا قارىتا ۋەزىيەت تەربىيىسى ، تەرەققىيات ، رىقابەت كۆزقارىشى تەربىيىسى بەردى .

كامىلجان مىجىت شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا يەنە خىزمەت ئۇسۇلىنى تۈپتىن ئۆزگەرتىش ، يېڭى كەيپىيات يارىتىش ،ئەلا مۇلازىمەت قىلىش ئارقىلىق ، دېھقانلار ، يېزا ،يېزا ئىگىلىكىدىن ئىبارەت «ئۈچ ئۇچۇن»خىزمەت قىلىش يۆنىلىشىنى ھەقىقي گەۋدىلەندۈرۈشنى تەشەببۇس قىلدى . 50 - يىللاردا ، دېھقانلار ئۆز ئىختىيارىيلىقى بىلەن پاي قوشۇپ قۇرغان ئامانەت - قەرز كوپىراتىپىنى تەرەققي قىلدۇرۇش يەنىلا دېھقانلارغا تايىنىش ئارقىلىق ئىشقا ئاشاتتى . شۇڭا ، كامىلجان مىجىت ئۆز ئورنىنى دېھقانلارنىڭ خاس بانكىسى بولۇش شەرىپىگە ئىگە قىلىش

ئۇچۇن ، كەسپىي خادىملارنىڭ مەسئۇلىيەت تۇيغۇسىنى ھەقىقىي يوسۇندا ئىشقا ئاشۇرۇشنى چىڭ تۇتتى ، ئىش ئورنىدا ئەمگەك مۇسابىقىسىنى قانات يايدۇردى ، مۇكاپات ـ جازا ئېنىق بولغان مەسئۇلىيەت تۇزۇمىنى ئورناتتى ؛كوپىراتىپنىڭ ئىناۋىتىنى تىكلەشتە ، ئىش ئۇنۇمى ،سۇپىتىنى ئالدىنقى ئورۇنغا قويۇش ، ئەمەلىي ئىش قىلىش بىلەن بىر چاغدا ، تەشۋىقاتنى كۆپ تەرەپلىمە ئېلىپ باردى ؛ ئامانەت پۇل ۋە ئامانەت پۇل مىقدارىنى ، تۇرىنى ئېنىقلاپ ،ۋاقتى ـ قەرەلى توشقان پۇللارنى دېھقانلارنىڭ ئۆيلىرىگىچە بېرىپ مەلۇم قىلىپ ، قايتۇرۇۋالسا ئۆسۈم ۋە دىرىنى تولۇق بەردى ، ئامانەت قويسا قايتىدىن ئامانەتكە قوبۇل قىلدى . بۇنىڭ بىلەن بانكا بىلەن مۇئامىلىدارلارنىڭ مۇناسىۋىتى قويۇقلاشتى ، مۇئامىلىدارلارنىڭ باھاسىمۇ يۇقىرى بولدى .

1997 ـ يىلى 3 ـ ئايدا ، يېزا ئامانەت ـ قەرز كوپىراتىپلىرىنى قېلىپلاشتۇرۇپ باشقۇرۇشنى سىناق قىلىش باشلانغاندا ، بۇ كوپىراتىپ ناھىيە بويىچە سىناق نۇقتىسى قىلىپ تاللاندى ، بۇ سىناق ئادەتتىكى سىناق بولماستىن ، كامىلجان مىجىتنىمۇ سىنايدىغان مۇھىم ئۆتكەل ئىدى . شۇڭا ئۇ ھەربىر قەدەم ـ باسقۇچنى بۇ يېڭى خىزمەتنى ئۆگىنىشكە بىرلەشتۇرۇپ ئېلىپ باردى ، نۇرغۇن خىزمەتلەرنى ئىشلىدى ،باشقا جايلارنىڭ تەجرىبىلىرىنى ئۆز جايىنىڭ ئەمەلىيىتىگە بىرلەشتۇردى ، ئۇ بۇ ئىشتا يەنە بىر قېتىم نەتىجە قازاندى . شۇ يىلى 7 ـ ئايدا ، ناھىيىلىك يېزا ئامانەت ـ قەرز ھەمكارلىق بىرلەشمىسى ھەر قايسى يېزا ـ بازارلارنىڭ كوپىراتىپ مەسئۇللىرى ۋە دېھقان ۋەكىللىرىدىن 120 كىشىنى قاتناشتۇرۇپ ، بۇ يېزا كوپىراتىپىنىڭ 3 ـ نۆۋەتلىك ئەزالار ۋەكىللەر قۇرۇلتىيىنى چاقىرىپ ، كوپىراتىپ نىزامنامىسىگە ئاساسەن ، ئىجرائىيە ھەيئىتى ۋە تەپتىش ھەيئىتىنى ۋۇجۇدقا چىقاردى . قۇرۇلتاي

كامىلجان مىجىتنى ئىجرائىيە ھەيئىتىنىڭ مۇدىرلىقىغا قايتىدىن سايلىدى . بۇ ئىشتىن كېيىن ھەرقايسى يېزا - بازارلارمۇ ئارقا - ئارقىدىن قۇرۇلتاي ئېچىپ ، كامىلجان مىجىتنىڭ تەجرىبىسىنى كەڭ قانات يايدۇردى . ھەمكارلىق تۇزۇمى بويىچە قېلىپلاشتۇرۇپ باشقۇرۇشنىڭ مەقسىتى — پاي قوشۇشنى تېزلىتىش ، ئامانەت قالدۇقىنى ئاشۇرۇش ئارقىلىق ئىقتىسادىي ئەھلىي كۈچنى ئاشۇرۇش ئىدى . بۇنىڭغا ئاساسەن ، كامىلجان مىجىت شۇ چاغدىكى دېھقانلار بىلەن بولغان ياخشى مۇناسىۋەت ۋە ئىناۋىتىنى چىقىش قىلىپ ، پاي توپلاشنى تەشەببۇس قىلدى . يېزا تەۋەسىدىكى 13 مەمۇرىي كەنت ، 89 مەھەللە ، گۇرۇپپىدىكى دېھقان - چارۋىچىلار بىلەن سۆھبەت ئېلىپ بېرىش ، قايىل قىلىش ، تەشۋىق قىلىش ئارقىلىق ، 142 مىڭ يۈەن پاي پۇلى يىغىپ ، مەبلەغ ئەھلىي كۈچنى زورايتتى ؛ ئىلگىرى تارقىتىلىپ ، ئەسلىگە كەلمەي سۈپەتسىز قەرز پۇل بولۇپ قالغان 336 مىڭ يۈەن پۇلنى تۇرلۇك ئاكتىپ تەدبىرلەرنى قوللىنىپ ، 1998 - يىل ئاخىرىغا قەدەر يىغىپ ، 219 مىڭ يۈەننى ئەسلىگە كەلتۈردى ؛ ئامانەت پۇل قالدۇقى 1996 - يىلى 5 مىليون 200 مىڭ يۈەن بولغان بولسا ، 1998 - يىلى 10 مىليون 200 مىڭ يۈەنگە ، تارقىتىلغان قەرز پۇل 1996 - يىلىدىكى 3 مىليون 500 مىڭ يۈەندىن 1998 - يىلى 6 مىليون 500 مىڭ يۈەنگە ، قەرز پۇلنىڭ يىغۇىلىنىش ، ئۆسۈم يىغۇىلىش نىسبىتى 100 پىرسەنتكە يەتتى . بۇنىڭ بىلەن كىرىم زىيانىنى قاپلىيالماسلىق ،پايدا يارىتالماسلىق ھالىتىگە خاتىمە بېرىلىپ ، 1998 - يىلى 12 مىڭ يۈەن ساپ پايدا يارىتىش ،شۇنداق قىلىش ئارقىلىق ، ئالدىنقى يىللاردا كاۋاك بولۇپ قالغان 252 مىڭ يۈەن زىيانىنى تەدرىجىي تەلتۆكۈس تۇگەتتى ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ تەمىنات - پاراۋانلىق ئىشلىرى كاپالەتكە ئىگە بولغانلىقتىن ، پارىخورلۇق ، خىيانەت

قىلىش ، بىخەتەرلىككە دەخلى قىلىش قىلمىشلىرى يۈز بەرمەي ، ناھىيە ، ۋىلايەت بويىچە ئالدىنقى قاتاردىكى بايراقدار ئورۇنغا ئايلىنىپ مۇكاپاتلاندى .

1998 ـ يىلى 12 ـ ئايدا ،ئەينى چاغدىكى نازارەت قىلىپ باشقۇرۇش ئورگىنى بولغان جۇڭگو خەلق بانكىسىنىڭ قەشقەر ۋىلايەتلىك مەركىزىي تارماق بانكىسى كامىلجان مىجىتنىڭ خىزمەتتىكى كۆزگە كۆرۈنەرلىك تۆھپىسىگە ئاساسەن ، ئۇنى پەيزاۋات ناھىيىلىك يېزا ئامانەت ـ قەرز ھەمكارلىق بىرلەشمىسىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى قىلىپ يۆتكىدى . ئۇنىڭ جاپالىق كۈنلىرى مانا شۇ چاغدا باشلاندى ، بۇ يەرنىڭ خىزمەتلىرىنى چۈشەنگەندىن كېيىن ، ئۆز مەجبۇرىيىتىنىڭ نەقەدەر ئېغىر ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدى . ئۇ شارائىتى ناچار ، نامرات بۇ ناھىيىدە ئالدىنقى يىللاردا تارقىتىلىپ ، بېسىلىپ قالغان نۇرغۇن كرېدىت مەبلىغىنىڭ سۈپەتسىز قەرز بولۇپ قالغانلىقىنى ، ئۇنى ھەر يىلى دىرى ۋە ئۆسۈمىنى قوشۇپ ، قايتا قەرز «بېرىش»تەك پاسسىپ ئۇسۇل بىلەن كۆمۈپ قويغانلىقىنى ، خىيانەتچىلىك بىلەن شۇغۇللانغان بىر قىسىم كىشىلەرنىڭ چاپان ئاستىغا ئېلىنىپ ، قەرز بېرىش يولى بىلەن خىيانەت قىلغان پۇلىنى يوشۇرۇپ قويغانلىقىنى بايقىدى . ئۇ بۇ مەسىلىلەرنى ھەل قىلىش ئۈچۈن زور تىرىشچانلىق كۆرسىتىپ ، كۈندۈزنى كېچىگە ئۇلاپ ئىشلىدى ، ئۇ بۇ جەريانىدا نەچچە قېتىم پىيادە قالدى ، نەچچە قېتىم ياتىدىغان جاي تاپالماي تالادا قالدى ، نەچچە قېتىم ئاچ ـ ئۇسسۇز قالدى . . . كەسىپكە ۋە بانكىنىڭ مەنپەئىتىگە بارلىقىنى ئاتىغان بۇ ياشنىڭ ئىرادىسىنى بۇنداق قىيىنچىلىق ۋە توسالغۇ بوشىتالمىدى . ئۇ بوغالتىرىيە ، تەپتىشلىك ، كاسسىرلىق ، نەق پۇل نازارەتچىلىكىگە مەسئۇل بولۇشتەك ئارتۇقچىلىقىنى جارى قىلدۇرۇپ ، كوللېكتىپ ھېسابىدىكى نەچچە ئون مىليون چوڭ

سوممىلىق قەرز پۇلنى ئىگىدارلىقى ئېنىق بولغان شەخسلەرگە پارچىلاپ ، ئاز سوممىلىق قەرز شەكلىگە ئۆزگەرتىش ئارقىلىق ، ئۇزۇن يىللىق قاتاللىقنى توگەتتى . ئۆزى مەسئۇل بولغان تېرىم ، شاپتۇل ، قىزىلبويى ، مىشا ، جامباز ، يېڭى مەھەللە يېزىلىرىدىكى ئىشچى ـ خىزمەتچىلەرنى پائال يېتەكلەپ ، بۇ يېزىلارنىڭ پۇل مۇئامىلە ئىشلىرىدىكى نۇرغۇن يوچۇقنى ئەتتى ، ئارتۇقچىلىقنى جارى قىلدۇرۇپ ، پۇل مۇئامىلە خېيىمخەتىرىنى ئازايتتى ، بۇنىڭ بىلەن ئۇ يۇقىرىدا تەشكىلنى ،تۆۋەندە كەڭ خەلق ئاممىسىنى رازى قىلدى . ئۇنىڭ خىزمەتتىكى بۇ نەتىجىلىرى مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلار تەرىپىدىن مۇئەييەنلەشتۇرۇلدى .

تەقدىر تەدبىرگە باغلىق

كامىلجان مىجىت يوپۇرغا ناھىيىسىگە يۆتكىلىپ بارغاندا ، كىشىلەر ئۇنى دەل ئوت ئۆستىگە چۈشتى ، ئۇ بۇ ئوتنىڭ ئىچىدىن قانداق چىقار ؟ دەپ ھېسداشلىق قىلغان ۋە تەقدىرىدىن ئەنسىرىگەنىدى . بۇنىڭ ھەقىقەتەن ئاساسىي بار ئىدى . دەل شۇ چاغدا يوپۇرغا ناھىيىلىك يېزا ئامانەت ـ قەرز ھەمكارلىق بىرلەشمىسىنىڭ قۇرۇلمىسى ۋە ئىگىلىك باشقۇرۇش تۈزۈلمىسىدە ھەل قىلىش قىيىن بولغان بىر قىسىم مەسىلىلەر پەيدا بولغان بولۇپ ، خىرىس ۋە داۋالغۇش ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى «ۋەھشى دۇشمەن»گە ئايلانغانىدى . ئاز بىر قىسىم خىزمەتچىلەرنىڭ نەپسانىيەتچىلىكى تۇپەيلىدىن تارىختا كۆرۈلۈپ باقمىغان زور مىقداردىكى نەق پۇلنى ئېلىپ قېچىش ۋەقەسى يۈز بېرىپ ، بانكىنىڭ ئىناۋىتى زور دەرىجىدە چۈشۈپ كەتكەن ، پايدىسى چىقمىنى قامدىيالماي ، ئىشچى ـ خىزمەتچىلەرنىڭ ئىش ھەققى ۋە پاراۋانلىقى كاپالەتكە ئىگە بولماي ، ئۇلارنىڭ

بىرىلىپ ئىشلەش قىزغىنلىقى زور دەرىجىدە سۈسلىشىپ كەتكەن ، 2001 - يىلىنىڭ ئاخىرىدىكى ئومۇمىي زىيىنى 1 مىليون 484 مىڭ يۈەنگە يەتكەنىدى .بۇ كامىلجان مىجىتىنىڭ بېشىنى قاتۇرىدىغان مەسىلە بولۇپلا قالماستىن ،يۇقىرى دەرىجىلىك تارماقلار ۋە ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭمۇ بېشىنى قاتۇرىدىغان مەسىلە بولۇپ قالغانىدى . 97 نەپەر ئىشچى - خىزمەتچىسى ، توققۇز يېرا (بازار) ، تۆت مەيدانىدا 11 ئاساسىي قاتلام ئامانەت - قەرز كوپېراتىپى بار بۇ ئورۇننىڭ بۇنىڭدىن كېيىنكى تەقدىرى كامىلجان مىجىتىنىڭ پاراسىتىگە باغلىق بولۇپ قالغانىدى . ئۇ ھەم ئەنسىرىدى ، ھەم ئۈمىدۋارلىق بىلەن يىراقتا كۆز تىكتى ، تەمكىنلىك بىلەن ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش ، بوشاشماي ئىشلەش ئىرادىسىگە كەلدى ، ئەمەلىيەتتىمۇ ئۇ ئۆز كەسپىگە ماھىر ، پاراسەت بىلەن ئىسلاھات ئېلىپ بارالايدىغان ياش ئىدى . ئۇ ئەڭ ئاۋۋال ئۆزىگە ئىشەنگەن يۇقىرى دەرىجىلىك بانكا ئورۇنلىرى ۋە ھەر دەرىجىلىك پارتىيە ، ھۆكۈمەت رەھبەرلىرىگە تايانىدى ۋە ئۇلارنىڭ ھەر تەرەپلىمە قوللىشى ، يارىدەم بېرىشى ، يول كۆرسىتىشىنى قولغا كەلتۈردى ، ئۇ بۇ ئارقىلىق ،ئۆزى يولغا قويىدىغان ئىسلاھات ئىشلىرى ئۈچۈن يول ئاچتى . ئۇنىڭ ئۇزۇن يىللاردىن بۇيان توپلىغان مول خىزمەت تەجرىبىسى بۇ يەردە تازا ئەسقاتتى ، ئۇ ئىنچىكىلىك بىلەن تەكشۈرۈش ،تەنقىد قىلىش ، ئانالىز قىلىش ، ئاجىزلىق ۋە ئارتۇقچىلىق ، پايدىلىق ۋە زىيانلىق ئامىللارنى قېزىش ئارقىلىق ، تۈزۈلمە قالاق ، باشقۇرۇش يېتەرسىز ، ئىش ئۈنۈمى تۆۋەن ، مەبلەغ ئەمەلىي كۈچى ئاجىز ھەم جانسىز بولۇشتەك ئەھۋاللارنى تۈزىتىشنىڭ يوللىرى ئۈستىدە ئىزدەندى . بۇنىڭ ئۈچۈن مۇنداق بىرقانچە خىزمەتنى ئارقا - ئارقىدىن قانات يايدۇردى :

بىرىنچى ، ئالدى بىلەن كادىرلار تۈزۈلمىسى ۋە بىلىم

قۇرۇلمىسىنى ياخشىلاشنى خىزمەتنىڭ مۇھىم نۇقتىسى قىلىپ تۇتتى . ئامانەت - قەرز كوپىراتىپلىرىدا نۆۋەتتە ئېغىر دەرىجىدە ساقلىنىۋاتقان مەسىلە تۇزۇلمىنىڭ جانلىق بولماسلىقى ، خادىملارنىڭ بىلىم قۇرۇلمىسىنىڭ يۇقىرى بولماسلىقى بولۇپ ، بۇ ھال تۇرلۇك ئىشلارنىڭ تەرەققىياتى ئۈچۈن توسالغۇ بولۇپ كېلىۋاتاتتى ، بۇنداق بولۇشتىكى ئاساسىي سەۋەب :نۇرغۇن ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئاساسىي قاتلامدىن قوبۇل قىلىنغان ، ئوقۇش تارىخى تۆۋەن ،مۇنتىزىم تەربىيىلەنمىگەن بولۇپ ، ئۇلار ئۆز كەسپىنىڭ ھۆددىسىدىن چىقالمىسمۇ ، نۆۋەتتىكى ئىسلاھات ۋە بازار ئىگىلىكى دەۋرىنىڭ تەلىپىدىن خېلىلا يىراق ئىدى . شۇڭا كامىلجان مىجىت كادىرلار قوشۇنى قۇرۇلۇشى بىلەن كادىرلار ساپاسىنى تېز سۈرئىتتە ياخشىلاشقا تۇتۇش قىلدى . سىياسىي - ئىدىيىۋى خىزمەتكە بىرلەشتۇرۇپ ، كەسپىي ئۆگىنىشنى چىڭ تۇتتى . ئىلگىرىكى ئىشلەشنىلا بىلىپ ، تەربىيىلىنىش يېتەرلىك بولماسلىق ، سانغا ئەھمىيەت بېرىپ ، سۈپەتكە سەل قاراش ، چىقىم كۆپ كېتىدۇ دەپ ، دەۋرىنىڭ ئارقىسىدا قېلىشتەك بىر تەرەپلىمىلىكنى تۇگىتىش ئۈچۈن ، 2001 - يىلىدىن ئېتىبارەن 100 مىڭ يۇەندىن ئارتۇق پۇل چىقىم قىلىپ ، ھەر يىلى تۆت - بەش خادىمنى يۇقىرى دەرىجىلىك مەكتەپ ۋە تەربىيىلەش ئورۇنلىرىغا ئەۋەتتى ، ئىلگىرى - ئاخىر بولۇپ بانكا كەسپىي بىلىمى ، كومپيۇتېر تېخنىكىسى ، بانكا ئۈچۈر تېخنىكىسى بويىچە 12 نەپەر خادىمنى تەربىيىلىدى ، بارلىق ئىشچى - خىزمەتچىلەرنى ھەر كۈنى ئىشقا چۈشۈشتىن بۇرۇن ۋە ئىشتىن چۈشكەندىن كېيىن ، بىر سائەت قوش تىل ئۆگىنىشكە تەشكىللىدى ؛بۇنىڭ بىلەن كەسپىي خادىملارنىڭ بانكا كەسپىنى قوش تىلدا بىجىرىش ، بىر تەرەپ قىلىش ئىقتىدارى ئومۇميۈزلۈك يۇقىرى كۆتۈرۈلدى ؛ ھەرقايسى كوپىراتىپلارنىڭ كرېدىت خادىملىرىنى ھەر يىلى

ئىككى نۆۋەت تەربىيلەپ ،قەرز تارقىتىش ،يىغىش ۋە بانكا كەسپىنى بېجىرىش بويىچە بىلىم تولۇقلاشنى ئىشقا ئاشۇردى ؛ بۇ بىر قاتار ئىشلار بۇ كوپېراتىپنىڭ كەسپىي قۇرۇلمىسىنى سەر خىللاشتۇرۇپ ،ئىش ئۇنۇمى ۋە سۈپىتىنى ئۆمۈمىيۈزلۈك يۇقىرى كۆتۈردى .

ئىككىنچى ، كامىلجان مەجىت كوپېراتىپنىڭ خېيىمخەتىرىنى تۇگىتىشنى پايدا كۆرسەتكۈچى ۋە ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ مەنپەئىتىنى قوغداشنىڭ مۇھىم بىر ئاساسى دەپ قارىدى . ئۇ بىرقانچە يىللىق خىزمەت جەريانىدا ، ئامانەت - قەرز كوپېراتىپ خىزمىتىدە قانۇن - تۈزۈمنى مۇكەممەللەشتۈرۈش بىلەن ئۇنى قاتتىق ئىجرا قىلىشنىڭ زۆرۈرلۈكىنى قايتا - قايتا تونۇپ يەتتى ، بۇ ئىش تولۇق ئىشقا ئاشسا ، كوپېراتىپمۇ ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرمۇ زىيان تارتمايتتى ، ئەڭ مۇھىمى كەسپىي خادىملار ئاسانلا خاتالىق سادىر قىلىشتىن ساقلاپ قېلىنىپ ، ئۆمۈرلۈك مەنپەئىتى قوغداپ قېلىناتتى . شۇڭا ئۇ يوپۇرغا ناھىيىسىگە بارغاندىن كېيىن ، تۈزۈمدىكى بىر قاتار يوچۇقلارنى ئېتىش ، كەسپىنى قانۇن بويىچە يۈرگۈزۈش سالمىقىنى ئاشۇرۇش ئۈچۈن ، زور بەدەل تۆلىدى . ھەرقايسى كوپېراتىپلاردىكى يولغا قويۇلۇۋاتقان قائىدە - تۈزۈملەرنى ، بەلگىلىمىلەرنى ئۆمۈمىيۈزلۈك ئېنىقلاپ ۋە تەكشۈرۈپ ، ناھىيە بويىچە ماس كېلىدىغان ۋە بىرلىك قىلىنىدىغان قائىدە - تۈزۈم تۈزۈپ يولغا قويۇشنى پائال قانات يايدۇردى ۋە كەڭ ئاممىدىن پىكىر ئېلىش ، قانۇن - نىزاملارغا تەتبىقلاش ، كەسىپكە ماسلاشتۇرۇش ئارقىلىق ، ھەرقايسى تۈر - نۇقتىلارنى ئاساس قىلىپ ، ئىلگىرى - ئاخىر بۇ خىل تۈزۈمدىن 50 نەچچىنى تۈزۈپ يولغا قويدى ۋە ئۇنى توپلام قىلىپ تارقىتىپ ،كەسپىي خادىملارنىڭ رىئايە قىلىش ئاڭلىقلىقىنى يۇقىرى كۆتۈردى ؛ شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا ، قوغداش -

بىخەتەرلىك خىزمىتىنى نۇقتىلىق تۇتۇپ ، خەزىنە باشقۇرۇش ، نەق پۇل نازارەت قىلىش تەرتىپلىرىنى ئىنچىكە ئىشلەپ ، 24 سائەت دىجورنىلىق قىلىشنى مۇنتىزىملاشتۇردى . كامىلجان مىجىت كۆپ هاللاردا پۇرسەت ئىچىدىن پۇرسەت چىقىرىپ ، هەرقايسى كوپىراتىپلارغا قەرەللىك ، تۈيۇقسىز بېرىپ ، بىخەتەرلىك قوغداشنى تەكشۈرۈپ ، مەسىلە كۆرۈلۈشنىڭ ئالدىنى ئالدى ۋە تۈرلۈك يوچۇقلارنى ۋاقتى - ۋاقتىدا ئېتىپ ماڭدى . 11 ئاساسىي قاتلام كوپىراتىپ ۋە باش كوپىراتىپنىڭ ئىشخانا ئەسلىھەلىرىنى يۈرۈشلەشتۈردى ۋە بىخەتەرلىك ئەسلىھەلىرىنى بېتون قۇرۇلمىلىق ، پولات ۋادەكلىك قىلىپ ياسىدى ، 580 مىڭ يۈەن مەبلەغ سەرپ قىلىپ ، قوغداش - بىخەتەرلىك ئەسلىھەلىرىنى يېڭىلىدى ۋە تولۇقلاپ ، مۇداپىئە ، ئالدىنى ئېلىش قورال - سايمانلىرىنى سەرخىللاشتۇردى . بۇنىڭ بىلەن ، بىخەتەرلىك خىزمىتىنىڭ دەرىجىسىنى ئۆلچەمگە يەتكۈزۈش كاپالەتكە ئىگە بولدى . كەسپىي خادىملار ئارىسىدا «ئەمەلدارلىق »قىلمىسمۇ ، ئۆزىنى ئۆزى باشقۇرىدىغان ، ئۆز ئىشىغا ئۆزى مەسئۇل بولىدىغان ، ئۆزىنى ئۆزى تۈزىتىدىغان كەيپىيات بارلىققا كەلدى .

ئۇچىنچى ، كامىلجان مىجىتنىڭ يەنە بىر ئىشى كادىرلار قوشۇنى قۇرۇلۇشىنى چىڭ تۇتۇش بولدى . ئۇ بانكىنىڭ تۈرلۈك خىزمەتلىرىنى قانات يايدۇرۇش داۋامىدا بىر قىسىم كادىرلارنىڭ قاتمالليقى ۋە چېچىلاڭغۇلۇقىنى سەزدى ، بۇنى هەل قىلىش ئۈچۈن ، ئۇلاردا ئىدىيىۋى تەييارلىق بىلەن كونكرېت هەرىكەت بولۇشى ،سەرخىللاشقان ، جەڭگىۋار قوشۇن بولۇشى كېرەك ئىدى . كامىلجان مىجىت ئالدى بىلەن كادىرلار خىزمىتىدە قوشۇننى ياشلاشتۇرۇشقا ، كەسىپ - تۈرلەرگە ماسلاشتۇرۇشقا ئالاهىدە ئەهمىيەت بەردى . تەپسىلىي ئېنىقلاش ، سىناپ تەكشۈرۈش ئارقىلىق ، ياشىنىپ قالغان ، خىزمەت ئىقتىدارى

تۆۋەن بىر قىسىم كادىرلارنى پېنسىيىگە چىقىرىپ ، ئۇلارنى ياخشى ئورۇنلاشتۇرۇپ تۇرمۇشتا خاتىرجەم قىلدى ؛ ئىشچى ـ خىزمەتچىلەر ئارىسىدا ھەر ئايدا بىر قېتىم ، باش كوپېراتىپتا ھەر يېرىم يىلدا بىر قېتىم ئۆزىنى تەكشۈرۈشنى ، سىناپ تەكشۈرۈشتە ئۇدا ئىككى نۆۋەت لايەقەتسىز بولسا ، ئەمگەك توختىمىنى بىكار قىلىشنى يولغا قويدى ؛ بۇ جەريانداا ، ئۇزۇن يىللاردىن بۇيان خىزمەتنى ياخشى ئىشلىمىگەن ، كەسپىي ئىستىل ـ ئەخلاقى ناچار ، تەكرار تەنقىد قىلسىمۇ تۇزەتمىگەن ، سىياسىي ـ ئىدىيىۋى كۆزقارىشى ، بىلىم ـ سەۋىيىسى تۆۋەن بەش نەپەر خادىمنىڭ ئەمگەك توختىمىنى بىكار قىلدى ؛ ئۇنىڭدىن باشقا ۋەزىپىسىنىڭ ھۆددىسىدىن چىقالمىغان ئالتە نەپەر بۆلۈم ۋە ئاساسىي قاتلام كوپېراتىپ مەسئۇللىرىنىڭ ۋەزىپىسىدىن قالدۇرۇپ ، ئاممىدىن پىكىر ئېلىش ، سىناپ تەكشۈرۈش ئارقىلىق ، ئىگىلىك باشقۇرۇش ئىقتىدارىغا ئىگە كەسىپ ئەھلىلىرىنى ئىشقا قويدى ؛ ئىشچى ـ خىزمەتچىلەرنى ئىشقا ۋە ئىش ئورنىغا قويۇش ، تەڭشەشتە ئۇزاق مەزگىل بىر ئورۇندا ئىشلەش ئارقىلىق گۈرۇھ بولۇۋېلىپ ، خىزمەت ئۇنۇمىنى تۆۋەنلىتىۋېتىشتەك ئەھۋاللاردىن ساقلىنىش ئۈچۈن ، كامىلجان مىجىت ھەممە ئىشچى ـ خىزمەتچىنى مۇناسىپ ئالماشتۇرۇش ، يۆتكەش ئۈسۈلى ئارقىلىق ھەم كىرەلەيدىغان ، ھەم چىقالايدىغان خىزمەت تۇزۇمىنى بەرپا قىلىپ ، ياخشى كەيپىيات بارلىققا كەلتۈردى . بۇنىڭ بىلەن كەسپىي خادىملارنىڭ مەسئۇلىيەت ئېڭى ، كەسىپ ئىستىلى زور دەرىجىدە ياخشىلىنىپ ، ئادىل ، جانلىق ، توغرا ئىش بېجىرىش ،ئەلا مۇلازىمەت قىلىش قىزغىنلىقى قوزغالدى .

كامىلجان مىجىت يۇقىرىقى بىرنەچچە تۈرلۈك خىزمەتنى ئىزچىل ئەمەلىيلەشتۇرۇشكە بىرلەشتۇرۇپ ، كەسپىي خىزمەتتە مۇنداق بىرقانچە ئىشنى نۇقتىلىق قانات يايدۇردى :

بىرىنچى ، يېزا (بازار)لىق كوپىراتىپلارنىڭ قانۇنىي ئىگە سالاھىيىتىنى بىكار قىلىش ئىسلاھاتى ئارقىلىق ، كادىر ئىشلىتىش ، پاراۋانلىق ، ئىش ھەققى تەقسىماتىدا يېڭىچە سەھىپە ئاچتى . ئىلگىرى يېڭىلىق يارىتىش روھى كەمچىل بولۇش ، كونا قائىدە ۋە قالاق باشقۇرۇش ئەندىزىسىدىن تولۇق قۇتۇلالماسلىق ، دەۋرگە ، ئىسلاھاتقا ماسلىشىش ئىقتىدارى ئاجىز بولۇشتەك ھالەت ئامانەت - قەرز كوپىراتىپلىرىنىڭ ئۇچ دەرىجىدە باشقۇرۇش ، بىر دەرىجە تىجارەت قىلىشتەك قانۇنىي شەكلىنى بەرپا قىلىشقا ئېغىر تەسىر يەتكۈزگەنىدى . ئەمەلىيەتتىمۇ ، يېزا - بازارلىق كوپىراتىپلارنىڭ كۆلىمى كىچىك ، كاپىتال سوممىسى ئاز ، خېيىمخەتىرى ئېغىر ھەم خېيىمخەتەرگە تاقابىل تۇرۇش ئىقتىدارى ئاجىز ، ئىقتىسادىي زىيىنى كۆپ ئىدى . شۇڭا ئاساسىي قاتلام يېزا - بازارلىق كوپىراتىپلاردا قانۇنىي ئىگە سالاھىيىتىنى بىكار قىلىپ ،ئۇنى بىرىنچى دەرىجىلىك قانۇنىي ئىگە قىلىپ بىرلەشتۇرۇش زۆرۈرىيىتى تۇغۇلغانىدى ، يەنى «قانۇنىي ئېگىنى بىرلىككە كەلتۈرۈپ ، ھوقۇق بېرىپ تىجارەت قىلىش ، دەرىجىگە بۆلۈپ ھېسابات قىلىش ،مۇستەقىل سىناش ۋە تەكشۈرۈش»تىن ئىبارەت تۈزۈلمىنى يولغا قويۇش تەقەززاسى بارلىققا كېلىپ قالغانىدى .كامىلجان مىجىت ھەمكارلىق بىرلەشمىسىنى زىچ ئىتتىپاقلاشتۇرۇش بىلەن بىر ۋاقىتتا ، يۇقىرى دەرىجىلىك كەسپىي تارماقلار ۋە رەھبىرىي ئورگانلارنىڭ كادىر ئىشلىتىش ، ئەمگەك ئىش ھەققى تەقسىماتى ، پاراۋانلىق تەمىناتى توغرىسىدىكى ئىسلاھات چاقىرىقىغا قىزغىن ئاۋاز قوشتى ۋە قەشقەر ۋىلايىتىدە تۇنجى بولۇپ سىناق قىلىش ، يولغا قويۇشنى تەشەببۇس قىلدى . ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ ئەمەلىيىتىنى چىقىش قىلىپ ،سىناق قىلىش لايىھىسىنى تۈزۈپ ،مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلارغا ۋە كەسپىي باشقۇرغۇچى تارماقلارغا يوللاپ ،

ئۇلارنىڭ قوللىشىنى قولغا كەلتۈرۈپ ، ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى قارىمىقىدا 11 كىشىلىك ، ھەمكارلىق بىرلەشمىسى قارىمىقىدا 17 كىشىلىك سىناق نۇقتا خىزمىتىنى نازارەت قىلىش - باشقۇرۇش ،ھەيدەكچىلىك قىلىش گۇرۇپپىسى قۇردى . شۇنىڭدىن كېيىن ، ئۇلار چوڭ يېغىن ئېچىش ، ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئارىسىدا ئۆگىنىشكە ئۇيۇشتۇرۇش ئارقىلىق ئىدىيىنى بىرلىككە كەلتۈردى ۋە كەڭ كۆلەملىك تەشۋىقات ئېلىپ باردى . توققۇز يېزا - بازارلىق ۋە بىر تۈزۈلمىسى ئۆزگەرتىلگەن ئامانەت - قەرز كوپىراتىپىدا ئەزالارنىڭ ماقۇللۇقىنى ئېلىپ ، كوپىراتىپ ئىجرائىيە ھەيئىتى ، نازارەت ھەيئىتى ۋە كوپىراتىپ نىزامنامىسىنى ئەملدىن قالدۇرۇپ ، شۇ كوپىراتىپلارنىڭ قانۇنىي ئىگىلىرىنىڭ سالاھىيىتىنى بىكار قىلدى ۋە مۇپەتتىش قىلىش ، مۇلۇكنى خاتىرىلەش ، ئىگىدارلىق ، ھوقۇق - مەنپەئەتنى ئايرىش ۋە بېكىتىشنى پۈختا ئىشلىدى ؛ 2002 - يىلى 12 - ئايدىن 2003 - يىلى 3 - ئاينىڭ باشلىرىغىچە فۇنكسىيىنى ، ئىستاژنى ، خادىمنى بېكىتىشتىن ئىبارەت «ئۇچنى بېكىتىش»تۈزۈمىنى يولغا قويۇپ ، ئىمتىھان ئېلىش ، سىناپ تەكشۈرۈش ئارقىلىق ، لايىقەتلىك بولغان خادىملارنى رىقابەتلەشتۈرۈپ ئىش ئورنىغا چىقاردى ھەمدە ئەمگەك توختامنامىسى تۈزۈپ ، ئىش ھەققى ، پاراۋانلىق تەڭشەش خىزمىتىنى قانات يايدۇردى ؛ ئاساسىي قاتلام كوپىراتىپلارنى بىر تۈتاش مەركەزلەشتۈرۈپ باشقۇرۇشنى ئىشقا ئاشۇردى . دېموكراتىيە جارى قىلدۇرۇلۇپ ، ھەممە ئورتاق ئەقىل - چارە ئويلاش ئىشقا ئاشتى ؛ مۇكاپات - جازا تۈزۈمى ھەقىقىي تۈردە ئەملىلىشىپ ، داشقازاننىڭ تامىقىنى يېيىشتەك قالاق ھالەتكە خاتىمە بېرىلدى . مۇلازىمەت سۈپىتى ئالاھىدە ياخشىلىنىپ ، قەرز - پۇل ئېلىش - يېغىش تەس بولۇش ، رەسمىيەت كۆپ بولۇش ، ئىستىل دۇرۇس بولماسلىقتەك قاتمال

هالەت تۇپتىن ئۆزگەرتىلدى . دېھقان ـ چارۋىچىلارغا يېقىن بولۇش ، ئۇلارنىڭ دەردىگە دەرمان بولۇش ئىشقا ئاشتى .

ئىككىنچى ، ئاز سوممىلىق ئىناۋەتلىك قەرز پۇل تارقىتىشنى قەرز پۇل تارقىتىش ، دېھقانچىلىققا مەدەت بېرىشنىڭ ئاساسى قىلدى . 2003 ـ يىلىنىڭ بېشىدا كامىلجان مىجىتنىڭ ئەتراپلىق پىلانلىشى ، بىۋاستە يېتەكچىلىك قىلىشى بىلەن ئورگاندىكى خادىملار ئاساسىي قاتلامغا چۈشتى ،ئۇلار دائىرىلەر بويىچە يېتەكلەش ، نازارەت قىلىشنى ھۆددىگە ئېلىپ ، كۈندۈزنى كېچىگە ئۇلاپ ئىشلەپ ، قەرز بېرىش مەنبەلىرىنى ئىنچىكىلىك بىلەن ئېنىقلاپ ، تۈر تۈرغۇزۇپ ، قەرز بېرىش ئوبيېكتى ، مىقدارى ، ۋاقىت ـ قەرەلى ۋە ئىناۋەت دەرىجىسىنى بېكىتتى . ئۇلار ئەتىيازلىق تېرىلغۇ باشلىنىشتىن ئاۋۋال مەبلەغ توپلاشنى چىڭ تۇتۇش بىلەن بىللە ، ناھىيە بويىچە 11 مىڭ 459 ئائىلىگە ئىناۋەتلىك قەرز پۇل تارقىتىش كارتىسىنى ئەمەلىيلەشتۈرۈشنى ئىشقا ئاشۇردى ھەمدە ئارخىپىنى تۈرغۇزۇپ ، قەرز پۇلىنى بىۋاستە ئۆز قولىغا تارقىتىپ ، ئۇلارنىڭ ئەتىيازلىق تېرىقچىلىق ئىشلىرىنىڭ دەل ، ئوڭۇشلۇق ئېلىپ بېرىلىشىغا كاپالەتلىك قىلىپ ، مەدەتكارلىق رولىنى ھەقىقىي تۇرده نامايان قىلدى .

ئۈچىنچى ، ئېھتىياجىغا قاراپ قەرز پۇل تارقىتىش كۆلىمىنى كېڭەيتتى . يىللاردىن بۇيان قەرز پۇلنى كوللېكتىپ تارقىتىش ، كوللېكتىپنىڭ ۋاستىچىلىكى ئارقىلىق شەخسلەرگە تارقىتىش ، ئەتىيازدا تارقىتىپ كۈزده يىغىۋېلىش يولغا قويۇلغانلىقتىن ، ئاۋارىچىلىك كۆپ بولغاندىن باشقا ، كوللېكتىپ ئېلىپ تارقاتقان قەرز پۇلنىڭ يىل ئاخىرىدىكى ئۆسۈمى سەمرىپ كېتىپ ، دېھقانلارنىڭ يۈكى ئېغىرلىشىپ كېتەتتى ، بۇنىڭ بىلەن قەرز پۇلنىڭ يىغىلىشى ئاستا ، ئۆسۈمنىڭ ئەمەلىيلىشىش نىسبىتى تۆۋەن ، ئوبوروتى ئاستا ،

قەرز ئالغۇچىلارنىڭ قەرز پۇلنى قايتۇرۇش قىزغىنلىقى سۇس ئىدى ، بۇ مەبلەغ كەمچىللىكىنى كەلتۈرۈپ چىقارغانلىقتىن ، خالىغان چاغدا قەرز پۇل تارقىتىش ـ يىغىش ، مەبلەغ تولۇقلاشقا تەسىر يەتكۈزەتتى . 2003 ـ يىلىدىن بۇيان ، كامىلجان مىجىت دەۋرگە ماسلىشىپ ، پۇرسەتنى تۇتۇپ ،ناھىيە ۋە ھەرقايسى يېزا ـ بازارلارنىڭ كەسىپ قۇرۇلمىسىنى ئۆزگەرتىش ، تەڭشەش ئەھۋالىغا ئاساسەن ، كوللېكتىپ قەرز پۇل بېرىشنى تەدرىجىي ئەمەلدىن قالدۇرۇش بىلەن بىر ۋاقىتتا ، دېھقان ـ چارۋىچىلار قاتلىمى ، قايسى چاغدا قەرز پۇلغا ئېھتىياجلىق بولسا ، شۇ چاغدا بېرىش ، كۆلەم ، دائىرىسىنى كېڭەيتىش ، يەرلىكنىڭ دېھقان ـ چارۋىچىلارنى نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇش ، ئېتىبار بېرىش مەبلىغىنى تارقىتىش مىقدارىنى ئاشۇرۇش ئارقىلىق ، كرېدىت مەبلىغىنىڭ بېسىلىپ قېلىش ، خېمىخەتەرگە يولۇقۇش ھالىتىنى تۈپتىن ياخشىلىدى . كوللېكتىپ قەرز پۇلىنىڭ سەمرىپ كېتىشى تۈپەيلىدىن كىلىپ چىققان پاسسىپ قۇرۇلمىنى تەدرىجىي چىقىرىپ تاشلاپ ، قەرزنى كىم ئالسا شۇ قايتۇرۇش ،ئۆسۈمىنى قاتتىق چەكلەش ئارقىلىق ،قەرز ئالغۇچىلارنىڭ قەرز پۇل ۋە ئۆسۈمىنى ئۆزلۈكسىز قىزغىنلىق بىلەن قايتۇرۇش ئاكتىپچانلىقىنى ئىشقا ئاشۇردى .

تۆتىنچى ، سۈپەتسىز قەرز پۇللارنى يىغىش قەدىمىي تېزلەتتى . 1999 ـ يىلىدىن بۇيان بۇ بىرلەشمە تارقاتقان قەرز پۇلدىن زور بىر قىسمى سۈپەتسىز ،خېمىخەتىرى ئېغىر قەرز پۇل بولۇپ شەكىللىنىپ بېسىلىپ قالغانىدى .ئۇلار بۇ يىل يولغا قويغان تۈزۈلمە ئىسلاھاتى داۋامىدا كەڭ دېھقانلارغا قەرز پۇلنى بىۋاستە بېرىش ، ئۆسۈمىنى بەلگىلىمە بويىچە ئېلىش ، دېھقانلار قايسى ۋاقىتتا قەرز پۇلغا ئېھتىياجلىق بولسا شۇ چاغدا بېرىش ، قەرز پۇلنى كىم ۋاقتىدا ، تولۇق قايتۇرسا ، ئالدى بىلەن شۇ كىشىگە قەرز پۇل بېرىش ، پەسىل خاراكتېرلىك قەرز

پۇل بېرىش ۋە يىغىش چېگرىسىنى بۇزۇپ تاشلاش، قىسقا مۇددەتلىك قەرز پۇل بېرىشنى تەدرىجىي ئۇزۇن مۇددەتلىك قەرز بېرىشكە ئۆزگەرتىش قاتارلىق ئەمەلىي خىزمەتلەرنى قانات يايدۇرغانلىقتىن ، دېھقانلارنىڭ ئۇلارغا بولغان ئىشەنچىسى ئاشتى . مۇشۇنداق ئەھۋال ئاستىدا بىرلەشمە دېھقان - چارۋىچىلارغا پۇل مۇئامىلە تەرىبىسىنى كەڭ قانات يايدۇردى ، ئۇلار ئارىسىدا ئىناۋەتلىك مۇئامىلىدار بولۇش ، پارتىيىنىڭ دېھقانلارنى نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇش توغرىسىدىكى سىياسەتلىرى ، قەرز مەبلىغىنىڭ ئالاھىدىلىكى ، مۇئامىلىدارلارنىڭ قەرز پۇلنى ۋاقتىدا قايتۇرۇشنىڭ كۆپ تەرەپلىمە پايدىسى قاتارلىقلارنى تەشۋىق قىلىشنى چىڭ تۇتۇپ ، ئۇلارنىڭ ئۆزلۈكىدىن قەرز قايتۇرۇش ئاڭلىقلىقىنى ئۆستۈردى . بۇ بىر قاتار ئەمەلىي پاكىتلار دېھقان - چارۋىچىلارنى قايىل قىلدى . بۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئىلگىرىكى يىللاردا قايتۇرمىغان قەرز پۇللارنى تەشەببۇسكارلىق بىلەن قايتۇردى .

بەشىنچى ، كامىلجان مىجىت ناھىيە تەۋەسىدىكى توققۇز يېزا (بازار) ، تۆت مەيدان ، 30 مىڭ 400 دىن ئارتۇق ئائىلە ، 100 دىن ئارتۇق ئىدارە - ئورگان ، كارخانا ، كەسپىي ئورۇن ، مەكتەپ قاتارلىق تەشكىلاتلارنىڭ پۇل ئامانەت ، بانكىلار ئارا راسچوت كەسپىي ۋە كرېدىت قەرز ئىشلىرى ئۈچۈن مۇلازىمەت قىلىش ۋەزىپىسىنى ئۈستىگە ئالغانلىقىدەك ، كوللېكتىپ ئىگىدارلىقىدىكى پاي قوشۇپ مەبلەغ توپلاش ئارقىلىق قۇرۇلغان ئالاھىدە خىلدىكى پۇل مۇئامىلە تەشكىلاتى بولۇشتەك ئالاھىدىلىكىنى چىقىش قىلىپ ، ئۇلار بىلەن بولغان مۇناسىۋەتنى قويۇقلاشتۇردى . ئالاقىنى ئىزچىل راۋانلاشتۇرۇپ ، مۇلازىمەت ، پايدا - مەنپەئەت يەتكۈزۈش بىر گەۋدە قىلىنغان ئىگىلىك باشقۇرۇشنى بەرپا قىلدى . ئامانەت -

قەرز كوپىراتىپلىرىنىڭ دېھقانلار ، يېزا ، يېزا ئىگىلىكىدىن ئىبارەت «ئۈچ ئۈچۈن مۇلازىمەت قىلىش» يۆنىلىشىنى گەۋدىلەندۈرۈپ ، يەرلىكنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتىنى تېزلىتىش ، دېھقانلارنىڭ ھاللىق سەۋىيىگە يېتىش قەدىمىنى تېزلىتىشكە پائال مەدەتكار بولدى . يېقىنقى بىرقانچە يىلدا ناھىيىلىك پارتكوم ،خەلق ھۆكۈمىتى چارۋىچىلىق ، باغ - ئورمانچىلىق كەسپىنى تۈر قىلىپ تۇتتى ، بۇ چاغدا كامىلجان مىجىت پۈرسەتنى تۇتۇپ ، قوتان سېلىش ، چارۋا - مال ، كۆچەت سېتىۋېلىشقا كېتەرلىك مەبلەغنى ئۆزلىرى ھەل قىلىشنى ئۈستىگە ئېلىپ ، قايسى ژاقىتتا لازىم بولسا ، شۇ چاغدا قەرز پۇل بىلەن تەمىنلىدى ۋە مۇشۇ كەسىپ ، تۈر بىلەن شۇغۇللىنىدىغان دېھقانلارنى ئېتىبار بېرىش سىياسەتلىرىدىن تولۇق بەھرىمەن قىلدى . بۇلتۇردىن بۇيان ئۇلارنىڭ چارۋىچىلىق ئۈچۈن بەرگەن قەرز پۇلى 14 مىليون 310 مىڭ يۈەنگە ، باغ ، ئورمانچىلىق ، باقمىچىلىق ، بورداقچىلىققا تارقاتقان قەرز پۇلى 6 مىليون 960 مىڭ يۈەنگە يېتىپ ، ئومۇمىي قەرز پۇل ئىچىدە ئىگىلىگەن نىسبىتى ئايرىم - ئايرىم ھالدا 28 پىرسەنت ۋە 14 پىرسەنتنى ئىگىلىدى ؛ يېشىل مەرۋايىت چەكلىك مەسئۇلىيەت شىركىتى ، يېڭى ئەسىر چەكلىك مەسئۇلىيەت شىركىتى قاتارلىق كارخانىلارنىڭ مەبلەغ قىيىنچىلىقىنى ھەل قىلىپ ، بۇ ئورۇنلاردىكى ئىش ئورنىدىن قالغان ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ قايتا ئىش ئورنىغا چىقىشىغا ئەمەلىي ياردەم بەرگەندىن باشقا ، بەش خىل ئالىي ، ئوتتۇرا تېخنىكومنى پۈتتۈرگەن ، دۆلەت ئىگىلىكىدىكى كارخانىلاردىن ئىش ئورنىدىن قالغان ۋە نامرات ئائىلە ، ئېغىر قىيىنچىلىقى بار ئائىلە پەرزەنتلىرىدىن بولۇپ 15 كىشىنىڭ قايتا ئىش ئورنىغا چىقىشىغا ئىمكانىيەت يارىتتى . ئىش ئورنىدىن قالغان گۈلباھار قاتارلىقلارغا 150 مىڭ يۈەن قەرز پۇل بېرىپ ، ئۇلارنىڭ ئىگىلىك تىكلىشى ئۈچۈن يېشىل

چىراغ ياقتى ؛ناھىيە تەۋەسىدىكى 235 نەپەر دىنىي زاتىنىڭ ھالال ئەمگىكى بىلەن باي بولۇش پائالىيىتى داۋامىدا ، ئۇلارغا 1 مىليون 200 مىڭ يۈەن قەرز بېرىپ ، ئۇلارنىڭ كۆپ خىل ئىگىلىك ، كەسىپ بىلەن شۇغۇللىنىشى ، پەن ـ تېخنىكىغا تايىنىپ دېھقانچىلىق قىلىشى ، ھالال ئەمگىكى بىلەن باي بولۇشىغا ئىلھام بەردى . بۇ ئىشنىڭ ئىقتىسادىي ، ئىجتىمائىي ئۇنۇمى ئالاھىدە ياخشى بولۇپ ، بىر تۈركۈم نامرات دىنىي زاتلار ئالدىن باي بولدى ، 20 نەچچە دىنىي زات ھاللانغان دىنىي زاتلار قاتارىغا ئۆتتى .

ئەمەلدارنىڭ غېمى ۋە كۆيۈمى

پۇل تۈتساڭ چىن ،خالىس نىيەت بىرلە تۇت ،
شۇندىلا ياغدۇ ساڭا نۇسرەت ـ قۇت .
ئەل ـ ۋەتەن قارغايدۇ قىلساڭ خىيانەت ،
تېگىدۇ ھەتتاكى بەختىڭگە ئاپەت ! . . .

كامىلجان مىجىتنىڭ يۇرىكىدىن داۋىم ئوقچۇپ تۇرىدىغان بۇ مىسرالار قايسىدۇر بىر ژۇرنالدىن ئۇنىڭ خاتىرىسىگە كۆچۈرۈلگەن ، ئاندىن ئامانەت ـ قەرز كوپېراتىپ خىزمەتچىلىرى ئارىسىغا تارقالغان ، ھەتتا ئۇ بىر قىسىم يېزا ـ بازارلىق ئامانەت ـ قەرز كوپېراتىپلىرىنىڭ ئىشخانا تاملىرىغا چاپلانغانىدى . ئۇنىڭ قانداق سېھرىي كۈچى بار ؟ ئۇنىڭ ئامانەت ـ قەرز كوپېراتىپ خىزمەتلىرىگە چوڭ تەسىر كۆرسىتىپ كېتىشى ناتايىن ، ئەمما بۇ شېئىر نۇرغۇن كىشىلەرگە ياققان ۋە ئۇلارغا چوڭقۇر تەسىر قىلغانىدى ، ئۇنىڭ سېھرىي كۈچى دەل ئۇنىڭ كىشىلەرنى ھەمىشە ئاگاھلاندۇرۇپ تۇرغانلىقىدا . كامىلجان مىجىت بۇ شېئىرنى شۇنچە يىللاردىن بۇيان يادلىدى ، ئوقۇدى ،

ئۇنى خۇددى بىر قىبلىنەمىدەك يۇرىكىنىڭ چوڭقۇر قېتىدا ساقلاپ ، ئۆزىنى تاۋلاشنىڭ ، بانكا كەسپىي خىزمىتىدە نەتىجە قازىنىشنىڭ ، كىشىلىك مۇناسىۋەتنى چىن ئەخلاق ،ۋىجدانى تۇيغۇ بىلەن راۋانلاشتۇرۇشنىڭ يېتەكچىسى قىلدى . ئۇنىڭدىن بۇ ھەقتە چوڭقۇرلاپ سورىسىڭىز ، پەقەت «مەن كەسپىي خىزمىتىتە ئاشۇ بويىچە ماڭدىم »دەپلا جاۋاب بېرىدۇ .

راستىنى ئېيتقاندا ،بانكا كەسپىي خىزمىتىدە ئادەم ئوت بىلەن سۇنىڭ ئىچىدە ياشايدۇ . بىرىدە ئۇنداق ، بىرىدە بۇنداق ئىشنى قىلىشقا توغرا كېلىدۇ ياكى قىلمىغاندىمۇ دائىم شۇنداق ئىشلارغا يولۇقۇپ يۈرۈيدىغان گەپ . ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىش ، ئۇنى رازى قىلىش ياكى قايىل قىلىش كېرەك ، رەنجىتىسەڭ ، بەزىدە سەن تۇڭىشىسەن ، بەزىدە ئۆزۈڭمۇ رەنجىپ قالىسەن . لېكىن كامىلجان بۇنداق ئىشلاردا ھەر خىل ئۇسۇللارنى قوللىنىشى ، قوللانغاندىمۇ راست ، ھەقىقىي ، كىشىنى قايىل قىلىدىغان ئۇسۇللارنى قوللىنىشى كېرەك . ئۇنىڭ ئەڭ ئاسان ھەل قىلىش ئۇسۇلى — تۇزگەن قائىدە - تۇزۇم ، بەلگىلىمە ۋە پۇل مۇئامىلە قانۇن - نىزاملىرى ئىدى . . .لېكىن ، نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ دەردى بار ، نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ ئېھتىياجى شۇنچىلىق كۆچلۈك ، ئۇلارنىڭ قىيىنچىلىقى ئادەمدە بىر خىل ھېسداشلىق قوزغايدۇ ،ئۇنداق ئىشلارنى قاراپ تۇرۇپ قىلمىسا بولامدۇ ؟ئۇ بۇنداق ئىشلاردا ھەقىقىتى ، راستچىللىقى بولسىلا قاراپ تۇرماي ، ئۇلارنىڭ ھاجىتىدىن چىقىدۇ . بەزىدە ئۇ ئاشۇ كىشىلەرگە ئۆزىنىڭ نۇرغۇن بېسىم - دەردلىرى ، قىيىنچىلىقلىرى بارلىقىنى دەپ ئولتۇرمايدۇ ، دەپ ئولتۇرۇشنىڭمۇ ھاجىتى يوق ! راستىنى دېگەندە ، ئەمەلدار بولماق تەس ، ئەمەلدارلىق قىلىشمۇ ئاسان ئەمەس . چۈنكى ئەمەلدار بولۇش ئۇچۇن نۇرغۇن ئەجىر - ئەزىم قىلىش ۋە ئۇتۇق قازىنىش ،شۇنىڭغا مۇناسىپ ساپا ھازىرلاش كېرەك ، بۇ ئاسان

ئىشمۇ؟ ئەمەلدارلىق قىلىش ئۈچۈن ،شۇنىڭغا مۇناسىپ تەدبىر - دىت ، پاراسەت بولۇشى ، سەگەك كاللا ۋە تىنىم تاپماي ئىشلەش روھى بولۇشى ، يۇقىرىنىڭمۇ ، تۆۋەننىڭمۇ كۈتكەن يېرىدىن چىقىشنى بىلىشى كېرەك ، بۇ ئىككىسىنى بىرەك ئېلىپ بېرىشنى بىلمىسەك ، سەن ئۇ چاغدا قۇرۇق جازىغا ئايلىنىپ قالىسەن ، يۇقىرى ئۈچۈن نەتىجە قازىنالماي لەيلەپ قالىسەن ؛ تۆۋەن ئۈچۈن سەن ھەيكەل بولۇپ قالىسەن - دە ، كېلەچەكتە دوستلىرىڭمۇ سېنى تاشلاپ كېتىپ قالىدۇ . قايسى بىرىنى چەكتىن ئاشۇرۇۋەتسەك ، ئاقىۋىتى ياخشى بولمايدۇ ،ئەمما كامىلجان مىجىتتەك بىر خىل ئۆلچەملىك نىشان بەلگىلىۋالغان كىشىلەرگە زامانىنىڭ ھەممە تەرىپى يورۇق ۋە كەڭ . ئۇ ھەممىگە ئوخشاش ، ھەممىگە مۇناسىپ ئەخلاق - پەزىلەت بىلەن مۇئامىلە قىلىشقا ئادەتلىنىپ قالغان . يەنە بىر تەرەپتىن ، ئۇ ئۆزىدە بار نەرسىلەرگە قانائەت قىلدى ، ئۆزىگە تەۋە نەرسىلەرگە شۈكۈر قىلدى . شۇڭا ئۇ باشقىلارنىڭ ئىلتىپات - سوۋۇغىلىرىغا كۆز قېرىنى سالمىدى .

2004 - يىلى 5 - ئايدا ، مەلۇم كارخانىنىڭ خادىمى 200 مىڭ يۈەن قەرز ئېلىش ئۈچۈن كىرگەندە ، بانكىنىڭ باشقا كەسپىي خادىملىرىنى ئىزدىمەي بىۋاستە كامىلجاننى ئىزدىدى . كامىلجان شىركەتنىڭ رەسمىيەتلىرىدىن بىر قىسىملىرىنىڭ قەرز بېجىرىشكە مۇناسىپ كەلمەيدىغانلىقىنى جەزملەشتۇرۇپ ، تولۇقلاشنى ئوتتۇرىغا قويغاندا ، بۇ خادىم كامىلجانىنىڭ ئۆيىگە 1500 يۈەنلىك ماددىي نەرسىلەرنى ئەكىرىپ قويدى ، بۇ ئىشتىن خەۋەر تاپقان كامىلجان ئۇ نەرسىلەرنى تەپتىش خادىمى ئارقىلىق ئەۋەتىپ بەردى ، ھېلىقى خادىم بۇ ئىشتىن قاتتىق ئىزا تارتىپ ، كامىلجاندىن ئەپۇ سورىدى . ئۇلار رەسمىيەتلىرىنى تولۇق قىلغاندىن كېيىن ، بانكىنىڭ كەسپىي خادىملىرى ئۇلارنىڭ بىر قىسىم مەبلىغىنى ھەل قىلىپ بەردى ، ئۇلار قاتتىق

تەسىرلەندى ؛ مەلۇم يېزىلىق ئامانەت ـ قەرز كوپىراتىپىدا ئىشلەيدىغان بىر نەپەر كەسپىي خادىم 2001 ـ يىلى ئىش ئورنىدىكى جاپادىن قۇتۇلۇش ، قۇلاي خىزمەتكە ئالمىشىش ئۈچۈن ئىلتىماس يېزىپ كامىلجان مەجىتنىڭ ئىشخانىسىغا كىرىپ ، ئىلتىماسنى كونۇپرت بىلەن ئۈنىڭ ئۈستىلىگە قويۇپ چىقىپ كەتتى ، كامىلجان كونۇپرتنى ئېچىپ ، ئۈنىڭ ئىچىدە 2000 يۈەن پۇلنىڭمۇ بارلىقىنى بىلدى ۋە ھېلىقى كىشىنى چاقىرىپ پۇلنى قايتۇرۇپ بەردى ،ئۇ كىشى قاتتىق خىجىل بولۇپ ،ئىش ئورنىدا مۇقىم ئىشلەپ ،بۇ سەۋەنلىكىنى يۇيىدىغانلىقىنى ئېيتتى . 2003 ـ يىلى ئەتىيازدا ، مەلۇم بىر خىزمەتچى قەرز ئالغۇچىنىڭ 900 يۈەنلىك مادىدي بۇيۇمنى قەرز بېجىرىش جەريانىدا قوبۇل قىلىپ ، كەسپىي ئىستىلغا ۋە بانكىنىڭ ئوبراز ـ ئىناۋىتىگە ئېغىر نۇقسان يەتكۈزدى ، بۇ ئىشنى بىلگەن كامىلجان مەجىت ئۈنى چاقىرىپ كېلىشتىن ئاۋۋال قەرز ئالغۇچىنى چاقىرىپ ، ئۆز يېنىدىن 900 يۈەن تۆلەپ ئۈنى رازى قىلدى . كامىلجان مەجىت «بۇ كىچىك ئىشتەك كۆرۈنسىمۇ ، تەسىرى ئىنتايىن يامان ، بانكىنىڭ ئىناۋىتى چۈشىدۇ ،900 يۈەنلىك مادىدي بۇيۇمنى قوبۇل قىلغان ئادەم بانكىمىزنىڭ خادىمى ،ئۇنىڭغا مەن جاۋابكار بولۇشۇم كېرەك »دېدى .

مۇشۇنداق ئىشلارنى تەكرار يۈز بەرمەيدۇ دېگىلى بولمايتتى ،كامىلجان مەجىتنىڭ ئەڭ چوڭ غېمى مانا مۇشۇ ئىدى . شۇڭا ئۇ بالدۇرلا مۇشۇ خىل ئىشلارغا چەك قويدى ۋە «توخۇنى بوغۇزلاپ قان قىلىپ ، مايمۇننى ئۇجۇقتۇرۇش » ئۇسۇلىنى قوللىنىدىغانلىقىنى جاكارلاپ ، ئىستىل قۇرۇلۇشى ئارقىلىق ، قەرزدارلارنىڭ نەرسىلىرىنى قوبۇل قىلىشنى قاتتىق چەكلىدى . بىرنەچچە كىشىگە دەرىجىسىنى تۆۋەنلىتىش ، قائىدە ـ تۈزۈم بويىچە چارە كۆرۈشنى تەتبىقلاپ ، كەسپىي خادىملارنىڭ

سەزگۈرلۈكىنى ئاشۇردى . كاملىجان مەجبۇرىيەتلىك يېزا ئامانەت ـ قەرز ھەمكارلىق بىرلەشمىسىنىڭ تۈرلۈك خىزمەتلىرىنى يۈرۈشلەشتۈرۈش داۋامىدا ، مەنىۋى مەدەنىيەتلىك قۇرۇلۇشى ، پارتىيە قۇرۇلۇشى ، پاكلىق قۇرۇلۇشى ، ئۇنىۋېرسال تۈزەش ، پىلانلىق تۇغۇت ، قانۇن ساۋاتلىرىنى ئومۇملاشتۇرۇش ،قوغداش بىخەتەرلىكى ، قوش ھىمايە قىلىش ، ياخشى ئىش ، ياخشى پائالىيەتلەرنى پائال قانات يايدۇردى . 2003 ـ يىلى 2 ـ ئاينىڭ 24 ـ كۈنىدىكى ۋە 5 ـ ئاينىڭ 4 ـ كۈنىدىكى مارالبېشى ، يوپۇرغا ، پەيزاۋات ناھىيىلىرىدە يۈز بەرگەن قاتتىق يەر تەۋرەشتە ئىشچى ـ خىزمەتچىلەرنى ئىئانە قىلىشقا تەشكىللەش ، بىرلەشمە مەبلەغ ئاجرىتىش ئارقىلىق ، ئاپەت يۈز بەرگەن رايونلاردىكى خەلقتە 12 مىڭ يۈەن پۇل ، 175 قۇر كىيىم ـ كېچەك ياردەم قىلدى . 16مىليون 750 مىڭ يۈەن ئاپەتتىن قۇتقۇزۇش پۇلىنى بىخەتەر تارقاتتى . ئۇلار نەدە ئاپەت يۈز بەرسە ، شۇ يەرگە خالىس ياردەم قىلىش ،نامراتلارغا ئىللىقلىق يەتكۈزۈشنى ئۈزۈپ قويمىدى . ئىشچى ـ خىزمەتچىلەر ۋە ئۇلارنىڭ ئائىلە تاۋابئاتلىرى كېسەل بولۇپ ، داۋالىتىشقا پۇلى يېتىشمىگەندە ، ئۆزى باشلامچى بولۇپ پۇل ئىئانە قىلىپ ياردەم بەردى ، بۇ خىل ياردەمنىڭ سوممىسى 20 مىڭ يۈەنگە يەتتى . يۇقىرىقىدەك بىر قاتار تەدبىرلەرنى جانلىق ئەمەلىيلەشتۈرگەنلىكتىن ، 2003 ـ يىلىدىن باشلاپ ، ھەرقايسى تۈرلەردە يۈكسىلىش ـ تەرەققىيات بارلىققا كەلدى . بۇ يىل 6 ـ ئايغا قەدەر ھەمكارلىق بىرلەشمىسىنىڭ مۇقىم مۇلۈك قىممىتى 4 مىليون 711 مىڭ يۈەنگە يېتىپ ، 2001 ـ يىلىدىكىدىن 1 مىليون 108 مىڭ يۈەن ؛ مۇقىم مۇلۈك ئامورتىزاتسىيىسى 1 مىليون 288 مىڭ يۈەنگە يېتىپ ، 2001 ـ يىلىدىكىدىن 405 مىڭ يۈەن ؛ پاي ئومۇمىي سوممىسى 2 مىليون 815 مىڭ يۈەنگە يېتىپ ، 2001 ـ يىلىدىكىدىن 1 مىليون 225 مىڭ يۈەن

ئاشتى ؛ ئامانەت پۇل قالدۇقى 112مىليون 82 مىڭ يۈەنگە يېتىپ ، 2001 ـ يىلىدىكىدىن 41 مىليون 852 مىڭ يۈەن ئاشتى ؛ تارقىتىلغان ئومۇمىي قەرز پۇل مىقدارى 78 مىليون 964 مىڭ يۈەنگە يېتىپ ، 2001 ـ يىلىدىكىدىن 25 مىليون 384 مىڭ يۈەن ئاشتى ؛ سۇپەتسىز قەرز پۇل 2001 ـ يىلىدىكى 15 مىليون 540 مىڭ يۈەندىن 8 مىليون 128 مىڭ يۈەنگە تۆۋەنلىدى ، بۇنىڭ بىلەن بۇلتۇردىن بۇيان 2001 ـ يىلىدىكى 1 مىليون 484 مىڭ يۈەن زىيانىنىڭ ئورنىنى تولدۇرۇپ ، 102 مىڭ يۈەن پايدا يارىتتى . تاپشۇرغان باج 608 مىڭ يۈەنگە يېتىپ ، 2001 ـ يىلىدىكىدىن 442 مىڭ يۈەن ئاشتى . كامىلجان مىجىتىنىڭ پاراسىتىدىن ئىشچى ـ خىزمەتچىلەر ، ھەر دەرىجىلىك پارتىيە ، ھۆكۈمەت تەشكىلاتلىرى رازى ، ئۇنىڭمۇ ھاردۇقى چىقتى ، لېكىن ، ئۇ ئەقىل ـ پاراسىتىنى ئىشقا سېلىشتىن توختىمىدى . نۆۋەتتە ، ئۇ 800 مىڭ يۈەندىن ئارتۇق مەبلەغ سېلىپ ، كومپيۇتېر ئۇسكۇنىلىرىنى سېتىۋېلىپ ، كەسىپلەرنى تورلاشتۇرۇشقا تەييارلىق قىلىۋاتىدۇ . شۇڭا يېقىنقى بىرقانچە يىلدا ئامانەت ـ قەرز ھەمكارلىق بىرلەشمىسى «ناھىيە دەرىجىلىك مەدەنىيەتلىك ئورۇن» ، «كەسىپ ئىستىلىنى ياخشىلاشتىكى ئىلغار ئورۇن» ، «يەرلىكنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتىنى قوللاشتىكى نەمۇنىلىك ئورۇن» قاتارلىق ناملار بىلەن 20 نەچچە قېتىم مۇكاپاتلاندى . كامىلجان مىجىت 15 يىلدىن بۇيان ، ناھىيە ، ۋىلايەت ،ئاپتونوم رايون بويىچە 18 قېتىم «مۇنەۋۋەر كومپارتىيە ئەزاسى» ، «پۇل مۇئامىلە سېپىدىكى نەمۇنىلىك ياش» ، «خېرىدار چاقىرىپ مەبلەغ كىرگۈزۈشتىكى ئىلغار شەخس» ، «يۇرت ـ ماكانىنى قايتا قۇرۇشتىكى ئىلغار شەخس »بولۇپ مۇكاپاتلىنىپ شەرەپ قازاندى .

كاملجان مجتتىك
خىزمەت پائالىيتىدىن
كۆرۈنۈشلەر

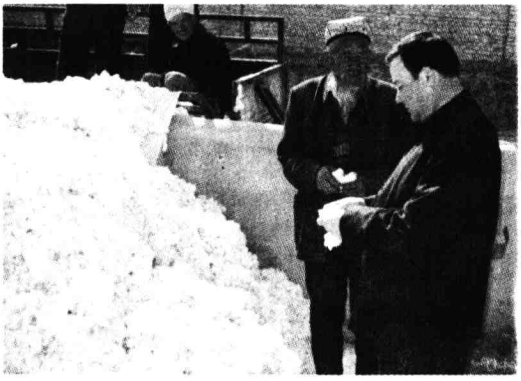

ئالەمزارنىڭ سەركىسى

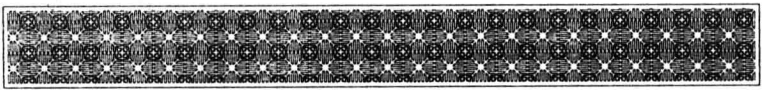

تەبرىكلەش يولى

دۇنيادا مۇتلەق مەغلۇبىيەت مەۋجۇت ئەمەس ، مەغلۇبىيەت پەقەت بىزنىڭ مەسىلىمىزگە تۇتقان پوزىتسىيەمىز ، ئۇسۇلىمىزغا باغلىق بولىدۇ ، دەل مۇشۇ خۇسۇسىيىتىمىز بىزنىڭ تالانتىمىزنى كۆمۈپ قويىدۇ .

مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشنىڭ يولى بەكمۇ كۆپ . بىز ھەقىقىي تۇردە بوشاشماي ئىزدەنسەك ، غەلىبە بىزگە ھامان يار بولىدۇ . بىز يەنە ئوخشىمىغان ۋەزىپىلەرنى ئالدىمىزغا قويۇپ ھەرگىز توختاتماسلىقىمىز كېرەك . مەغلۇبىيەت كۆپ ھاللاردا دەل سۈيى ئۈركەشلەپ تۇرغان ، ئادەمنى ۋەھىمىگە سالىدىغان دەريادىكى قولۇاققا ئوخشايدۇ . بىز پەقەت ئاشۇ قولۇاق بىلەن دەريادىن ئۆتسەكلا ، مۇۋەپپەقىيەت كۈتۈۋالىدۇ .

كىشىلىك ھاياتتا ، مۇۋەپپەقىيەت بىلەن مەغلۇبىيەت كۆزنى يۇمۇپ ـ ئاچقۇچە ئارىلىقتا يۈز بېرىدۇ . ئەمما بۇنىڭغا قارىتا ھەر كىمنىڭ تونۇشى ، كۆز قارىشى ئوخشاش بولمايدۇ . كىم نېمىگە ئېرىشىدۇ ، نېمىدىن قۇرۇق قالىدۇ ؟ بۇ بىزنىڭ خىيالىمىزدا دائىم مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدىغان سوئال . بىراق بۇنىڭغا مۇپەسسەل جاۋاب تاپقىلى بولمايدۇ . شۇڭا ، كىم بولۇشتىن قەتئىينەزەر ، ئۆزىنىڭ تۇرمۇش ئەھۋالى ، جەمئىيەت ئەھۋالىغا قاراپ ، ئۆزىنىڭ مېڭىش يولىنى ، ھاياتلىق تارازىسىنى تەڭشەپ تۇرۇشى ، مۇۋەپپەقىيەت قازىنالمىدىم دەپ ژايىسماسلىقى كېرەك ، ئەمما ئېرىشىشكە تېگىشلىكلىرىنى ئۆتكۈزۈۋەتمەسلىكى ، مەھرۇم قالىدىغانلىرىنى بىمالال تاشلىۋېتىشى كېرەك . چۈنكى ، ھەممىدە مۇۋەپپەقىيەت قازىنىپ ، ھەممىگە ئېرىشىمەن دەيدىكەنمىز ، ئۇ چاغدا ، باشقىلار بىزنى تاشلىۋېتىدۇ ، بۇ ھال بىزنىڭ ھەممىنى يوقىتىشىمىزنى ، ئۆزىمىزگە يۈز كېلەلمەسلىكىمىزنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ .

1

ياشلىق ئادەمگە بىرلا قېتىم كېلىدۇ ، ئۇ ھاياتلىق مۇساپىسىدە خۇددى چاقماقتەك يالت ـ يۇلت قىلىپ ئۆتۈپ كېتىدىغان ئەڭ قىسقا دەقىقە ! بىراق ئۇ ھاياتنىڭ تولىمۇ قىممەتلىك ئالتۇن پەسلى . ئادەم پەقەت ياشاش ، تۇرمۇش كەچۈرۈش داۋامىدا مۇشۇ دەقىقىنىڭ قەدرىگە يەتكەندىلا ، ئاندىن ھاياتلىق سىرلىرىنى يەشكىلى ، ياشىغانغا لايىق نەمۇنىلەرنى قالدۇرغىلى بولىدۇ . ئادىلجان ئېلىيۇپ ياشلىق باھارىنى جەۋلان قىلدۇرۇپ ، كىشىلىك تۇرمۇشنىڭ قاينامىلىرىدا ئۆزىنىڭ قىممىتىنى نامايان قىلىپ ، ھاياتنىڭ گۈل پەسلىنى ئەجىر ، تۆھپىسى بىلەن زىننەتلەپ ،كىشىلەرگە ئۈلگە ـ نامىلارنى تىكلەپ بېرىۋاتقان ياش سەركەردىلەرنىڭ بىرى .

2

بۇنىڭدىن بەش يىل ئىلگىرى ئادىلجان ئېلىيۇپ كىشىلەرنىڭ نەزىرىدىكى ئەڭ ياخشى ئورۇن — خەلق بانكىسى قەشقەر ۋىلايەتلىك تارماق بانكىسىدا تولىمۇ جۇشقۇن ، قىزغىن ئىشلەۋاتاتتى . ئۇنىڭ بۇ يەردىكى كەسىپكە بولغان ئىشتىياقى ، خىزمەتكە بولغا سادىق قەلبى ھەمىشە ئۇنى رىغبەتلەندۇرۇپ تۇراتتى ، ئۇ ئۆزىنىڭ بۇ ئورۇندىكى تەرجىمانلىق ، كاتىپلىق خىزمىتىدىن ئۆزىمۇ ، ئۇرۇق ـ تۇغقانلىرىمۇ ، دوستلىرىمۇ رازى ئىدى . ئۇ بۇ يەردە چوڭ ئىشلارنى قىلىشنى ،يەنە بىرەر

ئەمەل تۇتۇپ ، ئۆزىدىكى قابىلىيەتنى نامايان قىلىشنى ئويلىمىسىمۇ ، نۇرغۇن تونۇشلىرى ۋە خىزمەتداشلىرى ئۇنىڭ بىرەر ئەمەل تۇتۇپ ، ئىش تەۋرىتىشىنى ئۈمىد قىلاتتى ھەم چوقۇم شۇنداق بولىدۇ دەپ قارايتتى .

كىم بىلسۇن ، تەقدىرنىڭ چاقچىقىمۇ ياكى پېشانىسى شۇنداقمۇ ، باشقىلارنىڭ ئويلىغانلىرىنى ھايات ئۇنىڭغا بەرمەي قويدى ،كۇتمىگەن كىشىل ئۇنى قوينىغا ئېلىپ ئۈمىد ۋە ئىشەنچكە تولغان قەلبىنى بىر مەزگىل زىيادە قىلدى .ئۇ نەچچە ئاي ، ھەتتا بىر يىلدەك داۋالاندى ،خىزمەتتىدىن قالدى ، قەلبى تېخىمۇ ئۆرتەندى ، بىئارامىلىق ، تىت ـ تىتلىق ئۇنىڭ روھىنى بەكمۇ چۈشۈرۈۋەتتى . ئۇ كىشىل بىلەن جان تىكىپ ئېلىشتى ، بارا ـ بارا ئۇنىڭ مادارىمۇ كىشىلدى ، ئاخىرى كىشىل سەۋەبىدىن پېنسىيىگە چىقىشنى ئىلتىماس قىلىش قارارىغا كەلدى . بانكا رەھبەرلىكىمۇ بۇنىڭغا توغرا قارىدى . ئۇ پېنسىيىگە چىقتى . مانا ئەمدى ئۇنى ھۇرۇنلۇق ، بۇرۇقتۇرمىلىق چۈلغۇالدى ، ئىلگىرىكى جۈشقۇنلۇقى ، قىزغىنلىقى بارا ـ بارا يوقالدى . بۇنى كۆرگەن ئاتا ـ ئانىسى ۋە خوتۇن ـ بالىلىرى ئۇنى بىرەر ئىشنى قىلىشقا دەۋەت قىلدى . ئۇ تەرجىمانلىق قىلسىمۇ بولاتتى ، ئۇ يەنە تىجارەت بىلەن شۇغۇللانسىمۇ بولاتتى ، بۇنىڭ قايسىبىرى ئۇنىڭ روھىنى كۆتۈرۈپ كېتىشى ناتايىن ئىدى . ئۇ ئۆزىگە روھى تەسەللى بولىدىغان بىر ئىشنىڭ تېپىلىشىنى ئارزۇ قىلاتتى ، بۇ قايسى ئىش ، ئۇزىمۇ بىلمەيتتى . ئۇ كېيىنچە ھېس قىلدىكى ، ئەمدى يەنە ئۆيدە ئولتۇرىۋەرسە ، پېنسىيە پۇلىنى يەپ يېتىۋەرسە بولمايتتى . ئۇ قەشقەرنىڭ تەرەققىيات ئەھۋالىغا نەزەر سالدى ، باشقا جايلارنىڭ تەرەققىياتىغا نەزەر سالدى ، نەدە نېمە كەم ، نەدە نېمە ئىش ئاقىدۇ ؟قايسى ئىشنىڭ ئېپى بار ؟ ئەمما ئۇنىڭ بۇ جەھەتتىكى سەزگۈسى ئېتىراپ قىلغان ئىشلارنى شۇ چاغدا خېلى

ئەتراپلىق بولدى ، دەپ قاراشقىمۇ بولمايتتى ، بىراق ، ئۇنىڭ قەلبىدە ، تەپەككۇرىدا يەنىلا نۇرغۇن نەرسىلەر ئۇنىڭغا قاراڭغۇ ئەمەستەك قىلاتتى ، كىملەردۇر قىلمۇاتقان ئىشلارنى ئۇ قول تىقسىلا قىلىپ كېتىدىغاندەك قىلاتتى . ئويلايدىغان بولسا ، ئۇنىڭ خېلى - خېلى ئىشلار قولىدىن كېلەتتى . خېلى يىللار ئىلگىرى ئۇ بىرنەچچە دوستى بىلەن بىرلىشىپ ، چېگرا سودىسى قىلىپ باققان ، تېخى كۆتمىگەن يەردىن قولى خېلى پۇل كۆرۈپ قالغان ، بۇنى ئۇتۇق دېگىلى بولمىسىمۇ ، ھەر ھالدا كۆزى بىر قېتىم ئېچىلىپ قالغانىدى . ئۇ كىمدىن پۇل ئالىمەن دېسە ئالالايتتى ، بانكىلارمۇ پۇل دېسە ياق دېمەيتتى ،مەبلەغ ئىشىدىن ئۇنىڭ غەم قىلمىدىغان ھېچقانداق يېرى يوق ئىدى . بىرەر ئىشنى قىلىش ھەققىدە قەتئىي قارارىغا كەلگەندە ،ئۇنىڭ نەزەرى سەيلە - سايا‌ھەتچىلىك ئىشلىرىغا چۈشتى ،بۇنىڭ ئېچىدىكى باغ - ۋاران سەيلە - سايا‌ھەتچىلىك كەسپىگە بولغان قىزغىنلىق تۇيغۇسى ھەممىدىن ئۈستۈن ئورۇندا تۇراتتى . ئۇ ئەمدى نەزىرىنى قەشقەر شەھىرى ئەتراپىدىكى باغلارغا ، يېقىن ئەتراپتىكى ئىستىقبالى بار جايلارغا تىكتى . مۇشۇنداق بىرەر جايدا ئىگىلىك تىكلەش ھەققىدە ئويلاندى ، بۇنداق باغ ئۇنىڭ روھىنى ئۇرغۇتۇشى ، قەلبىنى چىرمىۋالغان كېسەللىك ئازابىنى يېنىكلىتىشى مۇمكىن ئىدى .بۇگۈنكى كۈندە ئۇ بۇنىڭ توغرا تاللاش ئىكەنلىكىنى سەزگەندە ، ئۆزىنىڭ دانالاردىن بولمىسىمۇ ، يىراقنى كۆرەلىكىنىڭ ، سەزگۈرلۈكىنىڭ ، ئەقىل - پاراسىتىنىڭ دەۋرگە ماس قەدەمدە ماڭغانلىقىنى بىلىپ يەتتى . شۇنداق قىلىپ ، ئۇنىڭ ياشلىق جۇشقۇنلۇقى ئۇنى جىم تۇرغۇزمىدى . ئۇ سەيلە - سايا‌ھەت بېغى ئېچىش قارارىغا كەلگەندە ،ئۇنىڭ خوتۇنى مۇنەۋۋەر ئۇنى بىرىنچى بولۇپ قوللىدى .

ئەينى چاغدا ئادىلجان ئېلىيۇپنىڭ خىزمىتى ياخشى ئىدى ، ئۇنى بەزىلەر ئىدارىنىڭ ئەركە بالىسى دەپمۇ قارىغانىدى ، بۇ گەپ ئۇنىڭغا تازا ماس كەلمىسىمۇ ،قىلىۋاتقان ئىشلىرى ، خىزمىتىنىڭ خاراكتېرىدىن قارىغاندا ، بەك ئاشۇرۇۋەتكەنلىك دەپ قاراشقىمۇ بولمايتتى .

1961 ـ يىلى 5 ـ ئايدا پەيزاۋات ناھىيىسىنىڭ ناھىيە بازىرى ئىچىدە خىزمەتچى ئائىلىسىدە تۇغۇلغان ئادىلجان ئېلىيۇپ 1979 ـ يىلى كادىرلىق ئىمتىھانىغا قاتنىشىپ ، بانكا خىزمەتچىسى بولغاندا ، رەھبەرلىك ئۇنىڭ كىچىكىدىن تارتىپ خەنزۇچە مەكتەپتە ئوقۇغانلىقىدەك ۋە خەنزۇ تىلى تەرجىمانلىق ئىشلىرىدا ئارتۇقچىلىقى بولغانلىقىدەك ئالاھىدىلىكىنى نەزەردە تۇتۇپ ، ئۇنى بانكىنىڭ تەرجىمانلىق خىزمىتىگە قويدى . چېچەن ، ئايىغى يېنىك ، ئاغزى يۇمشاق ، تىلى راۋان ، بىلىمخۇمار بۇ ياش ئۇزاق ئۆتمەي ، بانكا رەھبەرلىكى ۋە خىزمەتچىلىرىنىڭ ئېتىراپ قىلىشىغا سازاۋەر بولدى . ئۇ مۇشۇ جەھەتتىكى ئارتۇقچىلىقى بىلەن بىرقانچە ئورۇننىڭ تەلەپ قىلىپ ئىشلىتىشىگە نائىل بولدى . ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىك بانكىسىغا كىرگەندىن كېيىنكى بىرقانچە يىلدا ، پەيزاۋات ناھىيە شاپتۇل يېزىلىق تىجارەت پونكىتىدا كرېدىت خادىمى ، 1981 ـ يىلى ناھىيىلىك يېزا ئىگىلىك بانكىسىنىڭ ئىچكى كاسسىرى ، تەرجىمان ، كاتىپلىق ،تەپتىشلىك خىزمەتلىرىنى ئىشلىدى . 1983 ـ يىلى 9 ـ ئايدا شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يېزا ئىگىلىك بانكا مەكتىپىگە قوبۇل قىلىنىپ ، پۈل مۇئامىلە كەسپىنى ئۆچ يىل ئوقۇپ ، ئەلا نەتىجە بىلەن مەكتەپنى تاماملىدى . مەكتەپ ئۇنىڭ نەتىجىسىنى نەزەردە تۇتۇپ ، ئوقۇنقۇچىلىققا ئېلىپ قالدى . ئالتە ئايدىن كېيىن ، ئۇ خەلق

بانكىسى قەشقەر ۋىلايەتلىك تارماق بانكىسىغا يۆتكىلىپ بېرىپ ، يېزا پۇل مۇئامىلە بۆلۈمىدە تەپتىشلىك خىزمىتىنى ئىشلىدى ، كېيىن ئۇ ئۆزىنىڭ ئىقتىدارىغا ئاساسەن ، بانكىنىڭ تەرجىمانلىق ، كاتىپلىق خىزمەتلىرىگە مەسئۇل بولدى . ئالتە يىللىق تەرجىمانلىق خىزمىتى جەريانىدا ئۇ بانكىنىڭ باشقا جايدىن كەلگەن تەكشۈرۈپ تەنقىد قىلغۇچىلىرى ، مېھمانلىرىغا ئىزچىل ھەمراھ بولۇپ ، بانكىنىڭ خىزمەتلىرى ، قەشقەرنىڭ تەرەققىياتىنى ۋە قەشقەرنىڭ سەيلە ـ سایاھەت ، مەدەنىيەت ، قول ھۈنەرۋەنچىلىك ئىشلىرىنى ئۇلارغا تونۇشتۇرۇش بىلەن مەشغۇل بولدى . دەل مۇشۇ مەزگىلدە پۇل مۇئامىلە ئىسلاھاتى ئەۋج ئالدى . ئىسلاھات ـ ئېچىۋېتىشنىڭ تۈرتكىسىدە ، قەشقەرنىڭ سایاھەتچىلىكىمۇ ئاز ـ تولا تەرەققىي قىلدى ، ئەمما ئۇ تولىمۇ ئارقىدا ، يېپىق ھەم جانسىز ھالەتتە ئىدى . شۇنداق بولسىمۇ ئادىلجان ئېلىيۇپ خەلق بانكىسىغا كەلگەن كىشىلەرگە تەرجىمانلىق قىلىش ۋە ئۇلارغا قەشقەرنى تونۇشتۇرۇش جەريانىدا كېلەچەكتە قەشقەرنىڭ سایاھەتچىلىك ئىشلىرىنىڭ تەرەققىي قىلىدىغانلىقىغا كۆزى يەتتى . بۇ ئۇنىڭ قەلبىدە نۇرغۇن ئىستەكلەرنى قوزغىدى . ئارزۇلارنى بىخلاندۇردى . 1998 ـ يىلى 8 ـ ئايدا ، بانكا رەھبەرلىكى دەم ئېلىش كۈنىدىن پايدىلىنىپ ، ئىشچى ـ خىزمەتچىلەرنى ۋە ئۇلارنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرىنى ۋىلايەتلىك تەرەققىيات بانكىسىنىڭ بېغىغا سەيلىگە ئېلىپ باردى ، باغ تولىمۇ چىرايلىق ،مۇھىتى ساپ بولۇپ ،ھەممەيلەننى قىزىقتۇردى . مۇنەۋۋەر ھەممىدىن بەك قىزىقتى ۋە ئادىلجانغا مۇشۇنداق باغدىن بىرنى بەرپا قىلىش ئويى بارلىقىنى ئېيتتى . بىراق ئادىلجان بۇ ئىشقا دەماللىققا بىر نەرسە دېمىدى .بۇ چاغدا ئۇنىڭ خىزمىتى تولىمۇ ئالدىراش بولۇپ ، بانكىدىن بوشىنىپ چىقىپ كېتىش ئىمكانىيىتىمۇ يوق دېيەرلىك ئىدى . كېيىن بۇ ئىشنىڭ رېئاللىق بولۇپ قېلىشىنى

ئۇ خىيالىغىمۇ كەلتۈرمىگەنىدى . كېسەل سەۋەبىدىن پېنسىيىگە چىققاندىن كېيىن ، بۇ ئىشنى قايتىدىن ئويلىنىپ قالدى ، بۇ ئىش ئۇنىڭ شۇ چاغدىكى ئەھۋالىغىمۇ ماس كېلەتتى . ئۇ شۇ چاغدىكى ئىشلارنى بىرمۇبىر تەتقىق قىلدى . قەشقەر قەدىمىي شەھەر بولسىمۇ ئېچۇقتىش ، سايامەتچىلىك يېتەرلىك ئەمەس ، سايامەت ئورۇنلىرىمۇ كەمچىل ، ئەسلىھەلىرى تولىمۇ قالاق بولۇپ ، تەرەققىي قىلىش ۋە تەرەققىي قىلدۇرۇشقا موھتاج ئىدى . قەشقەرگە كەلگەن سايامەتچىلەرنىڭ كۆپ قىسمى ئاساسلىقى مەھمۇد قەشقىرى مەقبەرىسى ، يۈسۈپ خاس ھاجىپ مازىرى ،ئاپپاق خوجا مازىرى قاتارلىق «ئوچ مازار» ،ھېيتگاھ جامە ئالدى بازىرى ، غەربىي جەنۇبىي ئوتتۇرا ئاسىيا سودا بازىرى قاتارلىق «ئىككى بازار»نى كۆرۈش بىلەن چەكلىنىپ قالاتتى . سايامەتچىلەرنىڭ كۆپ قىسمى قەشقەرنى سىرلىق ماكان دەپ قارايتتى . ئۇيغۇرلارنىڭ ئۆرپ ـ ئادەت ، مەدەنىيەت ـ سەنئەت ، يېمەك ـ ئىچمەك ۋە باشقا جەھەتلەردىكى ئۆزگىچىلىكىنى كۆرۈش ،ھۇزۇر ئېلىشتىن ئىبارەت زور ئۇمىد بىلەن دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىن كەلگەن سايامەتچى ـ مېھمانلار تىلەك ـ ئارزۇلىرىغا قانالماي كېتىپ قالاتتى . «قەشقەرگە كەلمىگەنلىك شىنجاڭغا كەلمىگەنلىك ھېسابلىنىدۇ»دەيدىغان قاراش بولسىمۇ ، سەيلە ـ سايامەت مەدەنىيىتىمىزنىڭ كەمچىللىكى ۋە قالاقلىقى سايامەتچىلەرگە ئەكس تەسىر بېرىپ قويماتتى .

ئادىلجان ئېلىيۇپ ئىزدىنىۋاتقان ۋە ئويلىنىۋاتقان ئاشۇ چاغلاردا ، ئىچكىرى ئۆلكىلەردە چىققىدىغان گېزىت ـ ژۇرناللاردىن سايامەتچىلىك ئىگىلىكىنىڭ كەلگۈسىدىكى تەرەققىيات ئىستىقبالى توغرىسىدا نۇرغۇن ئىلمىي قاراش ۋە بايان ، تەسەۋۋۇرلارنى كۆرگەن ۋە ئوقۇپ قەلبىدە بىر خىل ئىنتىلىش ھەم ئۇنى ئېچىشقا مەبلەغ سېلىشنىڭ يېتەكچىسى ئىدىيىسىنى تۇرغۇزغانىدى . قەشقەر سايامەتچىلىكىنى چوقۇم

تەرەققىي قىلىدۇ ،ئېچىلىدۇ ، كەلگۈسىدە ئۇ قەشقەر ئىقتىسادىنىڭ ، قەشقەر خەلقىنىڭ كوزىر كەسپى بولۇپ قالىدۇ ، ئۇنىڭ ئىستىقبالى پارلاق دېگەن قاراش ئۇنىڭ خىيالىنى چۈلغىدى . 1999 ـ يىلى يىل بېشىدا ئادىلجان ئېلىيۇپ قەشقەر شەھەر ئەتراپىدىكى سۈزاق قاتارلىق جايلارغا بېرىپ ، باغ ۋە مۇڭاپىق يەر كۆردى ، ئەمما بۇ جايلارنىڭ يەرلىرى ياخشى بولسىمۇ شەھەرگە بىرقەدەر يىراق بولغاچقا توختاپ قالدى . ئۇ بەشكېرەمدىكى ئانارلىق باغلار ۋە مورتوم ئەنجۈرلۈك بېغى قاتارلىق باغلارنى ئارىلاپ چىقتى . بۇ باغلارنىڭ كۆپ قىسمىنىڭ باشقىلارغا ھۆددىگە بېرىلىپ بولغانلىقىنى بىلگەندىن كېيىن ئۇ يەرلەردىنمۇ قايتىپ كەلدى . 3 ـ ئاينىڭ باشلىرىدا ئۇ قەشقەر شەھىرىگە قاراشلىق نەزەرباغ يېزا 5 ـ كەنت ئالمىلىق بېغىنىڭ ھۆددىگە بېرىلىدىغانلىق ھەققىدىكى ئېلانىنى ئاڭلاپ ، مۇناسىۋەتلىك كىشىلەر بىلەن سۆھبەتلىشىپ ،باغنى ھۆددىگە ئېلىش ئارزۇسىنى ئىپادىلىدى . كېيىنكى خېرىدار چاقىرىش ، تالاشتۇرۇش مەزگىلىدە ئادىلجاننىڭ لايىھىسى تولۇق ، تولىمۇ مۇڭاپىق ، جانلىق بولغانلىقى ئۈچۈن ، باغنى ئادىلجان ھۆددىگە ئېلىش پۈرسىتىگە ئىگە بولدى . مانا بۇ ئۇنىڭ مۇشكۈلىنى ، جاپاسىنى ئاشۇرغان ، ئۇنى ئارام ئالماي ئىشلەيدىغان قىلىپ قويغان يەنە بىر سىناق مەيدانى بولۇپ قالدى . ئۇ بۇنى ئەينى چاغدا شۇ قەدەر چوڭقۇر ئويلانمىغانلىقىنى ھېس قىلغان بولسىمۇ پۇشايمان قىلمىدى ، ھەسرەت چەكمىدى !

4

ھەر يىلى 40 مىڭ يۈەن ئىجارە پۇلى ،باغ پەرۋىش پۇلى تاپشۇرىدىغان بۇ باغنىڭ ئومۇمىي كۆلىمى 60 مىڭ كۋادرات مېتىر بولۇپ ،ئالما ، ئۈزۈم تال ، ئۆرۈك ، بادام ، ئەنجۈر

قاتارلىق سەككىز خىل يەرلىك مېۋە-چىۋە ئىدى ، كۆپ قىسمى ئالما دەرىخى بولغانلىقتىن «ئالمىزار»دەپ ئاتىلاتتى . لېكىن ، بۇ يەردىكى مېۋىلەرنىڭ كۆپ قىسمى قېرى ، سورتى ياخشى ئەمەس ئىدى ، ئۇنىڭ ئۈستىگە باشقۇرۇش يېتەرلىك بولمىغانلىقتىن ، مېۋە-چىۋىنىڭ مىقدارى يىلمۇيىل ئازىيىپ كەتكەنىدى . ئادىلجان ئېلىيۇف بۇ باغقا ياخشى نام قويۇش بىلەن بىر ۋاقىتتا ، باغدىكى مېۋىلىك دەرەخلەرنىڭ سورتىنى ياخشىلاشنىڭ تەييارلىقىنى قىلدى ، جەمئىيەتتىكى ھەر ساھە ، ھەرقايسى كەسىپتىكىلەر بىلەن سۆھبەتلىشىپ ، باغنىڭ ئىسمىنى «قەشقەر ئالمىزار سەيلە - ساياھەت ئارامگاھى»دەپ قويدى . باغنى ئىسمى - جىسمىغا لايىق قىلىش ئۈچۈن ، باغنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالىنى نەزەردە تۇتۇپ ، قايتا قۇرۇش ، رەتلەش ، كونا مېۋىلەرنى يېڭىلاش ، مېۋە-چىۋە يوق يەرلەرگە مېۋىلىك كۆچەتلەرنى تىكىش ئىشلىرىنى ئومۇمىيۈزلۈك پىلانلاپ چىقتى . شۇنىڭدىن كېيىن ئۇ ئۆز يېنىدىن 100 مىڭ يۈەن مەبلەغ سېلىپ ، مېۋىلىك كۆچەتلەرنىڭ تۈرىنى كۆپەيتىش ، ياشارتىشنى نۇقتىلىق تۇتتى . ئۇ بۇ ئىشنى قىلىش جەريانىدا ، ئاقسۇ ، ئاتۇش ، قاغىلىق ، يېڭىسار ، قەشقەر كونىشەھەر ناھىيىسىنىڭ بەشكېرەم يېزىسى ، قەشقەر شەھىرى ئەتراپىدىكى مېۋىزارلىقلارنى تەكشۈرۈپ ، بۇ يەرلەردىكى سورتى ئەلا ، سۈپىتى ياخشى ، مەھسۇلاتى يۇقىرى ئالما ، مۇناقى ئۈزۈم ، ئانار ، سەمەت ئۆرۈكى ، بېھى ، يۇرەك ئالگىرات ، جەمۇرە ، ئەنجۇر قاتارلىق 28 خىل مېۋىلىك كۆچەتنى يېڭىدىن تىكتى ۋە بىر قىسىم كۆچەتلەرنى كۆز قويۇپ ئۇلاپ يېتىشتۇردى . ئۇ شۇنىڭغا بىرلەشتۇرۇپ ، باغ ئىچىنى ئونۇھرسال لايىھىلەپ ، يول ، ئارامگاھلارنى بىر - بىرىگە زەنجىرسىمان تۇتاشتۇرۇپ ، باغ كۆرۈنۈشىنىڭ ستېرىئولۇق دەرىجىسىنى يۇقىرى كۆتۈرۈپ ، جەلپ قىلىش كۈچىنى ئاشۇردى . كۆچەتلەرنى تېخنىكىلىك

باشقۇرۇش ، ئىلمىي ئۇسۇلدا پەرۋىش قىلىش ئارقىلىق ، ئەي بولۇش نىسبىتىنى ئاشۇرۇپ ، ياندۇرقى يىلى ئومۇمىيۈزلۈك مېۋىگە كىرگۈزدى . شۇنىڭ بىلەن بۇ باغدا يازنىڭ ھەرقانداق بىر مەزگىلىدە مېھمانلار ئۆزلىرى خالىغان مېۋىلەردىن تېتىيالايدىغان ، ھۇزۇر سۈرەلەيدىغان ، مېۋە كۆچەتلىرىنىڭ سايىسىدە ئولتۇرۇپ ، ئارام ئالغاچ ، باغنىڭ ساپ ھاۋاسىدىن بەھرە ئالالايدىغان گۈزەل مۇھىت بارلىققا كەلدى . مانا بۇلار باغنىڭ دەسلەپكى قەدەمدىكى مۇھىم ئىشلىرىنىڭ بىرى بولۇپ ، ئىش بۇنىڭ بىلەنلا تۈگىمەيتتى .

1999 ـ يىلى 3 ـ ئايدىن كېيىن ، ئادىلجان ئېلىيۇپ باغنىڭ سورت يېڭىلاش قۇرۇلۇشىغا بىرلەشتۈرۇپ ، 1 مىليون يۈەن مەبلەغ سېلىپ ، ئاشخانا ،ئايرىمخانا ،مېھمان كۈتۈش سەھنىسى ، باغ يوللىرىنى ياساش قۇرۇلۇشىغا بىلەن شۇغۇللاندى ، ئۇ يەنە ، تۈرلۈك ئەسلىھە ـ ئۈسكۈنىلەرنى سېتىۋالدى ، كۈتۈش ئورۇنلىرىنى زىننەتلىدى . توك ، ئىچىملىك سۇ يوللىرىنى ۋە پاسكىنا سۇ ، ھاجەتخانا سۇلىرىنى بىر تەرەپ قىلىش ، كۆپەيتىپ سېلىش ئىشلىرىنى ئېلىپ بېرىپ يۈرۈشلەشكەن ، زامانىۋى بولۇشنى ئىشقا ئاشۇردى ، بۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ 10 مىڭ كۋادرات مېتىردىن ئارتۇق قۇرۇلۇش قىلدى . 2000 ـ يىلى يەنە تىجارەتنىڭ ئارىسال ۋاقىتلىرىدىن پايدىلىنىپ باشقا جايلاردىكى سەيلىگاھلارنىڭ ئارتۇقچىلىق ۋە ئۆزگىچىلىكىدىن پايدىلىنىپ ، باغنىڭ بىزەش ۋە ئۇنىڭ دەرىجىسىنى ، سۈپىتىنى كۆتۈرۈشنىڭ تەييارلىقىنى قىلدى ھەمدە بانكىنىڭ قەرز مەبلىغىدىن پايدىلىنىپ ، 900 مىڭ يۈەندىن ئارتۇق مەبلەغ سېلىپ ، سايا‌ھەتچىلەر ئۈچۈن ، 1200 كۋادرات مېتىر لاپاسلىق ئارامگاھ ، بىر يەرگە سۇلۇق ئاممىۋى ھاجەتخانا ، 1000 مېتىر ئۇزۇنلۇقتا ئۇزۇم تال ئەتراپىغا پەشتاقلىق قورغانچە تام ، 300 كوۋادرات مېتىر ياتاق ئۆي ،

800 كۆادرات مېتىر ئاشخانا ، ئىسكىلات ، ئىشخانا ، ئارتىستلار سەھنىسى ، 16ئورۇنغا دىلكەشلەر سۆھبەت سورۇنى ، سەككىز ئورۇنغا ئايرىمخانا قاتارلىقلارنى ياسىدى . بۇنىڭ بىلەن بۇ سەيلىگاھتا بىرلا ۋاقىتتا 1200 دىن 1500 گىچە مېھمانىنى بىمالال ئۇزىتالايدىغان ، رازى قىلىپ يولغا سالالايدىغان قۇلاي ، ئازادە ، ھاۋاسى ساپ ، مۇھىتى گۈزەل سورۇن بارلىققا كەلدى .

5

ئادەمنىڭ قىممىتى ئۇنىڭ تاپقان پۇلى ، مال ـ دۇنياسى بىلەن ئۆلچەنمەيدۇ ، ئوبرازنىڭ نۇرلىنىشىمۇ ناتايىن ، ئۇ پەقەت شۇ كىشىنىڭ ساپ ـ پاك قەلبى ، ئېسىل ئەخلاق ـ دىيانىتى ۋە كىشىلەرگە يەتكۈزگەن مېھرىبانلىقى بىلەن يارىتىلىدۇ .

2000 ـ يىلى 4 ـ ئاينىڭ مەلۇم شەنبە كۈنى ئىدى ، ئالمىزار سەيلىگاھىغا بەش نەپەر ياش قىز ، ئۇچ نەپەر ياش ئوغۇل كىرىپ كەلدى ، ئۇلار مېھمان بولغىلى ياكى سەيلە قىلغىلى كەلگەنده‌ك قىلمايتتى ، ئۇلاردىكى تارتىنىش ، تەشۋىش ۋە ئىككىلىنىش كۆزلىرىدىن چىقىپ تۇراتتى .

ـــ بىز بۇ باغنىڭ خوجايىنى ئادىلجان ئاكىنى ئىزدەپ كەلگەنىدۇق ، ـــ دېدى ئۇلاردىن بىرى مۇلازىمەتچى قىزنىڭ مۇلايىم تەكلىپ قىلىشىدىن كېيىن ، ـــ ئۆزى بارمۇ ؟

ـــ ئۆزىمۇ بار ،نېمە گەپ بولسا ماڭا دېسەڭلارمۇ بولىدۇ ، ئۆزىنى چاقىرىپ قويسامۇ بولىدۇ .

ـــ بولسىغۇ ئۆزىمىز بىۋاستە كۆرۈشسەك ياخشى بولاتتى ! مۇلازىمەتچى قىز بىرەمدىلا ئادىلجان ئېلىيۇپنى چاقىرىپ كەلدى .

ـــ نېمە گېپىڭلار بار ئىدى ؟ ـــ دەپ سورىدى ئۇ سالام ـ سائەتتىن كېيىن ، ـــ تارتىنماي دەڭلار . . .

ئۇنىڭ قىزغىن مۇئامىلىسى ئۇلارنىڭ سولغۇن كەيپىياتىنى جانلاندۇردى . ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ قەشقەردىكى بىر ئالىي مەكتەپتە ئوقۇيدىغانلىقىنى ، ئىقتىسادتىن قىينىلىپ ، ئوقۇشتىن توختاپ قېلىش ئالدىدا تۇرغانلىقىنى ، شۇڭا بۇ سەيلىگاھتا مۇلازىم بولۇپ ئىشلەپ ، قىيىنچىلىقىنى بىرئاز بولسىمۇ ھەل قىلىپ ،ئوقۇشنى داۋاملاشتۇرۇش ئويىنىڭ بارلىقىنى ئوتتۇرىغا قويدى . ئادىلجان نېمە دېيىشىنى بىلەلمەي تۇرۇپلا قالدى .كېيىن ئۇ :

ــ بۇ نىيىتىڭلار ياخشى ، ئەمما تازا مۇۋاپىق دېگىلى بولمايدۇ ، ئوقۇغۇچى ئوقۇشى كېرەك . بىر تەرەپتىن ئوقۇپ ، بىر تەرەپتىن ئىشلەپ ، تۇرمۇشنى قامدايمەن دېيىش ئېغىزدا ئاسان بولغىنى بىلەن ئەمەلىيەتتە ئۇنداق ئاسان ئىش ئەمەس . مەن سىلەرنى بۇ ھالدا ئىشقا سالسام تازا مۇۋاپىق بولمايدۇ ، مەندىن رەنجىمەي ، ئوقۇشىڭلارنى ياخشى ئوقۇڭلار ، مەن قولۇمدىن كېلىشىچە ياردەم قىلاي !ــ دېدى تەسەللى بېرىپ .

شۇنىڭدىن كېيىن ئادىلجان باشقا ئىش بىلەن قەشقەر شەھىرىگە كىرىپ كەتتى . بىراق ، ھېلىقى بالىلار ئۇنىڭ كېلىشىنى كۈتۈپ ئولتۇردى . ئىككى سائەتتىن كېيىن ئادىلجان ئۇلارنىڭ يەنە كەتمەي تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ ھەيران قالدى . ئۇ ئەمدىلا ئىشخانىسىغا كىرىۋىدى ، ھېلىقى بالىلارنىڭ ئارىسىدىكى بىر قىز ئۇنىڭ ئارقىسىدىن تاپ باستۇرۇپ كىرىپلا ، ھۆكۈرەپ يىغلىۋەتتى ۋە دادىسىنىڭ بۇنىڭدىن ئۈچ يىل ئاۋۋال قازا قىلىپ كەتكەنلىكىنى ، ئائىلىسىدىكى باشقا ئۈچ قېرىندىشىنىڭ تۇرمۇشىدا قىيىنچىلىق بارلىقىنى ، ئۆزىنىڭ ئوقۇش ياردەم پۇلىغا ئېرىشكەن بولسىمۇ ، ئىقتىسادىي جەھەتتىكى قىيىنچىلىقىنى ھەل قىلىپ كېتەلمىگەنلىكىنى ، شۇڭا بۇ يەردە دەم ئېلىش كۈنلىرىدىن پايدىلىنىپ ئىشلەپ ، قىيىنچىلىقىنى ھەل قىلىش ئويىنىڭ بارلىقىنى ئېيتتى . ئۇنىڭ نالىسى باغرى

يۇمشاق ئادىلجاننى قاتتىق تەسىرلەندۇردى ، بۇنى بىلگەن مۇنەۋۋەرمۇ ناھايىتى بىئارام بولۇپ ، ئۇلارغا ياردەم قىلىشنى توغرا تاپتى .

ــ ماقۇل ، مەن سىزنىڭ ئىشلىشىڭىزگە قوشۇلاي ، ئەمما ، مەكتەپنىڭ مۇشۇ يەردە ئىشلىسە بولىدۇ ، دەيدىغان ئىسپاتىنى ئېلىپ كېلىڭ ! ــ دېدى ئادىلجان ۋە تاماق يېيىشى ئۈچۈن ئۇلارغا 50 يۇەن بەردى .

بىر ھەپتىدىن كېيىن ، ھېلىقى قىز مەكتەپنىڭ تونۇشتۇرۇشىنى ئېلىپ ئۇنىڭ ئالدىدا پەيدا بولدى . بۇ قېتىم ئۇنىڭ ئالدىغا كەلگەن بالا بىر ئەمەس ، توققۇز ئىدى . ئادىلجاننىڭ بېشىنىڭ ئىچىمۇ ، تېشىمۇ قاتتى ، قارىسا ھەممىسىنىڭ ئەھۋالى بىر ـ بىرىدىن ناچار . قانداق قىلغۇلۇق ، ئاخىرى ئۇ بايىقى بالىلارنى دەم ئېلىش ، بايرام كۈنلىرى ئىشلەشكە ، تەتىل كۈنلىرى تولۇق ئىشلەشكە ئورۇنلاشتۇرۇپ قويدى . بۇ بالىلارغا ئوقۇش پۇلى ۋە بىر قىسىم پۇللارنى ئالدىن بېرىپ ، ئۇلارنى ئوقۇش ، تۇرمۇشتا خاتىرجەم قىلدى ؛ ئوقۇ ـ ئوقۇتۇشقا ھېچقانداق تەسىر يەتكۈزمىدى . ئۇلارنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك مەكتەپتە ياخشى ئوقۇپ ، قائىدە ـ تۈزۈمگە رىئايە قىلىپ ، ئادىلجاننىڭ ئۆمىدىنى يەردە قويمىدى . بۇ بالىلار ئارىسىدا بورتالادىن كەلگەن بىر قىز بولۇپ ، ئۇ شۇ يىلى يازلىق تەتىلنىڭ ئاخىرىدا ئۆيگە كەتتى ، بىراق ، ئۇ قايتىپ كېلىدىغان چاغدا ، ئائىلىسىدىكى ئىقتىسادىي قىيىنچىلىق تۈپەيلىدىن ، ئوقۇش پۇلىنىڭ بىر قىسمىنى راسلىيالماي قالدى ، ئۇ ئادىلجانغا تېلېفون قىلىپ ئەھۋالنى دېدى ، ئادىلجان ئۇنى دەرھال كېلىپ ئوقۇشقا دەۋەت قىلدى ، بۇ ئىشنى ئاڭلىغان مۇنەۋۋەرمۇ ئۇنىڭغا چوڭقۇر ھېسداشلىق قىلدى ،ئۇلار ئۇ قىزنىڭ ئوقۇش راسخوتى ئۈچۈن 1400 يۇەن بېرىپ ، ئوقۇش ئارزۇسىنى ئىشقا ئاشۇردى . ياندۇرقى يىلىمۇ بۇ قىزغا يەنە 1000 يۇەن ياردەم

قىلدى . شۇنىڭغا مۇناسىپ ، بۇ قىزمۇ ئالمىزاردا ئىشلىگەن كۇنلىرى ياخشى ئىشلەپلا قالماي ، مەكتەپتىمۇ ياخشى ئوقۇپ ، «ئۇچتە ياخشى» بولدى ھەم خەنزۇ ، ئىنگلىز تىللىرىنى پۇختا ئۆگىنىپ ، مەلۇم كەسپىي ئىقتىدار يېتىلدۇردى . ئادىلجان بۇ قىزنىڭ بۇ جەھەتتىكى پاراسىتىنى جارى قىلدۇرۇش ئۈچۈن ، بىرقانچە سايامەت ئورنى بىلەن مۇناسىۋەتلىشىپ ، ئۇنى سايامەت يېتەكچىلىكىگە تونۇشتۇردى . قەشقەر شەھىرىدىكى بىر سايامەت شىركىتى ئۇنى تەرجىمانلىق ، سايامەت يېتەكچىلىكىگە تەكلىپ قىلدى . قىز تەتىل ۋە دەم ئېلىش ، بايرام كۇنلىرىدە سايامەتچىلەر بىلەن مەھمۇت قەشقىرى ، يۈسۈپ خاس ھاجىپ ، ئاپپاق خوجا مازىرى ، ھېيتگاھ جامىسى ، يەكەندىكى ئامانىنساخان مەقبەرىسى ، داۋاكۆل ، تاشقورغاندىكى مەنزىرىلىك سايامەت نۇقتىلىرى ، ئاتۇشتىكى سۇتۇق بۇغراخان قەبرىسى قاتارلىق مەشھۇر سايامەت ئورۇنلىرىغا بېرىپ ، تەرجىمانلىق ، چۈشەندۈرگۈچىلىك قىلدى . شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ ئىقتىسادىي قىيىنچىلىقى تەدرىجىي ياخشىلىنىپ ئۆزىنى ئۆزى قامدايدىغان ، ئائىلىسىگە پۇل ئەۋەتىپ بېرىدىغان بولدى . ئۇ ئادىلجان ۋە مۇنەۋۋەرنىڭ ئۆزىگە قىلغان ياخشىلىقىنى ھەمىشە باشقىلارغا سۆزلەپ بېرىپ ، كۆڭلىدىكى تەشەككۇرىنى ئىزھار قىلىپ كەلدى .

شۇنداق ، ئادىلجاننىڭ بۇنداق ئىشلىرى مۇشۇ بىر قېتىم بولغان ئەمەس . 2002 ـ يىلىدىن بۇيان ، ئۇ ۋىلايەتلىك يېتىم ـ يېسىرلار مەكتىپىدىكى بالىلارغا ئىللىقلىق يەتكۈزۈشنى داۋاملاشتۇردى ، ئۇ يەردىكى 100 نەچچە ئۆسمۇر ، ئوقۇتقۇچى ، ئىشچى ـ خىزمەتچىنى ھەر يىلى «1 ـ ئىيۇن» بالىلار بايرىمى مۇناسىۋىتى بىلەن ئالمىزارغا تەكلىپ قىلىپ ، زىيارەت بېرىپ ، ئۇلارنىڭ بايرامىدىكى يېتىمسىراشلىرىنى خۇشاللىق ، بەختىيارلىققا چۆمۈلدۈردى . ھەر يىلى ئۇلار ئۈچۈن 5000

يۇەندىن ئارتۇق چىقىم قىلىپ ، ئۇلارغا مېھرىبانلىق يەتكۈزدى ؛ 2003 ـ يىلى 9 ـ ئايدا ، ئىچكىرىدىكى مەكتەپلەرگە ئوقۇشقا ئۆتكەن ئىككى نەپەر يېتىم ئوقۇغۇچىنىڭ ئوقۇش راسخوتىنىڭ كەملىكىنى بىلگەن ئادىلجان ئۇلارغا 2000 يۇەن ياردەم قىلدى . ئادىلجان يەنە 2001 ـ يىلىدىن بۇيان ، قەشقەر پېداگوگىكا ئىنستىتۇتىدا ئوقۇيدىغان ، تۇرمۇش قىيىنچىلىقى ئېغىر ، خوتەندىن كەلگەن بىر ، قەشقەر كونىشەھەر ناھىيىسىدىن كەلگەن بىر ئوقۇغۇچىنىڭ ئوقۇش راسخوتى ئۈچۈن ھەر يىلى 2000 يۇەن ياردەم قىلىپ كەلدى ، ئۇ بۇ ئىشنى 2005 ـ يىلىغا قەدەر داۋاملاشتۇرۇشنى ۋەدە قىلدى ؛ 2001 ـ يىلى ئۈنىڭ بېغى ئەتراپىغا پەيدا بولۇپ قالغان بىرقانچە خەنزۇ يولداش ئۆزلىرىنىڭ چىڭخەيدىن كېلىپ ، قەشقەردە ئىشلەمچىلىك قىلغان بولسىمۇ ، ئىشقا سالغان خوجايىنى ئۇلارنىڭ پۇلىنى بەرمەي ئىچكىرىگە قېچىپ كەتكەنلىكىنى ئېيتتى . ئادىلجان بۇ چاغدا ئۇلارغا 1200 يۇەنلىك كۆمۈر ، ئاشلىق ، ئوتۇن قاتارلىقلارنى ياردەم قىلىپ ، توققۇز نوپۇسنىڭ قىشتىن بىخەتەر ئۆتۈشىنى كاپالەتكە ئىگە قىلدى ؛ ئۇ باغ ئەتراپىدا ئولتۇرۇشلۇق ئابلا بوۋايغىمۇ 500 يۇەنلىك ماددىي بۇيۇم ياردەم قىلدى ؛ 2003 ـ يىلى 2 ـ ئاينىڭ 24 ـ كۈنى مارالبېشى ، پەيزاۋات ناھىيىلىرىدە قاتتىق يەر تەۋرىگەندە ،ئادىلجان دەرھال چوڭقۇرچاق يېزىسىغا 7000 يۇەنلىك ئۇن ، نان ، كىيىم ـ كېچەك قاتارلىقلارنى ئاپىرىپ ، ئاپەت يۈز بەرگەن رايوندىكى خەلقتىن ھال سورىدى . يېقىنقى ئۇچ يىل مابەينىدە ئۇ ھاياتى ئېغىر خەۋپ ئاستىدا قالغان ، ئىقتىسادىي قىيىنچىلىقى ئېغىر بولغان ئۇچ نەپەر بىمارغا ئىلگىرى ـ ئاخىر بولۇپ 4000 يۇەن ياردەم قىلىپ داۋالىنىش خىراجىتىنى تۆلەپ قويدى . ئۇنىڭ يەنە بىر خاسىيەتلىك ئىشى بار : 1982 ـ يىلىدىن بۇيان ، ئۇ ئاتا ـ ئانىسىنىڭ كىندىك قېنى تۆكۈلگەن پەيزاۋات ناھىيە جانباز يېزا

تۇگمەنبېشى كەنتىدىكى نامرات دېھقانلارغا ھەر يىلى ئوتتۇرا ھېسساب بىلەن 2000 يۈەندىن ياردەم قىلىپ كەلدى ، نەزەرباغ يېزىسىدىكى نامرات دېھقانلارغىمۇ 2000 ـ يىلىدىن بۇيان ھەر يىلى 1000 يۈەندىن خالىس ياردەم قىلدى .

6

ئادىلجان ئېلىيۇپنىڭ شۆھرىتىنى ئاشۇرغان ئىش مۇشۇ بىرقانچىلا ئەمەس . ئۇ مۇشۇ بىرقانچە يىلدىن بۇيان ، دۆلەت ئىچى ـ سىرتىدىكى نۇرغۇن كىشىلەرنىڭمۇ ئېسىدىن چىقمايدىغان يادنامىلارنى قالدۇرۇپ ، ئېسىل ئەخلاق ـ پەزىلىتى بىلەن ئۇيغۇر خەلقىنىڭ مېھماندوستلۇقى ، كەڭ قورساقلىقى ، سېخىيلىقى ۋە مەردلىكىنى نامايان قىلىپ كەلدى .

2000 ـ يىلىدىكى ساخاۋەتلىك سېنتەبىر ئايلىرىنىڭ مەلۇم بىر كۈنى ، ئاۋسترالىيەدىن قەشقەرگە سایاھەتكە كەلگەن بىر مېھمان ئالمىزار سەيلىگاھىنىڭ داڭقىنى ئاڭلاپ ، بۇ يەرگە ئالايىتەن غىزالانغىلى باردى . شۇ كۈنى ئۇ مېھمان ئايروپىلان بىلەن ئۈرۈمچىگە قايتماقچىدى ، ئۇنىڭ قەشقەردىكى تونۇشلىرى ئۇنى بوش قويۇۋەتمەي ھاراققا زورلاپ كەيپ قىلىپ قويدى ، ئايروپىلان قوزغىلىشقا ئاز قالغاندا ، ئۇ ئالمان ـ تالمان يۈرۈپ كەتتى . كېيىن ئادىلجان ئۇلار ئولتۇرغان جايغا بېرىپ ، بۇ يەردە بىر دانە ئالىي دەرىجىلىك سۈرەت تارتىش ئاپپاراتىنىڭ تۈرغانلىقىنى كۆردى . ئادىلجان جىددىيلەشتى ۋە دەرھال كىرا ماشىنىسى توسۇپ ، ھېلىقى ئاپپاراتنى ئېلىپ ئۇنىڭ ئارقىسىدىن ئايرودرومغا باردى . ھېلىقى مېھمان ئۇنى ۋە ئۆزىنىڭ ئونتۇلۇپ قالغان ئاپپاراتىنى كۆرۈپ ئېسىنى يىغىپ ، ئادىلجانغا نېمىدەپ رەھمەت ئېيتىشىنى بىلمەي تۇرۇپ قالدى ، كېيىن ئۇ ئادىلجان بىلەن سۈرەتكە چۈشۈپ ، ئاپپاراتنى

ئەستىلىك سۈپىتىدە قويۇپ كەتمەكچىسى بولدى . ئادىلجان سەمىمىي رەت قىلىپ ئۆزرە ئېيتتى . ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا مەڭگۈلۈك دوستلۇق ۋە ئىشەنچ ئابىدە بولۇپ قالدى . شۇنىڭدىن كېيىن ئۇلار خەت ـ ئالاقە قىلىشىپ تۇردى ، ھەتتاكى ھېلىقى كىشى قەشقەرگە ماڭغان تونۇش ـ بىلىشلىرىنى ئالمىزاردا مېھمان بولۇشنى ئۇنتۇلۇپ قالماسلىققا تەۋسىيە قىلدى ؛ 2003 ـ يىلى 7 ـ ئاينىڭ 13 ـ كۈنى چۈشتىن كېيىن ، تەيۋەندىن قەشقەرگە ساياھەتكە كەلگەن بىرقانچە ساياھەتچى قەشقەردىكى دوستلىرى بىلەن ئالمىزارغا غىزالانغىلى باردى ، ئۇلار بۇ يەردە غىزالانغاندىن كېيىن ، باغنىڭ مېۋىلىرىدىن ئۆزۈلرى ئۈزۈپ ھۇزۇرلاندى ۋە باغ ئىچىنى سەيلە قىلىپ ، بەكمۇ سۆيۈنۈپ كەتتى . بىرنەچچە سائەتتىن كېيىن ، ئۇلار ئولتۇرغان ئورۇنلىرىغا قايتىپ بارماي ئۈزاپ كەتتى ، ئەمما ئۇلار 15 مىڭ يۈەن قىممەتلىدىكى ئەڭ ئىلغار ، ئاپتوماتىك تېلېكامېرانى ئۇنتۇپ قېلىشقانىدى . بۇ ئىشتىن خەۋەر تاپقان ئادىلجان ئېلىيۇپ ۋىلايەتلىك ساياھەت ئىدارىسى بىلەن ئالاقىلىشىپ ، ئۇلار چۈشكەن مېھمانخانىنى سۈرۈشتە قىلدى . ئۇ ئۇنتۇلۇپ قالغان نەرسىلەرنى سەمەن مېھمانخانىسىغا ئېلىپ بارغاندا ، ئۇلار مېھمانخانا كۈتكۈچىلىرى بىلەن تېلېكامېرا يېتۈپ كېتىپتۇ ، سىلەر تۆلەپ بېرىشىڭلار كېرەك دەپ جېدەل قىلىۋاتاتتى . ئۇلار ھېلىقى نەرسىلەرنى كۆرۈپ ئادىلجانغا رەھمەت ئېيتتىى ، مېھمانساراي كۈتكۈچىلىرىدىن ئەپۇ سورىدى .

بۇنداق ئىشلار مۇشۇ بىرقانچە قېتىملا بولغىنى يوق . بىر قانچە يىلدىن بۇيان ، ئۇ يانفون ،چاقىرغۇ ، سومكا ، نەق پۇل قاتارلىقلارنى تالاي قېتىم تېپىۋېلىپ ، ئۆز ئىگىلىرىگە قايتۇرۇپ بەردى . ئۇنىڭ بۇنداق ئىشلىرى قۇلاقتىن قۇلاققا ، ئېغىزدىن ئېغىزغا كۆچۈپ كىشىلەرنىڭ بۇ سەيلىگاھقا بولغان قىزىقىشى ۋە تەشەككۈرىنى ھەسسىلەپ ئاشۇردى .

هازىر ئالمىزارنىڭ داڭقى ھەممە يەرگە تارقالدى ، ئۇنىڭ نېمەتلىرىدىن دەرمان تاپقانلارمۇ ئاز ئەمەس . ئادىلجان ئېلىيۇپ مۇشۇنداق بىر چوڭ ئىگىلىكنى يارىتىش يولىدا نۇرغۇن جاپا چەكتى . ئۇ كۈن بويى چېپىپ يۈرۈش ، ئالدىراش ئىشلەش ، سەھەر قوپۇپ ، كەچ يېتىش بىلەن ئۆزىنىڭ ھالال ئەجرىنى ياشناتتى . ئۇنىڭ بۇ خىل ئەستايىدىللىقىنى ، سەمىمىيىتىنى نۇرغۇن ئادەم چىن دىلىدىن قوللىدى ، بۇ قوللىغانلار ئىچىدە ئۇنىڭ سادىق ھەمراھى مۇنەۋۋەر خانىمۇ بار ئىدى ، ئۇ مۇشۇ بىرقانچە يىلدىن بۇيان ، بارلىقىنى ئادىلجانىنىڭ ئىگىلىك تىكلەش ئىشلىرى ۋە نەتىجە قازىنىشىنىڭ جەريانلىرىغا بېغىشلاپ ،ۋاپادارلىق كۆيىنى ياڭرىتىپ ، بىر ياقىدىن باش ،بىر يەڭدىن قول چىقىرىپ ، ھەمنەپەس بولدى ،بۇ خىل بىرلىك ئۇلارنىڭ ئۇتۇقىنى يىلمۇيىل ئاۋۇتۇپ ، ئىشلىرىنىڭ رۇناق تېپىشى ۋە گۈللەپ ياشنىشى ئۈچۈن مەنۇى ئاساس سېلىپ بەردى .

مۇشۇ بىرقانچە يىلدا ئادىلجانىنىڭ ئىشلىرى بەك كۆپىيىپ كەتتى ، مۇنەۋۋەر ئايال بولۇشىغا قارىماي ، ئائىلىسىدىكى ئىشلارنى قىلىش ، پەرزەنتلىرىنى ياخشى تەربىيىلەش بىلەن ئالدىراش بولسىمۇ ، ۋاقىت چىقىرىپ ، باغنىڭ مېھمان كۈتۈش ئىشلىرىنىڭ ئەلا ، سۈپەتلىك بولۇشىغا ھەيدەكچىلىك قىلدى . مۇلازىملارنى باشقۇرۇش ، ئورۇنلاشتۇرۇش ، تەربىيەلەش ، تەشكىللەش قاتارلىق ئىشلاردا ئۇ ئۆزىنىڭ پاراسىتىنى ئىشقا سېلىپ ، ئەقىدىسىنى نامايان قىلدى . ئەمەلىيەتتىمۇ مۇلازىمەت كەسپى تولىمۇ نازۇك كەسىپ بولۇپ ، ئالمىزارەك چوڭ سەيلىگاھقا نىسبەتەن تولىمۇ ئەستايىدىل ،ئىنچىكە بولۇش زۆرۈر

ئىدى . ئادىلجان بۇ ئىشقا ئالاھىدە كۈچ سەرپ قىلدى ، بۇ يەرگە كەلگەن ھەربىر ئادەمنى رازى قىلىش ئۈچۈن ، مۇلازىمەتچى - كۈتكۈچىلەرنىڭ ساپاسىنى ، سۈپىتىنى ئىزچىل ئۆستۈردى ، ئۇلارنى ئىلمىي باشقۇرۇش ، جانلىق ئىشقا سېلىش ئارقىلىق ، باغنىڭ ھەر كۈنى مېھمان كۈتۈش قېتىم سانىنى 200 ئادەمدىن ئاشۇرۇشنى كاپالەتكە ئىگە قىلدى . ھازىرغىچە ئىش كۈتۈپ تۇرغان 60 نەپەر ياشنى ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇپ ، ئۇلارغا ھەر ئايدا ئوتتۇرا ھېسابىلەن 400 يۈەندىن ئىش ھەققىي بېرىدى . بۇنىڭ بىلەن ئۇ ھەر يىلى رايونىمىزنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىن بارغان نەچچە ئون مىڭ ئادەمنى ئۇزاتقاندىن باشقا ، دۆلەت ئىچى ۋە سىرتىدىكى مېھمان ، سایاھەتچىلەردىن ھەر يىلىغا 2000 دىن ئارتۇق كىشىنى ئۇزاتتى .شۇڭا ئۇ بىرقانچە يىلدىن بۇيان ، سایاھەت كەسپىدىكى ئىلغار شەخس ، ئۇدا ئۇچ قېتىم «مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىدىكى ئىلغار شەخس» ، «مۇنەۋۋەر يەككە تىجارەتچى» بولۇپ ، قەشقەر شەھىرى ، ۋىلايەت قاتارلىق ئورۇنلار تەرىپىدىن مۇكاپاتلاندى .

8

ئالمىزارنىڭ داڭقىنى تاراتقىنى ئۇنىڭ گۈزەل مەنزىرىسىلا ئەمەس ، يەنە ئۇنىڭ مۇلازىمەت سۈپىتىدە جەھەتتىكى ئارتۇقچىلىقىنىمۇ ئالاھىدە تىلغا ئېلىشقا ئەرزىيدۇ . مۇبادا ، سىز ياز ئايلىرىنىڭ قايسىبىر كۈنى يېپەك يولىنىڭ تۈگۈنىگە جايلاشقان قەدىمىي شەھەر قەشقەرنىڭ شەرقىي شىمال تەرىپىگە ، ۋىلايەتلىك 1 - خەلق دوختۇرخانىسىنىڭ ئارقا تەرىپىگە جايلاشقان ئادىلجان ئېلىيۇپ باشقۇرۇشىدىكى قەشقەر ئالمىزار سەيلە - سایاھەت ئارامگاھىغا كىرسىڭىز ، دىمىقىڭىزغا بۇ باغدىكى ھەر خىل مېۋىلەرنىڭ خۇش ھىدى ئۇرۇلىدۇ ، كۆز

ئالدىڭىزدا تۆت ئەتراپى ئۇجمە دەرەخلىرى ، تال باراڭلىرى ، تال باراڭلاردىن ئۇنچە - مەرۋايىتتەك ساڭگىلاپ تۇرغان سانجاق - سانجاق ئۇزۇملەر ۋە رەڭگارەڭ ئېچىلغان گۈل - گىياھلار ، مېۋىلىك دەرەخلەر ئارىسىغا چىرايلىق قىلىپ ياسالغان ئارامگاھلار . . . نامايان بولىدۇ . سىز ئۇنىڭ قوينىغا ئېچىرىلەپ كىرگەندە ، بۇ يەردە خىزمىتىڭىزگە پەرۋانە بولۇپ ئىشلەۋاتقان ، يارىشىملىق ئۇيغۇرچە كىيىملەرنى كىيگەن قىز - يىگىتلەر ئالدىڭىزدا ھازىر بولۇپ ،ئارامگاھلارغا تەكلىپ قىلىدۇ . شۇنىڭدىن كېيىن ، بۇ باغنىڭ 100 نەچچە خىل ئۇيغۇرچە تاۋاملىرىنىڭ قايسىسىنى خالىسىڭىز ، شۇ تاۋام ھازىر بولىدۇ . ئۇلارنىڭ سۆپىتى شۇ قەدەر ياخشى ، تەمى شۇ قەدەر ئۆزگىچە ، تەننەرخى شۇ قەدەر مۇۋاپىق . بۇ تەرەپلەردە ئۇنى جەننەتكە ئوخشاتساقمۇ يەنىلا ئازلىق قىلىدۇ ، بىر قېتىم كىرگەن ئادەمگە بۇ يەردىكى ھەممە نەرسە يېقىپ قالىدۇ . سىز يەنە سىنچىلاپ قارىسىڭىز ، سايە تاشلاپ تۇرغان ئۇجمە دەرەخلىرى ئارىسىغا جايلاشتۇرۇلغان بىر پارچە خاتىرە سۈرەتكە كۆزىڭىز چۈشىدۇ ، ئۇنىڭدىن بۇ باغنىڭ قانچىلىك ئەتىۋارلانغانلىقىنى ۋە نامىنىڭ بىكاردىنلا چىقىپ قالمىغانلىقىنى بىلىسىز ، ئاشۇ سۈرەتتىن باش شۇجى ، دۆلەت رەئىسى خۇجىنتاۋ ، ج ك پ مەركىزىي كومىتېت سىياسىي بيۈرۇسىنىڭ ئەزاسى ، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومىنىڭ شۇجىسى ۋاڭ لېچۈەن قاتارلىقلارنىڭ بۇ باغنى ئېكسكۇرسىيە قىلغانلىقىدەك ئەمەلىي كۆرۈنۈشنى كۆرگىلى بولىدۇ . ئۇنىڭدىن باشقا بۇ باغنى يەنە ئىسمايىل ئەمەت ، تۆمۈر داۋامەت ، ئابلەت ئابدۇرېشىت ، ئابدۇرېھىم ھامىت قاتارلىق دۆلەت ، ئاپتونوم رايون رەھبەرلىرى ، شۇنىڭدەك ، ئېلىمىزنىڭ تۈركىيە ، گېرمانىيە قاتارلىق دۆلەتلەردە تۇرۇشلۇق باش ئەلچىلىرى ، چەت ئەللەردىن كەلگەن نوپۇزلۇق ئەربابلار ۋە دۆلىتىمىزنىڭ

مىنىستىرلىق ـ كومىتېتلىرىدىن كەلگەن ، قېرىنداش ئۆلكە ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ نازارەت ـ ئىدارىلىرىدىن كەلگەن رەھبەرلەر ۋە باشقا ساياھەتچى مېھمانلارنىڭ مۇبارەك قەدەم ئىزلىرىنى كۆرگىلى بولىدۇ . مانا مۇشۇ كىشىلەر بۇ يەردىن قەشقەرنىڭ مەدەنىيىتىنى ،قەشقەرنىڭ ھۇنەر ـ سەنئىتىنى كۆردى ،ئۇيغۇر خەلقىنىڭ لەرزان ناخشا ـ مۇزىكىسىنى ، دۇنياغا مەشھۇر 12 مۇقام نەغمىلىرىنىڭ ھۇزۇرىنى سۈردى ، ئېسىل تاۋام ، نازۇنېمەتلىرىدىن لەززەت ئالدى . قەشقەرنىڭ مېھمان ـ مۇھەببەتكە تولغان قاينىق ھېسسىياتىنى ، قەدىمىي مەدەنىيەت بىلەن ھازىرقى زامان مەدەنىيىتىنىڭ بىرىكىشىدىن ھاسىل بولۇۋاتقان مەپتۇنكار مەنزىرىسىنى كۆڭۈل قاتلاملىرىغا مەڭگۈلۈك ئابىدە قىلىپ ئويۇۋالدى . مانا بۇ ئادىلجان ئېلىيۇپنىڭ تۆھپىسى ، مانا بۇ ئۇنىڭ ياشلىق پاراسىتىدىن قولغا كەلگەن شان ـ شەرىپى !

ئالمىزاردىكى پائالىيەتلەردىن كۆرۈنۈشلەر

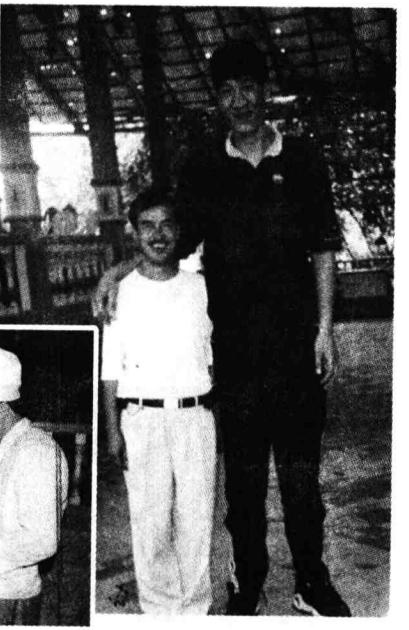

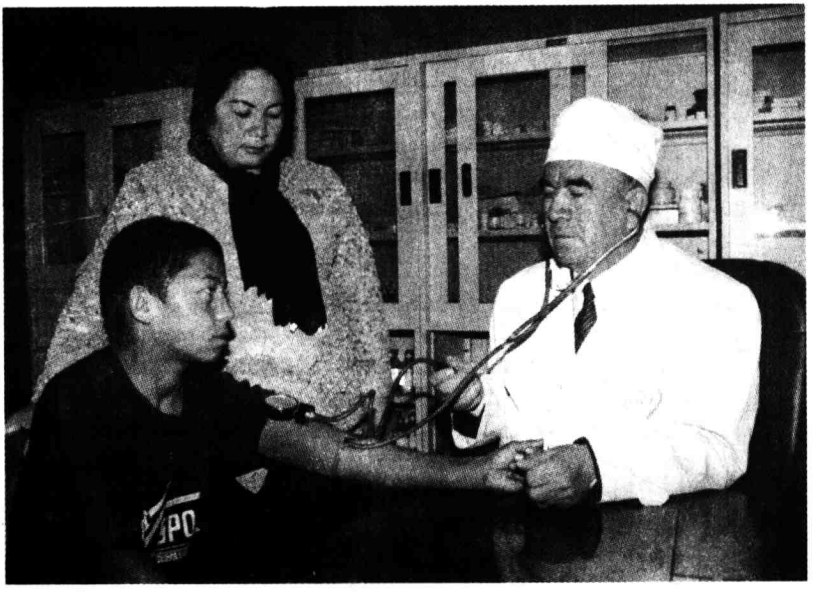

كۆڭۈلچەك «بەرىشتە»

پۇلىڭىز بولسا

ئۆمرىڭىزدە يىغقان پۇلىڭىزغا قارىغاندا ، خەجلىگەن پۇلىڭىز ھەقىقىي ئۆزىڭىزگە تەئەللۇق ، بانكىغا ئامانەت قويغان پۇلىڭىز سىزگە تەئەللۇق ئەمەس ، چۈنكى شۇ پۇلنى خەجلىمىسىڭىز ، سىزنىڭ ئامانەت تالونىڭىزنىڭ باشقىلارنىڭ ئامانەت تالونى بىلەن پەرقى بولمايدۇ . پۇل يىغىش بىلەن پۇل خەجلەش مەقسەت ئەمەس ، يىغقان پۇلىڭىزدا كىشىلىك تۇرمۇشىڭىزنىڭ قىممىتى ئىپادىلەنگەندەك قىلىدۇ ، پۇلنى خەجلىگەن ۋاقىتتا ياشاش مەقسىتىڭىزنىڭ ئەك مۇھىم ئىكەنلىكى تېخىمۇ ئوبدان ئىپادىلىنىدۇ . سالامەتلىكىڭىزنىڭ ياخشى بولۇشىنى ئويلامسىز ؟ ئۇنداقتا پۇلنى كۆندىلىك يېمەك - ئىچمەككە خەجلىسىڭىز ، كىيىم - كېچەككە خەجلىگىنىڭىزگە قارىغاندا ئورۇنلۇق بولىدۇ .

چىرايلىق ، سالاپەتلىك بولۇشنى خالامسىز ؟

ئۇنداقتا پۇلنى تولۇپ - تاشقان جىسمانىي كۈچ ۋە خۇشال كەيپىياتنى ساقلاشقا خەجلىسىڭىز كېيىم - كېچەككە خەجلىگىنىڭىزگە قارىغاندا ئەھمىيەتلىك بولىدۇ .

باشقىلارنىڭ ھۆرمىتىگە ئېرىشىشنى خالامسىز ؟ ئۇنداقتا پۇلنى ئۆز ئابرۇيىڭىزنى كۆتۈرۈشكە خەجلىسىڭىز ، كۆزنى چاقنىتىدىغان ئۇنچە - مەرۋايىت ، ھەشەمەتلىك ئۆي - ئىمارەت سېتىۋېلىشقا خەجلىگەنگە قارىغاندا تېخىمۇ ئەھمىيەتلىك بولىدۇ .

دۇنيادا پۇل تېجەشنى بىلىدىغانلار ھامان كۆپ ، پۇل قولىمىزغا كەلگەندىلا پۇلغا ھېساب ، بولمىسا ھەرقانچە كۆپ بولسىمۇ ، ئۇ بەربىر ئېغىزدىكى ۋەدە ياكى بىر پارچە توختام . ئوخشاش بولمىغان پۇلنىڭ ئالدىدا ، ئادەم بىلەن ئادەم ئوخشاش بولمايدۇ ؛ ئوخشاش بولمىغان ئادەملەر ئالدىدا ، پۇل بىلەن پۇلمۇ ئوخشاش بولمايدۇ .

ئەلۋەتتە ، ئادەمنىڭ پۇلنى كەلسە - كەلمەس ئورۇنغا خەجلەپ قويىدىغان چاغلىرى بولىدۇ ، بىراق بۇنىڭغا ئارتۇقچە ئېچىنىش ھاجەتسىز ، چۈنكى بەزىلەر پۇلغا ئېرىشىش ئارقىلىق خاتىرجەملىككە ئېرىشىدۇ ، بەزىلەر قولىدىكى پۇل ۋە مېھىر - شەپقەت ئارقىلىق باشقىلارنىڭ ماددىي ئېھتىياجىنى قاندۇرۇپ ، ئۇلارغا خاتىرجەملىك ئاتا قىلىدۇ ، بەخت ۋە خاتىرجەملىككە ئېرىشىدۇ .

كۆڭۈل ئىزهارى

ـــ ئابدۇشۈكۈر دوختۇر بىلىق كۆلى يېنىدىكى بىناغا دوختۇرخانا ئاچىدىغان بوپتۇ !

ـــ قاچان ئاچىدىكەن ؟

ـــ مۇشۇ يېقىندا ئىش باشلايدىغان ئوخشايدۇ .

ـــ ئوبدان قىپتۇ .ئىچىلىش مۇراسىمى ئۆتكۈزۈپ قالسا ، بېرىپ تەبرىكلەپ كېلەيلى !

ـــ بۇ خەۋەرنى باشقىلاردىن ئاڭلاپ ، ئۇ ئادەمگە يەنە بىر قېتىم ھەۋىسىم كەلدى ، نېمىشقا دېسىلە ، ئۇ سانسىز كىشىگە نىجاتلىق بېرىپ ، دەردىگە دەرمان ، كېسىلىگە شىپا بولۇپ ، تاپقان ـ تەرگەنلىرىنى ئەلدىن ئايىمىدى ! بۇ قېتىم دوختۇرخانا ئاچسا ، يەنە نۇرغۇن نامرات ، پۇلى يوق كىشىلەرگە مېھىر ـ شەپقەت قىلىدۇ ، شەخسەن مەن خۇش بولىدىغان ئىش مۇشۇ !

ـــ راست دېدىلە ، ئابدۇشۈكۈر دوختۇرنىڭ قولى ئوچۇق ، كۆكس ـ قارنى بەك كەڭ ، نە ـ نەلەردىن كەلگەن بىمارنىڭ ئۇنى كۆڭۈلچەك ،باغرى يۇمشاق ،پەرىشتە سۈپەت ئادەم دەپ ماختىشى بىكار گەپ ئەمەس . . .

كىشىلەرنىڭ بۇ خىل پاراڭلىرى ئۇ يەر ـ بۇ يەردە تارقىلىپ يۈرگەندە ، راستتىنلا «ئابدۇشۈكۈرنىڭ غەربچە داۋالاش ئورنى» دېگەن ۋېۋىسكا بايىقى بىنانىڭ ئوتتۇرىسىدىكى بىرقانچە ئېغىز ئۆينىڭ ئۈستىگە ئېسىلدى . بىراق ئۇ بۇ دوختۇرخانىنىڭ ئېچىلىش مۇراسىمىنى ئۆتكۈزمەي تۇرۇپ ، بىمارلار ۋە ئىلگىرى ئۇنىڭ قولىدا داۋالىنىپ ، ساقىيىپ

كەتكەن بىر قىسىم كىشىلەر ئالايىتەن كېلىپ ئۇنىڭغا ئۇتۇق ۋە نۇسرەت تىلىدى ، يەنە بەزىلەر ئۇنىڭغا بىر قىسىم كېسەللەرنى تونۇشتۇرۇپ داۋالاپ ساقايتىپ قويۇشنى ئۆتۈندى .

ئاشۇ كىشىلەر ئىچىدە تازغۇن يېزا 9 - كەنتتىكى مەريەمگۈل روزىمۇ بۇ خەۋەرنى ئاتا - ئانىسىغا يەتكۈزۈپ ، ئابدۇشۇكۇر دوختۇرنىڭ يېڭىدىن خۇسۇسىي دوختۇرخانا ئاچقانلىقىنى قۇتلۇقلىدى . ئابدۇشۇكۇر دوختۇر ئۇلاردىن ھال - ئەھۋال سورىدى ۋە مەريەمگۈلنىڭ كېسىلىنىڭ قايتا قوزغالغان - قوزغالمىغانلىقىنى سۈرۈشتە قىلدى . قىزچاقنىڭ ئانىسى كۆزىگە ياش ئالغان ھالدا مۇنۇلارنى دېدى :

ـــ جېنىم دوختۇر ، قىزىمنىڭ ھازىر سالامەتلىكى شۇنداق ياخشى ، كېسەل قايتا قوزغالمىدى ، بۇ سىلىنىڭ بىزنى ھەمىشە ياد ئېتىپ ، كېسەلگە قارىتا كۆرسەتمە بېرىپ ، ھالىمىزدىن خەۋەر ئېلىپ تۇرغانلىقلىرىنىڭ شاپائىتىدىن بولدى ، بولمىسا ، بىز بۇ كەمگىچە بالىدىن ئايرىلىپ قالاتتۇق ، ئايرىلمىغان تەقدىردىمۇ بالىنى داۋالىتىمىز دەپ ھېچ نەرسىمىز قالمىغان بولاتتى . سىلى خىزمىتىدىكى ئادەمكەنلا ، خۇدايىم سىلىنى بىزگە يەتكۈزۈپتىكەن ، بولمىسا نېمە كۈنلەرنى كۆرەر ئىدۇقكىنتاڭ ؟ قىلغان ياخشىلىقلىرى بىزدىن يانمىسا ، خۇدايىمدىن يانار ، بىز ياخشىلىقلىرىنى ھەرگىز ئۇنتۇپ قالمايمىز ! خۇدايىم قوللىرىغا دەرد بەرمىسۇن . . .

بۇ شۇنداقلا ئوقۇلغان تەشەككۇر ئەمەس ئىدى . مەريەمگۈل ئەمدىلا سەككىز ياشقا كىرگەن يىلى يۇقۇملىنىش سەۋەبىدىن پالەچ بولۇپ ئورۇن تۇتۇپ يېتىپ قالدى ، بۇ ھال ھەم چىرايلىق ، ھەم ئوماق بو قىزغا ئامراق ئاتا - ئانا ، ئۇرۇق - تۇغقانلارنىڭ يۈرەك باغرىنى تىلدى ، ئۇلار قىزنى تەرەپ - تەرەپكە ئېلىپ بېرىپ تەكشۈرتۈپ داۋالاتتى ، بىراق داۋالاشنىڭ ئۇنۇمى بولمىدى . بىرنەچچە يىلدىلا بۇ ئائىلىنىڭ ئەسلىدىنلا

ياخشى بولمىغان ئىقتىسادىي ئەھۋالى تېخىمۇ ناچارلىشىپ كەتتى . قىزنىڭ ئەھۋالى ئۇ ، ئۆزىنىڭ ئەھۋالى بۇ بولۇۋاتقان شارائىتتا ، ئۇلارنىڭ سۈكۈت قىلىشتىن باشقىغا قۇربى يەتمەي جىم بولۇپ قېلىشتى . ئانا ھەر كۈنى بالىغا قاراپ ئىچى سىيرىلىپ ، ئۇنسىز ياش تۆكەتتى ، دادا بولسا ، ئىچ ـ ئىچىدىن ھەسرەتلىنىپ مۇڭلىناتتى . ئۇلارنىڭ كۆڭلىگە دوختۇرخانىلارنىڭ ئەندىشىلىك دىئاگنوزلىرى ، «بالىڭنىڭ ساقىيىشىدىن ئەمدى ئۈمىد يوق !» دېگەن تەشۋىشلىرى كىرىۋالسا ، يۈرىكى تېخىمۇ پۈچۈلىناتتى .

كۈنلەر شۇنداق ئۈمىدسىز ، غەم ـ ئەندىشىلىك ئۆتىۋەردى . «ئۆلمىگەن جاندا ئۈمىد بار» دەپ ، ئۇلار قايسىبىر كۈنى ناھىيىلىك مېيىپلار بىرلەشمىسىگە بېرىپ ، بالىغا مېيىپلىق كىنىشكىسى بېجىرىپ قويماقچى بولدى . تەقدىرنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشى شۇنداقمۇ ، ئۇ يەردە ئويلىمىغان يەردىن ئابدۇشۇكۇر دۇختۇرغا يولۇقۇپ قالدى . دوختۇر قىزنىڭ ئەھۋالىنى تەپسىلىي سۈرۈشتە قىلغاندىن كېيىن مۇنداق دېدى :

ـــ قىزىڭىزنى مەن داۋالاپ ساقايتىمەن ، ئەگەر داۋالاپ ساقايتالمىسام ، كەتكەن بارلىق چىقىملىرىنى مەن تۆلەپ بېرىمەن .

ـــ ۋاي جېنىم دوختۇر ، نېمانداق تاتلىق گەپ قىلىلا ؟ داۋالىتىشقا تۆلىگۈدەك ھازىرچە پۇلىمىزمۇ يوق ، راستتىنلا داۋالاپ ساقايتالايدىغان بولسىلا ، قېنىمىزنى سېتىپ بولسىمۇ پۇلنى بېرىمىز ،كۆز كەلسە ئېتىزدا پۇلغا يارىغۇدەك زىرائەتلىرىمىز بار . . .

ـــ پۇلنىڭ كارايىتى چاغلىق ، ئالدى بىلەن مەن بالىنى كۆرەي .

ئابدۇشۇكۇر دوختۇر بالىنى يۆتكەش جەريانىدا قىيلىنىپ كېتىدۇ ، ئاۋارىچىلىك كۆپ بولىدۇ ، دەپ ئويلاپ ، ئۇلار بىلەن

بىللە قىزچاقنىڭ ئۆيىگە باردى . قىز ئورۇقلاپ بىر تېرە - بىر سۆڭەك بولۇپ قالغان ، كۆزلىرى پىلدىرلاپ ئۆچەي - ئۆچەي دەپ قالغان نۇرسىز چىراغتەك ،پۈتۈن بەدىنىي پالەچ ھالدا ياتاتتى .

ـــ بالىغا ئوزۇقلۇق يېتىشمەپتۇ ، تامىقىنى ياخشىلاش بەكمۇ مۇھىم ، كۆچلۈك ، ئىسسىق مىجەزگە تەۋە يېمەكلىكنى ئاز - ئازدىن ، پات - پات بېرىپ ، بەدىنىنى كۈچلەندۈرۈپ ، كېسەلگە قارشى تۇرۇش ئىقتىدارىنى ئاشۇرۇش كېرەك . قالغان دورىسىنى مەن قىلىمەن ، سىلەر قىلچىلىكمۇ ئەنسىرىمەڭلار ، بالا چوقۇم ساقىيىپ كېتىدۇ ! ـــ دېدى دوختۇر تەكشۈرۈشتىن كېيىن .

بۇ ئائىلىگە بىر ئۈمىد چىرىغى يېقىلغاندەك بولدى ، ئاتا - ئانىنىڭ قەلبى ۋىللىدە يورۇدى ، يۈرىكىدىكى ئازابلار بىردىنلا يوقالغاندەك يېنىكلەپ قالدى . لېكىن ، ئۇلارنىڭ كۆڭلىدىن يەنە بىر گۇمان غىل - پال ئۆتتى ، ئۇلار ، چوڭ دوختۇرخانا ، داڭلىق دوختۇرلار ساقايتالمىغان كېسەلنى ، بۇ دوختۇر قانداق ساقايتار ؟ دەپ ئويلىدى . ئۇ راستتىنلا ساقايتالارمۇ ؟ . . . ئابدۇشۇكۇر دوختۇرنىڭ راستتىنلا ساقايتىپ كېتىشكە ئىشەنچىسى بار ئىدى ، چۈنكى ئۇ بۇنىڭدىن بۇرۇنمۇ مۇشۇ خىل كېسەلدىن بىرقانچە ئوننى ساقايتىپ ، تەجرىبە توپلاپ ، ئۆزىگە خاس بىر قاتار داۋالاش ئۇسۇلىنى تېپىپ چىققانىدى . بۇ ، 1992 - يىلى ياز ئايلىرىدىكى ئىش ئىدى ، ئۇ بۇ قىزنى 90 كۈن جىددىي داۋالىدى . بۇ جەريانىدا ئۇ بوش ۋاقىت تاپسىلا تازغۇن يېزىسىغا بېرىپ ، قىزنىڭ سالامەتلىكىنى تەكشۈرۈپ ، ئوزۇقلىنىش ۋە دورا ئىستېمال قىلىش ئۇسۇللىرىنى ، تەرتىپلىرىنى بىرمۇبىر تەڭشەپ ، ساغلاملىقىنى تېز ئەسلىگە كەلتۈرۈش ئۈچۈن ئاساس سالدى . روھىي جەھەتتە تەسەللى بېرىش بىلەن بىر چاغدا ، فىزىكىلىق داۋالاشنى بىرلەشتۈرۈپ ، قىزنىڭ پۈت - قوللىرىنى

ئۇۋلاش ، بانكا قويۇش بىلەن ئىشچىل شۇغۇللاندى . ئائىلىسىدىكىلەرنىمۇ بۇ ئىشنى ھەر كۈنى قىلىپ بېرىشكە كۆندۈردى . بىرقانچە كۈندىن كېيىن ، ئۇنى تالا ـ تۈزگە ئېلىپ چىقىپ ھاۋالاندۇردى ۋە ھەربىر ھەپتە قىلىپ بېقىشقا دەۋەت قىلدى . ئارىدىن سەككىز ھەپتە ئۆتكەندە ، قىزنىڭ رەڭگى ـ رۇخسارى بارا ـ بارا ئەسلىگە كېلىپ ، پۈت ـ قولىنى مىدىرلىتالايدىغان ، يانغا ئۆرۈلەلەيدىغان ھالغا كەلدى . كۆپ خىل داۋالاش بىلەن مۇناسىپ ھەربىر ھەپتە قىلىش ، يېتەرلىك ئوزۇقلۇق بىلەن بېقىش قىزنىڭ ھەربىر ھالىتىنى كۈندىن ـ كۈنگە ياخشىلىدى ، قىز ئاخىرى ئۆزى ئولتۇرۇپ ـ قوپالايدىغان بولدى . . . ئابدۇشۇكۇر دوختۇر داۋالاش ، پەرۋىش قىلىشنى توختىتىپ قويماي ، ئۆزىنىڭ مەجبۇرىيىتىنى ئەستايىدىل ئادا قىلدى . قىز بىر يىلدىلا سەللىمازا ساقىيىپ ، مەكتەپ قوينىغا قايتىپ باردى . قايتا ھاياتلىققا ئېرىشكەن مەريەمگۈل كىشىلىك ھاياتىنىڭ ھۇزۇر ـ ھالاۋىتىدىن بەھرىمەن بولۇپ ، ھاياتىنىڭ پەيزىنى قايتا سۈرۈش پۇرسىتىگە ئېرىشتى . ئابدۇشۇكۇر دوختۇرنىڭ بۇ ھەقتىكى ئىش ـ ئىزلىرى كىشىلەر ئارىسىدا ئېغىزدىن ئېغىزغا كۆچۈپ ، ئۇنىڭ داڭقىنى تاراتتى .

بۇ قېتىم ئۇنىڭ يېڭىدىن دوختۇرخانا ئاچقانلىقىنى مەريەمگۈلنىڭ ئاتا ـ ئانىسى كۆرگەنلا ئادەمگە تەشۋىق قىلىپ ، ئۇنىڭ بىمارلىرىغا سالامەتلىك تىلىدى .

كىشىلىك ھاياتتا تۇرمۇش تولىمۇ مۇرەككەپ ، ھايات قاينامىلىرى ھەربىر ئادەمنى ئۆزىنىڭ قوينىغا تاشلاپ ،گاھ لەيلىتىپ ، گاھ چۆكتۈرۈپ تاۋلايدۇ ياكى خاراب قىلىدۇ . ئابدۇشۇكۇر ئىمىنمۇ مانا مۇشۇنداق ئەگرى ـ توقايلىق ئىچىدىكى مۇشكۈلاتلارنىمۇ بېشىدىن ئۆتكۈزگەنىدى . ئۇ ھەر قېتىم ئۆتكەن ھاياتى ھەققىدە سۆز بولغاندا ياكى ئويلىنىپ قالغاندا ، شۇ چاغدىكى ئۆزى ئويلىمىغان ئازاب ۋە ئۆزى خىيال

قىلىپ باقمىغان شادلىقلىرىنى ئەسكە ئالىدۇ . ھازىر ئويلىسا ، شۇ ياشتىكى كىشىلەرنىڭ كۆپ قىسمى ئاشۇ خىل كەچۈرمىشلەرنى باشتىن كەچۈرگەن . بىراق ، ھەممىسىنىڭ سەزگۈزەشتىسى ئابدۇشۇكۇر ئىمىننىڭ سەزگۈزەشتىسىدەك شۇ قەدەر كۆپ قىرلىق بولغان ئەمەس . بۇنىڭ ئۈچۈن ئۇنىڭ ھايات كالېندارىنى ۋاراقلاپ بېقىشقا توغرا كېلىدۇ ، ئەلۋەتتە .

1943 ـ يىلى 6 ـ ئاينىڭ 10 ـ كۈنى قەشقەر يېڭىشەھەر ناھىيىسىنىڭ يېڭىئېرىق يېزا 9 ـ كەنتىدە دېھقان ئائىلىسىدە تۇغۇلغان ئابدۇشۇكۇر ئىمىن باشلانغۇچ ، ئوتتۇرا مەكتەپنى ئۆز يۇرتىدا تاماملىدى . 1963 ـ يىلى ئەلا نەتىجە بىلەن ئىمتىھاندىن ئۆتۈپ ، قەشقەر تېببىي مەكتەپنىڭ ئىچكى كېسەللىكلەر كەسپىدە ئوچ يىل ئوقۇدى . ئۇ 1966 ـ يىلى 9 ـ ئايدا قەشقەر يېڭىشەھەر ناھىيىلىك خەلق دوختۇرخانىسىغا خىزمەتكە تەقسىم قىلىندى . ئۇنىڭ كەسپىچانلىقى كۆچلۈك ، خىزمەت قىزغىنلىقى يۇقىرى بولغانلىقتىن ، تېزلا كۆزگە كۆرۈندى ۋە كەسپداشلىرى ئارىسىدا ھۆرمەتكە سازاۋەر بولدى . تەشكىللىمۇ ئۇنىڭ ئارتۇقچىلىقىنى نەزەردە تۇتۇپ ، بىر يىلدىن كېيىن ئۇنى ئۆز يېزىسىدىكى يېزىلىق خەلق دوختۇرخانىسىغا دوختۇرخانا باشلىقى قىلىپ ئەۋەتتى . ئۇ بۇ يەردە ھەم رەھبەر ، ھەم مەسئۇل دوختۇر ئىدى . ئۇنىڭ يۈكى ئىنتايىن ئېغىر ، كېسەل كۆپ ، شارائىت ناچار ، دورا ۋە داۋالاش ئەسلىھەلىرى كەمچىل ئىدى . ئۇ بۇ يەردە كۆرۈلىدىغان ھەر خىل كېسەللىكلەرگە قارىتا دورا ئارقىلىق داۋالاش بىلەن يەرلىك ئۇسۇلدا داۋالاشنى بىرلەشتۇرۇپ مول نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈردى .

ئەمما كۈتمىگەن يەردىن ئۇنىڭ پېشانىسى تەتۈر كېلىپ ، كىملەرنىڭدۇر ھەسەتخورلۇق قىلىشى تۈپەيلىدىن ، «خىيانەتچى ئەمەلدار» بولۇپ تارتىپ چىقىرىلدى . «مەدەنىيەت زور ئىنقىلابى»نىڭ تەتۈر شامىلى ئۇنىڭ ئەجىر ـ تۆھپىلىرىنى يوققا

چىقىرىپ ، قولىغا كويزا ـ كىشەن سېلىپ ، شىپالىق قولىنى ئەلگە نەپ يەتكۈزەلمەيدىغان نىمجان قولغا ئايلاندۇرۇپ قويدى . 1976 ـ يىلى 4 ـ ئايدا ئۇ پەيزاۋات ناھىيىسىدىكى قالغاچلىق ئەمگەك بىلەن تەربىيىلەش ـ ئۆزگەرتىش مەيدانىغا ئاپىرىپ تاشلاندى . ئۇنىڭ ھەممە نەرسىسى يوقالغاندەك قىلاتتى ، ئۇنىڭ بارلىقى ئەمدى كەلمەسكە كەتكەندەك قىلاتتى ، بىراق ئۇ كېيىن ئويلاپ يەتتىكى ، ئۇنىڭ ئۇزاق يىل داۋامىدا توپلىغان بىلىمى ، دوختۇرلۇق ھەققىدىكى تەجرىبە ـ ئۇتۇقلىرى يوقالمىغانىدى . بۇ دەل ئۇنىڭ يەنە بىر خىل چىقىش يولى ئىدى . ئۇ شۇنىڭدىن كېيىن يەنە ئالدىغا قارىدى ، شۇنداق بىر ئىشنىڭ يامان تەرىپىنى كۆرگەندە ، ئۇنىڭ يەنە بىر ياخشى تەرىپىنى كۆرۈش كېرەك . بەزىلەرگە تەتۇر ئىش ئامەت ئېلىپ كېلىشى مۇمكىن . بۇ دەل بىز ھېس قىلمىغان تەرەپ . خۇددى شۇنىڭدەك ، ئابدۇشۇكۇر ئىمىننىڭ تۇرمىگە كىرىپ قېلىشى تەتۇر قىسمەتتەك كۆرۈنسىمۇ ، ئۇنىڭدىكى ئىستېدات ۋە دوختۇرلۇق سالاھىيەت ئۇنى يەنە بىر قېتىم چوڭ ئۇتۇققا سازاۋەر قىلدى . ئۇ تۇرمىگە كىرگەندىن كېيىن ، ئۇ قىزغىن كەيپىيات ، سەمىمىي ئېتىقاد بىلەن ئۇ يەردىكى نۇرغۇن بىمارنىڭ دەردىگە دەرمان ، رەنجىگە شىپا بولدى . ئابدۇشۇكۇر دوختۇر شۇ چاغدىكى داۋالاش ئىشلىرىنى ئەسلەپ مۇنداق دېدى :

ـــ ھەر كۈنى سەھەردىلا ئورنۇمدىن تۇرۇپ كېتەتتىم ، خىيالىمدا مەن تۇرمىدە يېتىشقا تېگىشلىك ئادەم ئەمەس ئىدىم ، مەن زايە كەتتىم ، ماڭا ئۇۋال بولدى ، دەپ ئىچ ـ ئىچىمدىن ئۆرتۈنەتتىم . ئىچ پۈشۈقى ۋە ئىچكى ئازاب مېنى ھەمىشە قىينايا ، ياشلىق باھارىمنى خورىتىپ كېتىۋاتاتتىسى ، راست ئەمەسمۇ ؟ مەن ئەينى چاغدا باشلىق بولساممۇ ، ئىزچىل ھالدا داۋالاش بىلەن شۇغۇللانغان ، مالىيە كىرىم ـ چىقىم ھۆججەتلىرىنى تەستىقلاش قولۇمدىكى ئىش بولسىمۇ ، ئۇنىڭ

قانۇنىيەتىنى بەك چوڭقۇر چۈشەنمەيتتىم ھەم بۇ ئىشلارنى مالىيە خادىملىرى قىلىشقا تېگىشلىك ئىش ، دەپ قاراپ بەك چات كىرىۋالمايتتىم . لېكىن ئاخىرقى ھېسابتا بۇ ئىشنىڭ مېنى خاراب قىلىشىنى كىم بىلسۇن دەيسىز ؟ قارا نىيەت مالىيە خادىملىرى نەپسانىيەتچىلىك تۈپەيلىدىن پاكىتلارنى قالايمىقان قىلىپ ،بەتنام چاپلاپ ، مېنى نابۇت قىلدى . . . شۇڭا مەن دائىم پارتىيىگە ، قانۇننىڭ ھەققانىيىتىگە ئىشىنىپ ، ھامان بىر كۈنى ئاقلىنىپ چىقىپ كېتىمەن دەيتتىم . بۇنداق چاغدىكى ھەسرەتلىرىمنى پەقەت مېنىڭ تۇرمە دوختۇرخانىسىدىكى خىزمىتىملا يوق قىلاتتى ، مەن شۇ يەردىكى دوختۇرلۇق ھاياتىم بىلەن ھەممىنى ئۇنتۇش ، ھەممىنى يىراقتا تاشلاپ قويۇشقا ئادەتلىنىپ قالغانىدىم ! . . .

تۇرمە رەھبەرلىكى ئۇنىڭ دوختۇرلۇقتىكى ئارتۇقچىلىقىنى نەزەردە تۇتۇپ ، ئۇنى تۇرمە دوختۇرخانىسىنىڭ ئىچكى كېسەللىكلەر دوختۇرى قىلىپ قويغانىدى . ئۇ بۇ يەرگە تولىمۇ ئېھتىياجلىقتەك قىلاتتى ، ئەمەلىيەتتىمۇ بۇ يەردە مۇشۇنداق دوختۇر كەمچىل ئىدى . ئابدۇشۇكۇر ئىمىن ئۆز كەسپىگە سادىق بولدى ، تۇرلۇك قائىدە ـ تۈزۈملەرگە ئاكتىپ بويسۇندى ، خىزمەت داۋامىدا ئاغرىقلا سەۋەب ، ئۆلۈمگە ئامال قىلىش روھى بىلەن مەيلى تۇرمىدىكى جازا ئۆتەۋاتقانلار بولسۇن ، مەيلى باشقا خادىملار بولسۇن ، ئۇلارنىڭ كېسىلىنى كۆيۈنۈپ ، كۆڭۈل قويۇپ داۋالىدى . ئۇ ئالتە يىل داۋامىدا 5000 ئادەم قېتىم ئېغىر ـ يېنىك كېسەلنى كۆرۈپ داۋالىدى ، پەرۋىش قىلىپ ساقايتتى ، تاسادىپىي كۆرۈلگەن زەخمە ئېغىزىنى تىكىش ، سوقۇر ئۇچەي قاتارلىق كېسەللىكلەرگە قارىتا ئىمكانىيەت يار بەرگەن ئەھۋالدا ئوپېراتسىيىلەرنى ئۆزى بېۋاستە ئىشلەپ ، 150 دىن ئارتۇق كىشىنى ئاغرىق ، ئۆلۈم ئازابىدىن قۇتۇلدۇرۇپ قالدى . بىرەر قېتىممۇ سەۋەنلىك سادىر قىلمىدى ، دوختۇرلۇق

ئىشلىرى ئۆكسۈپ قالمىغان بولسىمۇ ، ئۇنىڭ كەسىپىنى بىجىرىشى چەكلىك دائىرىدىن ھالقىپ كېتەلمىگەنلىكتىن ،چوڭ نەتىجىلەرنى ، يېڭى مۆجىزىلەرنى يارىتىش ،تەرەققىي قىلىش يوللىرى مەلۇم چەكلىمىگە ئۇچرىدى . ئۇ كەسىپنى چىن دىلىدىن سۆيۈش ، كەسىپنى قەدىرلەش روھى بىلەن ، داۋالاش ھەققىدىكى يېڭى بىلىملەرنى ئىگىلەشتىن توختاپ قالمىدى .ئۇ تۇرمىدە كۆپ تەرەپلىمە تەرىپلەش ، مۇكاپاتلاشقا ئېرىشتى ۋە يۇقىرى ئابرۇيغا ئىگە بولۇپ تونۇلدى .

1982 ـ يىلى 4 ـ ئايدا ، ئابدۇشۇكۇر ئىمىننىڭ دېلوسى قايتا تەكشۈرۈش ، سوت قىلىش ئارقىلىق ، يېڭىۋاشتىن قاراپ چىقىلدى ۋە گۇناھسىز دەپ ئاقلىنىپ قويۇپ بېرىلدى . بەتنام ، تۆھمەتلەر بىكار قىلىنىپ ،ئۇنىڭ دوختۇرلۇقى ئەسلىگە كەلدى ، ناھەق جازالانغان مەزگىل ئىچىدە توختىتىپ قويۇلغان ئىش ھەققى تولۇقلاپ بېرىلدى . ئۇ قايتىدىن ئىشقا چۈشۈپ ، تازغۇن يېزىلىق خەلق دوختۇرخانىسىنىڭ ئىچكى كېسەل دوختۇرلۇقىغا تەيىنلەندى . ئۇ ئۇچىسىغا قايتىدىن ئاق خالات كىيىپ ، ئۆزىنىڭ ھەقىقىي ئورنىنى تاپتى .

ئىجتىھات بىلەن ئىزدىنىش

ئۇ تۇرمىدىن چىققاندا نۇرغۇن نەرسىلەر يېڭىلىنىپ كەتكەنىدى ، دورا ،داۋالاش سايمانلىرى ئىلگىرىكىدىن خېلىلا كۆپەيگەن ۋە تەرەققىي قىلغانىدى . ئۇ كونا دەسمايىگىلا تايانسا ، كېلەچەكتە شاللىنىپ قالاتتى . بۇنى چۈشىنىپ يەتكەن ئابدۇشۇكۇر ئىمىن بىر تەرەپتىن خىزمەت قىلسا ، يەنە بىر تەرەپتىن ئۆگىنىش ، ئىزدىنىش بىلەن شۇغۇللاندى . تەشكىلىنىڭ ياردىمىنى قولغا كەلتۈرۈپ ، 1985 ـ يىلى 9 ـ ئايدىن 1986 ـ يىلى 7 ـ ئايغىچە قەشقەر تېببىي مەكتەپتە ئېچىلغان مەخسۇس ئىچكى

كىسەللىكلەرنى تەنقىد قىلىش - ئۆگىنىش كۇرسىدا بىلىم ئاشۇردى . بۇ يەردە ئۇ پىشقەدەم ئوقۇتقۇچى ، تەنقىداتچى ، مۇتەخەسسىسلەردىن غۇپۇر ئىمىن قاتارلىقلاردىن قېتىرقىنىپ بىلىم ئالدى ۋە يېڭىچە داۋالاش ئۇسۇللىرىنى ئەتراپلىق ئۆزلەشتۇردى . بۇ ئارقىلىق ئۇ بىلىم قۇرۇلمىسىنى ياخشىلاپ ، كەسپىي ساپاسىنى يۇقىرى كۆتۇردى . تازغۇن يېزىسىغا قايتىپ كەلگەندىن كېيىن ، ئۆگەنگەن بىلىمىنى ئەمەلىيەتكە تەتبىقلىدى ۋە ئۇزۇن يىللاردىن بۇيان توپلىغان داۋالاش تەجرىبىلىرىنىڭ ئىلمىيلىك دەرىجىسىنى ئاشۇرۇپ ،داۋالاشتا قوللىنىپ ياخشى نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۇردى ؛ ئۇنىڭدىن باشقا ، ئۇ يەرلىكنىڭ كىسەل داۋالاش ئەمەلىيىتىنى چىقىش قىلىپ ، ياساش ئاسان ، تەننەرخى ئەرزان ، ئۇنۇمى يۇقىرى بىر قاتار داۋالاش ئۇسۇلى ، يەرلىك دورا قاتارلىقلارنى تەتقىق قىلىشقا تۇتۇش قىلدى . بولۇپمۇ ، ئۇ غەرب تېبابىتى بىلەن ئۇيغۇر تېبابىتىنىڭ ئارتۇقچىلىقلىرىدىن پايدىلىنىپ ھەم ئۇنى بىرلەشتۇرۇپ ، بىر قىسىم دورىلارنى تەتقىق قىلدى ۋە داۋالاش جەريانىدا قوللىنىپ ، كۆرۈنەرلىك ئۇنۇم ھاسىل قىلدى . ئۇنىڭ بۇ جەھەتتىكى نەتىجىلىرى نامرات ، تۇرمۇش سەۋىيىسى تۆۋەن دېھقانلارنىڭ ياخشى باھاسىغا ۋە قوللىشىغا ئېرىشتى ، چۈنكى ، ئۇ ياسىغان دورىلارنىڭ ئۇنۇمى يۇقىرى ، باھاسى ئەرزان ، كۆپ خىل تەكشۈرۈش ۋە كۆپ تەرەپلىمە مۇلازىمەت تەلەپ قىلمايدىغان ئارتۇقچىلىقلارغا ئىگە بولۇپ ،كۆتۈرۈش كۇچى ئاجىز كىشىلەرگە تولىمۇ باب كېلەتتى . لېكىن ، ئۇ ياسىغان دورىلارنىڭ كۆپ قىسمى دورا ئۆسۈملۈكلىرىدىن تەييارلىناتتى ، بۇ دورىلارنىڭ ئاساسلىقى كۆپ ئۇچرايدىغان ئاق كىسەل (بەرەس) ، كالا تەمرەتكىسى ، قىچىشقاق ۋە سوزۇلما خاراكتېرلىك تۇرلۇك جىگەر كىسەللىكى ، بۆرەك ، ئۆت يالليۇغى ، ئۆپكە تۇبېركۇلىيوز قاتارلىق كىسەللەرنى داۋالاشتا

ئالاهىده ئۇنۇمى بار ئىدى . شۇڭا ئۇ ئىشتىن سىرتقى ۋاقىتلىرىدىمۇ دەم ئالالماي ، يىراق - يېقىندىن كەلگەن كېسەللەرنى ھەتتا ئۆزىنىڭ ئۆيىدە ۋە كېسەللەرنىڭ ئۆيىگە بېرىپ داۋالاشنى داۋاملاشتۇردى . بولۇپمۇ ئۇ مېيىپ ، پالەچ بىر قىسىم بىمارلارنى زېرىكمەي داۋالاش ، كۆزىتىش ۋە پەرۋىش قىلىش ئارقىلىق ساقايتىپ ، يۈقىرى ئابرۇي قازاندى .

10 يىل ئەنە ئاشۇنداق ئۆتۈپ كەتتى ، ناھىيىدىكى مۇناسىۋەتلىك تارماقلار ۋە بىر قىسىم رەھبەرلەر ئۇنىڭ داۋالاش خىزمىتىدىكى ئارتۇقچىلىق ۋە ئۆزگىچىلىكىنى نەزەردە تۇتۇپ ، ئۇنى 1992 - يىلى 3 - ئايدا ، يېڭىدىن قۇرۇلغان ناھىيىلىك مېيىپلار بىرلەشمىسى قارىمىقىدىكى مېيىپلارنىڭ سالامەتلىكىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش دوختۇرخانىسىغا دوختۇرخانا باشلىقى قىلىپ يۆتكىدى .ئەينى چاغدا ، يېڭىدىن قۇرۇلغان بۇ دوختۇرخانىدا داۋالاش تەلتۆكۈس يولغا قويۇلمىغانىدى . ئۇ ناھىيە ئاجرىتىپ بەرگەن 250 مىڭ يۈەنگە دوختۇرخانىنىڭ پۈتۈن ئەسلىھەلىرىنى تولۇقلاپ سېتىۋېلىپ ، قۇراشتۇرۇپ ئۇچ ئايدىلا ھەممە ئىشلىرىنى يۈرۈشلەشتۇرۇپ ئىشقا كىرىشتۇردى . ئۇ داۋالاشنى باشلىغاندىن كېيىنلا يىراق - يېقىندىن بىمارلار كەينى - كەينىدىن داۋالىنىشقا كەلدى ، ئۇ بۇ يەردىمۇ ھەر خىل كېسەللەرنى ئەستايىدىل داۋالاپ ، ساقىيىش نىسبىتىنى ئاشۇرۇش بىلەن بىر ۋاقىتتا دوختۇرخانىنىڭ كىرىمىنى يىلمۇيىل ئاشۇردى ، دوختۇر - سېستىرالارنىڭ كەسپىي ساپاسىنى ئۆستۈردى ، دوختۇرخانىنىڭ مۇكەممەللىشىشى ئۈچۈن پۈختا ماددىي ئاساس سالدى ؛ بۇ يەردە ئىشلىگەن بىرقانچە يىلدا ئۇ ھەر يىلى ناھىيە ،ۋىلايەت تەرىپىدىن مۇكاپاتلاندى ، 100 دىن ئارتۇق كىشىنىڭ لەۋھە ،تەشەككۈرنامە يېزىپ ماختىشىغا سازاۋەر بولدى .

1999 - يىلى 8 - ئايدا ئۇ شەرەپ بىلەن پېنسىيىگە

چىقتى ، بىراق ، دوختۇرلۇق كەسپىنى تاشلاپ قويمىدى ، ئۇ نۇرغۇن بىمارلارنىڭ ئىشىك ئالدىدىكى تەلمۇرۇشلىرى ئالدىدا دەم ئېلىش ، ئويۇن ـ تاماشىنى تاشلاپ قويۇپ ، ئاق خالىتىنى يەنە كەيدى . ئۇ ئائىلىسىدە بىر مەزگىل داۋالاش بىلەن شۇغۇللاندى ، 2000 ـ يىلى 1 ـ ئايدىن باشلاپ ئۇ ناھىيە بازىرى ئىچىگە خۇسۇسىي دوختۇرخانا ئېچىپ ، داۋالاش ئىشلىرى بىلەن مەشغۇل بولدى . 2003 ـ يىلى ئۇ دوختۇرخانىسىنى كېڭەيتىپ قۇرۇش ئىشىغا قەدەم قويۇپ ،يېڭىشەھەر ناھىيە بازىرىنىڭ بېلىق كۆلى دېگەن يېرىدىكى سودا بازىرى ئىچىدىكى بىنادىن ئۆچ ئېغىز ئۆينى 50 يىللىق ئىجارىگە ئېلىپ ، «ئابدۇشۇكۇر دوختۇرنىڭ غەربچە داۋالاش ئورنى »نى قۇرۇپ ، كېسەل داۋالاش بىلەن شۇغۇللىنىشقا باشلىدى . ئۇنىڭ بۇنداق نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈرۈشتە نۇرغۇن كەچۈرمىشلىرى ۋە بېسىپ ئۆتكەن يوللىرى ، توپلىغان تەجرىبىلىرى بار .ئۇ بۇگۈنكىدەك ھالغا كېلىش ئۈچۈن تالاي يوللارنى باسقان ، بىز ئۇنىڭ ئاشۇ قەدەم ئىزلىرىغا نەزەر سېلىپ باقساقلا ،ئۇنىڭ ھەقىقىتىنى چۈشىنىمىز .

دورا يېسەك توغرا يە !

ئابدۇشۇكۇر ئىمىننىڭ داۋالاشتىكى بىر ئالدىنقى شەرتى كىشىلەرگە قارىتا ئالدى بىلەن مەنىۋى جەھەتتىن چوقوم ساقىيىمەن دەيدىغان روھىي ساغلاملىق بولۇشنى تەلەپ قىلىش ، بۇنىڭدىن قالسا ، ھەرقانداق كېسەلنى ئۆز كۈزى بىلەن كۆرۈپ ، تەكشۈرۈپ توغرا دىئاگنوز قويۇپ ، ئاندىن داۋالاشقا تۇتۇش قىلىش ئىدى . 39 يىللىق داۋالاش ئەمەلىيىتىدە ئۇ بۇ مۇھىم نۇقتىغا ئىزچىل ئەمەل قىلىپ كەلدى ، شۇڭا ئۇ داۋالىغان ھەر قانداق بىر كېسەلدە تېخنىكىلىق سەۋەنلىك كۆرۈلمىدى .

ئابدۇشۇكۇر ئىمىننىڭ تىلى ئاجىز بالىلارنى داۋالاپ ساقايتىش جەھەتتىكى تەجرىبىسىمۇ ئۆزگىچە . ئۇ بەش ياشتىن تۆۋەن ، تىلى ئاجىز ، تىلى كېچىكىپ چىققان ، كېكەچ بالىلارنى داۋالاشتا كىچىك دائىرىدە ئوپېراتسىيە قىلىش ئۇسۇلىنى قوللاندى ، بۇ ئۇسۇل ئاددىي ، ئەسلىگە كېلىشى تېز بولسىمۇ ، لېكىن سەللا دىققەت قىلمىسا ، تېخنىكىلىق سەۋەنلىك كۆرۈلۈپ ، بالا گەپ قىلىش ئۈياقتا تۇرسۇن ، ئۆمۈرلۈك گەپ قىلالماس بولۇپ قالاتتى . ئۇ كۆپ يىللىق تەجرىبىسىگە تايىنىپ ئىجاد قىلغان ئۇسۇلدىن پايدىلىنىپ تىلىنى ئوپېراتسىيە قىلغان بالىلارنىڭ ھەممىسى گەپ قىلالايدىغان ، راۋان سۆزلىيەلەيدىغان بولدى . ئۇ مۇشۇنداق بالىدىن ھازىرغىچە 1660 نى داۋالاپ ساقايتتى ، ساقىيىش ئۇنۇمى 100 پىرسەنتكە يەتتى .

1986 ـ يىلى 11 ـ ئايدا ئابدۇشۇكۇر ئىمىننىڭ بېقىنى ئاغرىپ ئارام بەرمىدى ، ئۇ بىر مەزگىل دورا يېگەن بولسىمۇ ، پايدىسى بولمىدى ، ئۇ چوڭ دوختۇرخانىغا بېرىپ تەكشۈرتۈپ بۆرىكىدە تاش بارلىقىنى بىلدى . دوختۇرلار بۇنى ئوپېراتسىيە قىلىپ ئېلىۋېتىش تەكلىپىنى بەردى ، قانداق قىلىش كېرەك ؟ ئۇ كۆپ باش قاتۇرۇپ ، تاشنى دورا ئارقىلىق چۈشۈرۈش ئۇستىدە ئىزدەندى ۋە تەتقىق قىلدى . ئۇ ئۇيغۇر تېبابىتىنىڭ بىر قىسىم قەدىمىي رېتسېپلىرىنى ئۆرنەك قىلىپ ، چامغۇر ئۇرۇقى ، تۇرۇپ ئۇرۇقىنى ئاساس قىلغان يەتتە خىل ئۆسۈملۈك ـ ئوتياشلارنىڭ ئۇرۇقىنى بىرلەشتۈرۈپ دورا ياسىدى ۋە بۇ دورىنى ئۆزى سىناق قىلىشنى باشلىدى . بىر ئايدىن كېيىن ئۇنىڭ بۆرىكىدىكى تاش تەلتۆكۈس چۈشۈپ كەتتى . شۇنىڭدىن كېيىن ئۇ بۆرىكىگە تاش چۈشكەن بىمارلارنى ھۆددە ئېلىپ ، بۇ خىل تاشنى چۈشۈرۈشنى يولغا قويدى ۋە بىرقانچە يىلدىلا 2000 بىمارنى داۋالاپ ، بۆرەك ،ئۆتىدىكى تاشنى چۈشۈرۈۋەتتى ؛ ئۇ يەنە ھەر خىل تېرە كېسىلى ، ئۆپكە

تۇبىركۈليوز ، دەم سقىلىش ، ئۆت ياللۇغى ، ئاشقازان ، پالەچ ، قىزىل ئۆڭگەچ ، مەزى بېزى ياللۇغى ، گېمورروئي ، ئاياللار ۋە بالىلار كېسەللىكى قاتارلىقلارنى ئۆزىنىڭ مەخپىي رېتسېپى بىلەن داۋالاپ ساقايتتى . ھازىرغا قەدەر ئۇنىڭ قولىدا ئىلگىرى - ئاخىر 50 مىڭ ئادەم قېتىم كىشى داۋالاندى ۋە تەكشۈرتۈپ ، توغرا دوراپ ئىستېمال قىلىش ، ئۇنۇملۇك داۋالىنىش پۈرسىتىگە ئېرىشتى .

يىراقتىن كەلگەن تەكلىپ

ئابدۇشۇكۇر ئىمىننىڭ داۋالاش جەھەتتىكى داڭقى يالغۇز قەشقەر ۋىلايىتىدىكى 11 ناھىيە - شەھەرگە تارقىلىپلا قالماستىن ، ئاقسۇ ، خوتەن ، ئاتۇش قاتارلىق قوشنا ۋىلايەت ، ئوبلاستلارغىمۇ تارقالدى . بۇ يەردىكى بىمارلار ئابدۇشۇكۇر دوختۇرنى ئارقا - ئارقىدىن ئىزدەپ كەلدى ، بولۇپمۇ ئۇنىڭ مېيىپ بولۇپ يېتىپ قالغان ، دەم سقىلىش كېسەللىكى ، بۆرەك ، ئۆت كېسەللىكلىرىنى ساقايتىشتىكى داڭقىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ، يولنى يېراق دېمەي كېلىپ كېسىلىنى كۆرسەتتى ۋە داۋالاندى ، بەزى كېسەللەر ئۇنى ئۆز يۇرتلىرى ۋە ئۆيلىرىگە تەكلىپ قىلدى .

2000 - يىلى 12 - ئاينىڭ ئاخىرىدا ، ئاقسۇ ۋىلايىتى توقسۇ ناھىيىسىنىڭ ئەينى ۋاقىتتىكى سەھىيە خىزمىتىگە مەسئۇل مۇئاۋىن ھاكىمى قۇربان تۇرسۇن ئابدۇشۇكۇر ئىمىننى ئۆز ناھىيىسىگە كېلىپ ،بۇ يەردىكى بىمارلارنى داۋالاپ قويۇشنى ئوتتۇرىغا قويدى . ئۇ تەكلىپكە ئاساسەن ، بۇ ناھىيىگە بېرىپ ، تۆت ئاي تۇرۇپ كېسەل داۋالىدى ، بۇ جەريانداپ ئۇ شايار ، كۆچار قاتارلىق ئالتە ناھىيە ، 10 نەچچە يېزا (بازار)غا بېرىپ ، ئۆپكە تۇبىركۈليوز ، دەم سقىلىش ، مەزى بېزى ، گېمورروئي ،

بۆرەك ، ئۆت ، پالەچ ۋە بالىلارنىڭ تىلى كېچىكىپ چىقىش كېسەللىكى بىلەن ئاغرىغان 650 بىمارنى داۋالاپ ساقايتتى . 2002 - يىلى ئۇ ئۆزىنىڭ داۋالاش ، سەھىيە - ساقلىقنى ساقلاش جەھەتتىكى مول نەتىجىلىرىگە ئاساسەن ، «مەشھۇر شەخسلەر»قامۇسىغا كىرگۈزۈلدى . ئۇنىڭ مېيىپلارنىڭ سالامەتلىكىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈشتىكى تۆھپىسىگە ئاساسەن ، ئاپتونوم رايون ئۇنى ھۆكۈمەت خىراجىتى بىلەن ئوتتۇرا ئاسىيادىكى ئۆزبېكىستان ، تاجىكىستان ، قىرغىزىستان قاتارلىق دۆلەتلەرگە سایاھەت ۋە ئېكسكۇرسىيە ، ئۆگىنىشكە ئەۋەتتى . بۇ يەردىكى يېرىم ئايلىق پائالىيەت ئۇنىڭ ئىشلەش ، مېھىر - مۇھەببەت تەقدىم قىلىش روھىنى يەنە بىر قېتىم جەۋلان قىلدى .

شىپالىق قولىنىڭ شاپائىتى

نۇرغۇن كىشىلەر دوختۇرلارنى باغرى قاتتىق ، رەھىمسىز دەپ قارايدۇ ، ئەمما ئۇلاردىكى مېھىرلىك قەلبىنى ، بىمارلارغا بولغان يوشۇرۇن كۆيۈنۈشنى دەماللىققا ھېس قىلالمايدۇ .

ئابدۇشۇكۇر ئىمىن دوختۇرلۇق كەسپىي ھاياتىدا ئۆزىنىڭ شىپالىق قولى بىلەن سانسىز بىمارغا ساغلاملىق ئاتا قىلغان بولسا ، سېخىيلىقى بىلەن قىينىچىلىق ئىچىدە قالغان سانسىز نامراتلارغا ئىللىقلىق ئاتا قىلدى . ئۇ ئۆز ھاياتىدا پۇل ، مال - دۇنيانى دوست تۇتماي ، مەردلىك بىلەن كەڭ قورساقلىقنى دوست تۇتۇپ ، ھازىرغا قەدەر ئىقتىسادىي جەھەتتە قىينالغان بىمار ، نامرات ، يېتىم - يېسىر ، ئاجىز ، مېيىپ ، قارىغۇچىسى يوق نەچچە مىڭ ئادەمگە ياردەم قىلدى . ئۇ يۇرتى يېڭىئېرىق يېزا 9 - كەنتتىكى نامرات ، قىينىچىلىقى ئېغىر 50 كىشىگە ئۇدا 10 يىل ، ھەر يىلى ئوتتۇرا ھېساب بىلەن 10 مىڭ يۈەندىن

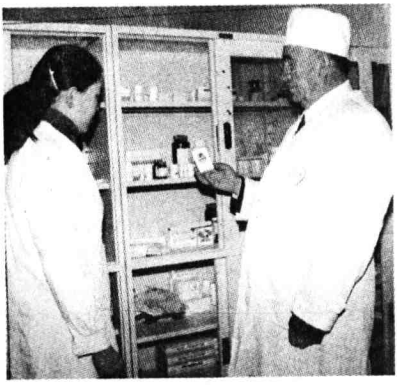
ئۆسۈمسىز پۇل قەرز بېرىپ ، ئۇلارنىڭ ئىشلەپچىقىرىش ، تۇرمۇش ئورۇنلاشتۇرۇشىغا مەدەت بەردى ؛ 15 مىڭ يۈەن پۇلنى ئائىلىسىدە قېينىچىلىقى ئېغىر كىشىلەرگە ئىئانە قىلدى ؛ دوختۇرلۇق بىلەن شۇغۇللىنىش جەريانىدا ، 5000 دىن ئارتۇق بىمارنىڭ 20 نەچچە مىڭ يۈەنلىك كېسەل كۆرسىتىش ، تېخنىكا ،مۇلازىمەت ھەققىنى كەچۈرۈم قىلىۋەتتى . 4000 دىن ئارتۇق بىمارنىڭ 22 مىڭ يۈەنلىك دورا پۇلىنى ۋە يول كىرايسى پۇلىنى ئۆز يېنىدىن خالىس تۆلەپ قويدى ؛ ئىگە - چاقىسى يوق ، نامرات ، مېيىپنىڭ ۋە باشقا يۇرتتىن كېلىپ داۋالانغان 550 بىمارنىڭ 39 مىڭ يۈەنلىك داۋالىنىش ، دورا - ماتېريال راسخوتىنى ئۆز يېنىدىن چىقىرىپ تۆلەپ قويدى ؛ يېتىم - يېسىرلار مەكتىپىنىڭ 10 نەچچە ئوقۇغۇچىسىنى ئۆزى پۇل چىقىرىپ كېسىلىنى داۋالاپ ساقايتتى .

خاتىمە

1985 - يىلى كوممۇنىستىك پارتىيىسىگە ئەزا بولغان ئابدۇشۈكۈر ئىمىن ئۆزىنىڭ ئەقىل - پاراسىتى ۋە ئېگىلمەي - سۈنمايى كۈرەش قىلىش ، بارلىقىنى ئاتاپ ئىشلەشتەك ئەقىدىسى ، ئالىيجاناب پەزىلىتى بىلەن ئاۋامنىڭ ساغلاملىقى ، تىنچ - خاتىرجەملىكى ئۈچۈن قان - تەر تۆكتى . شۇڭا ئۇنىڭ قولغا كەلتۈرگەن نەتىجىلىرى كىشىلەر قەلبىدە مەڭگۈ نۇرلىنىپ ، ئۇنىڭ ھاياتلىق ئابىدىسىنى گۈل - نەقىشلەرگە ئورىمايى قالمايدۇ . ئىشىنىمىزكى ، بۇنىڭدىن كېيىنكى ھايات مۇساپىسىدە ئۇ تېخىمۇ يارقىن ئىزلارنى قالدۇرىدۇ .

ئابدۇشۇكۇر ئىمىن
داۋالاش ئۇستىدە

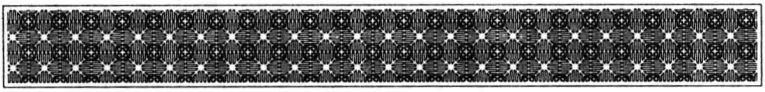
كېلەچەكنىڭ «ئالتۇن دەۋر»دىن باشلىنىدۇ !

باشقىلارغا تەقدىم قىلىشتىن نەپكە ئېرىشكىلى ، باشقىلارنى سۆيۈشتىن سۆيگۈگە ئېرىشكىلى بولىدۇ ، مانا بۇ ئەڭ سۆيۈملۈك بەخت ! ھەممە ئادەم بەختكە ئىنتىلىدۇ . ئەمما ھەربىر ئادەمنىڭ بەخت ھەققىدىكى چۈشەنچىسى ، تونۇشى ئوخشىمايدۇ ، چۈنكى بەخت ھەممىدىن دېرەك بەرمەيدۇ ، ئۇ بىر خىل تۇيغۇ ، كۆڭۈلنىڭ خۇشاللىقى ، قانائەتتىن ھاسىل بولغان تەسىراتنىڭ يىغىندىسى .

ئېسىل كىيىملەرنى كىيگەن ، ياخشى غىزالانغان كىشىلەرنىڭ بەختلىك بولۇشى ناتايىن ؛ جەندە - كۆلا كىيىپ ، دۇغ سۇ بىلەن زاغرا يىگەن كىشىنىڭ بەختسىز بولۇشى ناتايىن . ئەدناسى ئېسىل مېھمانسارايدا يېتىپ ، مۇڭەپپەقىيەت قازانغان ئادەم بىلەن مېھمانسارايىنىڭ سىرتىدىكى تام تۈۋىدە تىلەمچىلىك قىلىپ يۈرگەن ئەما تىلەمچىنىڭ بەختىنى ھېس قىلىش ھوقۇقى باراۋەر بولىدۇ . چۈنكى بەخت مادديي نەرسىلەر بىلەن مۇناسىۋەتسىز ، شۇڭا قانداقتۇر ئۇنى كۈتۈپ ئولتۇرۇشنىڭ ھاجىتى يوق .

سىز ھەر ۋاقىت بەختكە ئېرىشمەن دەيدىكەنسىز ، شۇ يولغا ئاتلىنىپ ، ئۇنىڭ ئاساسىنى يارىتىپ ، ئۆزىڭىزدە بەخت ھېس - تۇيغۇسىنى يارىتالىسىڭىز بولىدۇ . بەخت بىلەن مۇھەببەت قوشكېزەك ؛ بەختكە ئېرىشىشتە مۇھەببەتتىن ئايرىلغىلى بولمايدۇ ؛ مۇھەببەت بولسا بەختكە بولغان تونۇش ۋە ئىزدىنىشنى ئۆزىگە مەنبە قىلىدۇ . ھاياتلىقنىڭ تۇرمۇشقا مەنپەئەت يەتكۈزۈشى ، تۇغقاندارچىلىق مۇھەببىتى ، دوستلۇق ، سۆيگۈ ، قېرىنداشلىق مۇھەببىتى ، يەنە دۇنيادىكى نۇرغۇنلىغان مۇھەببەتلەر قوشۇلۇپ ئۆزۈلمەس ھاياتلىق ئېقىنىنى ھاسىل قىلىدۇ . ھەربىر ئادەمنىڭ ھاياتلىق ئېقىنى شۇ ئادەمنىڭ ، ھەتتا پۈتكۈل دۇنيانىڭ ئۆل تېشى ئۇستىدە ئاقىدۇ . مانا مۇشۇنداق بىر خىل سېنىڭ بىلەن مەن ، مېنىڭ بىلەن سەندىن ئىبارەت بىر - بىرىنى تولۇقلايدىغان ۋە بىر - بىرىگە ماسلىشىدىغان مۇناسىۋەت ھاياتىمىزغا مەنە ئاتا قىلىپ ، ھاياتلىق ئېقىنىمىزنى تېخىمۇ ئۆزەكشىلىتىدۇ . مۇھەببەتلا بىزگە ئىلتىپات قىلىش بىلەن ئېرىشىشنى بىلدۈرىدۇ ، بۇ ئارقىلىق بىز ئۆزىمىزنى پۈتۈنلەي ئۇنتۇپ ، باشقا بىر ھاياتلىق ئېقىنىدا ئاقىمىز ، بەختىنىڭ ھەقىقىتىنى چۈشىنىپ ، قەلبىنىڭ خۇش ھىدىغا چۆمۈلىمىز . پەقەت مۇھەببەتلا بىزنىڭ قەلب گۈللۈكىمىزدىكى گۈللەرنى پورەكلەپ ئېچىلدۇرۇپ ، خۇش ھىدىنى يىراق - يىراقلارغا تارىتىدۇ .

1

كىشىلىك تۇرمۇش تولىمۇ مۇرەككەپ ، ھايات يولى تولىمۇ ئەگرى ـ توقاي ، ئۇنىڭغا نۇرغۇن سىرلار يوشۇرۇنغان بولىدۇ . ئاشۇ سىرلارنىڭ ئاچقۇچى نەدە ؟ بۇ سوئالغا نۇرغۇن ئادەم يېتەرلىك جاۋاب تاپالمايدۇ ۋە ئاشۇ مۇرەككەپ ، ئەگرى ـ توقايلىقنىڭ ئۆتكەللىرىدىن ئۆتەلمەي تېخىرقاپ قالىدۇ .

تۇرسۇنجان ياسىن ۋە ئۇنىڭ «ئالتۇن دەۋر»ى ساپ تەر ئەجرى ۋە ھاياتلىق يولىدا بەرپا قىلغان تەجرىبە ـ ئۇتۇقلىرى بىلەن كىشىلەرگە نىشان ۋە چىقىش يولى كۆرسىتىپ بېرىپ ، ئۇلارنىڭ تېخىرقاش ئىچىدە قالغان كىشىلىك تۇرمۇشىنى نۇرلاندۇردى . مۇرەككەپ ، ئەگرى ـ توقايلىق ئىچىدىكى بىمۇدە ئۇرۇنۇشلىرىنى ئازايتتى ، ئۇلارنى تۇرمۇش ۋە ھاياتنىڭ ئىقبال يولىغا يېتەكلىدى . مانا بۇ كىشىلىك ھاياتنىڭ مەلۇم ساھەسىدىكى سىرلىرىنى ، سىرلىق چۈمپەردىلىرىنى ئېچىپ بەرگەن مەنىۋى كۈچ ھەم ماددىي كۈچنىڭ مۇھىم مەنبەسى ! ئۇنداقتا ، ئۇ قانداق بارلىققا كەلگەن ؟

سىز قەيەردىن ، قايسى ۋاقىت بولۇشتىن قەتئىنەزەر 13899102735 نومۇرلۇق يانفۇنغا ياكى 2582735 ـ 0998 نومۇرلۇق تېلېفۇنغا تېلېفون قىلسىڭىز : «ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم ، بۇ قەشقەر «ئالتۇن دەۋر» ئاشپەز تەربىيىلەش مەركىزى ، بىزنىڭ مۇلازىمىتىمىز ، كەسپىي تەربىيىلىنىشىدىن بەھرىمەن بولۇشنى خالامسىز ؟ بىز ھەر ۋاقىت خىزمىتىڭىزگە تەييار !» دېگەن ئۇچۇرنى ئاڭلايسىز ،بۇ تۇنجى مۇلازىمەت سىزنى

ئىلھاملاندۇرماي قالمايدۇ . مۇبادا ، سىز ھەقىقىي ئىزدەنگۈچى بولسىڭىز ، دادىللىق بىلەن يەنە بىر قەدەمنى باسىسىز .

2

2000 ـ يىلى 7 ـ ئاينىڭ باشلىرى ، ئۇرۇمچىنىڭ كوچىلىرى تومۇز ئاپتىپىنىڭ تەپتىدىن قىزىپ كەتكەن بولۇپ ، ئادەمنىڭ دېمى سىقىلاتتى . خىزمەتدىشى بىلەن دۆڭكۆرۈك تەرەپكە كېتىۋاتقان تۇرسۇنجان ياسىن بىر ئاشپۇزۇلغا كىرىپ ، ئەمدىلا تاماق بۇيرۇتىۋىدى ، تونۇش بىر يىگىت كىرىپ :

ـــ مۇئەللىم ،قاچان كەلدىلە ؟ سالامەت كەلدىلىمۇ ؟ ـــ دېگىنىچە قىزغىن ھال ـ ئەھۋال سورىدى . تۇرسۇنجان ئۇنى دەرھال تونۇيالماي قالدى ، كېيىن بۇ يىگىتنىڭ بۇنىڭدىن ئىككى يىل ئىلگىرى ئۆزى ئاچقان تىككۈچىلىك كۇرسىدا ئوقۇپ ئىش ئورنى تاپقان ئوقۇغۇچى ئىكەنلىكىنى ئېسىگە ئالدى . ھېلىقى يىگىت تەرەپ ـ تەرەپكە چاقىرغۇ قىلىپ ، تۇرسۇنجان ياسىن ئىلگىرى ھەرقايسى كەسىپلەردە ئوقۇتۇپ تەربىيىلىگەن بىرقانچە ئوقۇغۇچىنى چاقىرىپ كەلدى . تۇرسۇنجان ئۇلارنىڭ قەشقەردىن ئۇرۇمچىگە كېلىپ ، نېمە ئىش قىلىۋاتقانلىقىنى بىرمۇبىر سۇرۇشتە قىلدى . ئۇلار تۇرسۇنجان ئاچقان كۇرسلارنى تۈگەتكەندىن كېيىن ، ئىلگىرى ـ ئاخىر ئۇرۇمچىگە كەلگەن ، بەزىلىرى تىككۈچىلىك دۇكىنى ئاچقان ، بەزىلىرى ئائىلە ئېلېكتر سايمانلىرىنى رېمونت قىلىش ، سېتىش بىلەن شۇغۇللانغان ، ئومۇمەن ئۇلارنىڭ ئىش ـ ئوقىتى ياخشى ، تۇرمۇشى خاتىرجەم ئىكەن . ئۇلار ئۇزاق پاراڭلاشقاندىن كېيىن ، ئاشپۇزۇلدىن چىقتى . ھېلىقى ياشلار تۇرسۇنجانغا ھەمراھ بولۇپ ، ئىش ـ كۇشلىرىنى ، سودا ـ سېتىقلىرىنى قىلىشىپ بەردى .ئاردىدىن بىر ھەپتە ئۆتۈپ كەتتى ، ھېلىقى ياشلار

تۇرسۇنجاننى ھەر كۈنى نۆۋەتلىشىپ مېھمان قىلىپ ، ئۇستازىغا بولغان ھۆرمىتىنى ئىپادىلىدى . تۇرسۇنجان ئۇچۇن بۇ بىر ئۇنتۇلغۇسىز مىنۇتلار بولدى ، ئۇرۇمچىدىن مېڭىش ئالدىدا ئۇ قاتتىق ھاياجانلاندى . ئەجىر مەڭگۇ يەردە قالمايدۇ ، ئەجىر قىلغاننى ئەل تونۇيدۇ . ئۇ قىلىۋاتقان ئىشىنىڭ قىممىتىنى يەنە بىر قېتىم تونۇپ يەتتى ۋە بۇ يولدا تەۋرەنمەي مېڭىپ ، تېخىمۇ كۆپلىگەن كىشىلەرگە بىلىم بېرىپ ، كەسىپ ئەھلى قىلىپ چىقىش نىيىتىگە كەلدى . ھەربىر ئوقۇغۇچىغا ، ھەربىر كەسىپكە تېخىمۇ مەسئۇلىيەتچان بولۇش ، كىشىلىك ھايات مۇساپىسىنى نۇرلاندۇرۇش ئۇنىڭ مۇستەھكەم نىشانى بولۇپ قالدى .

3

1986 ـ يىلى قەشقەر تېخنىك ئىشچىلار مەكتىپىنىڭ تىككۇچىلىك كەسپىنى پۈتتۈرگەن تۇرسۇنجان ياسىن 1988 ـ يىلىغىچە تىككۇچىلىك بىلەن شۇغۇللاندى ۋە قەشقەر شەھەرلىك ئەمگەك ـ ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇش ، تەربىيىلەش مەركىزىدە تىككۇچىلىك كۇرسىغا دەرس ئۆتتى . 2000 ـ يىلى 5 ـ ئايدا ، ئاپتونوم رايون تەربىيىدىن كەسپىي تېخنىكا ئىقتىدارىنى باھالاپ بېكىتكۈچى گۇۋاھنامىسىگە ئېرىشىپ ، بۇ ساھەدىكى ئاساسلىق كىشىلەرنىڭ بىرى بولۇپ قالدى .

ئەينى چاغدا ، كىشىلەرنىڭ تىككۇچىلىك كەسپىگە بولغان ئېھتىياجى كۈچلۈك ، تەربىيىلىنىدىغانلار كۆپ ، كەسپىي دەرس ئۆتىدىغانلار ئاز بولۇپ ،ھەر كۈنى ئەتىگەندىن ـ كەچكىچە دەرس ئۆتۈشكە توغرا كېلەتتى . بۇ خىل كۇرسنىڭ كۆپ تەرەپلىمە ئارتۇقچىلىقى بولۇپ ، نەزەرىيە بىلەن ئەمەلىيەت بىرلەشتۇرۇلەتتى ، تېز ئۆگىنىش ،ئاز چىقىم كېتىشتەك

ئۆزگىچىلىكى نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ قوللىشىغا ئېرىشتى ، چۈنكى بۇ خىل كۆرس قەشقەر شەھىرىدە ئەينى يىللاردا بىر نەچەر تىككۈچى شاگىرتنى بەش - ئالتە يىلدا قولدىن چىقىرىشتەك قالاق ئەنئەنىۋى ئادەتكە خاتىمە بەردى . شۇڭا ، ئۆگەنگۈچىلەرنىڭ بۇ كۆرستىن كۆتىدىغان ئۈمىدى زور ئىدى ، بۇنداق ئەھۋالدا ، تۇرسۇنجان بېرىلىپ ئۆگىنىپ ، قېتىرقىنىپ تەتقىق قىلىپ ، نەزەرىيە ئاساسى ۋە دەرس ئۆتۈش مېتودىنى يۇقىرى كۆتۈردى . ئۇ يەنە ئوقۇغۇچىلارنىڭ كىيىم - كېچەكلەرنى پىچىش ، تىكىش تېخنىكىسىنى يۇقىرى كۆتۈردى . تۇرسۇنجان بۇ جەريانداً ، ئىشتىن سىرتقى ۋاقىتلىرىنى بوش ئۆتكۈزمەي ، قەشقەر شەھىرىدىكى داڭلىق تىككۈچىلەر ، ئۇستىلار ، پېشقەدەم لايىھىلىگۈچىلەرنى ئۇستاز تۇتۇپ تەلىم ئالدى ؛ ئوقۇغۇچىلارنىڭ تەلىپى ، پسىخىكىسىغا ئاساسەن ، كۆپ مەشىق قىلدۇرۇش ، كۆپ تەكرار قىلدۇرۇش ، سەۋرچانلىق بىلەن چۈشەندۈرۈشنى ئىزچىل داۋاملاشتۇردى . ئىككى يىلغا يەتمىگەن ۋاقىت ئىچىدە ئۇ 1521 نەچەر كۆرسانتنى تەربىيىلەپ ، مۇكەممەل ،ئەتراپلىق كەسپىي قابىلىيەتكە ئىگە قىلدى . ئۇلار جەمئىيەتنىڭ ھەرقايسى قاتلاملىرىدا يىلتىز تارتىپ ، تىككۈچىلىك كەسپىي ساھەسىگە ئۇرۇق بولۇپ چېچىلىپ ، يەنە نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ ئىش ئورنى ۋە چىقىش يولى تېپىشى ئۈچۈن ھەيدەكچى بولدى .

تۇرسۇنجان ياسىن ئۆز كەسپىنى تېخىمۇ پۇختىلاش ئۈچۈن ، رەسىم سىزىشنى ئۆگىنىشنىڭ زۆرۈرلۈكىنى ھېس قىلىپ ، 1990 - يىلىدىن باشلاپ قەشقەر پېداگوگىكا مەكتىپىگە كىرىپ ، رەسىم كەسپىدە ئىككى يىل ئوقۇدى . 1991 - يىلى قەشقەر ۋىلايەتلىك ئەمگەك - ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇش سۈغۇرتا باشقۇرۇش باشقارمىسىنىڭ قارىمىقىدىكى كەسپىي تەربىيىلەش مەركىزى رەسمىي قۇرۇلغاندىن كېيىن ، بۇ ئورۇننىڭ تەربىيىلەش دائىرىسى ، تۇرى كۆپەيدى . تىككۈچىلىكتىن باشقا ،

ئائىلە ئېلىكتر سايمانلىرىنى رېمونت قىلىش ، سىرچىلىق ، شۇنىڭدەك كېيىنكى يىللاردا ئىشچى - خىزمەتچىلەرنى كەسپىي ماھارەت بويىچە تەربىيىلەش قاتارلىق جەمئىيەتكە ئېھتىياجلىق كەسىپ تۈرلىرى ئارقا - ئارقىدىن ئېچىلدى . بۇ چاغدا ، رەھبەرلىك تۈرسۈنجاننى قايسى كەسىپكە دەرس بېرىشكە ئورۇنلاشتۇرسا ، ئۇ شۇ دەرسنى بەردى ؛ ھەرقانچە ئالدىراش ، دەرس قىيىن بولسىمۇ ، زارلانماي ، ئىزدىنىپ ئەملىيەتكە تەتبىقلىدى . ئۇ كۈندۈزنى كېچىگە ئۇلاپ ، دەم ئېلىش ، ھېيت - بايرام كۈنلىرىدىمۇ دەرس ماتېرىيالى تەييارلاش ، دەرس ئۆتۈش بىلەن مەشغۇل بولۇپ ، دەرسلەرنىڭ ھۆددىسىدىن تولۇق چىقىپ ، ئۆزلەشتۈرۈش ئۇنۇمىنى مۇناسىۋەتلىك ئورگانلار بېكىتكەن ئۆلچەمگە يەتكۈزدى . ئۇ بۇ جەريانداا سىرچىلىق ئاساسىي بىلىملىرى ھەققىدە بىر دەرسلىك كىتاب تۈزۈپ ، ئوقۇتۇشتا قوللىنىپ ، بۇ ساھەدە دەرسلىك كىتاب بولماسلىقتەك بوشلۇقنى تولدۇردى . قىسقىسى ، ئۇ قايسى ئىش ، قايسى كەسپنى ئىشلەشكە توغرا كەلسە ، شۇنىڭغا ماسلاشتى ھەمدە رەھبەرلىكنىڭ ئۇمىدىنى يەردە قويماي ، نەتىجە ۋە ئۈتۈق قازاندى .

4

بازار ئىگىلىكىنىڭ ئۇچقاندەك تەرەققىي قىلىشى كىشىلەرنىڭ ئىستېمال ئېھتىياجىدا كۆپ تەرەپلىمە ئۆزگىرىشلەرنى بارلىققا كەلتۈردى . بۇ خىل ئەھۋال ئاستىدا تۈرسۈنجان ياسىن چوڭقۇر ۋە ئەتراپلىق ئويلاندى ، ئۆز خىزمىتى ،كەسپى ۋە ئىش كۈتۈپ تۇرغان نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ چىقىش يولى ئۈستىدە ئىزدەندى ، جەمئىيەت قاتلىمىنى ئەستايىدىل كۆزەتتى . ئۇ كىشىلەرنىڭ يېمەك - ئىچمەكتىن ،

بولۇپمۇ ھەر كۈنى ئۇچ ۋاخ تاماقتىن ئايرىلالمايدىغانلىقىنى ، بۇ كەسىپ ئۇستىلىرىنىڭ مەڭگۈ ئىش ئورنىغا ئىگە ئىكەنلىكىنى ، ئۇنىڭ ئۈستىگە تېزلىشىۋاتقان تۇرمۇش رىتمى شارائىتىدا كىشىلەرنىڭ تەييار تاماق تۇرلىرى ۋە مۇلازىمىتىگە يۇزلىنىدىغانلىقىنى ، ئاشپەزلىك كەسپىنىڭ چىقىش يولىنىڭ تولىمۇ كەڭ بولىدىغانلىقىنى تونۇپ يەتتى .

1998 - يىلى ئۇ بۇ ھەقتە بىر قىسىم يۇزەكى تەسەۋۋۇرلارنى تۇزۇپ ، رەھبەرلىككە ئاشپەزلىك كۇرسى ئېچىش تەكلىپىنى بەردى . بۇ تەكلىپ دەرھال قوللاشقا ئېرىشتى . باشقارما رەھبەرلىكى شۇ يىلىلا تۇرسۇنجان ياسىننى بۇ ئىشقا مەسئۇل قىلىپ ، باشقارما خىزمەت بىناسىنىڭ ئاستىدىكى «سەمەن رېستورانى »نى ئاجرىتىپ ، ئۇنىڭ ئاشپەزلىك كورسى ئېچىشىغا شارائىت يارىتىپ بەردى . شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۇرۇمچى ، كورلا ، ئاقسۇ قاتارلىق جايلارغا بېرىپ ،داڭلىق رېستورانلارنى ، ئاشپەزلىك كۇرسى ئاچقان تەربىيىلەش مەركەزلىرىنى تەكشۈردى ، ئۆگەندى . ئاشپەزلىك كۇرسىي ئۇچۇن زۆرۈر دەرسلىك ماتېرىياللارنى توپلاپ ، رەتلەپ دەرس تەييارلىقىنى پۈختا ئىشلىدى . ئۇ يېرىم يىلغا يەتمىگەن ۋاقىت ئىچىدە ، قورۇما تەييارلاش ، قورۇش ھۈنەر - سەنئىتىگە ئائىت بىر يۈرۈش قوللانما ھازىرلىدى .

ئەينى چاغدا ، تۇرسۇنجان ياسىن ئاشپەزلىك كۇرسىي ئاچقاندا ، كىشىلەرنىڭ قارىشىدا ھەر خىل گەپ - سۆزلەر بولغانىدى : بەزىلەر ئاقمايدۇ دېسە ، بەزىلەر بۇ كەسىپنى رونىق تاپقۇزۇش ئاسان ئەمەس ، دېدى . لېكىن ئۇ ،بۇنىڭغا پىسەنت قىلماي ، قەتئىي ئىرادە بىلەن بۇ ئىشنى باشقا ئېلىپ چىقىشنىڭ كويىدا بولدى ، رەھبەرلىكمۇ ئۇنىڭغا ھەر تەرەپلىمە ياردەم بېرىپ قوللىدى .

1998 - يىلى 9 - ئايدا ئۇ ئاچقان تۇنجى قارارلىق

ئاشپەزلىك كۇرسى ئوقۇش باشلىدى ، كۇرسقا قاتناشقان 42 نەپەر كۇرسانتنىڭ ھەممىسى 90 كۇندىلا لاياقەتلىك ئاشپەز ، قورۇما قورۇغۇچى بولۇپ يېتىشىپ چىقتى . ئۇ ، شۇنىڭدىن كېيىنكى كۇرس ئېچىش - تەربىيىلەش جەريانىدا ، ئىزچىل يېڭىلىق يارىتىش ، ياخشىلاش ، ئىجاد قىلىشنى توختىتىپ قويماي ، ئۇنۇڭبرسال قورۇما تۇرلىرىنى 280 خىلغا يەتكۇزۇپ ، قورۇش ۋە ئۇنى تەييارلاش ئۇسۇللىرىنى يەكۇنلەپ چىقتى ۋە ئوقۇغۇچىلارغا ئۇنى بىرمۇبىر ئۆگەتتى . كۇرسانتلارمۇ يىلدىن - يىلغا كۆپەيدى .

5

تۇرسۇنجان ياسىن غۇرۇرلۇق ، جاسارەتلىك ياشلارنىڭ بىرى ، ئۇ ئاشپەزلىك كۇرسىنى مۇستەقىل ئېچىش جەريانىدا ياشلىق باھارىنى ھەقىقەتەن بىكارغا ئۆتكۇزمىدى . ئەڭ مۇھىمى نۇرغۇن كىشىنى ئىختىساس ئىگىسىگە ئايلاندۇردى . ھازىر قەشقەر شەھىرىنىڭ غەربىي شىمال تەرىپىگە جايلاشقان سەمەن مېھمانخانىسىنىڭ كونا دەرۋازىسى ئۇدۇلىغا سېلىنغان ۋىلايەتلىك ئەمگەك - ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇش سۇغۇرتا باشقۇرۇش ئىدارىسىنىڭ خىزمەت بىناسى ئاستىدىكى تەربىيىلەش مەركىزىنىڭ سىنىپلىرىدا لىققىدە ئولتۇرۇپ دەرس ئاڭلاۋاتقان ، ئوقۇۋاتقان ،ئەمەلىي مەشىق ئېلىپ بېرىۋاتقان ئوقۇتقۇچى - ئوقۇغۇچىلارنى ، زامانغا لايىق مەشىق ئەسلىھەلىرىنى ، ھەر كۇنى ئوقۇغۇچى قوبۇل قىلىدىغانلىق ھەققىدىكى ئېلان تاختىسىنى كۆرگىلى بولىدۇ . ئوقۇغۇچى قوبۇل قىلىش ئورنىدا تەربىيىلەش مەركىزى ۋە تۇرسۇنجان ياسىنغا ھەرقايسى جايلار بەرگەن تەقدىرنامە ۋە شەخسلەر تەقدىم قىلغان تەشەككۇرنامىلەر كۆزنى قاماشتۇرىدىغان مەنزىرىنى بارلىققا كەلتۇرگەن .

ئەينى يىللاردا بۇنىڭدىن سۆز ئاچقىلى بولمايتتى ، ھەقىقەتەن ئۇ بۇنداق نەتىجىنى قولغا كەلتۈرۈش جەريانىدا توسقۇنلۇق ۋە خىرىسلاردىن خالىي بولالمىدى . بەزىلەر ئۇنى كۆرەلمەي قالدى ، بەزىلەر ئۇنى دوراپ ، ئاشپەزلىك كۆرسى ئېچىپمۇ باقتى ، تۇرسۇنجان ياسىنىڭ بۇنىڭ بىلەن كارى بولمىدى ، بەلكى تىرىشىپ ئىشلەپ ، تەربىيىلەش سۈپىتى ، ئۇنۇمىنى ئىزچىل يۇقىرى كۆتۈردى . سان قوغلاشماي سۈپەتنى ئالدىنقى قويدى . تەربىيىلەنگۈچىلەرگە نەپ يەتكۈزۈپ ، ئۇلارنى جەمئىيەتكە چىققان ھامان ئىش تاپالايدىغان ، ئىگىلىك تىكلىيەلەيدىغان ئىقتىدارغا ئىگە قىلدى . ئۇنىڭ يىللاردىن بۇيان توپلىغان مول تەجرىبىسى ، تەربىيىلەش ، يېتەكلەش قابىلىيىتى ئالدىدا ، ئۇنىڭغا خىرىس قىلغان كىشىلەرنىڭ تېزىكى توڭلدى...

ئاشپەزلىك كەسپى ئىزچىل يېڭىلىنىپ بارىدىغان ، تەرەققىي قىلىپ تۇرىدىغان كەسىپ بولغاچقا ، تۇرسۇنجان ياسىن ئۇقۇغۇچىلارنىڭ ئەمەلىي مەشىقىنى تەكرار ئىشلەپ ، يېڭى قورۇما ، تاماق تۈرلىرىنى ئۆگىنىشىنى تېزلەتتى . پۈختا ، تېز ئۆگىنىش ، ئۆزلەشتۈرۈشنى ئىلگىرى سۈردى . 2000 ـ 2001 ـ يىلىدىن يىلىغىچە ئۇ سىنىپ ، ياتاق ، مەشىق ئەسلىھەلىرىنى ياخشىلاشقا 80 مىڭ يۈەن ئەتراپىدا مەبلەغ سېلىپ ، ئوقۇتۇش شارائىتىنى زامانغا لايىق بېزىدى . بۇنىڭ بىلەن بۇ تەربىيىلەش مەركىزىنىڭ تەربىيىلەش دائىرىسى قەشقەردىن پۈتۈن شىنجاڭغا كېڭەيدى ، ئۇ ئاچقان ئاشپەزلىك كۇرسىنىڭ داڭقى پۈتۈن ئاپتونوم رايونغا تارقالدى ، ھازىر شىنجاڭنىڭ ھەممىلا جايىدا ، ھەتتا ئىچكىرى ئۆلكىلەرنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدا تۇرسۇنجان ياسىن يېتىشتۇرگەن ئاشپەزلەر يېمەك ـ ئىچمەك كەسپىدە ئالدىنقى قاتاردىكى ئۇستىلاردىن بولۇپ قالدى .

تۇرسۇنجان ياسىن قەشقەر ۋىلايىتىنىڭ ئەمگەك ۋە

ئىجتىمائىي كاپالەت تارماقلىرىغا ماسلىشىپ ، ئۇلارنىڭ ياردىمى ۋە ئورۇنلاشتۇرۇشىغا ئاساسەن ، ئىش ئورنىدىن قالغان ، ئىش كۆتۈپ تۇرغان ئىشچى ـ خىزمەتچىلەر ، كەسپىي خادىملارنى كەسپىي ماھارەت يېتىلدۈرۈش بويىچە تەربىيىلەش ۋەزىپىسىنىمۇ ئۈستىگە ئېلىپ ، 2001 ـ يىلى 3 ـ ئايغا قەدەر 3000 دىن ئارتۇق ئادەمنى ھەرقايسى كەسىپ تۈرلىرى بويىچە تەربىيىلەپ بەردى . 2000 ـ يىلى ئۇ قەشقەر شەھىرىدىكى ياشلار ۋە ئاتا ـ ئانىلارنىڭ تەلىپىگە ئاساسەن ، خەنزۇ تىلى ، ئىنگلىز تىلى بويىچە كەچلىك ، شەنبە ـ يەكشەنبىلىك ، تەتىللىك كۆرسىلارنى ئېچىپ ، بۇ جەھەتتىمۇ مول نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈردى .

ـــ مەن بىرقانچە يىلدىن بۇيان قىلغان ئىشلىرىمنىـــــ يېتەرلىك بولدى دەپ قارىمايمەن ،ـــ دەيدۇ تۈرسۇنجان ياسىن تەكىتلەپ ،ـــ ئادەم بىر ئىشتا بىر قېتىم غەلىبە قىلسا ، ئەقىل بىر بالداق ئۆسىدۇ . ئادەم ئىقتىدارىنى ئىشقا سېلىشقا ماھىر بولسا ، كۆزلىگەن غەلىبىنى قولغا كەلتۈرۈپ ، جەمئىـــيەت ئۈچۈن ،ئەل ئۈچۈن پايدىلىق ئىشلارنى قىلىپ ، باشقىلارنى خۇش قىلغىلى ،ئۆزىنىمۇ بەختلىك قىلغىلى بولىدۇ .

بۇ ئاساسسىز يەكۈن ئەمەس ، بۇ ھەقتىكى ھەرىكىتىنى ئۇنىڭ يېڭىلىق يارىتىش ، توختىماي ئالغا بېسىش يولىدىكى نەتىجىلىرىدىن تولۇق كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ .

6

ـــ «ئالتۇن دەۋر» ئاشپەز تەربىيىلەش مەركىزىنىـــــڭ خوجايىنى تۈرسۇنجان تۇنجى قېتىم ئېچىلغان قەشقەر مۇنبەر يىغىنىنىڭ ئېچىلىش مۇراسىمىغا پۈتۈن تۆگە گۆشىدە كاۋاپ پىشۇرۇپ ئاپىرىپتۇ !

ـــ ھوي ،راستمۇ ! ؟

ـــ راست !

ـــ ئۇنداقتا ،قالتىس ئىش قىپتۇ جۇمۇ ؟

بۇ خەۋەر بىردەمدىلا قەشقەر شەھىرىگە تارالدى . كىشىلەر بۇنى قالتىس بىر مۆجىزە بوپتۇ ، دېيىشتى ، ئەمەلىيەتتىمۇ بۇ ئىشنىڭ ھەقىقەتەن قالتىس ، كارامەت تەرەپلىرى بار ئىدى . بۇ خەۋەر تارقىلىشتىن ئاۋۋال قەشقەر ۋىلايەتلىك پارتكومنىڭ شۇجىسى شى داگاڭ يېغىن ئېھلىگە جاكارلاپ مۇنداق دېدى :

ـــ قەشقەرنىڭ قويىنى كەڭ ، قەشقەردىكى ھەر مىللەت خەلقى كەڭ قورساق ، مېھماندوست ،سىلەرنى مول نازۇ - نېمەتلىرى بىلەن قىزغىن كۈتۈۋالىدۇ . . . مەن ھازىر ئۇيغۇرلارنىڭ ئەڭ ئەتىۋارلىق مېھمىنىغا تۆگە ئۆلتۈرۈپ مېھمان قىلىپ ، ياخشى كۆڭلىنى ئىپادىلەشتەك ئەنئەنىسى بويىچە ، تۆگىنىڭ گۆشىدە پۈتۈن پېتى پىشۇرغان تونۇر كاۋىپىدىن سىلەرنى تېتىپ كۆرۈشكە تەكلىپ قىلىمەن ! . . .

قوشنا ئەللەردىن ۋە ئىچكىرىدىكى ئۆلكە - شەھەرلەردىن كەلگەن شەھەر باشلىقلىرى ئورۇنلىرىدىن تۇرۇشۇپ ، شى داگاڭنىڭ باشلىشى بىلەن تۇرلۇك يەرلىك مەھسۇلاتلار قويۇلغان كۆرگەزمە زالىغا ماڭدى . كۆرگەزمە بۇيۇملىرىنىڭ باش تەرىپىگە جايلاشتۇرۇلغان ، ئوتقاشتەك يوپۇق بىلەن يېپىپ قويۇلغان پۈتۈن تۆگە گۆشىدە پىشۇرۇلغان كاۋاپنىڭ يوپۇقىنى ئاچقاندا ، بىردىنلا چاۋاك ساداسى ياڭرىدى . خۇددى تىرىك تۆگىنى چۆكۈرۈپ ئولتۇرغۇزۇپ قويۇلغاندەك قىلىپ پىشۇرۇلغان كاۋاپ ئۇلارنى ھاڭ - تاڭ قالدۇردى . ئۇلار قىزغىنلىق بىلەن كاۋاپنى ئۆزلىرى كېسىپ ئېلىپ تېتىپ ، تەمىنىڭ ئۆزگىچىلىكى ، پىشۇرۇشتىكى ئارتۇقچىلىقى ھەققىدە ئاغزى - ئاغزىغا تەگمەي ماختاشتى ، تۇرسۇنجان ياسىنغا ئاپىرىن ئوقۇشتى .

ھەممىگە مەلۇم بولغىنىدەك ، ئۇيغۇر كاۋىپىسى دۇنياغا

داڭلىق . بۇ ئۇنىڭ ئۆزگىچە ئارتۇقچىلىققا ، ئۆزىگە خاس ھۈنەر ـ سەنئەتكە ئىگە ئىكەنلىكى بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك ،چۈنكى ئۇنى خالىغان بىر ئادەم مەززىلىك ، تەملىك ، بەدەنگە قۇۋۋەت قىلىدىغان دەرىجىدە ئوخشىتىپ پىشۇرالمايدۇ . ئەمما ئۇنى ھەر كىم قىلالمايدۇ دەپ ، بىخۇد ئولتۇرىدىغان بولساق ، ئۇيغۇر كاۋاپچىلىقىمۇ ئۇيغۇر دوپپىسىنىڭ باشقىلار تەرىپىدىن كومپيۇتېردا لايىھىلىنىپ ، ئىش ھالقىلىرى قىسقارتىلىپ ، بازارنى ئىگىلەپ ، كىشىلەرنى ھەسرەتتە قالدۇرغىنىغا ئوخشاش ، كىشى ئويلىمىغان تەقدىر ـ قىسمەتكە دۇچار بولۇشتىن خالىي بولالمايدۇ . شۇڭا ، ئۇيغۇر كاۋاپچىلىقىمۇ بازارغا قاراپ تەرەققىي قىلىشى ۋە مۇكەممەللىشىپ بېرىشى كېرەك . شۇڭا «ئالتۇن دەۋر» ئاشپەز تەربىيىلەش مەركىزىدىكى تۇ ۇنجان ۋە بىر قىسىم ھۈنەرى كامالەتكە يەتكەن ئۇستىلار ئۇيغۇر كاۋاپچىلىقىنى يەنىمۇ تەرەققىي قىلدۇرۇش ، كاۋاپچىلىقتا ئابىدە تىكلەپ ، ئۇنىڭ شۆھرىتىنى مەڭگۇ ساقلاشنى بىر مۇھىم تۇر قىلىپ تۇتتى . شۇنىڭ بىلەن تۇرسۇنجان ياسىن 2002 ـ يىلى 7 ـ ئاينىڭ 19 ـ كۈنى پۇتۇن كالا گۆشىدە تونۇر كاۋىپى پىشۇرۇپ ، كىشىلەرنى قاتتىق ھەيران قالدۇردى . ئۇ تونۇردا پۇتۇن پىشۇرغان كالا گۆشىنىڭ تىرىك چاغدىكى ئېغىزلىكى 1. 60 مېتىر ، بوي ئۆزۈنلۇقى 2. 50 مېتىر بولۇپ ، تونۇردا دۇملەپ پىشۇرۇلغاندىن كېيىنكى ئېغىزلىكى 70 سانتىمېتىر ئەتراپىدا بولدى . كالىنىڭ ئاغزىغا بىر تۇتام ياپيېشىل كەرەپشە چىشلىتىپ قويۇلغان بولۇپ ، ئۇ خۇددى يېتىپ چۆپ يەۋاتقان كالىنىڭ تىرىك ھالىتىنى ئەسلىتەتتى ، شۇنداقلا ئۇنىڭ ئالاھىدە سۈپەتلىك ، ئېسىل يېشىل يېمەكلىك ئىكەنلىكىدەك بىر خىل ئارتۇقچىلىقىغا سىمۋول قىلىنغانىدى .

بۇ كاۋاپنىڭ يۇقىرىقىدەك ئالاھىدىلىكى ۋە ھالىتى 2002 ـ يىلى 7 ـ ئاينىڭ 20 ـ كۈنى قەشقەر ۋىلايەتلىك ئەمگەك ـ ئىشقا

ئورۇنلاشتۇرۇش ، سۇغۇرتا باشقۇرۇش ، كادىرلار تارماقلىرى ۋىلايەت بويىچە قەشقەر ۋىلايەتلىك تەنتەربىيە سارىيىنىڭ ئۇستى يېپىق زالىدا ئاچقان ئىختىساسلىقلار بازىرىدىكى ماھارەت كۆرسىتىش ، كۆرگەزمە ئورنىدا 5000 دىن ئارتۇق كىشى ۋە ھەر دەرىجىلىك رەھبەرلەرنىڭ دىققىتىنى ئالاھىدە تارتتى . ئۇلار بىر دەك يۇقىرى باھا بەردى ۋە تېتىپ كۆرۈپ ، ئۇنى «ئۇيغۇر كاۋاپچىلىقىدا يەنە بىر مۆجىزە بارلىققا كەپتۇ »دەپىشتى .بۇ ئىش تۇرسۇنجان ياسىن باشچىلىقىدىكى كەسپىي ماھىرلارنىڭ داڭقىنى چىقىرىپلا قالماي ، ئۇنىڭ باشقۇرۇشىدىكى «ئالتۇن دەۋر »ئاشپەز تەربىيىلەش مەركىزىنىڭ ئىناۋىتى ، ئوبرازىنى تېخىمۇ نۇرلاندۇردى ، پۇتۇن جەمئىيەتكە بولغان جەلپ قىلىش كۈچىنى يۇقىرى كۆتۈردى .

شۇنىڭدىن كېيىن ، تۇرسۇنجان ياسىن باشچىلىقىدىكى كامىلجان ئەبەي ، جۇمە قارى ، پەرھات ئوسمان قاتارلىق كەسپىي ئۇستىلار پۇتۇن تۆگىدە تونۇر كاۋىپى پىشۇرۇش قارارىنى چىقارغاندا ، تەلىيگە يەنە بىر قېتىم ئىختىساسلىقلار بازىرى ئېچىلدى ، بۇ 2003 ـ يىلى 9 ـ ئاي مەزگىلى ئىدى .تۇرسۇنجان ياسىن ئۆز يېنىدىن 1500 يۈەن چىقىرىپ ، تۇرلۇك ماتېرىياللارنى تەييار قىلدى . ئېگىزلىكى20 .3 مېتىر ، بوي ئۇزۇنلۇقى 80 .4 مېتىر كېلىدىغان ياش تۆگىدىن بىرنى سېتىۋالدى . ئۇلار ئالدىنقى يىلدىكى تەجرىبىسىگە ئاساسەن ، تونۇرنى چوڭ ، ئازادە ياسىدى ، يەنى قەشقەر ئانارلىق باغ سەيلىگاھىنىڭ ئالاھىدە چوڭ تونۇرىنىڭ ئۇستىگە خىش بىلەن قوشۇمچە تونۇر ياساپ ، بۇ ئىككى تونۇرنى بىر گەۋدىلەشتۇرۇپ ، غايەت چوڭ ۋە ئېگىز تونۇردىن بىرنى ياسىدى ھەمدە تونۇرنى نەچچە يۈز كىلوگرام ئوتۇن بىلەن ئۆلچەملىك قىزدۇرۇپ ئاقارتتى ، ئاندىن ئۇنىڭ ئۇستىگە ياغاچتىن بىر دانە چوڭ ئاسما كىران ياساپ ، تۆگىنىڭ پۇتۇن گۆشىنى شۇ كىران ئارقىلىق

تونۇر ئىچىگە كىرگۈزۈپ 16 سائەت دۇملىدى . ئۇنىڭ دۇملەنگەندىن كېيىنكى مەززىلىك پۇرىقى شۇ ئەتراپنى بىر ئالدى ۋە بۇ پۇراق كىشىلەرنىڭ كاۋاپ يېيىش خۇمارىنى قوزغىدى . چۈنكى پۇتۇن كالا گۆشىنى تونۇر كاۋىپى قىلىشتا بولسۇن ياكى پۇتۇن تۆگە گۆشىنى تونۇر كاۋىپى قىلىشتا بولسۇن ، ئۇنىڭغا ئۇيغۇرلارنىڭ قوي ـ ئۆچكە قاتارلىقلارنى پۇتۇن پىشۇرۇش ـ كاۋاپ قىلىش ئەنئەنىسى ۋە قىزىتىلغان تونۇردا دۇملەپ پىشۇرۇش تېخنىكىسى قوللىنىلغان بولۇپ ، تونۇرغا سېلىشتىن ئاۋۋال كالا ، تۆگىنىڭ ئىچ ـ قارنىنى تولۇق ئېلىۋېتىپ ، پاكىز تازىلاپ ، ئۇيغۇر تېبابەت دورا ـ دەرمەكلىرىنى ئارىلاشتۇرۇپ سۇركەپ ، ئالاھىدە پەردازلاش ئۇسۇلى قوللىنىلىدۇ ، بۇنىڭ بىلەن گۆش رەسمىي كاۋاپ بولغاندا بۇ دورا ـ دەرمەكلەر گۆشكە سىڭىپ بىر خىل مەززىلىك پۇراق ھاسىل قىلىدۇ ۋە كاۋاپنىڭ رەڭگىنى ئوتقاشتەك ھالەتكە كەلتۈرۈپ ، يېيىشلىك قىلىدۇ . ئۇلار پۇتۇن تۆگە گۆشىدە پىشۇرغان كاۋاپ 2003 ـ يىلى 9 ـ ئاينىڭ 18 ـ كۈنى ، قەشقەر ۋىلايەتلىك ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇش خىزمىتى رەھبەرلىك گۇرۇپپىسى قەشقەر تەنتەربىيە سارىيىدا ئاچقان ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇش كېڭىشىش يىغىنىنىڭ كۆرگەزمە ئورنىغا قويۇلدى . « ‹ئالتۇن دەۋر ›گە سەپەر »دېگەن تېما ئاستىدا بارلىققا كەلگەن بۇ مۆجىزىنىڭ — پۇتۇن تۆگىدە پىشۇرۇلغان كاۋاپنىڭ ئۇستىگە كارۋانلارنىڭ قاپىقى ، قىزىل بەلباغلىق كولدۇرما ئورنىتىلغان ۋە قىپقىزىل تاۋاردىن ياسالغان شەرەپ گۈلى «پېشانىسىگە »تاقالغان ، كارۋاننىڭ ئېغىر يۈكنى كۆتۈرۈپ ، سەپەردىن غەلىبىلىك كېلىپ «ئالتۇن دەۋر »دىن ئىبارەت بىر مەنزىل قوينىغا كىرگەندە غەلىبە ـ نۇسرەتكە ئېرىشكەنلىكىدەك سىمۋوللۇق تۈيغۇ نامايان قىلىنغانىدى . بۇ ھال كىشىلەرنى «ئالتۇن دەۋر »گە جەلپ قىلغانلىقتىن ، كېڭىشىش يىغىنىغا كەلگەن 3000 دىن ئارتۇق كىشىنىڭ

ئالاهىده دىققەتنىى تارتىپ ، قىزىقىشىنىى قوزغىدى . پىشۇرۇلغاندىن كېيىنكى بۇ تۆگە تونۇر كاۋىپىنىكى ئېغىرلىقى 250 كىلوگرام بولغانلىقتىن ، پىشۇرۇش ئاسانغا توختىمىدى ، ئەمما ئۇ بارلىققا كەلگەندىن كېيىن ، كىشىلەر ئۇيغۇر كاۋاپچىلىقىنىكى يېڭىلىق يارىتىش ئارقىلىق زامانغا لايىقلىشىۋاتقانلىقىنى ، قەشقەر «ئالتۇن دەۋر» ئاشپەز تەربىيىلەش مەركىزىنىكى ئۇچۇر ۋە بازار رىقابىتىگە تاقابىل تۇرۇپ ، كاۋاپچىلىقنى كۆپ خىللاشتۇرۇش ، باشقىلار قىلىپ باقمىغانىنى قىلىپ تەرەققىي قىلدۇرۇش يولىدا تەر تۆكۈپ ، ئاشپەزلىك ،كاۋاپچىلىق ساھەسىدىكى بوشلۇقنى تولدۇرۇپ ، تېخىمۇ كۆپ كىشىلەرگە تەربىيىلىنىش ، ئىش ئورنى تېپىش ۋە ئىشقا ئورۇنلىشىش پۈرسىتى يارىتىپ بېرىۋاتقانلىقىنى تونۇپ يەتتى .

مانا بۇ نامايەندىلەر ئۇيغۇر كاۋاپچىلىقىنىكى تەرەققىيات باھارىنى ئۆلمەس ئاساس ۋە مەنبەگە ئىگە قىلدى . پۈتۈن كالا گۆشىدە كاۋاپ قىلىش بولسۇن ياكى پۈتۈن تۆگە گۆشىدە كاۋاپ قىلىش بولسۇن ، قەشقەرنىكى يېقىنقى زامان تارىخىدا كۆرۈلۈپ باقمىغان يېڭىلىق بولغانلىقتىن ، ئۇلارنىكى بۇ جەھەتتىكى تىرىشچانلىقى بىكارغا كەتمىدى . ئۇلايەت رەھبەرلىرى بۇ ئىشقا يۇقىرى باھا بەرگەندىن باشقا ، ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇش ، قايتا ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇش تارماقلىرى بۇ شەرەپنى مۇئەييەنلەشتۈرۈپ ، تۇرسۇنجان ياسىن قاتارلىق ئۇستىلارنى تەقدىرلىدى .

قەشقەر ۋىلايىتى يېقىنقى ئۇچ يىلدىن بۇيان ، قەشقەرنىكى قەدىمىيلىكىنى ۋە مىللىي يەرلىك ئالاھىدىلىك ، يەرلىك پۇراق ، ئۆرپ ـ ئادەت ، قول ھۈنەر ـ سەنئەت قاتارلىق ئۆزگىچىلىكىنى چىقىش قىلىپ ، سەيلە ـ ساياھەتچىلىك ئىگىلىكىنى زور كۈچ بىلەن تەشەببۇس قىلدى ۋە ساياھەتچىلىكنى ئىقتىسادنى ئاشۇرۇشنىكى مۇھىم بىر تۈرلۈك كوزىرى قىلىپ ، ھەر

تەرەپلىمە كۆچ ئۇيۇشتۇرۇپ مەبلەغ سالدى . ئالدىنقى ئىككى يىلدا «پەلەك شاھى » ئادىل ھوشۇرنى مەركەز قىلغان ھالدا ، ھەر يىلى 7 ـ ئايدا قەشقەر دارۇاز مەدەنىيەت ـ سەنئەت بايرىمىنى ئۆتكۈزۈپ ، سەيلە ـ سايا‌ھەتچىلىكنى جانلاندۇردى . 2004 ـ يىلى چىقىمنى تېجەشنى ئاساس قىلغان ھالدا ، ئايرىم شىركەتلەرنىڭ ، بولۇپمۇ ئىچكىرى جايلاردىن كېلىپ مەبلەغ سالغان شىركەتلەرنىڭ پىلانىغا ئاساسەن ، ئۇلارنىڭ مەبلىغىدىن پايدىلىنىپ دارۇازلىق بايرىمىنىڭ ئورنىغا جەنۇبىي شىنجاڭ سايا‌ھەت بايرىمىنى ئۆتكۈزۈپ ، ئومۇميۈزلۈك ھاللىق جەمئىيەت بەرپا قىلىش ، بېيىش يولىنى تېزلىتىشكە ئاساس سالدى . بۇ بايرامغا بىرلەشتۇرگەن ھالدا ، 2004 ـ يىلى 7 ـ ئاينىڭ 20 ـ كۈنى ، قەشقەردە تۇنجى نۆۋەتلىك «قەشقەر ئوتتۇرا جەنۇبىي ئاسىيا ئىقتىساد چەمبىرىكى تەرەققىيات ئىستراتېگىيىسى قەشقەر مۇنبىرى مۇھاكىمە يىغىنى »نى ئاچتى . بۇ يىغىن كۆلەمى زور ، تەسىرى كۈچلۈك يىغىن بولۇپ ، قەشقەرنىڭ ئوبرازىنى نامايان قىلىشنىڭ ياخشى پۇرسىتى ئىدى .تۆگە ئۆلتۈرۈپ كاۋاپ قىلىش ، مېھمانلارغا كۆكۈل ئىزھار قىلىش ئۇچۇن ، ۋىلايەت بۇ ۋەزىپىنى تۇرسۇنجان ياسىنغا تاپشۇردى . تۇرسۇنجان ياسىن قېتىرقىنىپ ئىشلەش ۋە پىلانلاش ئارقىلىق ، تۆگە گۆشىدە پۇتۇن كاۋاپ قىلىش ۋەزىپىسىنى تولۇق ئادا قىلدى ۋە بۇ نامايەندىنى ئاسىيادىكى ھەرقايسى ئەل خەلقلىرى ئارىسىغا تاراتتى .

7

ـــ «ئالتۇن دەۋر »ئاشپەز تەربىيىلەش مەركىزى كەسپىي ماھىرلارنى يېتىشتۇرۇۋاتقان ، قايتا ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇلىدىغانلارنى كەسپىي ماھارەت بويىچە تەربىيىلەيدىغان ئورۇنلارنىڭ

بىرى ،ـــ دېدى قەشقەر ۋىلايەتلىك مەمۇرىي مەھكىمە ئەمگەك ـ كادىرلار باشقارمىسىنىڭ باشلىقى قارى سەلىمي ئەھۋال تونۇشتۇرۇپ ، ـــبۇ تەربىيىلەش مەركىزى ئون نەچچە يىلدىن بۇيان ، تۇرلۇك كەسىپلەر بويىچە تەربىيىلەش كۇرسلىرىنى ئارقا ـ ئارقىدىن ئېچىپ ، ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇش ، قايتا ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇش خىزمىتىگە يېقىندىن ماسلىشىپ ،ئىجتىمائىي تەرەققىياتنىڭ مۇقىملىقى ، ئىقتىسادىي تەرەققىياتنىڭ ساغلام راۋاجلىنىشىغا ئاز بولمىغان تۆھپىلەرنى قوشتى . پۈرسەت بولسا ، بۇ تەربىيىلەش مەركىزىگە بېرىپ ، تەكشۈرۈپ ، تەشۋىق قىلغان بولساڭلار ، سىلەرگە رەھمەت ئېيتقان بولاتتۇق . . .

بۇ ئۇچۇرنىڭ قىزىقتۇرۇشى بىلەن مەن بۇ يىل 9 ـ ئاينىڭ 10 ـ كۈنى ، قەشقەر شەھىرىنىڭ غەربىي شىمال تەرىپىگە جايلاشقان ، سەمەن مېھمانخانىسىنىڭ كونا دەرۋازىسىغا ئۇدۇل قىلىپ سېلىنغان قەشقەر ۋىلايەتلىك ئەمگەك ـ ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇش سۇغۇرتا باشقۇرۇش ئىدارىسى بىناسىنىڭ 1 ـ قەۋىتىدىكى تەربىيىلەش مەركىزىگە باردىم . بۇ يەردە دەسلەپ كۆزۈمگە چۇشكىنى بىناغا كىرىش يولىغا بۇرۇلىدىغان يولنىڭ دوقمۇشىغا ۋە بىناغا كىرىش ئىشىكىنىڭ يان تەرىپىگە ئورنىتىلغان ئېلان تاختىلىرىغا يېزىلغان «ئاشپەزلىك ، خەنزۇ ، ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىش كۇرسلىرىغا ئوقۇغۇچى قوبۇل قىلىنىدۇ »دېگەن ئوچۇر بولدى . شۇ چاغدا ، كۆزىمدىن چېۋەرلىكى ، چىرايىمدىن قەتئىيلىكى ۋە جەسۇرلۇقى چىقىپ تۇرىدىغان ، يارىشىملىق بۇرۇت قويۇۋالغان ئېگىز بوي ، بۇغداي ئۆڭ كەلگەن بىر يىگىت يېنىمدا پەيدا بولدى ـ دە ،مېنى قىزغىن قارشى ئالدى ۋە ئوقۇغۇچى قوبۇل قىلىش ئىشخانىسىغا باشلاپ كىرىپ چاي قۇيدى . مەن كېلىش مەقسىتىمنى دېگەندىن كېيىن ، ئۇ ئۆزىنىڭ تۇرسۇنجان ياسىن ئىكەنلىكىنى ، مۇشۇ «ئالتۇن دەۋر »تەربىيىلەش مەركىزىنىڭ خىزمەتلىرىنى

ئىشلەيدىغانلىقىنى ئېيتتى . ئۇ ئەھۋال تونۇشتۇرۇشتىن ئاۋۋال ئەمگەك ـ ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇش سۇغۇرتا باشقۇرۇش ئىدارىسىنىڭ باشلىقلىرىدىن خى يۈكشاڭ ، ئابلىمىت ئابلىز ، ئەركىن مامۇت ، مۇھەممەت ساۋۇت ، كارخانا باشقۇرۇش بۆلۈمىنىڭ باشلىقى مۇختەر ئىلياس ، تەربىيىلەش مەركىزىنىڭ باشلىقى ۋاڭ زىخۇ ، ئېيساجان ئىگەمبەردىلەرنى خەۋەرلەندۈرۈپ پىكرىنى ئېلىپ بېقىشمىنى ئۆتۈندى . مەن تۇرسۇنجان ياسىنىڭ بۇ ئورۇنلۇق تەلىپىنى ئورۇندىدىم .

ـــ ئالدى بىلەن تەربىيىلەش مەركىزىمىزدە تەربىيىلىنىۋاتقان ئاشپەزلىك كەسپىي سىنىپىنىڭ نەزەرىيە دەرسى ، ئەمەلىي مەشىق دەرسلىرىنى كۆرۈپ باقسىلا ، ئاندىن ئۆزلىرى سورىغان سوئالغا جاۋاب بېرەيلى ،ئەھۋالنى تەپسىلىي تونۇشتۇرايلى ، ـــ دېيىشتى ئۇلار بىردەك يېقىندىن ماسلىشىپ .

مەن ئۇلارنىڭ يول باشلىشى بىلەن بىنانىڭ 3 ـ قەۋىتىگە چىقتىم . بۇ يەردىكى چوڭ بىر سىنىپتا 50 نەچچە نەپەر ئوقۇغۇچىغا ئاشپەزلىك نەزەرىيە دەرسى ئۆتۈلۈۋاتقان ، ئوقۇغۇچىلار دەرسلەردىن خاتىرە يېزىۋاتقانىكەن . كېيىن بىز بىنانىڭ ئاستىنقى قەۋىتىدىكى «ئالتۇن دەۋر» ئاشپەز تەربىيىلەش مەركىزىنىڭ ئاشپەزلىك بويىچە پراكتىكا قىلىش ئاشخانىسىغا كىردۇق ،بۇ يەردە 50 نەچچە ئوقۇغۇچى ئىككى نەپەر ئوقۇتقۇچىنىڭ يېتەكلىشى بىلەن بىرقانچە چوڭ ئاشتاختا ئۈستىگە تىزىپ قويۇلغان تۈرلۈك كۆكتات ، ھەر خىل بېلىق ، گۆش ، تېتىتقۇلاردىن پايدىلىنىپ قورۇما تەييارلاش مەشقى قىلىۋاتاتتى .

ـــ ئاشپەزلىك كۇرسىغا قاتناشقان ئوقۇغۇچىلار ھەر كۈنى ئىككى گۇرۇپپا بويىچە دەرسكە قاتنىشىدۇ : بىر گۇرۇپپا چۈشتىن ئاۋۋال نەزەرىيە دەرسىگە قاتناشتۇرۇلسا ، يەنە بىر گۇرۇپپا چۈشتىن كېيىن ، ئەمەلىي مەشىققە ئۈيۈشتۇرۇلىدۇ ،

ھەرقانداق كۈرس ۋە دەرس نەزەرىيە بىلەن ئەمەلىيەت زىچ بىرلەشتۈرۈلۈپ ئۆتۈلگەچكە ، دەرس ئۆزلەشتۈرۈش ئۇنۇمى ئالاھىدە ياخشى بولۇۋاتىدۇ . شۇڭا بۇ يەردە ئاشپەزلىك كۈرسىغا قاتناشقان ئوقۇغۇچىلار ھەرقانداق يەرگە بارسا ئاشپەزلىكنىڭ ھۆددىسىدىن تولۇق چىقالايدىغان بولىدۇ ، ــ دېيىشتى ئۇلار ئەھۋال تونۇشتۇرۇپ .

ۋىلايەتلىك كەسپىي تەربىيىلەش مەركىزى 1986- يىلى قۇرۇلغان بولۇپ ، ئەينى يىللاردا ھازىرقىدەك تەرەققىياتى ، تەجرىبىسى يوق ئىدى . تۇرسۇنجان ياسىننىڭ بىرقانچە يىللىق تىرىشچانلىقى ۋە ھەر دەرىجىلىك پارتىيە ، ھۆكۈمەتلەر ، ئاساسلىق باشقۇرغۇچى تارماقلارنىڭ قوللىشى ، يارەم بېرىشى بىلەن ئاجىزلىقتىن كۈچىيىپ ، كىچىكلىكتىن چوڭىيىپ ، ئىزچىل تەرەققىي قىلىپ ،ئەسلىدىكى تىككۈچىلىك ،ئائىلە ئېلېكتر سايمانلىرىنى رېمونت قىلىش ، سىرچىلىق قاتارلىق كەسىپلەردىن تەرەققىي قىلىپ بۇگۈنكى كۈندە ئاشپەز تەربىيىلەشنى ئاساس قىلغان ، مەخسۇسلاشقان تەربىيىلەش كۈرسىغا ،يەنى «ئالتۇن دەۋر »ئاشپەز تەربىيىلەش مەركىزىگە ئايلاندى . ئۇ يەنە قەشقەر ۋىلايىتىدىكى ئىشچى ـ خىزمەتچىلەرنى نۆۋەتلىك تەربىيىلەش ، ئىش كۈتۈپ تۇرغان ياشلارنى ۋە قايتا ئىشقا ئورۇنلاشتۇرىدىغانلارنى كەسپىي ماھارەت بويىچە تەربىيىلەش ۋەزىپىسىنىمۇ ئۈستىگە ئالغان بولۇپ ، تۇرسۇنجان ياسىن بۇ ۋەزىپىنىمۇ ياخشى ئادا قىلدى ؛ ۋىلايەتنىڭ ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇش ، قايتا ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇش ، كەسپىي ماھارەت بويىچە تەربىيىلەش تەلىپىگە ئاساسەن ، تۇرسۇنجان تەربىيىلەشتە مەۋقەنى جەمئىيەت ئېھتىياجلىق تۇر ، كەسىپلەرگە قارىتىپ ، تەربىيىلەش ئۇنۇمى ، سۈپىتىنى يۇقىرى كۆتۈردى . تىككۈچىلىك ، ئائىلە ئېلېكتر سايمانلىرىنى رېمونت قىلىش ،

سىرچىلىق قاتارلىق كەسىپ تۈرلىرىنى ئاشپەزلىك ، تىل ـ يېزىق ئۆگىنىش قاتارلىق كەسىپلەرگە تەرەققىي قىلدۇردى ؛ تەربىيىلەشتە نەزەريىنى ئەمەلىيەت بىلەن بىرلەشتۈرۈپ ، دەرس ئۆزلەشتۈرۈش ، كەسىپنى ئىگىلەش ئۇنۇمىنى ئايرىم ـ ئايرىم هالدا 96 پىرسەنتتىكە ۋە 98 پىرسەنتتىكە يەتكۈزدى .

1998 ـ يىلىغا كەلگەندە تۈرسۈنجان ياسىن تەربىيىلەشنى بازارغا يۆزلەندۈرۈپ ئاشپەزلىك مەخسۇس كۇرسىنى ئېچىپ ، پۈتۈن شىنجاڭ بويىچە ئوقۇغۇچى قوبۇل قىلىپ ، هۆددە ئېلىپ تەربىيىلەشنى يولغا قويدى . قەرەللىك ئوقۇغۇچى قوبۇل قىلىشنى قەرەلسىز ئوقۇغۇچى قوبۇل قىلىشقا ئۆزگەرتىپ ، ئوقۇغۇچى قايسى چاغدا كەلسە ئوقۇتۇش ، ياتاق ، تاماقنى مۇڭاپىق ئورۇنلاشتۇرۇش ئارقىلىق ، ئۇلارنىڭ تولۇق ئۆگىنىشىنى كاپالەتكە ئىگە قىلدى . 2001 ـ يىلىدىن بۇيان ، تۈرسۈنجان ياسىن تەربىيىلەش مەركىزىنىڭ خىزمىتىنى تېخىمۇ جانلاندۇرۇش ئۈچۈن ، دەرسلىك ، مەشىق ئەسلىمىلىرى ، سىنىپ ، ياتاق قاتارلىقلارنىڭ شەرت ـ شارائىتىنى يەنىمۇ ياخشىلىدى ، شۇنىڭغا بىرلەشتۈرۈپ ، يېڭى قورۇما ـ تاماق تۈرلىرىنى ئىجاد قىلدى . كۆك چامغۇرلۇق لەغمەن ئېتىش ، كەپتەر باچكىسىدا كاۋاپ تەييارلاش تېخنىكىسىنى يېڭىدىن ئىجاد قىلىپ ،ئۇيغۇر تاماق تۈرلىرى ۋە قورۇمىلىرىغا يېڭى مەزمۇنلارنى قوشتى . شۇڭا بۇ يەردە تەربىيىلىنىدىغانلار قەشقەردىن پۈتۈن شىنجاڭغا ، بىر مىللەتتىن هەر مىللەتكە كېڭەيدى .

ـــ «ئالتۇن دەۋر» ئاشپەز تەربىيىلەش مەركىزى قۇرۇلغاندىن بۇيان ، قەشقەر ۋىلايىتىنىڭ ئىجتىمائىي مۇقىملىقى ، ئىقتىسادىي تەرەققىياتى ، جەمئىيەتنىڭ تىنچ ـ ئامانلىقى ئۈچۈن غايەت زور تۆھپە قوشتى ، نېمىشقا دېگەندە ،

بىر ئادەمنىڭ خاتىرجەملىكىنى بىر ئائىلىنىڭ بەختى دېسەك بولىدۇ ، شۇنداقلا بىر ئائىلىنىڭ بەختى ۋە خۇشاللىقى مىڭ ئائىلىنىڭ خۇشاللىقىدۇر . مانا بۇ پۈتۈن جەمئىيەتنىڭ بىخەتەرلىكى ، خاتىرجەملىكىگە تەسىر كۆرسىتىدۇ . يىللاردىن بۇيان ، ئوقۇش پۈتتۈرۈپ كەلگەن ئوقۇغۇچىلار ، ئىش كۈتۈپ تۇرغان ياشلار ، ئىش ئورنىدىن قالغان ئىشچى ـ خىزمەتچىلەرنى ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇش قىيىن بولۇپ كېلىۋاتىدۇ . مۇشۇنداق ئەھۋال ئاستىدا بىزنىڭ بۇ تەربىيىلەش مەركىزى ھۆكۈمەت يارەدەم بېرىش ، شەخسلەر ئىش ئورنىنى ئۆزى تېپىش ، كەسپىي جەھەتتىن ئۆز ـ ئۆزىنى تەربىيىلەش پرىنسىپىغا ئاساسەن ، 10 مىڭدىن ئارتۇق كىشىنى ھەر خىل ھۈنەر ـ تېخنىكا ، كەسپىي تۇر بويىچە تەربىيىلىدى ، ـــ دېدى مۇختەر ئىلياس زىيارەت جەريانىدا تەكىتلەپ ، ـــ بۇ يەردە تەربىيىلەنگەنلەرنىڭ ھەممىسى تەرەپ ـ تەرەپتىن ئىش ئورنى تاپتى ، ئۇلار جەمئىيەتكە ، ئائىلىسىگە ، ھۆكۈمەتكە يۆلىنىۋېلىشتىن قۇتۇلۇپ ، تۇرمۇشتا چىقىش يولى تېپىپ ئىشسىزلىقتىن كېلىپ چىققىدىغان قالايمىقانچىلىق ، مۇقىمسىزلىققا ئۇنۇملۇك خاتىمە بەردى . بۇ كىچىك ئىش ئەمەس ، ئاشپەزلىك كەسپىي تەربىيىلەش كۇرسىنى ئالىدىغان بولساق ، ھازىرغىچە ئېچىلغان 45 قارارلىق كۇرستا شىنجاڭ بويىچە 2800 نەچچە نەپەر كىشى ئوقۇپ ، لايىقەتلىك گۇۋاھنامىسى ئالدى ،ئۇلار تاكى قەشقەردىن بېيجىڭگە قەدەر ئىش ئورنى تېپىپ ، ئالدىنقى قاتاردىكى ئوستىلاردىن ، ئالدىن باي بولغان ، ھاللانغان كىشىلەردىن بولۇپ قالدى .

تۇرسۇنجان ياسىن «ئالتۇن دەۋر» ئاشپەز تەربىيىلەش مەركىزىنىڭ ئوقۇتۇش سۇپىتىنى ئۆستۇرۇش بىلەن بىر ۋاقىتتا ، تەربىيىلەنگەن ئوقۇغۇچىلارنى ئىش ئورنى ئوچۇرى بىلەن تەمىنلەپ ، ئۇلارنىڭ ئىش ئورنىنى تاللاش ، ئىش ئورنى

تېپىشىغا ياردەم بېرىشىنىمۇ بىر تۈرلۈك مۇھىم ئىش قىلىپ ئىشلىدى ۋە ئەلا ئوقۇغانلارنى ئىش ئورنى ، ئەمگەك ـ ئىش ھەققى تارماقلىرى ، ساياھەت ، مۇلازىمەت تارماقلىرىغا ئىشقا تونۇشتۇردى . بۇ خىل تەشەببۇسكارلىق بۇ يەردە تەرىبىيىلەنگەن ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئىش ئورنىغا بالدۇرراق چىقىشىغا بىۋاستە تۈرتكە بولدى .

8

تۈرسۇنجان ياسىن 2004 ـ يىلى كىرگەندىن بۇيان ، قەدەمنى چوڭ ئالدى ۋە تەرىبىيىلەش كۆلىمىنى زورايتىش پىلانىنى تۈزدى . سۇغۇرتا باشقۇرۇش ئىدارىسىمۇ بۇ ئىشقا ئالاھىدە كۆڭۈل بۆلۈپ ، 50 نەچچە مىڭ يۈەن سەرپ قىلىپ ، 150 دانە يۇرۇشلەشكەن پارتا ـ ئورۇندۇق ياستىپ بەردى ، ئۇچ قەۋەتلىك خىزمەت بىناسىنى ئومۇميۈزلۈك ئاجرىتىپ ، تۈرسۇنجان ياسىنغا ئىجارىگە بېرىش يولى ئارقىلىق ، تەرىبىيىلەش ئورنىنىڭ ئازادە بولۇشىغا كاپالەتلىك قىلدى . تۈرسۇنجان ياسىن ئۆز يېنىدىن 15 مىڭ يۈەن ئاجرىتىپ ، ئوقۇغۇچىلارنىڭ ياتاق ، كارىۋات ، غىزالىنىش ،پراكتىكا قىلىش ئورنىنى يۇرۇشلەشتۇرۇپ ، شەرت ـ شارائىتىنى ياخشىلىدى ، كىرا ئاپتوموبىلى سېتىۋېلىپ ، ئوقوغۇچىلارنى توشۇشقا ئىشلەتتى .

بۇنىڭدىن باشقا 500 مىڭ يۈەن سەرپ قىلىپ ، «ئالتۇن دەۋر»تېز تاماقخانىسىنى قۇرۇپ ، بۇلتۇر 1 ـ ئاينىڭ ئوتتۇرىلىرىدا جەمئىيەتكە ئېچىپ ، تاماق سۇپىتىنى ئۆستۈرۈپ ، تۈرىنى كۆپەيتىپ ، كەڭ خېرىدارلارنىڭ يۇقىرى باھاسىغا ئېرىشتى ، ئومۇمىي كۆلىمى 350 كۋادرات مېتىر كېلىدىغان ،

بىرلا قېتىمدا 150 مېھمانغا تاماق بېرىپ ، ئۇزاتقىلى بولىدىغان بۇ ئاشخانا سىرتقا قارىتا تىجارەت قىلىشنى ، ئىچكى قىسىمغا قارىتا پراكتىكا قىلىشنى بىرلەشتۇرگەنلىكتىن ، بۇ يەردە ئاشپەزلىك بىلەن تەربىيىلەنگۈچىلەرنىڭ ئۆگىنىش ئۇنۇمى ۋە قورۇما قورۇش سەۋىيىسىنى يۇقىرى كۆتۈرۈشنى ياخشى شەرت - شارائىت بىلەن تەمىن ئەتتى . ئاشپەز تەربىيىلەش كۇرسىدا ئالاھىدە ياخشى ئوقۇغان ، پۈختا يېتىشىپ چىققان ياشلاردىن بىر قىسمىنى تاللاپ ، بۇ يەرگە ئېلىپ قالدى . نۆۋەتتە ،بۇ تېز تاماقخانىغا دەسلەپكى قەدەمدە 18 نەپەر ياش ۋە ئىش ئورنىدىن قالغان كىشى ئىشقا ئورۇنلاشتى . بۇنداق ياخشى شارائىتنىڭ تەسىرىدە بۇ يەرگە كېلىپ ئوقۇيدىغانلارمۇ كۆپىيىپ ، بۇ يىلنىڭ ئالدىنقى يېرىم يىلدا بىراقلا 220 نەپەرگە يەتتى .

9

شۇنداق ، تۇرسۇنجان ياسىن بالدۇرلا ئۇتۇق قازانغانىدى ، ئەمما ئۇ توختاپ قالمىدى . ئۇنىڭ بۇ ھەقتىكى نەتىجىلىرىنى مۇنداق سان - ساناقلاردىن ئىزدەپ بېقىشقىمۇ بولىدۇ : 1986 - يىلىدىن بۇيان ، تۇرسۇنجان ياسىن ئىلگىرى - ئاخىر ئۆزى ئۈيۇشتۇرۇش ، سۇغۇرتا باشقۇرۇش ئىدارىسى تەشكىللەش ئارقىلىق ھەر خىل كەسىپلەر بويىچە تەربىيىلىگەن ئادەم 10 مىڭدىن ئاشتى ، ئۇلارنىڭ ئىشقا ئورۇنلىشىش نىسبىتى 95 پىرسەنتتىن يۇقىرى بولدى ، بۇنىڭ ئىچىدە ئاشپەزلىك كەسپىدە ئوقۇغان 3000 دىن ئارتۇق كىشىنىڭ ھەممىسى ئىشقا ئورۇنلاشتى ياكى ئۆزلىرى دۇكان ئېچىپ ،چىقىش يولى تاپتى . كاۋاپچىلىق كەسپىنى ئۆگەنگەنلەردىن 100 نەچچە ئادەم مەملىكەتنىڭ ھەرقايسى جايلىرىغا تارقىلىپ ،كاۋاپچىلىق

قىلىپ ، ئۇيغۇر كاۋاپچىلىقىنىڭ سەلتەنىتىنى نامايان قىلدى ، ئۇلار ئىچىدىكى 10 مىڭ يۈەندىن ئارتۇق پۇل تاپقانلارنىڭ نىسبىتى 90 پىرسەنتتىن ئاشتى . تۇرسۇنجان ياسىن كۆرس ئېچىش جەريانىدا ئوقۇغۇچىلارغا ھەر تەرەپلىمە ياردەم بەردى ، نامرات ، ئائىلىسىدە قىينىچىلىقى بار ئوقۇغۇچىلاردىن ئوقۇش راسخوتى ئالمىغاندىن سىرت ، تاماق ، ياتاقلىرىنىمۇ مۇڭاپىق ئورۇنلاشتۇرۇپ قويدى . تىل ئۆگىنىش كۆرسىغا قاتناشقان 154 نەپەر ، ئاشپەزلىك كۆرسىغا قاتناشقان 121 نەپەر ئوقۇغۇچىنى ھەقسىز تەربىيىلىدى .

تۇرسۇنجان ياسىن يۇقىرىقىدەك بىر قاتار تۆھپىلىرىگە ئاساسەن ، ئۆز سىستېمىسى ۋە مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلار تەرىپىدىن كۆپ قېتىم مۇكاپاتلاندى ، 2003 - يىلى «ئالتۇن دەۋر» ماركا ھوقۇقىغا ، ئىلايەت ، ئاپتونوم رايون تەرىپىدىن لاياقەتلىك ، ئۆلچەملەشكەن تەربىيىلەش مەركىزى دېگەن نامىلارغا ئېرىشتى .

10

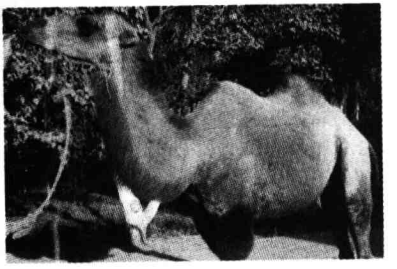
تۇرسۇنجان ياسىن بۇنىڭدىن 10 يىل ئىلگىرى «سەمەن رېستورانى» دېگەن نامى بار كىچىككىنە ئاشخانىنىڭ خوجايىنى ئىدى ، بىراق ئۇ ئاشۇ كىچىككىنە ئاشخانىدىن دەۋرنىڭ تەلىپىنى چىقىش قىلىشنى ، كىشىلەرنىڭ ئېھتىياجىنى مەنبە قىلىشنى ، ئەقىل - پاراسىتىنى دەستەك قىلىشنى ، كەڭ قورساقلىق بىلەن يىراقنى نەزەر تاشلاشنى بىلدى . تالاي كىشىلەرنىڭ ھاجىتىدىن چىقىشنى نىشان قىلىپ ،ئۇلارنىڭ كىشىلىك تۇرمۇشىنى قامداش ۋە كېلەچىكىنى يارىتىشىغا مەدەتكار بولدى . شۇنداق دېيىشكە بولىدۇكى ، تۇرسۇنجان ياسىن «ئالتۇن دەۋر» ئۇچۇن ،

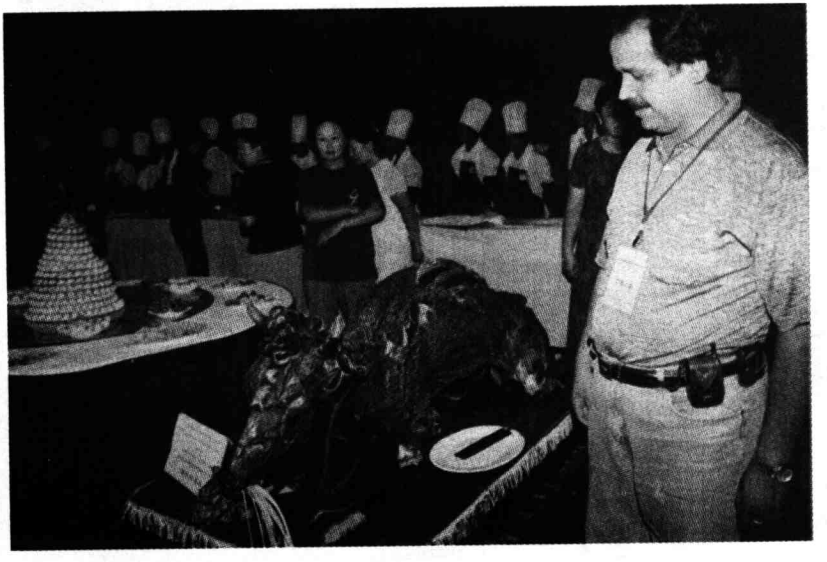
شۇنداقلا باشقىلارنىڭ « ئالتۇن دەۋر »نى يارىتىش ئۈچۈن ، پىداكارلىق بىلەن ئىشلىدى ، نۇرغۇن بەدەل تۆلىدى ۋە بۇ يولدا نۇرغۇن ئۇتۇقلارنى قازاندى . بۇ يول بۇنىڭدىن كېيىنمۇ ئۇنىڭ يولى ، بۇ يول بۇنىڭدىن كېيىنمۇ چىقىش يولى ئىزدىگۈچىلەرنىڭ ماڭىسا بولىدىغان يولى . ئۇ كىشىلىك تۇرمۇشنىڭ بەخت يولى ! چۈنكى بەختمۇ ، شۆھرەتمۇ پەقەت ئەجىر قىلغۇچىغا مەنسۇپ .

«ئالتۇن دەۋر» -
دىكى يېڭىلىقلاردىن
كۆرۈنۈشلەر

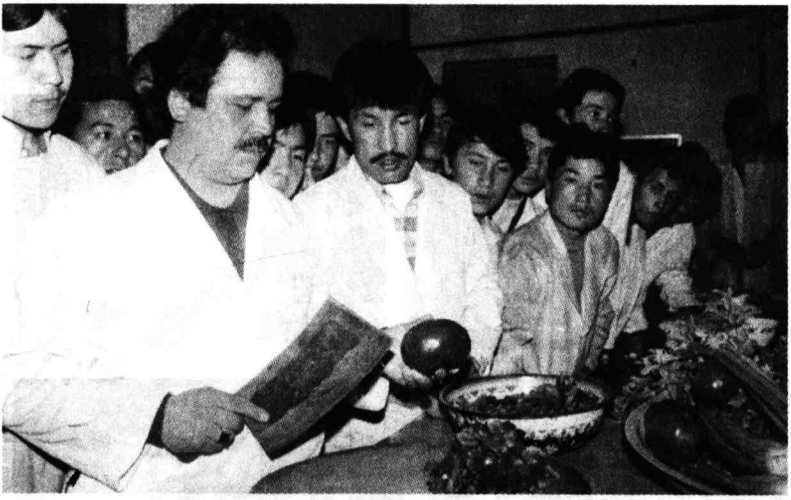

زەربەدار

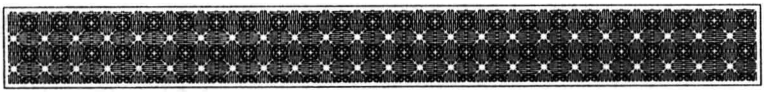

هەر كىم بەختلىك ياشىسام دەيدۇ ، ئەمما ، تولا چاغدا ئۆزگىلەرنىڭ بەختىنى كۆرەلىشى ناتايىن ؛ باشقىلارنىڭ ئازاب - ئوقۇبەتلىرىگە ھېسداشلىق قىلىشمۇ مۇمكىن ، ئەمما ، ئۆزىگە ھېسداشلىق قىلغاندەك قىلالىشى ناتايىن . مانا بۇ ئادەمنىڭ ماھىيەتلىك تەرىپى . ھەر كىمنىڭ ياشاش مۇھىتى ، تۇرمۇش ئۇسۇلى ئوخشىمىغانلىقتىن ئېرىشىدىغان بەختى ۋە تارتىدىغان ئازابىمۇ ئوخشىمايدۇ .

بەزىلەر باشقىلارنىڭ بەختى ئۈچۈن كۆيۈنۈش ، ئازاب - ئوقۇبىتىگە شېرىك بولۇش بەدىلىگە بەختكە سازاۋەر بولىدۇ .

ئەلۋەتتە ، ئادەمدە ياشاش ئۈچۈن بەلگىلىك دەرىجىدە ئالدىن كۆرۈش ئىقتىدارى ۋە كەڭ قورساق بولۇش ئادىتى يېتىلىشى كېرەك : ئىقتىدار بىزنى زىيان - زەخمەتتىن ساقلايدۇ ، كەڭ قورساقلىق جېدەل - ماجىرادىن يىراق قىلىدۇ .

ھەرقانداق ئادەمنى كەمستىشكە بولمايدۇ ، چۈنكى ھەرقانداق ئادەم بىز ياشاۋاتقان ئۇلۇغ تەبىئەتنىڭ بۇيۇك ئەسىرى . ئۇنى قەلبىمىزگە سىغدۇرالمىساقمۇ ، بىر ئادەمنىڭ ماھىيىتىنى ئۇزۇل - كېسىل ئەيىبلىسەك ، ئۇ ئادەمنى ئۆزىمىزگە دۈشمەن قىلىۋېلىشتىن ساقلىنالمايمىز ، بىز كىشىلەر ئارىسىدا ياشاۋاتقانكەنمىز ، باشقىلارنىڭ قانداق مىجەز - خاراكتېرى بولۇشىدىن قەتئىينەزەر ، ئۇنىڭ ئۆز خاراكتېرى بويىچە ياشىشىغا يول قويۇشىمىز ، ئۇلارغا توغرا مۇئامىلە قىلىشىمىز ، ياردەم بېرىشىمىز كېرەك . لېكىن ئۇنى ئۆزگەرتىشكە قىستىساق ، ئەيىبلىسەك بولمايدۇ . شۇنداق قىلالىساق ئۆزىمىزنىمۇ ، باشقىلارنىمۇ ياشىغىلى قويغان بولىمىز .

1

بىز ئۇزۇن يول يۈرۈپ ،مەھەللىنىڭ چېتىگە يېقىنلاشقاندا ،ئوڭ تەرەپتىكى كىچىك ،تار يولغا بۇرۇلدۇق . كىچىك ئاپتوموبىل بۇ تار يولدا تولىمۇ تەستە ماڭدى . يول بويىدىكى سۆگەت ، قاغا جىگدە ، تېرەك كۆچەتلىرى نامرات دېھقانلارنىڭ مەھەللە يولىغا خاس ئۆزگىچىلىكىنى نامايان قىلىپ ، ساڭگۈل ـ ساڭگۈل نوتا ـ چۈشقلىرى يولغا — ئاپتوموبىلنىڭ ئۈستىگە تاشلىنىپ تۇراتتى . دەل شۇ چاغدا ، بىر كىشى يان تەرەپتىكى ئېتىزلىقتىن ئىككى ئىنەك ، بىر ئېشەكنى ھەيدەپ چىقىپ يولىمىزنى توسۇپ قويدى .

ـــ قادىراخۇن بار ئىكەن ، كەلگىنىمىز بىكارغا كەتمەپتۇ ! ـــ دېدى بىزنى باشلاپ كەلگەن ئەركىن .

بايا تىندىن بېرى بىز مۇشۇ قادىراخۇننىڭ بار ـ يوقلۇقىنى مۇھىم بىر ئىش سۈپىتىدە تالاش ـ تارتىش قىلغان ۋە ئۇنىڭ ئۆيىدە بولۇشنى ئارزۇ قىلغانىدۇق .

ـــ قاراڭ ماۋۇ ئىشنى ، خۇددى بىر كىم دەپ قويغاندەكلا ، چارۋا ماللىرىنى ئالدىمىزغا ئېلىپ چىققىنىنى بۇ ئادەمنىڭ ! كۆتكەندەك ئىش بولدى ـ دە ! . . .

ھېلىقى كىشى بايىقى چارۋىلارنى تولىمۇ پاكار ، شورداپ ، چەللە ـ باراڭلىرى ساڭگىلاپ كەتكەن ، توپا ئۆرلەپ تۇرىدىغان بىر كىچىك قورۇغا ھەيدىدى . بىزمۇ شۇ ئۆينىڭ ئالدىدا توختاپ ، ئۇنىڭ ئارقىسىدىن تاپ باستۇرۇپ قورۇغا كىردۇق . قادىراخۇن نېمىنى ئويلىغانكىنتاڭ ، ھاڭ ـ تاڭ قالغاندەك بولدى

ژە :

ـــ هاي كېلىك ، ئەركىنجان ئۇكام ، كېلىـــك ! ئەجەب ھەيران قالدىما ؟ !ـــ دېدى .

ـــ مەن مۇخبىرنى باشلاپ كەلدىم ، قانداق گەپ بولسا دېسىلە ،قادىراخۇنكا ! . . .

ـــ ۋاي ھەممىنى دەيمەن ، ئوبدان پۈرسەتنى يارىتىـــپ بەرگەندە ، پاقا تەشكەن كامارەك قاراپ تۇرسام بولمايدۇ . ئۆمرىڭىز ئۇزۇن بولسۇن ،ياشاپ كېتىڭ جېنىم ئۇكام ، ئەجەب ئوبدان ئىش قىپسىز . سىزگە رەھمەت ئۇكام ، مۇشۇ تاپتا پارتىيىگە ، ھۆكۈمەتكە ، ئابدۇغېنىـــى جۇرىنگە تەشەككۇر ـ رەھمىتىمنى قانچىلىك كۆپ دېسەممۇ ئازلىق قىلىدۇ ، مەن مۇخبىرغا شۇ يۈرەك سۆزۈمنى دەۋالسام دەپ ئارزۇ قىلاتتىم ، مانا ئەمدى دۇئايىم يەنە سىلەر ئارقىلىق ئىجابەت بوپتۇ ! ... ئۆيگە كىرەيلى ئۇكام . . .

ـــ ئالدى بىلەن كۆرىدىغاننى كۆرەيلى ، ئاندىن بىر گەپ بولار . . .

ـــ ئىلگىرى ھېچ نەرسەم يوق دېسەم ، ئىشەنمەي قالارسىز مۇخبىر ئۇكام ! مېنىڭ ئۆزگەرمىگەن بىرلا نەرسەم بار ، مانا قارالق مۇشۇ ئەسكى تاملىق ئۆي ، بۇنى ئابدۇغېنى جۇرىن يېڭىلاپ سىلىپ بېرىمەن دەپ ، ئاۋۇ ئۆي ئورنىنى كۆرسىتىپ قويدى . مېنىڭ ھازىر مۇشۇ بىرلا ئىشىم قالدى ، قالغان ئىشىم ئابدۇغېنى جۇرىننىڭ كۆيۈمى ، ئۆزۈلدۈرمەي يارەم قولىنى سۇنۇشى بىلەن ئوڭشىلىپ كەتتى ، تۇرمۇشۇم پاراۋان بولدى . بۇنداق بەختنى «ئۇچكە ۋەكىللىك قىلىش»مۇھىم ئىدىيىسىنىڭ پارلاق نۇرىدىن كەلدى ، دېسەم بەك جايىدا بولىدۇ . چىن گەپنى دېسەم ، ئۇكام ، ھازىر بار نەرسىلىرىم بىلەن سۆرەتكە چۈشۈشنى كېچە ـ كۈندۈز ئويلايتتىم . مەقسىتىم — ئاشۇ سۆرەتلەرنى يۇقىرى دەرىجىلىك ئورۇنلارغا ئەۋەتىپ ، بۇگۈنكى بەختىيار

تۇرمۇشۇمنى ئۇلارغا بىلدۇرمەكچىدىم . ئابدۇغېنى جۇرىن ۋە باشقا رەھبەرلەرنىڭ ياخشىلىقىنى ، «ئۇچكە ۋەكىللىك قىلىش» مۇھىم ئىدىيىسىنىڭ نەقەدەر ئېسىللىكىنى دېمەكچىدىم...

دېگەندەك ، بۇ دېھقان تاملىرى ئېگىز - پەس ھەم شورىداپ كەتكەن ئېغىلدىكى چارۋا - ماللىرى ئارىسىدا ، ئېتىزلىقىدىكى ياڭاق دەرىخى يېنىدا ، ئاندىن ئىشىك ئالدىدىكى كىچىك باغدا مېۋىلىك دەرەخلەرنىڭ شاخلىرىنى ئېگىپ تۇرۇپ سۇرەتكە چۈشۈۋالدى . . .

بىز ئۇنىڭ ئىككى ئېغىز ئۆيى ئالدىدىكى سۇپىغا سېلىنغان كىگىزدە ئولتۇرغىنىمىزدا ،ئۇنىڭ ئۇزۇن يىل تارتقان غۇربەتلىك تۇرمۇشىنىڭ ئاسارىتىنى بېشىدىن كەچۈرگەن چىرايى نۇرلىنىپ ، كۆزلىرى پارقىراپ كەتتى . ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن بىردىنلا ياش تارىلاپ تۆكۈلۈشكە باشلىدى : بۇ ياش شادلىق يېشى ھەم مىننەتدارلىق يېشىدەك قىلاتتى !مەن ئۇنىڭ سىرىنى بىلىشكە قىزىقىپ قالدىم ، شۇڭا قادىراخۇن قاۋۇل ۋە ئۇنىڭ ئۆتمۈشى ھەققىدە بىلىدىغان كىشىلەردىن ئۇنىڭ ئاچچىق - چۈچۈك كەچمىشلىرىنى بىر - بىرلەپ خاتىرىلەشكە كىرىشتىم ...

2

1998 - يىلى كۈزدە ، قادىراخۇننىڭ مەھەللىسىدە ۋىلايەتتىن كەلگەن رەھبەرلەر نامرات ئائىلىلەرنىسى يۆلەپ ، نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرىدىكەن ، دېگەن پاراڭلار تارقالدى . قادىراخۇن بۇ گەپنى ئاڭلىغان بولسىمۇ ، بەك قۇلاق سېلىپ كەتمىدى ، بەك ئۇمىدلىنىپمۇ كەتمىدى . لېكىن ئۇلارنىڭ بىرنەچچە خالتا ئۇن ئېلىپ كېلىپ ، ئۆزى قاتارلىق نامرات ئائىلىلەرنى يوقلاپ ، سىياسەتنى چىرايلىق چۈشەندۈرۈپ ، كۆچەپ ئىشلەپ ،نامراتلىقتىن قۇتۇلۇش لازىملىقىنى تەكىتلەپ

قويۇپ كېتىدىغانلىقىدىن گۇمانلانمىدى ،چۈنكى ھەر قېتىم كەلگەن قۇتقۇزۇش گۇرۇپپىلىرى ، يۆلەشكە كەلگەن كادىرلارنىڭ قىلىدىغان ئىشى شۇنچىلىك ، ئۇلارنىڭ ۋەز - نەسىھىتى كۆپ ، پايدىسى ئاز ، قىلىدىغان ئىشىنىڭ تايىنى يوق ، تۇزۇكرەك بىرەر ئىشنى قىلىپ بەرگەن ئادەمدىن بىرنى كۆرۈپ باققىنى يوق ، ئۇلارنىڭ چوڭ دەسمايىسى ۋەدە بىلەن قىزغىن پوزىتسىيە ،بۇنىڭغا نېمە كېلىدۇ ؟ بىراق ، ئۇلار تەشۋىق قىلغان ياخشى سىياسەت ، تۇزگەن پىلان ئىجرا بولمىسىمۇ ، ھەر ھالدا نامرات دېھقانلارنىڭ كۆڭلىنى خۇش قىلىپ قويىدۇ . بۇ خۇددى «گۈلدۇرى بار ، يامغۇرى يوق»دېگەندەكلا بىر ئىش . شۇنچە يىللاردىن بۇيان ، نامراتلارنى يۆلەش ، قۇتقۇزۇش تەكرار - تەكرار ئېلىپ بېرىلدى ، لېكىن ھەممىسىنىڭ نەتىجىسى جۇڭا تاراقلىتىپ ، قۇرۇق ھارۋىنى سۆرەپ ، ئۆزىنىڭ شۇ يەردىكى ئىنكاسىنى نامايان قىلىپ قويۇش بىلەن تاماملاندى . قادىراخۇن كۆپ قېتىم مۇشۇنداق قۇتقۇزۇشنى بېشىدىن ئۆتكۈزدى ، ئەمما ئۇ نامراتلىقتىن قۇتۇلغىنى يوق ، شۇنچە ئىشلىسىمۇ ، قۇتقۇزۇشتىن شۇنچە «بەھرىمەن »بولسىمۇ ، ئۆزىدىكى بۇ ماددىي ۋە مەنىۋى گادايلىقنىڭ يىلتىزىنى تاپالماي گاڭگىراپ يۈردى .

قىسقىسى ، «نامراتنىڭ ھوننىقى جىق ، بايىنىڭ تۇغقىنى» دېگەندەك ، ئۇ مەجنۇندەك بولۇپ قالغان ئادەم ئىدى . ئۇ ،كىم قايسى ئىشقا بۇيرۇسا ، لام - جىم دېمەي ماڭاتتى ، كىشىلەر بوزەك قىلىپ ئىشقا سېلىپ ھەق بەرمەيتتى ، ئۇ بۇنىڭغىمۇ رازى ئىدى . ئۇنى بوزەك قىلىدىغان ئاشۇ كىشىلەر دەل ئۇنىڭ گەردىنىگە قەرز ئارتىپ قويغان كىشىلەر ، كەنتنىڭ ، مەھەللىنىڭ بىر قىسىم ھوقوق تۇتقان ئادەملىرى ... ئۇ بۇنىڭ بەدىلىگە دائىم ئۆزىنىڭ ئىشلىرىنى ۋاقتىدا قىلالمايتتى ، ۋاقتىدا قىلالمىغان ئاشۇ ئىش ئۇنىڭ تېرىقچىلىقىنى مۇناسىپ

پەرۋىشتىن مەھرۇم قىلىپ ، ھوسۇلىنىڭ تۆۋەنلەپ كېتىشىگە سەۋەب بولۇپ قالاتتى .

دەپ كەلسە ،ئۇنىڭ دەردى ـ يېغىرى كۆپ ؛ دەپ كەلسە ، ئۇنىڭ ھەققانىي ئىشلىرىنىڭ ۋىجدان ئالدىدىكى قىممىتىمۇ يوق ؛ دەپ كەلسە ، بىر قىسىم ئادەملەرنىڭ نەقەدەر ئەخلاقسىزلىقى ، رەھىمسىزلىكى ، نامەرد ، ئىپلاسلىقى ، بىلىپ تۇرۇپ تۇزكورلۇق بىلەن ئادەمىيلىك سالاپەتلىرىنى يوقىتىشلىرى ئاز ئەمەس . ئادەم نامرات بولغانسېرى نەس باسىدىكەن ، ئادەم نامرات بولغانسېرى باشقىلار بوزەك قىلىدىكەن . . . بۇنداق ئىشلار ئۇچۇن قادىراخۇن قانچە كېچىلەپ ياش تۆككەن ، ئەمما كىمنىڭ كارى دەيسىز ! ؟ شۇنچە يىللاردىن بۇيان ، ئۇنىڭ ئۇنسىز نىدالىرى شۇ يەردە ، ئۆزى بىلىدىغان جايلاردا كۆمۇلۇپ قېلىۋەردى . ئۇ كۆڭلىدە نۇرغۇن نەرسىلەرگە تەشنا ئىدى . بەزىدە ئۇ ھەممىدىن تەشنا بولىدىغان ئىش —نامراتلارنى يۆلەشكە كەلگەنلەر ئېلىپ كەلگەن ئازدۇر ـ كۆپتۇر نەرسىدىن بەھرىمەن بولۇش ئىدى . ئۇ كۆڭلىنىڭ بىر يەرلىرىنى ئاختۇرۇپ شۇنداق تەلمۇرۇشتىن ئۆزىنى قاچۇرسىمۇ چوڭقۇرلىسا ، ئۆزى ئەڭ تەشنا بولغان نەرسە ئاشۇ كىشىلەر ئېلىپ كەلگەن ئاز بولسۇن ، كۆپ بولسۇن ، قولىغا تېگىدىغان ماددىي بۇيۇملار ئىكەن ، بۇ ئۇنىڭ كۇندىلىك تۇرمۇشى ئۈچۇن ئەڭ مۇھىم نەرسە ئىدى ، ئۇنىڭغا ئاشۇ نەرسىلەر تازا ئوبدان چاغدا ، يەنى قىشنىڭ يامان سوغۇقى ، ئەتىيازنىڭ تازا ئۇزۇك ۋاقتى ، ھېيت ـ بايرامنىڭ ئەڭ مەنىلىك كۇنلىرىدە جېنىغا جان ، مادارىغا مادار قوشاتتى . ئۇ شۇ چاغدا ھېلىقى كادىرغا ، ھەممىدىن مۇھىمى ئۇلارنى ئەۋەتكەن ، ئۇلارنى ئاشۇنداق قىلىشقا سەپەرۋەر قىلغان پارتىيىگە ، ھۆكۈمەتكە تەشەككۇر ياغدۇراتتى . ئۇ ئېتىراپ قىلغۇسى كەلمىسىمۇ ، يوقىتىن مىڭ ياخشى بولغان ، جانغا دال بولىدىغان ئاشۇنداق

ماددىي ياردەمگە ئادەتلىنىپمۇ قالغانىدى .

بەزىدە ئۇ ئۆزىمۇ سەزمىگەن ھالدا ياش تۆكۈپ سالاتتى . چۈنكى ئۇ ھەر يىلى ئالغان ھوسۇلىنىڭ كۆپ قىسمىنى قەرزگە بېرىۋېتەتتى ، قەرزنى بېرىدىغان چاغدا ، ئۇ قولىدىكى يەۋاتقان ئوزۇقلۇقىنى ئەرزان بولسىمۇ سېتىۋېتەتتى ياكى قەرز ئىگىلىرى قانچە پۇلغا ئالسىمەن دېسە ، شۇنچە پۇلغا ھېساب قىلىپ بېرىپ قۇتۇلاتتى . تېخى يەنە يېڭى يىلغا ھېساب قەرزگە بوغۇلۇپ قالاتتى . . .بۇنداق قەرزگە بوغۇلۇشنىڭ يوللىرى يېزا دېگەندە بەك كۆپ ، ئۇنىڭ قايسى بىرسىنى دېسۇن ، ئۇ قەرزگە بوغۇلىدۇ ، قەرزگە بوغۇلمىسا قەرزنى قايتۇرالمايدۇ ، تۇرمۇشىنى قامدىيالمايدۇ . ئۇ بۇنداق قەرزلەرگە كۆنۈپ كەتكەن ، ئادەت بولۇپ قالغان ، باشقىلارمۇ ئۇنىڭغا كۆنۈك ،نېمە ئامال ؟ لېكىن ، قەرزنىڭ ئازايماي كۆپىيىپ بېرىشى ئۇنىڭ تەقدىرىنى قانداق ھالغا دۇچار قىلار ؟ بۇ ئۇنىڭ كېيىنكى ھاياتىدىكى مۇھىم ، قىيىن ئىش ئىدى . . .ئۇ ئاخىرى خۇدا ئۆزى بىرنېمە دەر ؟ دېگەن يەرگە كېلىپ توختاپ قالدى . . . بۇ ئۇنىڭ ئۆزى ھەل قىلالمىغان ئىشقا دۇچ كەلگەندە ۋە ئويلىغانلىرىنى ئويلاپ بىر باشقا چىقالمىغان چاغدا چىقىرىدىغان خۇلاسىسى ۋە ئۆزىنى بېسىۋالىدىغان شۇكۇرانە قارارى ئىدى .

ئۇ بۇ قېتىمقىسى يار - يۆلەك بولۇشقا كېلىدىغان كىشىلەردىنمۇ ئانچە ئۈمىد كۈتۈپ كەتمىدى ، چۈنكى ئۇ ، ئۇلارمۇ ھەرقاچان ئاتام ئېيتقان بايىقى ،يەنە شۇ بۇرۇنقىلارغا ئوخشاش بىر - ئىككى ئىشنى قىلىپ قويۇپ ، يار - يۆلەك بولدۇق دېيىشى مۇمكىن ، دەپ ئويلىدى ؛ بىراق نېمىلا بولسۇن ، ئۇلار كەلسە ، ھامان بىرەر «ياخشى»ئىش قىلماي كەتمەيدۇ ، ھېچبولمىغاندىمۇ بىرەر خالتا ئۇن بېرەر ياكى بىرەر چاپان ۋە ياكى يوتقان - كۆرپە بېرەر ،كونا بولسىمۇ ، يوقتىن ياخشىغۇ ؟ ئۇلار شۇنچىلىك بولسىمۇ ياخشى ئىشنى قىلىپ بولۇپ ،

ئاخىرىدا يەنە يەرلىك «ئەمەلدار» ، «خاقانلار»نىڭ گېپىنى ئاڭلاپ ، شۇلارنىڭ دېپىنى چېلىپ ، قىلغان ئىشلىرىغا تاپا - تەنە ، مىننەت قىلغاندەك كېتىپ قالىدۇ . تۇتۇپ بىر ياكى بىرقانچە ئادەمنى تولۇق نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرمايدۇ .بۇنداق ئىشلار تەكرار يۈز بەردى ، قادىراخۇنمۇ ئالغان بىرەر خالتا ئۇن ئۈچۈن نەچچە قېتىم بۇرنى - قۇلىقىغا قەدەر تويغان چاغلارمۇ بولغان ، ئۇ شۇ چاغدا ، خەپ ، بۇنىڭدىن كېيىن شۇنداق قۇتقۇزۇشنى ئالماسمەن ، دەپمۇ باققان ، لېكىن ، نامراتلىقنىڭ قاتتىقچىلىقىدىن يەنە ئالغان ، ئالمىسا بولمايتتى . . . دېسە گەپ جىق ، لېكىن قادىراخۇن ئېغىزدىن چىقارمايتتى ، چۈنكى ئۇ نامرات ،چۈنكى ئۇ قەرزدار ئىدى !

مىش - مىش گەپلەر بىرقانچە كۈندىن كېيىن ، راستقا ئايلاندى . مەھەللە كادىرى قادىراخۇنغا مېھمان - شەپقەت قىلىدىغاندەك پوزىتسىيە بىلەن خۇش خەۋەر يەتكۈزۈپ ، ۋىلايەتتىكى قايسى بىر ئىدارىدىن كەلگەن يۆلىگۈچىنىڭ ئۇنى يوقلاپ كېلىدىغانلىقىنى ئېيتتى . راستتىنلا بىرنەچچە ئادەم كەلدى ، ئۇنىڭ ئىچىدىكى ئېگىز بوي ، ئاقپىشماق ، چىرايى پارقىراپ تۇرىدىغان ، كۆزلىرى نۇرلۇق ، ھەربىرىدىن قەتئىيلىك چىقىپ تۇرىدىغان بىر ئادەم قادىراخۇننىڭ يۆلىگۈچىسى بولىدىغانلىقىنى بىلدۈردى . بىللە كەلگەن ئادەملەر ئۇنى تونۇشتۇرۇپ : «بۈياق ۋىلايەتلىك پىلان - تەرەققىيات ئىدارىسىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى ئابدۇغېنى دۆلەت بولىدۇ ، بۇنىڭدىن كېيىن نامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ بولغۇچە سىزگە ياردەم قىلىدۇ ، سىز ماسلىشىپ ، دېگەن يېرىدىن چىقىسىڭىز ، تۇرمۇشىڭىز تېزلا ياخشىلىنىپ كېتىدۇ . . .»دەپ تونۇشتۇردى .

3

ئەتىسىدىن باشلاپ ئابدۇغېنى دۆلەت دېگەن كىشى راستتىنلا قادىراخۇننىڭ ئۆيىدە پەيدا بولدى ، ئۇنىڭ قولتۇقىدىكى قارا سومكىدىن ئۇ تەمە قىلغان نەرسىلەر ئەمەس ، دەپتەر ـ قەلەم ، ئۆزى چېكىدىغان تاماكا قاتارلىقلار چىقتى . «دېمەك ، — دەپ ئويلىدى قادىراخۇن ، — بۇ كىشىمۇ ھېلىقى كىشىلەردەك ئۆزىگە توپا قوندۇرماي كېتىپ قالىدىغان ، قولىدىن ئىش كەلمەيدىغان ئادەمدەك قىلىدۇ !» ئۇ كىشى قادىراخۇندىن ئۇنى ـ بۇنى سورىدى ، خاتىرىسىگە يازدى . ئۇنىڭ نۇرغۇن ئىشلاردىن ، بولۇپمۇ چارۋىچىلىق ، باغ ـ ئورمانچىلىق ، دېھقانچىلىقنىڭ ھەممە تەرەپلىرىدىن خەۋىرى بارەدەك قىلاتتى ، دەسلەپ قادىراخۇن ئۇنىڭدىن بېرىدىغان نەرسىنىڭ نېمىلىكىنى بىلگۈسى كەلگەن ۋە شۇنى كۈتكەنىدى ، كېيىن ، ئۇنىڭ تەپەككۇرىنى ، يېزا ۋە نامرات دېھقانلارنىڭ دەردى ، پارتىيە سىياسىتىنىڭ نامرات دېھقانلارغا يەتكۈزۈۋاتقان ياخشىلىقلىرى ، نامراتلارغا بولغان ھېسداشلىقى . . . قاتارلىقلار ھەققىدىكى بايان ـ تەسەۋۋۇرلىرىنى ئاڭلاپ ، بۇ ئادەمگە ئۆزىچە ئامراق بولۇپ قالدى . ئۇنىڭ كۆڭلىدىكى ھەممە گەپلىرىنى دېگۈسى كەلدى ، مۇشۇنداق ياخشى ئادەمگە دېمىسەم ، كىمگە دەيمەن ، دەپ ئويلىدى ۋە ئاغزىغا نېمە كەلسە ، كۆڭلىدە نېمە بولسا ، قالدۇرماي دېدى . ئابدۇغېنى دۆلەت بۇنىڭدىن سۆيۈندى ۋە ئۇنى يېقىن تۇغقىنىدەك كۆرۈپ قالدى . ئۇزاق ئۆتمەي ئۇلار سىرداشلاردىن بولۇپ قالدى ، قادىراخۇننىڭ ھەممە دەردى ، قورساق كۆپۈكى ئۇنىڭغا ئايان بولدى ، ئۇنىڭ قورسىقى بوشاپ قالدى ، بىردىنلا يېنىكلەپ قالدى . . .ئابدۇغېنى دۆلەت بۇ ئادەمنىڭ ھۇرۇن ـ تەييار تاپ ئەمەسلىكىنى ، پەقەت دىتى ـ ساپاسى يوق ، شارائىت ناچار ، كىرىمىدىن چىقىمى كۆپ

بولۇشتەك تەرەپلەرنىڭ قىسقىشى تۆپەيلىدىن نامراتلىشىپ كەتكەنلىكىنى دەسلەپكى قەدەمدە ھېس قىلدى . ئەمما ئۇنىڭغا ۋەدە بېرىپ ، بىرەر ئىشنى قىلىپ بېرىش توغرىسىدا مەيدىسىگە ئۇرمىدى . مانا مۇشۇ ئىشتىن قادىراخۇن گۇمانلىنىپ قالدى ، چۈنكى ئۇ كەنت ، مەھەللە كادىرلىرىنىڭ نۇرغۇن يېغىرلىرىنى ئېچىۋەتتى ، بۇ يېغىرلارنى ئۇ ئادەم مېھماندارچىلىقتا بەرگەن دەلدەڭ سۈيىدىن كېيىن ئۇلارغا دەۋەتسە ، خۇددى سۇ كېتىپ تاش قالغاندەك ، قادىراخۇن بالاغا قالامدۇ تېخى !

ـــ بەزى دېھقانلارنىڭ نامراتلىشىپ كېتىشىنىڭ سەۋەبى : ئاساسىي قاتلامدىكى قورۇقچىلىقنىڭ كىشىلەرنى ھەر خىل يوللار بىلەن قىسقىشى ۋە تالان ـ تاراج قىلىشى بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك ، ـــ دېدى ئابدۇغېنى دۆلەت بىر كۈنى قادىراخۇن قاتارلىق بىر قىسىم كىشىلەرگە ، بۇ يەردە يەرلىك «خاقانلار» مۇ بار ئىدى ، ـــ ئاساسىي قاتلاملاردا پارتىيىمىزنىڭ يېڭا ، دېھقانلار مەسىلىسى توغرىسىدىكى سىياسىتى توغرا ئىجرا قىلىنماپتۇ . دېھقانلارنى يېتەكلەش ، قوللاش ۋە يول قويۇش يېتەرلىك ئەمەس ، بۇ ھەل قىلمىسا بولمايدىغان يەنە بىر مۇھىم تەرەپ . . .

ئۇ ئۇزاق سۆزلىدى ، بۇنىڭ ئىچىدە قادىراخۇننىڭ مەھەللىسىدىكى بەزى ئىشلارمۇ بار بولۇپ ،دېھقانلارنىڭ ھەم ھەيران قالدۇردى ، ھەم قايىل قىلدى . . .

دېگەندەك ، نۇقتىدا تۇرۇۋاتقان كىشىلەر بىرنەچچە ھەپتىدىن كېيىن بۇ يېزىدىن غايىب بولدى . ئەينى يىلى بۇ يەردە توك ، تېلېفون سىمى دېگەندەك نەرسىلەر يوق ئىدى ، شۇنداق بولسىمۇ ئۇلار بۇ يەرگە كەلگەن چاغدا ، تېلېۋىزور قاتارلىقلارنى ئېلىپ بارغانىدى ، ئۇلار كېتىدىغان چاغدا يېتىۋاتقان ئۆيلىرىگە قۇلۇپ سېلىپ كېتىپ قېلىشقان بولسىمۇ ، ۋېلىسىپىتىنىڭ چاقىنى تېپىپ توك چىقىرىپ ،تېلېۋىزور كۆرىدىغان بۇ يەردىكى

چوڭ ـ كىچىك ئەمەلدارلار ئۇلارنىڭ قويغان نەرسىلىرىنى بىرنى قويماي ئېلىپ كەتتى ، كېيىن سۈرۈشتە قىلىۋىدى ، ئۇلار تىرناقلىرىنى تاتىلاپ تۇرۇشتى . مانا مۇشۇ كىشىلەر ئاشۇ يەردىكى نامرات دېھقانلارنىڭ «ئەمەلدار»لىرى ئىدى . . . بۇ ئىشلارنى كۆرۈپ ، قادىراخۇننىڭ گۇمانى تېخىمۇ كۈچەيدى . ئۇنىڭ خىياللىرى تېخىمۇ قالايمىقانلىشىپ كەتتى ، ئۇ ھەممە ئىشلارنىڭ ئەسلىي ھالىتىگە قايتقانلىقىنى سەزدى . ئۇ ئۆز ـ ئۆزىگە پىچىرلىدى : «بۇ ئادەممۇ كۆڭۈل بۆلگۈچى ، ھېسداشلىق قىلغۇچى ئىكەن ، قانداقتۇر ھەقىقىي يار ـ يۆلەك بولۇپ مەدەت بەرگۈچى ، نامراتلىقىمنى تۈگىتىپ باي قىلغۇچى ئەمەس ئىكەن . دېمەك ، بۇ يەرگە كېلىدىغانلارنىڭ ھەممىسى شوئارۇازلار ، ساختا ئىش قىلىپ پارتىيە ـ ھۆكۈمەتنىڭ كۆزىنى بويىاپ كېتىشىدىغان شەكىلۇازلار ، ئۆزىنىمۇ ، ھۆكۈمەتنىمۇ ئالدايدىغان كاززاپ كىشىلەر ! . . . مانا ، ئۇلار مېنى بىرەملىك خۇشال قىلىپ قويۇپ كەتتى» . . .

4

ئابدۇغېنى دۆلەت ئاشۇ يەر ۋە ئۆزى يار ـ يۆلەك بولىدىغان قادىراخۇن ھەققىدە دوكلات يېزىپ يوللىشى ۋە تەستىقلىتىشى كېرەك ئىدى . ئۇ بىرقانچە كۈن ئىشلەپ دوكلاتنى تەييارلىدى . دوكلاتتا ئۇ مۇنداق ئىشلارنى ئوتتۇرىغا قويدى : «مەن مەركەزلىك تۈزەش خىزمىتى جەريانىدا قاغىلىق ناھىيىسىنىڭ لوق يېزا بورا كەنتى قاتارلىق كەنت ، مەھەللىدىن 80 نەچچە ئائىلىنى تەكشۈرۈش ئارقىلىق ، ئۇلارنىڭ مۇقىملىقىنى كاپالەتكە ئىگە قىلىشنىڭ بىردىنبىر مەنبەسى نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇشنى ئىشقا ئاشۇرۇشتا ئىكەن ، دېگەن قاراشقا كەلدىم . بۇنىڭ ئۈچۈن بىرىنچى قىلىدىغان ئىش ، ئالدى بىلەن

ئەگ نامرات ئائىلىدىن 20 نى تۇرغۇزۇپ ، ئۇنى ئاشۇ جايلاردىكى نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇشنى زىممىسىگە ئالغان ياكى باشقا جايلاردىن بارغان كادىرلىرىمىزغا قايتىدىن تۇنۇشتۇرۇش كېرەك ؛ ئىككىنچى قىلىدىغان ئىش ،ھەربىر ئادەم 5000 يۈەندىن مەبلەغ تەييارلاپ ، 20 ئائىلىنىڭ ھەربىرىگە 1000 يۈەنلىكتىن ئىككى ئىنەك ، 1000 يۈەنگە ئۇچ دانە قوي سېتىۋېلىپ بېرىش ، 2000 يۈەنگە قوتان سېلىپ بېرىش كېرەك ؛ ئۈچىنچى قىلىدىغان ئىش ،مەسئۇلىيەتنى قاتتىق بېكىتىپ ، بىر - بىرىگە چېتىلدۇرۇش كېرەك . بۇنىڭ ئۈچۈن شۇ جايلاردا تۇرۇۋاتقان مەركەزلىك تۇزەش خىزمىتى كادىرلىرى ۋە نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇش خىزمىتىگە بارغان ئىدارە ، ئورگان ، باشقارما كادىرلىرى بىلەن نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇش بويىچە زەنجىرسىمان مەسئۇلىيەت تۇزۇمىنى يۈرگۈزۈش كېرەك ، ئۇلارنىڭ نامرات ئائىلىنىڭ باقمىچىلىق ، ئىشلەپچىقىرىش ، دېھقانچىلىق ئىشلىرىغا ئەقىل كۆرسىتىش ، چارە - ئامال كۆرسىتىش ئارقىلىق ، ئىلمىي تېرىقچىلىق قىلىشنى ئىشقا ئاشۇرۇش ، نازارەت قىلىش كېرەك ؛ تۆتىنچى قىلىدىغان ئىش ، يېزا ئىگىلىك پەن - تېخنىكا خادىملىرى ۋە چارۋا مال دوختۇرلىرىنىڭ خىزمىتىنى نۇقتىلىق ھالدا ئاشۇ نامرات ئائىلىلەرنىڭ دېھقانچىلىقىنى ئىلمىي ئۇسۇلدا باشقۇرۇشىغا ، ئىلمىي باقمىچىلىقىنى يولغا قويۇپ ئۇنۇم يارىتىشىغا مەسئۇل قىلىش ، چارۋىلارنى توغلىتىلغان ئۇرۇق بىلەن نەسىللەندۇرۇشنى ئىشقا ئاشۇرۇش ، بىر كالىسى ياكى قويى ئۆلۈپ قالسا ، مەسئۇل بولغان كادىرلار تۆلەش ، بىر كالا ياكى قوي نەسىلسىز قالسا ، چارۋىچىلىق پەن - تېخنىكىسى يېتەكچىسى موزاي ياكى قوي تۆلەپ قايتۇرۇش كېرەك ؛ بەشىنچى قىلىدىغان ئىش ،نامرات ئائىلىلەرنىڭ تېرىلغۇ يەرلىرىنىڭ ئۇنۇمى تۆۋەن بولۇش ھالىتىنى ئۆزگەرتىش ،

تېرىقچىلىق قۇرۇلمىسىنى بازارغا ماسلاشتۇرۇش ،بىر تۈتاش تېرىقچىلىق قىلىشتىن ئىبارەت بولۇپ ئالاھىدە دېھقانچىلىق زىرائەتلىرى ياكى غەيرىي يېزا ئىگىلىك تېپىدىكى ئىشلەپچىقىرىش بىلەن شۇغۇللىنىشنى ئاشقا ئاشۇرۇش ئارقىلىق ، كىرىم مەنبەسىنى كۆپەيتىش كېرەك ؛ ئالتىنچى قىلىدىغان ئىش ، نامرات دېھقان ئائىلىلىرىنىڭ ئارتۇق ئەمگەك كۈچلىرى ياكى دېھقانچىلىقىنىڭ ئارىسال ۋاقىتلىرىدىكى بىكار ۋاقىتلىرىنى پۇل تاپىدىغان ، كىرىم كەلتۈرىدىغان پۇرسەتكە ئىگە قىلىش كېرەك . بۇنىڭغا مۇناسىپ ئىش ئورنى ياكى ئىش قىلىش شارائىتى يارىتىپ بېرىش كېرەك ؛ يەتتىنچى قىلىدىغان ئىش ، دېھقانلارنى مۇناسىپ ھالدىكى تەبىئىي ئاپەتتىن ساقلىنىش ، خېيىمخەتەردىن ساقلىنىش سۇغۇرتىسى ۋە داۋالىنىش سۇغۇرتىسىغا قاتناشتۇرۇش كېرەك . مۇشۇنداق بىر قاتار ئىشلارنى نۇقتىلىق تۇتقاندا ۋە مۇناسىپ قانات يايدۇرغاندا ، نامرات ئائىلىلەرنىڭ كىرىمىنى ئاشۇرۇپ ، نامراتلىقتىن قۇتۇلۇش ئىشىغا ماددىي ۋە مەنىۋى جەھەتتىن ھەقىقىي تۈرتە بولىدۇ .

بۇنىڭدىن باشقا يەنە بىرقانچە ئىش بار ، بۇنىڭ بىرى رەھبەرلىك ھەقىقىي كۈچ بولۇشى ، قوللىشى ، نامرات ئائىلىلەرنى ھۆددە ئالغان كادىرلارغا شارائىت يارىتىپ رىغبەتلەندۇرۇشى كېرەك . نامرات ئائىلىلەرنى ھۆددە ئالغان كادىرلارمۇ بوشاڭلىق قىلماي ، پارتىيىمىزنىڭ ھەقىقىي تۈتۇپ ، ئەمەلىي ئىشلەشتىن ئىبارەت خىزمەت پرىنسىپىنى ئاشقا ئاشۇرۇپ ، نەتىجە قازىنىپ ، ئۆزىنىڭ زىممىسىدىكى مەجبۇرىيەتنى تولۇق ئادا قىلىشى كېرەك . قالغان ئىشلارنى ئەھۋالغا قاراپ تەدرىجىي بىر تەرەپ قىلىپ ،ئېغىر يۈك قىلىۋېلىشتىن ساقلىنىش كېرەك . يۇقىرىدىكى بىرقانچە تەدبىر ھەقىقىي يولغا قويۇلۇپ ئەمەلىيلەشسە ، ھەربىر نامرات

ئائىلىنىڭ يىللىق كىرىمى تېزلا ئاشىدۇ ، مەسىلەن ، ئىككى ئىنەك كالىدىن بىرىنچى يىلنىڭ ئاخىرىسىدا ئىككىسى تۆل ئالالىسىلا ، ئەڭ ئاز بولغاندا 4000 يۈەنگە ساتالايدۇ ، بىرنى ساتسا ،بىرسى قالسا ،كالىسى ئۇچ بولىدۇ ، كالىدىن قىلغان كىرىمى 2000 يۈەن ، چىقىمى 1000 يۈەن ، ساپ كىرىمى 1000 يۈەن بولىدۇ . دېمەك ، شۇ ئائىلىدە بەش نوپۇس بولسا ، يىلىغا ئاشقان كىرىمى 200 يۈەندىن توغرا كەلگەن بولىدۇ . ياندۇرقى يىلى ئۇچ موزاي ئالالىسا ، ئىككىنىسى ساتسا ، يەنە كالىسى تۆتكە كۆپەيىدۇ ، ئۇچىنچى يىلىغا بارغاندا ، ئاشۇ دېھقان ئىقتىسادىي جەھەتتە بىراقلا كۆتۈرۈلۈپ ، كالىسى ئالتىگە ، كىرىمى 6000 يۈەنگە يېتىدۇ . دېمەك ، بۇ دېھقان ئۇچ يىلدا بىز بەرگەن پۇلنى قايتۇرغۇدەك ھالغا يېتىدۇ ، شۇ چاغدا بەرگەن پۇلىمىزنى قايتۇرۇۋېلىپ ، يەنە 20 ئائىلىنى نۇقتا قىلىپ تۇتۇپ ، پۇلنى شۇ ئائىلىلەرگە بېرىپ ، يۇقىرىقى ئۇسۇل بويىچە ئىش قىلساق ، چوقوم ئۇتۇق قازىنىمىز !»

بۇ تەسەۋۋۇر خېلى ئەتراپلىق ۋە قايىل قىلارلىق بولغاندى . ئىدارىدىكى زور كۆپچىلىك كىشىلەر بۇنىڭغا قوشۇلدى ، ئەمما بىر قىسىم كىشىلەر بۇنىڭغا ئانچە پىسەنت قىلىپ كەتمىدى ، ئۇلار ۋىلايەتلىك پارتكومنىڭ شۇجىسى بىر نامرات دېھقانغا قوي ئېلىپ بەرسە ، يەۋېلىپ قوينى يوق قىلغان ، بۇ چوڭ يىغىندا ئوتتۇرىغا قويۇلغان . قوينىڭ پۇلىغۇ چاغلىق ، لېكىن كالا ئېلىپ بەرسەك موك يەۋالسا ، پۇلنى نەدىن تاپىمىز ! دېھقان دېگەن يېتىپ يەۋالىدىغان ، يۆلىنىۋالىدىغان ، بىر كىملەر بىر نەرسە بەرسىكەن دەپ تەمە قىلىدىغان تەييارغا ھەييار خەق ، بۇنىڭغا سەل قارىساق ، ئالدىرىساق بولمايدۇ ، ئەڭ مۇھىمى ئالدانساق بولمايدۇ ، دەپ قارىدى .

ـــ يولداشلار ، بىز ئىشنىڭ بىر تەرىپىگىلا قارىساق بولمايدۇ . مەن ئۇزۇن يىل يېزىدا ئىشلىگەن ، دېھقانلارنىڭ

ھەممىسى ھۇرۇن ، تەييارغا ھەييار ئادەملەر ئەمەس ، بىز سەللا يۆلەپ قويساق ، ئۆزىنىڭ يولىنى تېپىپ نامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ كېتىدۇ ،ـــ دېدى ئابدۇغېنىي دۆلەت چۈشەنچە بېرىپ ،ـــ مېنىڭ ئېنىقلىشىمچە ، بورا كەنتىدىكى دېھقانلارنىڭ نامراتلىشىپ كېتىشى سىياسەتنىڭ تولۇق ئەمەلىيلەشمىگەنلىكى ۋە تېرىقچىلىق قۇرۇلمىسىنىڭ مۇۋاپىق بولماسلىقى بىلەن مۇناسىۋەتلىك ، قانداقتۇر دېھقانلارنىڭ ئۆزىنىڭ ھۇرۇنلۇقى ، ئاڭسىزلىقى كەلتۈرۈپ چىقارغان ئەمەس . . .

ئۇ ئەينى چاغدا ، 80 نەچچە نامرات ئائىلىنى تەكشۈرۈش داۋامىدا كۆرگەن مۇنداق بىر ئىشنى ئوتتۇرىغا قويدى : بىر كۈنى ئۇ قادىراخۇنۇنىڭ ئۆيىگە تەكشۈرۈشكە ماڭدى ، ئۇ لوق يېزا 3 ـ كەنتىنىڭ سىرتىغىراق جايلاشقان ، تاملىرىدىن توپا قۇيۇلۇپ تۇرغان بىر ئۆيگە كىردى . قاراڭغۇ ئۆيدىكى كاڭدا ئوچ بالىنىڭ بېشى كۆرۈندى ، ئۇ بۇ بالىلارنىڭ كېسەل بولۇپ قالغان ياكى سوغۇقتىن ساقلىنىش ئۈچۈن ياتقانلىقىنى بىلەلمىدى .

ـــبۇ بالىلارنى نېمىشقا ياتقۇزۇپ قويدىڭىز ؟ـــ دەپ سورىدى ئۇ ئۆي ئىگىسى ئايالدىن .

ـــبالىلىرىم كېزىك بولۇپ قالغاندى ، داۋالىتاي دېسەم پۇل يوق ، ئۆيدە بېقىۋاتىمەن . . .

ـــئېرىڭىز قېنى ؟

ـــئۆيىمىزدە ئاش ـ ئوزۇق تۈگەپ قالغاندى ، بالىلارنىڭ دادىسى ئامالىنى قىلىپ كېلىمەن دەپ جاڭگالغا كىرىپ كەتكەن . تۇز ئېلىپ چىقىپ سېتىپ ، ئۇن سېتىۋېلىپ كېلىدۇ . بۇگۈن ئۇچ كۈن بولدى ، ھەرقاچان بۇگۈن كەچ بازاردا تۇزلىرىنى ساتسا ، قايتىپ كېلەر . . .

ئابدۇغېنى دۆلەتنىڭ يۇرىكى شۇرىدە قىلىپ قالدى ، ئۇنىڭ ۋۇجۇدىنى بىر خىل ئاچچىق ئەلەم بوغۇپ ئۆتكەندەك قىلدى . . .چۇڭقۇر ھېسداشلىقى دولقۇنلىدى . ئۇ سۇپىغا

چىقىپ ، تىزلىنىپ ئولتۇرۇپ ، ھېلىقى بالىلارنىڭ باشلىرىنى سىلىدى ، ئۇنىڭ قولى قىزىغاندەك بولدى ، بالىلار قىزىپ كەتكەندى ، ئۇلارنىڭ ئۇستىگە يېپىپ قويۇلغان يىرتىق يوتقان ، ئاستىغا سېلىنغان كونىچە نۇسخىدىكى توقۇما يىرتىق ئەدىيال بالىلارنىڭ قىزىتمىسىدىن يىرتىلىپ كەتكەندەك بىلىندى ، ئۇ تەرەپكە سېلىپ قويۇلغان بورىمۇ تىتىلىپ ، توپا بىلەن بىر «تەن »بولۇپ كەتكەندەك قىلاتتى . ئۇيىنىڭ بىر بۇلۇڭى ئۆرۈلۈپ چۈشكەن بولۇپ ، ئۇ يەرنى قوناق شېخى بىلەن توسۇپ قويغانىدى . ئۇ دەرھال يېنىنى ئاختۇردى ، قولىغا 200 يۈەن چىقتى ، ئۇ پۇلنى ئايالغا تۇنقۇزدى ۋە بالىلارنى داۋالىتىش ، ئوزۇقلاندۇرۇشنى ئېيتتى . يېمەك ـ ئىچمەك ئەھۋالىنى سورىۋىدى ، ئايال ئىككى كۈن ئاۋۇال چېلىپ قويۇپ ، كۈندە بىر ـ ئىككى ۋاخ ئېچىپ تۇرۇۋاتقان سېرىق قوناقنىڭ ئومىچىنى قازان بىلەن كۆرسىتىپ قويدى . . .

ئۇ بۇ يەردىن چىقىپ خىيالغا پاتتى ، ئۆزىنىڭ بىخارامان ئوقۇۋاتقان بالىلىرىنى ، كىملەرنىڭدۇر ئاشخانا ـ رېستورانلاردا تاشلاپ قويغان تاماق ، يېمەك ـ ئىچمەك ئىسراپچىلىقلىرىنى ئەسكە ئالدى ، ئۇ بالىلارنى بۇ ئائىلە بىلەن سېلىشتۇرۇپ كۆردى ، ھەتتا ، بۇنىڭدىن كېيىن رېستورانلارغا كىرمەسمەن ، ئاشۇنداق ئىسراپچىلىقنى توسارمەن ، دېگەنلەرنى ئويلىدى . ئەتىسى ئۇ شۇ يەردە مەركەزلەشتۈرۈپ تۇزەش ، «ئۇچكە ۋەكىللىك قىلىش» ، «دېھقانلار بىلەن ئۇچتە بىللە بولۇش» خىزمەتلىرى بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان كىشىلەرنى يىغىپ ، يۇقىرىقى ئەھۋالنى سۆزلىدى ۋە : «بىزنىڭ خىزمىتىمىز يالغۇز ئەسكى ئادەملەرنى تۇتۇپ بىر تەرەپ قىلىشلا ئەمەس ، مانا مۇشۇنداق ئادەملەرنىڭمۇ ھالىدىن خەۋەر ئېلىپ ، ئىشلەپچىقىرىش ، تۇرمۇشىغمۇ ئارىلىشىپ ، جەمئىيەت كەيپىياتىنى ئومومىيۈزلۈك ياخشىلاشقا تۇرتكە بولۇش . شۇڭا بىز

مۇشۇنداق ئىشلارغىمۇ سەل قارىماي ، ئالدى بىلەن خەلق تۇرمۇشىنى ياخشى ئورونلاشتۇرۇشقا ئەھمىيەت بەرمەسلىك بولمايدۇ . كۇن بويى قۇرۇق گەپ قىلىپ قارت ئويناش ، شاھمات ئويناش ،تېلېۋىزور كۆرۈش بىلەن ۋاقتىمىزنى ئىسراپ قىلمايلى ، ئەمەلىي ئىش قىلىپ دېھقانلارنى رازى قىلايلى» دېدى .

بۇ ئىش ھەممەيلەننىڭ دىققىتىنى تارتتى ،ئۇلار دەرھال ھەربىرىتكە كېلىپ يارەدم بېرىش ئوبيېكتلىرىنى قايتا تەكشۇرۇپ نۇرغۇن ئىشلارنى تېپىپ چىقتى ۋە ھەل قىلىش ئۇچۇن ئىزدەندى . ئابدۇغېنى دۆلەت 13ياشلىق ۋە تۆت ياشتىن يەتتە ياشقىچە ئىككى قىزنى ھارۋىغا بېسىپ يېزىلىق دوختۇرخانىغا ئاپاردى ۋە مۇناسىۋەتلىك كىشىلەرگە تېلېفۇن قىلىپ ، بۇ بالىلارغا نامراتلارغا يارەدم بېرىش ـ داۋالاش كارىۋىتى ئاجرىتىپ بېرىشنى قولغا كەلتۇرۇپ ، داۋالاشنى قانات يايدۇردى . ئىلگىرى دورىنى كۆپ يېمىگەنلىكتىن ، دورىلار ئىتتىك تېپىپ ، بالىلار ئۇچ كۇندىلا كېسەلخانىدىن چىقىپ كەتتى . مانا بۇ 1999 ـ يىلى قارا قىش مەزگىلىدىكى ئىش ئىدى . بۇ بىر قاتار ئىش ئۇنۇمىغا قاتتىق تەسىر قىلغانىدى . ئۇ ئىدارىسىنىڭ پارتكوم يىغىنىدا مۇشۇ مەسىلىنى ئوتتۇرىغا قويۇپ ، ھەممەيلەننىڭ دىققىتىنى قوزغىماقچى بولدى . بىراق ، بىر قىسىم ئادەملەرنىڭ چۇشەنچىسىنىڭ مۇجمەل بولۇشى تۇپەيلىدىن بۇ ئىش سۇغا چىلاشتى . ئەمما ئابدۇغېنى دۆلەت بۇ خىزمەتنى يەنە داۋاملاشتۇرۇشى كېرەك ئىدى . شۇڭا ئۇ بۇنى جىددىي تۇتتى ، نەگە بارسا ، ئاشۇ نامرات دېھقانلار ئۇچۇن جار سالدى ، نۇرغۇن ئادەم ئۇنۇمغا ھەمدەم بولدى . بۇلا كۇپايە قىلمايتتى ، ئەمەلىي قوللاپ ، پۇل چىقىرىدىغان ئادەم بولۇشى كېرەك ئىدى . ئابدۇغېنى دۆلەت قاتتىق تىت ـ تىت بولدى ، قانداق قىلىش كېرەكلىكى توغرىسىدا قايتىدىن باش قاتۇردى . ئۇ ئۆزىنىڭ

قۇربىتى يەتكەن دائىرىدە ئىش قىلىپ ، نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇشنىڭ رېئاللىققا ئايلىنىدىغان ئىش ئىكەنلىكىنى باشقىلارغا كۆرسىتىپ قويۇش نىيىتىگە كەلدى . بۇ تار دائىرىدىكى ئىش بولسىمۇ ، مۇشۇ بىر ئىش بىلەن باشقىلارغا تەسىر كۆرسىتىپ ، تىپ يارىتىپ ، باشقىلارنى « نامراتلارنى نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇپ باي قىلغىلى بولمايدۇ » دەيدىغان قاراشتىن قۇتۇلدۇرۇش زۆرۈرلۈكىنى ھېس قىلدى . ئۇنىڭ ئۇستىگە ئۇ قادىراخۇنغا نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇش توغرىسىدا ۋەدىمۇ بەرگەنىدى . ئۇنىڭغا ھېسداشلىقى قوزغالغان ، ئۇمۇ پارتىيىنىڭ مېھرى - شەپقىتىدىن تولۇق بەھرىمەن بولۇشى كېرەك دەپ ئويلىغان ، شۇ ۋەجىدىن ئۇنىڭغا بارلىق كۈچى بىلەن ياردەم بېرىش ، نامراتلىق ھالىتىنى تەلتۆكۈس تۈگىتىش نىيىتىگە كەلگەنىدى ، ئۇنىڭ ئىرادىسى چىڭىدى . ھەر قېتىم ئۇ ئاشۇ ئىشلارنى ئويلىسا ، قادىراخۇننىڭ ئۆيىدىكى ھېلىقى كۆرۈنۈش بىئارام قىلاتتى ، بۇ دېھقان ئۇچۇن تېزرەك بىرەر ئىش قىلىپ بېرىشنى ئويلايتتى . بىراق ، كىشىلىك تۇرمۇشنىڭ بىر ئادەمگە يۈكلىگەن نەرسىلىرى بەك كۆپ بولىدۇ ، ئويلىغان بىلەن ئەمەلىيەت ، ئەمەلىيەت بىلەن ھەربىر ئىشنىڭ ئوخشاش بولماسلىقى دائىم كۆرۈلۈپ تۇرىدىغان ئىجتىمائىي ھادىسە ، شۇڭا قىلىمەن دېگەننى قىلغىلى بولماسلىق ، قىلمايمەن دېگەننى قىلىپ سىلىشقا مەجبۇر بولۇش دائىم يۈز بېرىپ تۇرىدۇ . ئابدۇغېنى دۆلەت قىلىمەن دېگەن ئىشلارنى قىلىش ئۈچۈنمۇ مۇشۇنداق جەريانلارنىڭ بېسىمىدىن خالىي بولالمىدى ، بۇ ئىشلارغا كۆپرەك قۇرۇق گەپتىن ئەمەلىي ئىش ، يەنى مەبلەغ سىلىپ ، ئىش قىلىشقا توغرا كېلەتتى ، ئۇ ئۇچ ئاي ئەتراپىدا پۇل تېجەپ ، 2000 يۈەن تەييارلىدى . 2000 - يىلى ئەتىياز پەسلىگە كەلگەندە ، ئۇ بۇ پۇلنى كۆتۈرۈپ بېرىپ ، قادىراخۇنغا ياڭاق كۆچىتى يېتىشتۇرۇش تەكلىپىنى بەردى ، بۇنى ئاڭلىغان

قادىراخۇن تېرىلغۇ يېرىنىڭ ئازلىقىنى نەزەردە تۇتۇپ ئىككىلىنىپ قالدى .

ــ ياڭاق كۆچەتلىرى ئۇچ يىلدا ساتقۇدەك بولسا ، يەرنى ئىگىلەپ ياتىدۇ .

ــ ئاشلىقنى نەگە تېرىيمەن دەپ غەم قىلمايلا ، ــ دېدى ئابدۇغېنى ئۇنىڭغا چۈشەندۈرۈپ ، ــ سىزگە كېتەرلىك ئاشلىقنى مەن ھەل قىلىپ بېرىمەن ، سىز ياڭاق كۆچەتلىرىنى تەييار قىلىپ بەرسىڭىزلا بولىدۇ ، سېتىشىمۇ مەندىن . ئۇچ يىلدا سىز 10 مىڭ تۈپ كۆچەت تەييار قىلىپ بېرەلىسىڭىز ، 30 مىڭ يۈەن كىرىمگە ئىگە بولالايسىز ،مەن بۇنى تەپسىلىي ھېسابلاپ چىقتىم . ماڭا ئىشىنىڭ !

بۇ گەپ ، بولۇپمۇ 30 مىڭ يۈەننىڭ گېپى قادىراخۇننى گاڭگىرىتىپ قويدى ، ئۇ ئۆمرىدە بۇنچىلىك پۇلنى كۆرۈپ باققان ، ئەمما تۇتۇپ ساناپ باقمىغان ،كىشىلەرنىڭ قولىدا كۆرگەن ، ئەمما بىر ئۆمۈر ئىشلەپمۇ بۇنچىلىك پۇلغا ئىگە بولۇشنى خىيال قىلىپ باقمىغانىدى .ئابدۇغېنى دۆلەت ئۇنىڭغا بىرمۇنچە چۈشەندۈردى ۋە ھېسابات قىلىپ بەردى .

ئابدۇغېنى قادىراخۇن ئۇستىدە ئۇزاق باش قاتۇردى : كالا ـ قوي ئېلىپ بەرسەم ، ئۇنىڭ يەم ـ خەشەك يېرى يوق ، قانداق باقىدۇ ؟ تېرىلغۇ يېرىنى يەم ـ خەشەك ئېتىزى قىلسا ، ئاشلىقنى قانداق ھەل قىلىدۇ ؟ چارۋا مال دېگەن بىر بولسا ئالتۇن يەپ كېپەك تېزەكلەيدىغان ،بىر بولسا توپا يەپ ئالتۇن تۇغدىغان ھايۋان . يەپ تۇرۇپ ، نەپ بېرىدىغان بۇنداق ئىشلەپچىقىرىش قادىراخۇندەك نامراتلارغا مۇۋاپىق كەلمەيدۇ ، ئۇنىڭغا ئاز سەرپىيات بىلەن كۆپ مەنپەئەت قىلىدىغان ، چىقىمى ئاز ، كىرىمى كۆپ بىر تۈر بولۇشى كېرەك . مەبلەغ كۆپ بولسىغۇ چارۋىچىلىق بولىدىغان تۈر ،بىراق ،ئەھۋال ھېلىقىدەك ، شۇڭا قانداق قىلىش كېرەك ؟ ھازىر باغۋەنچىلىك ئىشلەپچىقىرىشى

تەشەببۇس قىلىنىۋاتىدۇ ، باغۋەنچىلىكىنى كۆلەملەشتۈرۈش قۇرۇلۇشى ئېلىپ بېرىلىش ئالدىدا تۇرۇۋاتىدۇ ، قادىراخۇنغا كۆچەت يېتىشتۈرۈش تۈرىدىن يول ئېچىپ بەرسەم تازا مۇۋاپىق بولىدىغاندەك تۇرىدۇ .

ئەمەلىيەتتىمۇ قادىراخۇننىڭ ئۆيىنىڭ يان تەرىپىدە ئۈچ مو ئەتراپىدا تېرىلغۇ يېرى بولۇپ ، ئۇ يەرگە كۈزگى بۇغداي تېرىغانىدى ، ئەتىيازدا بۇغداينىڭ مايىسلىرى بىخ سۈرگەن بولسىمۇ ، بەك شالاڭ ئىدى . ئابدۇغېنى بۇ ھالنى كۆرۈپ ، بۇ يەردىن 450 كىلوگرام ھوسۇل ئالغىلى بولىدۇ ، دەپ مۆلچەرلىدى ، بۇ ھوسۇل بىلەن ئىش پۈتمەيتتى . شۇڭا بۇ بۇغدايىنى بۇزۇش ، ئورنىغا ئىقتىسادىي زىرائەت تېرىش قارارىغا كەلدى . قادىراخۇن ئۇنىڭ چۈشەندۈرۈشلىرىدىن كېيىن ، تەشەببۇسكار ئورۇنغا ئۆتتى . شۇنىڭ بىلەن ئابدۇغېنى دۆلەت قادىراخۇن بىلەن توختامنامە تۈزۈپ ، مەبلەغ بىلەن تېخنىكىنى ئابدۇغېنى دۆلەت چىقىرىدىغان ، ئەمگەك كۈچى بىلەن يەرنى قادىراخۇن چىقىرىدىغان بولدى ، بەرگەن پۈلنىمۇ باي بولغاندا تولۇق قايتۇرىمەن دەپ ھۆججەت بەردى . ئۇلار بازارغا كىرىپ تېخنىك خادىملارنىڭ ياردىمى بىلەن 20 مىڭ دانە ئۇرۇقلۇق ياڭاق سېتىۋالدى ،ئاندىن ئۇنى چىگە چىپتىغا قاچىلاپ ، ئېغىن سۇغا 10 كۈن چىلاپ ، ئاپتاپقا سېلىپ ، چاك ئېتىلدۇرۇپ ، ھېلىقى ئۇچ مو بۇغداي يېرىنى ئاغدۇرۇپ تىكتى . يېزا سۇلياۋ يوپۇق ، خىمىيەۋى ئوغۇت ياردەم قىلدى ، پەرۋىش ، باشقۇرۇشنى تېخنىكا تەلىپى بويىچە قىلدى . ياڭاق كۆچىتىدىن 15 — 16 مىڭ تۈپ كۆچەت تەكشى تۈتتى ، بۇ ئىش شۇ جايدىكى ھەممە ئادەمنىڭ ھەۋىسىنى قوزغىدى . قادىراخۇننىڭ چىرايىدا كۈلكە ، ئىچىدە بىر خىل شادلىق جىلۋە قىلدى . . .ئۇنىڭ كۆچەتلىرى يىلسېرى چوڭ بولۇشقا باشلىدى . ئابدۇغېنى دۆلەتمۇ دائىم ئەھۋال ئىگىلەپ تۇردى . قادىراخۇننىڭ كەينىگە

كىرىۋالدىغان قەرز ئىگىلىرىمۇ ئىللىق مۇئامىلە قىلىدىغان بولۇشتى ، قادىراخۇن باشقىچىلا بىر ئادەم بولۇپ قالدى . جاھاننىڭ بۇ ئىشلىرىغا ھەيران قالغان قادىراخۇن ئابدۇغېنى دۆلەتكە رەھمەت ئوقۇدى ، ئۇ يەنە پارتىيىنىڭ ھەقىقىي كادىرى مانا مۇشۇنداق بولىدۇ ، پارتىيىگە رەھمەت دېدى . ئۇ كۆڭلىدە ئارزۇ قىلغان پارتىيىنىڭ ھەقىقىي رەھبەرلىكىنى نامايان قىلىدىغان ھەقىقىي كادىرغا ئاخىرى ئېرىشكەنىدى !

6

قاغىلىق ناھىيىسى لوق يېزىسىدا ئابدۇغېنى دۆلەتنىڭ قىلغان ياخشى ئىشى يالغۇز بۇلا ئەمەس ، ئۇ قادىراخۇن قاتارلىق نامراتلارغا ياردەم بېرىش جەريانىدا ، باشقا ئورۇنلاردا نۇقتىدا تۇرغان كادىرلارغىمۇ تەسىر كۆرسەتتى . ئۇلارمۇ ياخشى ئىش ، ياخشى پائالىيەتلەرنى قانات يايدۇرۇپ ، ئامما ئارىسىدا ياخشى ئوبراز ياراتتى . ئابدۇغېنى دۆلەت مۇشۇ بىر ئىش بىلەنلا شۇغۇللىنىپ قالماي ، لوق يېزىسىنىڭ يول قۇرۇلۇشى ، ئېرىق - ئۆستەڭ سۇ قۇرۇلۇشى ،ئالاقىلىشىش ، ئېلېكتر ئېنېرگىيىسى قۇرۇلۇشى ، ئېشىنچا ئەمگەك كۈچلىرىنى ئىشقا ئورۇنلاشتۇرۇش ئىشلىرى ئۈچۈنمۇ ئاز بەدەل تۆلىمىدى . ئۇ ئەينى چاغدا بىرقانچە كىشى بىلەن لوق يېزىسىنىڭ بورا كەنت مەركىزىي باشلانغۇچ مەكتىپىگە تەكشۈرۈشكە كىرگەندە ، ئۇ بۇ يەردىكى بىر ئۆيدە 10 نەچچە بالا بىر دەستىگاھ ئالدىدا ئولتۇرۇپ ، گىلەم توقۇۋاتاتتى . بۇ ئىشقا ئابدۇغېنى بەكلا قىزىقىپ قالدى ۋە سۇرۇشتە قىلدى : ئەسلىدە بۇ كەنتتە نوپۇس كۆپ ، تېرىلغۇ يەر ئاز ، ئېشىنچا ئەمگەك كۈچى كۆپ ئىدى . شۇڭا بۇ يەردىكى نۇرغۇن ياشلار باشقا جايلارغا بېرىپ مەدىكار ئىشلەش بىلەن ، قېرىلار ئېتىز ئىشى بىلەن ، ئاياللار قول

هۇنەرۋەنچىلىك بىلەن شۇغۇللىنىپ ، تىرىكچىلىك قىلىدىكەن . بىراق ، بۇ يەرنىڭ قاتتىشى قۇلايسىز ، بازىرى يىراق بولغاچقا ، توقۇغان قول هۇنەر بۇيۇملىرىنىڭ بازىرى كاسات ، ئۇنۇمسى ناچار ، ئىش هەققى بەكمۇ تۆۋەن ئىكەن . شۇنداق بولسىمۇ ،بۇ يەردىكى كۆپ سانلىق دېهقانلار ساۋاتلىق بولۇپ ، تىرىشىپ ئىشلەپ ، ئىگىلىك يارىتىشقا جۇرئەت قىلىدىكەن . ئەگەر بۇ يەردىن بىر قىسىم كىشىلەرنى باشقا جايغا ئاپىرىپ ئوقۇتۇپ ، بىلىم ، كەسىپ ساپاسىنى يۇقىرى كۆتۈرگەندە ، ئۇلارنىڭ قوشۇمچە كىرىمىنى كۆپەيتكىلى بولىدىكەن. مەكتەپ مۇدىرىنىڭ بۇنداق كەسپىي سىنىپنى ئېچىشى ، بىرى ، بۇ يەردىكى بالىلارنىڭ مەكتەپكە كىرىش نىسبىتىنى ئۆستۈرۈش ، يەنە بىرى ، هۇنەر ـ كەسىپ ئەهلىلىرىنى كۆپلەپ يېتىشتۈرۈپ ، ئۇلارنىڭ نامراتلىق هالىتىنى ئۆزگەرتىش ئۈچۈن ئىكەن . ئابدۇغېنى بۇ ئىشنى قوللاپ قولىدىن كېلىشچە ياردەم بېرىشكە ۋەدە بەردى . ئەمەلىيەتتە ، بالىلار گىلەمچىلىكنى هەر كۈنى دەرستىن چۈشۈپ ئىككى سائەت ئەتراپىدا ئۆگىنەتتى . ئابدۇغېنى دۆلەتنىڭ كاللىسىغا بۇمۇ نامراتلىقتىن قۇتۇلۇشنىڭ يولى ، تەدبىرى ئىكەنغۇ ، بۇ بالىلارنى تېخنىكىسى يۇقىرى گىلەم توقۇش كارخانىسىغا ئاپىرىپ ئۆگەتسە ، بۇ يەردىكى دېهقانلارنىڭ كىرىمىنى ئاشۇرغىلى ،كەسىپ ئىگىلەش ئېهتىياجىنى قاندۇرغىلى بولىدىكەنغۇ ؟ دېگەن ئوي كەلدى . شۇنىڭدىن كېيىن ئۇ قەشقەرگە قايتىپ ، قەشقەر مىللىي هۇنەر سەنئەت بۇيۇملىرى شىركىتىگە بېرىپ ، بىر قىسىم نامرات دېهقان پەرزەنتلىرىنى تەربىيىلەپ بېرىشنى تەلەپ قىلدى ، بۇ كارخانىغا پىلان كومىتېتى مىللىي هۇنەر سەنئەتنى تەرەققىي قىلدۇرۇشقا بىر بۆلۈك مەبلەغ بەرگەن بولغانلىقتىن ، شىركەتنىڭ مەسئۇلى تەربىيىلەشكە ماقۇل بولدى . بۇ ئىش ئابدۇغېنى دۆلەتنى قەۋەت خۇشال قىلدى ، ئۇ دەرهال شىركەت

مەسئۇلىنى بورا كەنتىگە باشلاپ بېرىپ ، ئەمەلىي ئەھۋالنى كۆرسەتتى ۋە ئۇ كىشىنى قاتتىق ھاياجانغا سالدى .

گىلەمچىلىك ئۇستىلىرىنى تەربىيىلەش ھەققىدىكى كېلىشىمگە ئاساسەن ، نۇقتىلىق ھالدا 20 نامرات ئائىلىدىن تولۇقسىز ئوتتۇرا مەكتەپتىن يۇقىرى مەدەنىيەت سەۋىيىسىگە ئىگە 20 نەپەر قىزنى تاللاپ ، قەشقەرگە ئېلىپ باردى ، ئېلىپ باردىيۇ ، شۇنىڭدىن كېيىن ، ئابدۇغېنى دۆلەتنىك بېشىغا پىت چۈشكەندەك ، ئۇنىڭ باش ئاغرىقى ۋە قىيىنچىلىق ، بىئارامچىلىقى نەچچە ھەسسە ئېشىپ كەتتى . بۇ بالىلار بۇ يەردە گىلەم توقۇشنى ئۆگىنىپ كەتسە ، يەنە ئۇچ يىلدىن كېيىن ، ئۇلارنىڭ ھەربىرىگە 10 دىن 200 ئادەمنى شاگىرت بېرىپ ، بورا كەنتىنى گىلەم توقۇش بويىچە كەسپىي كەنت قىلىپ قۇرۇپ چىققىلى ، بۇ ئارقىلىق ، نامرات دېھقانلارنىڭ كىرىمىنى كۆپەيتكىلى بولاتتى . بىراق ، بۇنىڭ ئۈچۈن شۇنچە كۆپ بەدەل تۆلەپ كېتىشىنى نەدىنمۇ بىلسۇن ؟

20 نامرات قىز شىركەتكە كەلگەندىن كېيىن ، شىركەتنىڭ بىكار تۇرغان گىلەم توقۇش زاۋۇتلىرى ئاۋاتلاشتى ، گىلەم بۇيرۇغۇچىلارمۇ كۆپەيدى ، شىركەت قىزلارنىڭ ياتقىنى ھەقسىز بەرگەندىن باشقا ، تۇرمۇشىنى ئاران بىر ئايلا ئورۇنلاشتۇرۇپ بەردى . كېيىنكى كۈنلەردە ئۆزلىرى ھەل قىلىشقا توغرا كەلدى . بۇ ئىش قىزلارنىلا ئەمەس ، ئابدۇغېنى دۆلەتنىمۇ ساراسىمگە سالدى . ئۇلارنىڭ قايتۇرۇۋېتىشكە بولمايتتى ،شۇنىڭ بىلەن ئۇ بىر دانە گاز ئوچاق ، گاز تۈۋىنى سېتىۋېلىپ قىزلارغا ئاپىرىپ بەردى ، قىزلار نۆۋەتلىشىپ تاماق ئېتىپ يېيىشكە باشلىدى . قىزلار توقۇغان گىلەملىرىگە قاراپ ئىش ھەققى ئالىدىغان بولغاچقا ، دەسلەپكى ئايلاردا بىر ئايدا 70 — 80 يۈەنگە ئىشلىدى ، بۇنىڭ بىلەن تۇرمۇشىنى ھەل قىلغىلى بولمىغانلىقتىن ، ئابدۇغېنى ئۆزى پۇل چىقىرىپ ، ياغ ،

ئۇن ، گۈرۈچ قاتارلىقلارنى ھەل قىلىپ بەردى . كېيىنكى كۈنلەردە يەنە ئۇلارنىڭ گېزى تۈگىسە ، ئۇزىنىڭ ئۆيىگە ئېلىپ كەلگەن گازلىرىنى ئۇلارغا يەتكۈزۈپ بەردى . بۇنداق تەسىرلىك ئىشلاردىن خەۋەر تاپقان بىر قىسىم زەرگەر ، دۇكاندار ، تىجارەتچىلەرمۇ قاراپ تۇرماي ، قىزلارنىڭ تۇرمۇش ئىشلىرى ئۈچۈن پۇل ، ئاشلىق ، گۆش قاتارلىقلارنى ياردەم قىلدى . بارلىق كۈچى بىلەن تىرىشچانلىق كۆرسەتتى . 20 ئادەمنىڭ تۇرمۇشىنى ئورۇنلاشتۇرۇش ئۇنچىلىك ئاسان ئىش ئەمەس ئىدى . ئۇ ئاخىرى يېزىغا تېلېفون بېرىپ ، ئاشلىق ياردەم قىلىشنى تەلەپ قىلدى ، كەنت باشلانغۇچ مەكتىپىنىڭ مۇدىرى بۇ ئىشنى مۇناسىۋەتلىك كىشىلەرگە دەپ ، ئاشلىق يېغىش قىلىپ ، ئۇنى سېتىپ قىلغان كىرىمدىن 2500 يۈەن پۇلنى ئەكېلىپ بەردى ، بۇ پۇل ئۇنىڭ يۈكىنى دەماللىققا يېنىكلەتتى .

بۇنىڭدىن باشقا ، ئۇنى بەك ئاۋارە قىلغان يەنە بىر ئىش —بالىلار شەھەرگە كەلگەندىن كېيىن ، سۇيى خىل كېسەللەرگە گىرىپتار بولدى ، قوللىرى قاپىرىپ يىرىڭداپ جاراھەت پەيدا بولدى ، بىرسىگە پەيدا بولغان سۇلۇق ئىششىق بىرنەچچە كۈندىلا بىر نەچچىسىگە يۇقۇپ يامراپ كەتتى ، بۇنى داۋالاش زۆرۈر ئىدى . «كارىنىنى ياغلاشقا يوق ، سۇنايغا نەدىكەن »دېگەندەك ، تۇرمۇشنى ئورۇنلاشتۇرۇش مۇشكۈل بولۇۋاتقان ئەھۋالدا ، ئۇنى داۋالىتىش زۆرۈرىيىتى تۇغۇلدى .ئابدۇغېنى قەشقەر ۋىلايەتلىك ئۇيغۇر تېبابەت شىپاخانىسىغا بېرىپ ، دوختۇرخانا باشلىقى شاۋكەت ئابدۇللانى ئىزدىدى ، بۇ ئىككىسى بىر ـ بىرىنىڭ دەردىگە يېتىدىغان دوستلاردىن ئىدى . شاۋكەت ئۇنىڭ بۇ ئىشىدىن قاتتىق تەسىرلىنىپ ، كېسەل بولغان بالىلارنى دەرھال دوختۇرخانىغا يۆتكەپ ، ياتاقتا ياتقۇزۇپ ھەقسىز داۋالاپ ساقايتتى ، ھەتتا شاۋكەت ئابدۇللا ئۆز يېنىدىن پۇل چىقىرىپ ،

ھەربىر بالىغا ئايرىم داس ، لوڭگە ، قاچا ـ قوچا ئېلىپ بەردى . سېخىيلىق بىلەن قىلىنغان ياردەم ئۇلارنى ۋە ئابدۇغېنى دۆلەتنى غەيرەتكە ۋە پاراسەتكە ، رىغبەتكە ئىگە قىلىپ تۇردى .

ئارىدىن ئالتە ئاي ئۆتكەندە ، بۇ ئىشلار بىر ـ بىرلەپ ئىزغا چۈشتى ، قىزلارنىڭ توقۇش سۈرئىتى ، سۈپىتى ئاشتى . ئابدۇغېنى بۇ ئەھۋاللارنى پىلان كومىتېتىنىڭ باش مۇدىرىغا دوكلات قىلدى ۋە نەق مەيدانغا بېرىپ كۆرۈپ بېقىشنى تەلەپ قىلدى . بۇ تەكلىپ رەھبەرلىكنى ھەم ھەيران قالدۇردى ، ھەم خۇشال قىلدى . ئۇلار دەرھال مىللىي ھۈنەر سەنئەت شىركىتىگە بېرىپ ، ئىش ئۈستى يېغىنى ئېچىپ ، شىركەت ۋە باشقىلارنىڭ پىكرىنى ئاڭلىدى . شۇنىڭدىن كېيىن پىلان كومىتېتى ھەر ئايدا بالىلارنىڭ تۇرمۇش ئورۇنلاشتۇرۇشى ئۈچۈن 500 يۈەندىن ياردەم بېرىشنى بېكىتتى ھەم شۇ بويىچە ئەمەلىيلىشىپ ، ئابدۇغېنىنىڭ يۈكى سەل يېنىكلىدى . ئەمما ئۇ ھەر دائىم ئۇلارنى يوقلاپ ، ھال ـ ئەھۋال سوراپ تۇردى . شىركەتتىكى ئىشلار بەك مۇرەككەپ ، زىددىيەت كەسكىن ، قىزلارغا تۇتقان مۇئامىلە قوپال ، ئايرىم تەنە ـ دوق قىلىشلار سادىر بولغان بولسىمۇ ، ئابدۇغېنى قىزلارغا تەربىيە قىلىشنى ئاساس قىلىپ ، مەسىلىلەرنى ئۆز يولىدا ھەل قىلىپ تۇردى ، ھەتتا ئۇ قىزلارنىڭ ئائىلە ئىشلىرىدىكى ئېغىرنىمۇ كۆتۈردى . بىر قىزنىڭ دادىسىنىڭ تۇرمىدە ئىكەنلىكىنى ئۇقۇپ ، ئۇنى دادىسى بىلەن كۆرۈشتۈرۈپ قويۇشقىچە ئالاقە قىلىپ ، ئاتىدارچىلىق قىلدى . ئۇلارنىڭ ئىش ھەققىنى ئۆستۈرۈپ ، ئۆگىنىش ئۇنۇمىنى ئاشۇردى . كېيىنكى ئايلاردا بىر قىسىم زېھنىي ئۆتكۈر قىزلار تېخنىكىنى تېز ئىگىلەپ ،توقۇش سۈپىتىنى ئۆستۈرۈپ ۋە توقۇش ۋەزىپىسىنى ئاشۇرۇپ ئورۇنداپ ، ئايلىق ئىش ھەققىنى 300 يۈەنگە يەتكۈزدى . بىر يىل ئۆتكەندە ، بۇ قىزلار شىركەتنىڭ ئېكسپورت قىلىدىغان گىلەملىرىنى

توقۇيدىغان ئاساسلىق تېخنىك ئىشچىلىرى بولۇپ قالدى . ئۇلار توقۇلىدىغان گىلەمنىڭ خەرىتىسى ياكى رەڭ ، نۇسخىسىنى دەپ بەرسىلا توقۇيالايدىغان ، كۆرسىلا تونۇپ ھۆكۈم قىلالايدىغان ھالغا كەلدى .

7

مۇشۇ ئىشلار قاتاردا قادىراخۇن قاۋۇلنىڭ بەزى ئىشلىرىمۇ ئابدۇغېنىنى ئارامىدا قويمىدى : قادىراخۇن ھەر كۈنى سەھەردە ئۆيىنىڭ غەرب تەرىپىدىكى كۆچەتزارلىققا — ھېلىقى ياڭاق كۆچەتلىرى تىكىلگەن ئېتىزغا چىقاتتى ، كۆچەتلەرنى بىرمۇبىر ئارىلايتتى ، يىرىك قوللىرى بىلەن سىلاپ ئۆزىنىڭ بويىغا ، قولىغا بويلاشتۇرۇپ باقاتتى ، ياڭاق كۆچەتلىرىنىڭ يوغان - يوغان يالپاق ، قارامتۇل يوپۇرماقلىرى تېز ئايىنىشتىن بېشارەت بېرىپ ئۇنى ئېچ - ئىچىدىن سۆيۈندۈرەتتى ، ۋۇجۇدى ئىلھام بەخش تۇيغۇلارغا تولاتتى ، بىر خىل لەززەت ۋە بەختنى كۆرگەندەك ھېسىياتلىناتتى ، چوڭقۇر ئوي ۋە تەپەككۇرغا چۆمۈلەتتى . . .

بەزىدە ئۇ كۆچەتلەرگە قاراپ ، قىر ئۈستىدىلا ئولتۇرۇپ ، ئۇزاقتىن - ئۇزاق خىيالغا غەرق بولۇپ كېتەتتى . ئۇ كۆچەتلەرنىڭ ساغلام چوڭ بولۇشىنى تولۇق ئىشقا ئاشۇردى ، بۇ ئۇنىڭ بىردىنبىر مۇھىم ئىشى ئىدى . ئۇ ، بۇ كۆچەتلەرنىڭ تېزرەك سېتىلىشىنى ئارزۇ قىلىشقا باشلىغاندا ، بىر خىل ئىچكى تەقەززارلىق ۋە جىددىيلىك ئۇنى چۈلغۇۋالدى . ئەمما ئابدۇغېنى دۆلەت ئۇنى خاتىرجەم قىلىش ، رىغبەتلەندۈرۈش بىلەنلا بولۇپ كېتىپ ، ئۇنىڭ تەقەززار بولۇپ كېتىۋاتقانلىقىنى چۈشەنمىگەنىدى . شۇڭا ئۇ ھەم ئەنسىرەيتتى ، ئەنسىرىشىنىڭمۇ چوڭقۇر ئاساسى بار ئىدى : ئۇ كۆچەتلەرنى ساتىدىغان چاغدا

پۈلغا ئالماي قالارمۇ؟ يەنە بىرەر كىشىمەسلىك كېلەرمۇ؟ دېگەنلەرنى تەكرار ئويلىدى. كېيىن يامان خىيال قىلغىنىدىن ئۆزىنى ئەيىبلەپ توختاپمۇ قالدى، بىراق ئۇ ئۆمرىدە بىرەر ئىشنىڭ ئوڭغا تارتىپ، بەخت - تەلىيى كېلىپ قالغان چاغلارنىڭ قانچە قېتىم بولغانلىقىنى ئەسكە ئالالمايتتى. بۇ ئۇنىڭ ھەممە ئارزۇلىرى، ئۈمىدلىرى ۋە بەخت ھەققىدىكى قاراشلىرىنى خۇنۇكلەشتۈرۈۋېتەتتى، يولنى تۇمانلىق، قاراڭغۇ ۋە داۋانلىق قىلىپ قويياتتى. مانا ئەمدى ئۇ ئۆمرىدە بەخت، سائادەت ۋە ئادەملىك سالاپەت بىلەن ياشاش دەۋرىگە قەدەم قويۇۋاتىدۇ.

ئاخىرى كۆچەتلەرنى ساتىدىغان كۈنمۇ كەلدى، 2002 - يىلى 3 - ئاينىڭ ئاخىرقى بىر كۈنى، ئابدۇغېنى دۆلەت لوق يېزىسىدا تۇرۇشلۇق مەركەزلەشتۈرۈپ تۈزەش خىزمەت گۇرۇپپىسىنىڭ ئەزالىرى، يېزا - كەنت، مەھەللە كادىرلىرى ۋە ناھىيىدىكى مۇناسىۋەتلىك ئىدارىلەرنىڭ باشلىق، تېخنىك، بىر قىسىم كۆچەت سودىگەرلىرىنى قادىراخۇننىڭ ياڭاقزارلىقىغا يىغدى ۋە كۆچەتلەرنى باھالاپ سېتىش - تارقىتىشنىڭ يوللىرىنى مۇزاكىرە قىلىدى. شۇ مەزگىلدە ناھىيە ھەرقايسى يېزا - بازارلارنى ياڭاق كۆچىتى تىكىشكە سەپەرۋەر قىلغان بولۇپ، بۇ دەل قادىراخۇننىڭ كۆچەتلىرىنى سېتىپ چىقىرىشنىڭ ئوبدان پەيتى ئىدى. باھالىغۇچىلار ئۈچ مېتىردىن بەش مېتىرغىچە كەلگەن كۆچەتلەرنى كۆرۈپ ماختاش ۋە تەشەككۈرلىرىنى ياغدۇردى. بىراق، باغ - ئورمانچىلىق ئىدارىسىنىڭ باشلىقىنىڭ بۇ ئىشقا تۇتقان مۇئامىلىسى ئانچە ياخشى بولمىدى، ئابدۇغېنى ئۇنىڭ بىلەن باھادا تەستە كېلىشتى. شۇ چاغدا بازاردا بىر تۈپ ياڭاق كۆچىتىنىڭ باھاسى تۆت يۈەندىن بەش يۈەنگىچە بولۇۋاتاتتى. ھېلىقى باشلىق ئىككى يۈەندىن پۇل يېغىپ بېرىمەن دېدى، ئابدۇغېنى دۆلەت ئۇچ

يۈەندىن ساتىمەن دېدى ، ئاخىرى قادىراخۇننىڭ ياڭاقلىرىنىڭ ھەر تۆپى ئۇچ يۈەندىن توختىدى . قادىراخۇن كۆچەتلىرىنى قومۇرۇشقا باشلىدى . ھەرقايسى جايلاردىن كەلگەن دېھقانلار ئۇنىڭغا ئاق ھۆججەت يېزىپ بېرىپ ، كۆچەتلەرنى تەرەپ - تەرەپكە ئېلىپ كەتتى . كېيىن ئابدۇغېنى ھۆججەتلەرنى ھېسابلاپ 13 مىڭ تۆپ كۆچەتنىڭ سېتىلغانلىقىنى بىلدى . بۇ ئىش ئۇنى ۋە قادىراخۇننى قەۋەت خۇشال قىلىۋەتتى ، بىرنىڭ يۈزى يورۇق بولغان ، يەنە بىرنىڭ قولى پۈل كۆرۈپ نامراتلىقتىن تەلتۆكۈس قۇتۇلغانىدى . ئەمدىكى گەپ پۈلنى ئېلىش ، ئەمەلىيلەشتۈرۈشتە قالغانىدى . ئىشنىڭ قىيىن يېرى دەل مۇشۇ ئىشتا ئۇزىنى كۆرسەتتى .

قادىراخۇن قاۋۇل كۆچەتنىڭ ھۆججەتلىرىنى ئورمانچىلىق ئىدارىسىگە ئاپىرىپ ھېسابات قىلدى ۋە بىرقانچە كۈندىن كېيىن پۈلنى ئالغىلى كېلىڭ ، دېگەن چىرايلىق جاۋابنى ئېلىپ قايتىپ كەتتى . شۇنىڭدىن كېيىن ئۇ ھەر ھەپتىدە بىر ياكى ئىككى قېتىم كېلىپ باشلىقنى ئىزدىدى ، باشلىقنى تولا چاغلاردا تاپالمىدى ، تاپقان چاغلىرىدا ئەتە كەل ، ئۆگۈن كەل دېگەن دوق قىلىشقا دۇچ كەلدى . بۇنداق دوق قىلىشقا ئادەتلىنىپ قالغان بىچارە دېھقان يەنە كەلدى ، باشلىقنىڭ ئەتىسى تۇغمىدى . قادىراخۇن ئارىلىقتا مېڭىپ يۈرۈپ يەنە بىر قىسىم قەرزگە بوغۇلۇپ قالدى ، نۇرغۇن ئىشلىرى تاشلىنىپ قېلىپ زىيان بولدى .ئاشۇ يولنى ئۇزۇلدۇرمەي مېڭىپ ، تۆت - بەش ئاي ئۆتۈپ كەتتى ، كۈزمۇ كەلدى ، يەنە شۇ كۈزمۇ ئۆتۈپ قىش كىرىشكە باشلىدى . پۈل ھەل بولمىدى . قادىراخۇن كۆرۈپ تۇردىكى ، دېھقاندىن ئەرزان ئېلىپ ، ھۆكۈمەتكە قىممەت ساتقان كۆچەت بېسىمدارلىرىنىڭ ھەممىسى پۇللىرىنى ئېلىپ بولدى ، قادىراخۇن بىچارىگە ئۇنداق ئامەت نېسىپ بولمىدى ، ئۇنىڭ قولىدا پۈل بولمىغانلىقتىن ، كىملەرنىدۇر مېھمان قىلالمىدى ،

كىملەرگىدۇر «كۆڭلىنى ئىزھار» قىلالمىدى . شۇنىڭ بىلەن ئۇ ھۆكۈ ـ ھۆكۈ ياش تۆكتى ، باشلىقنىڭ ئۆيىنىڭ بوسۇغىسى ئالدىدا ، ئىشخانىسىدا باغرىنى خۇن قىلىپ يېلىندى ، بىراق ، باشلىقنىڭ بۇنىڭ بىلەن پەرۋايى پەلەك يۇرتۇەردى . قادىراخۇن جاھاننىڭ ئىشلىرىغا ، ئادەملەرنىڭ رەھىمسىزلىكىگە يەنە بىر قېتىم ھەيران قالدى . بۇ ئەلەم ئاز كەلگەندەك ، قەرزدارلار ئۇنىڭ ئۆيىدىن ھەر كۈنى دېگۈدەك كەتمەيتتى . بانكىنىڭ بىر كادىرى ئۇنىڭ ياقىسىدىن تۇتۇپ سۆرىدى ،شۇ چاغدا بىچارە قادىراخۇننىڭ ئاغزى ـ بۇرنى قانغا مىلەندى ، كىيىم ـ كېچەكلىرى يىرتىلدى . . . باشقا قەرزدارلارمۇ بوش كەلمەي ئۇنىڭ جېنىغا قانچە قېتىم ئېكەك سالدى ، ئۇلارنىڭ گەپ ئۇقماسلىقىدىكى بىغەرەزلىكىنى تىل بىلەن ئىپادىلەپ بېرىش شۇ قەدەر مۇشكۈل ئىدى !

قادىراخۇننىڭ ھەممە ئىشتىن يېنىۋالغۇسى ، تېنىۋالغۇسى كەلدى ، بىراق ، يەنە شۇ ئابدۇغېنى دۆلەتنى ئويلاپ قالدى . ئۇنىڭ ئەقىدىسى ۋە ئۆزى ئۈچۈن ئاققۇزغان تەرىنى يەرگە ئۇرۇشقا ئۇنىڭ ۋىجدانى يول قويمىدى ، ئۇ بۇ ئىشلاردىن يېنىۋالسا ياكى يۇرتنى تاشلاپ باشقا جايغا كەتسە ، ئابدۇغېنى دۆلەتكە لەنەت ـ نەپرەت ياغدۇرۇپ قويماتتى . شۇ كۈنلەردە ئۇمۇ قادىراخۇن بىلەن تەڭ يول يۇرۇپ پۈلنى ئېلىشنىڭ كۆپ تەرەپلىمە يولىنى ئىزدىدى ، تالاي قېتىم شۇجىنىڭ ، ھاكىمنىڭ ، ئىدارە باشلىقىنىڭ يېنىغا باردى ، لېكىن ئېچىق بېشىغا چىقىۋالغان بىر ـ ئىككى نەپەر «نەۋكەر»نىڭ نەيرەڭۋازلىق قىلىشى ۋە كەينىگە سۆرىشى ئۇنى تولىمۇ قىيىن ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ قويدى . ئۇ تارىخىدا يەنە بىر قېتىم يېتىم بىچارە بولدى ، بۇ بىچارىلىك ئۇنىڭ يۈرەك باغرىنى قانچە قېتىم ئۆرتىدى ، پارتىيىنىڭ بىر كادىرىنىڭ خاتا قىلىۋاتقان ئىشلىرىغا ئۇنىڭ شۇنداق غەزىپى كەلدى . توغرا ئىشنى قوللىمىغان ئاشۇ

رەھبەرلەرنىڭ كېيىنكى ئىستىقبالىغا ئىچى ئاغرىدى ، توغرا ئىشنى ۋاقتىدا قىلمىغان كىشىلەرگە قارىتا رەھبەرلەرنىڭ كەسكىن تەدبىر قوللىنىشقا ئاجىزلىق قىلغانلىقىدىن ئۆكۈندى .

يۇقىرى قاتلامدىكى ئۆزىگە ئوخشاش بىر نەپەر ھۆكۈمەت خادىمىنىڭ تۆۋەن قاتلامدىكى بىر ياكى بىرقانچە نەپەر ھۆكۈمەت خادىمىغا كۆچمىنىڭ يەتمىگەنلىكىنى ، تۆۋەن قاتلامدا كۆزگە ئىلىنمىغانلىقى ئۈنىڭ ئىقتىدارسىزلىقىدىن دېرەك بەرمەيتتى . پەقەت بۇ ھوقۇقنىڭ تۆۋەنگە زىيادە بېرىلىپ كەتكەنلىكى ، نەپسانىيەتچىلىكنىڭ ئەۋج ئېلىپ كەتكەنلىكى ۋە ھوقۇقنىڭ زىيادە مەركەزلىشىپ كەتكەنلىكىنىڭ ئىپادىلىنىشى ئىدى . مۇشۇنداق ئادەملەرنىڭ ھاكىمىيەت قاتلىمىغا كۆپلەپ سۇقۇنۇپ كىرىۋېلىشى پارتىيىنىڭ ئوبرازىغا تەسىر كۆرسەتمەي قالمايتتى . ئابدۇغېنى قادىراخۇنغا :

ــ ئابدۇغېنى دۆلەت مېنىڭ يېرىمنى ئۈچ يىل ئىسراپ قىلىپ ، ماڭا ئېغىر زىيان سالدى دەپ ۋىلايەتكە ئۇستۇمدىن ئەرز يېزىڭ ، شۇ چاغدا بۇنى سورايدىغان ئادەم چىقىپ ، پۈلىكىزنى ئالغىلى بولىدۇ ، ــ دېدى .

ئابدۇغېنى دۆلەتنىڭ شۇ قەدەر باش چۆكۈرۈپ ،قادىراخۇن ئۇچۇن كەتمەن چاپقانلىقىنى كۆرگەن لوق يېزىسىنىڭ شۇ چاغدىكى پارتكوم شۇجىسى 2003 ـ يىلى ئەتىيازدا 10 مىڭ يۇەن قەرز بېرىپ ، قادىراخۇننىڭ پۇلىنى ئالغۇچە ئىشلىتىپ تۇرۇشىغا يارىدىم قىلدى . ئابدۇغېنى بۇ پۇلنى ئېلىپ بېرىپ ، قادىراخۇن ئۆزىمۇ بىلمەي قەرز بولۇپ قالغان كەنتنىڭ 6000 يۇەن ئوماچ قەرزىنى تۆلىدى ، بانكىنىڭ قەرزىنى قايتۇردى ، ئاندىن باشقىلاردىن ئالغان قەرزلىرىنىمۇ بىرمۇبىر تۆگىتىپ ، ئۇنى دەككە ـ دەشنام ، غەم ـ غۇسسىدىن قۇتۇلدۇردى ، ئاشقان پۇلنى ئەتىيازلىق تېرىلغۇ ئۇچۇن نەرسە ـ كېرەك سېتىۋېلىشقا قالدۇردى . شۇ چاغدا كىشىلەر شۇ قەدەر كاجلىق قىلدىكى ،

ئەينى چاغدا ياردەم قىلغان ، بىكارغا بەرگەن بىر قىسىم نەرسىلەرگىمۇ قادىراخۇندىن پۇل تۆلىتىۋالدى . شۇ يىلنىڭ ئاخىرىدا قادىراخۇندىن نەپ ئېلىش تەمەسىدە كۆيۈپ - پىشقان ھېلىقى باشلىق خەلقنىڭ نەزىرىدىن چۈشۈپ ، پارتىيىنىڭ تازلىشى بىلەن ھوقۇق مۇنبىرىدىن غۇلاپ چۈشۈپ ، قانۇن ئورۇنلىرى تەرىپىدىن بىر تەرەپ قىلىندى . ئەنە شۇ كۇندىن باشلاپ قادىراخۇننىڭ ئىشلىرى ئوڭغا تارتتى ،گەرچە ئۇ 2000 يۇەن باج پۇلى تاپشۇرغان بولسىمۇ ، كۆچمىتىنىڭ پۇلىدىن 37 مىڭ يۇەننى ئېلىپ ، بانكىغا قويدى ، ھېلىقى 10 مىڭ يۇەن قەرزنى يېزىنىڭ شۇجىسىغا قايتۇرۇپ بەردى .

8

قادىراخۇننىڭ ھازىرقى ئەھۋالى قانداق ؟بىر ئېغىز گەپ قىلساق ، ئۇنىڭ ئەھۋالى ئىنتايىن ياخشى ، كىشىلەر ئۇنى ھازىر بۇرۇنقىدەك «قادەك»دېمەستىن ، قادىراخۇنباي دەپ چاقىرىدىغان ، ئۇنىڭدىن قەرز سورايدىغان ، ئىللىق مۇئامىلە قىلىدىغان بولۇپ قالدى . بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان ، ئابدۇغېنى دۆلەتكە بىرقانچە قېتىم تېلېفون قىلىپ ،ئۆيىنى يېڭىلاش ھەققىدىكى پىكرىنى ئېيتتى ، ئابدۇغېنى دۆلەتنىڭمۇ ئارزۇسى شۇ ئىدى . ھازىر ئۇ ئۆي ئورنىنى پىلانلاپ ، سىزدۇرۇپ قويدى ، قۇرۇلۇشچىلار بىلەن پۈتۈشۈپمۇ بولدى ، پات ئارىدا بۇ نامرات دېھقان تۇنجى بولۇپ شۇ يەردىكى بىردىنبىر پىششىق خىشلىق ئۆيى بار دېھقان بولۇپ قالىدۇ . ئابدۇغېنى دۆلەت ئۇنىڭ قايتا نامراتلىشىپ كېتىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن ، 12 تۈياق چوڭ - كىچىك چارۋا مال قىلىپ بەردى ، بالىلىرىنى مەكتەپكە ئاپىرىپ بەردى ، ئۇنىڭ تۇرمۇش ئۇلىنى پۈختىلاش ئۈچۈن داۋاملىق مەسلىھەت بېرىپ ، كىرىم مەنبەسىنى

كۆپەيتىشكە مەدەت بېرىۋاتىدۇ .

مانا مۇشۇنىڭغا ئوخشاش بورا كەنتىدىكى ھېلىقى گىلەمچى قىزلارنىڭمۇ تەلىيى ئوڭدىن كەلدى ، ئۇلار قەشقەردىكى تەربىيىلىنىشىنى تۈگىتىپ تۇرۇشىغا تۈركىيىدىن كەلگەن بىر گىلەم توقۇش ، سېتىش شىركىتى قاغىلىق ناھىيىسىگە كېلىپ ئۇلار بىلەن گىلەم توقۇش كارخانىسى قۇرۇش ھەققىدە مۇددىئانامە ئىمزالىدى . بۇ ئىشنى يەنىلا ئابدۇغېنى دۆلەت تاپتى ۋە پايپېتەك بولۇپ مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلار بىلەن بولغان ئالاقىنى راۋانلاشتۇردى . ھازىر چەتتىن كىرگۈزۈلگەن 100 مىڭ يۈەنلىك توقۇش ئۈسكۈنىلىرى قۇراشتۇرۇلۇپ ، بىرلەشمە گىلەم توقۇش كارخانىسى ئىشقا كىرىشىپ بولدى . تۈركىيە تەرەپ پۈتۈن ئۈسكۈنە ، ماتېرىيال بىلەن تەمىنلەيدۇ ، ھېلىقى گىلەمچى قىزلار توقۇغان گىلەم مىقدارىغا ئاساسەن ، ئىش ھەققى ئالىدۇ ، ئەڭ تۆۋەن ئىش ھەققى ھەربىر ئادەمنىڭ 50 ئامېرىكا دوللىرى بولىدۇ . بۇنىڭ بىلەن ، ئىشسىز قالغان نامرات كىشىلەر ئىشقا كىردى ، قولى پۇل كۆردى .

ئابدۇغېنى دۆلەتنىڭ ئارزۇسى ئىشقا ئاشتى ،ئۇ يەنىلا ئاشۇلار ئۈچۈن تەر تۆكۈشتىن توختاپ قالمىدى . ئۇنىڭ لوق يېزىسىدىكى خەلققە قىلىپ بەرگەن ئىشلىرى ئاز ئەمەس ، ئۇ ئۆلايەت ، ئاپتونوم رايوندىكى مۇناسىۋەتلىك تارماقلارغا ۋە ئىدارە پارتىيە گۇرۇپپىسىغا تەكرار دوكلات قىلىش ، ئەھۋال يوللاش ئارقىلىق ، پىلان كومىتېتى لوق يېزىسىنىڭ تۈرلۈك ئىشلىرى ئۈچۈن 7 مىليون يۈەن تۈر مەبلىغى ھەل قىلىپ ، 12 كىلومېتىر ئاسفالت يول ، 30 كىلومېتىر سۇ سىڭىمەس ئۆستەڭ ، 10 ئورۇنغا توما ـ تاماق ، ئۈچ ئورۇنغا يەر ئاستى سۈيىدىن پايدىلىنىش قۇدۇقى ياستىپ بەردى ھەمدە يېزا ، كەنت ، مەھەللىلەرنىڭ تېلېۋىزىيە ، تېلېگراف ، رادىئو بىلەن تورلىشىشنى ئىشقا ئاشۇرۇشقا كۈچ چىقىرىپ ، دېھقانلارنىڭ

تۇرمۇش مۇھىتىنى زامانغا لايىقلاشتۇرۇش ئۈچۈن ھەسسە قوشتى . ھازىر بۇ يېزىدا تۆت يىلنىڭ ئالدىدىكى توپا ـ چاڭلىق يوللار يوق ، بۇ ھال تۇرمۇش سەۋىيىسىنىڭ ياخشىلىنىشى ، جەمئىيەت تەرتىپىنىڭ ساغلام ، مۇقىم بولۇشىنى ئىلگىرى سۈردى . قىسقىسى ، ئۇنىڭ زەربىدارلىق بىلەن ئىشلەش روھىدىن يارالغان مۆجىزىلەر ۋە ئۇ قالدۇرغان ئىزلار ھەربىر ئىش ـ ۋەقەدە نامايان بولۇپ تۇرۇۋاتىدۇ . شۇڭا ئۇ خەلقنىڭ ئېتىراپ قىلىشىغا ، ئىدارە رەھبەرلىكىنى ۋە ۋىلايەت رەھبەرلىرىنىڭ ماختىشىغا ئېرىشىپ ، «ئۈچكە ۋەكىللىك قىلىش » ،ئومۇملاشتۇرۇپ تۇزەشتىكى ئىلغار شەخس بولۇپ مۇكاپاتلاندى .

9

دېمەك ، ئادەم ئۇچۇن ھايات تولىمۇ قىسقا ، ئەمما تۆھپە قوشۇشنىڭ چېكى يوق . ھايات تۇگەيدۇ ،ئەمما تۆھپە مەڭگۇ تۇگىمەيدۇ . ئابدۇغېنى دۆلەت خىزمەت جەريانىدا مۇنداق بىرقانچە نەرسىنى يەكۈنلىدى : بىز ئالدى بىلەن ، دېھقانلارنى نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇش قىيىن دېگەن قاراشنى ئۆزگەرتىشىمىز ، دېھقانلارنى نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇش يوللىرىنىڭ مۇرەككەپ ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلىشىمىز كېرەك . نامراتلىق ئەيىب دېگەننى نامراتلىقنى كەلتۇرۇپ چىقىرىش ئەيىب دەپ ئۆزگەرتىشىمىز كېرەك .

نېمىشقا شۇنداق دەيمىز ؟ نامرات دېھقانلارنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك ئاق كۆڭۈل ، ياۋاش ، شۇڭا ئۇلار باشقىلار تەرىپىدىن بوزەك قىلىنىدۇ ، ئۇلار بۇنىڭغا كۆنۈپ قالغان .مانا بۇ ئۇلارنىڭ نامرات بولۇپ قېلىشىنىڭ ھەم نامراتلىقتىن قۇتۇلالماسلىقنىڭ تۈپ سەۋەبى . بۇنىڭغا يەرلىك قورۇقچىلىق ،يول قويماسلىق ،

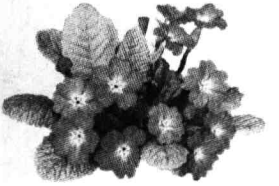
ئىزچىل بېسىش ، سقىش ، قىسىش ، بېكىنمىچىلىك ، قاششاقلىق ، قالاق ئىشلەپچىقىرىش ، مۇتەئەسسىپلىك ياندىشىپ كېلىدۇ . پارتىيىنىڭ سىياسىتىنى توغرا ، جانلىق ئىجرا قىلماسلىق ، ئەمەلىيلەشتۈرمەسلىك قاتارلىق پاسسىپ ھادىسىلەرمۇ ئۇلارنىڭ نامراتلىشىپ كېتىشى ۋە نامراتلىقتىن قۇتۇلالماسلىقىنىڭ سەۋەبلىرىدىن بىرسى ھېسابلىنىدۇ . لېكىن ، نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇشتا ئەمەلىيەتنى چىقىش قىلىپ ،توغرا سىياسىي يېتەكچىلىكىنى قانات يايدۇرغاندا ، خۇددى ئابدۇغېنى دۆلەتنىڭ ئەمەلىيەتچىلىك ئۇتۇق قازىنىشىنى ئىشقا ئاشۇرغىلى بولىدۇ .

ئابدۇغېنى دۆلەت 1958 ـ يىلى 10 ـ ئاينىڭ 14 ـ كۈنى قەشقەر شەھىرىدە تۇغۇلغان ، 1965 ـ يىلىدىن 1975 ـ يىلىغىچە قەشقەر كونىشەھەر ناھىيىسىدە باشلانغۇچ ، تولۇقسىز ، تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپلەردە ئوقۇغان ، 1977 ـ يىلىدىن 1980 ـ يىلى 10 ـ ئايغا قەدەر ناھىيىلىك ھەسەلچىلىك فېرمىسى ، دېھقانچىلىق ئىدارىسى قاتارلىق جايلاردا قايتا تەربىيە ئالغان ۋە خىزمەت قىلغان ، 1998 ـ يىلى 1 ـ ئايغىچە ، ناھىيىلىك پىلان كومىتېتىدا مۇئاۋىن مۇدىر ،مۇدىر بولغان ، 1999 ـ يىلى 1 ـ ئايدا كونىشەھەر ناھىيە ئوپال يېزىسىدا پارتكوم شۇجىسى بولغان ، 1999 ـ يىلى 3 ـ ئايدىن ھازىرغىچە قەشقەر مەمۇرىي مەھكىمە پىلان كومىتېتىدا مەخسۇس ۋەزىپىدىكى خادىم ، مۇئاۋىن مۇدىر بولۇپ ئىشلەۋاتىدۇ . ئۇ ، 1981 ـ يىلىدىن كېيىن ، ئىلگىرى ـ ئاخىر سىچۇەن مالىيە ـ ئىقتىساد ئىنستىتۇتى ، شىنجاڭ 1 ـ ئاۋغۇست يېزا ئىگىلىك ئىنستىتۇتى ، جېجياڭ يېزا ئىگىلىك ئىنستىتۇتى ، دالىيەن تەبىئىي پەنلەر ئىنستىتۇتى ، ئاپتونوم رايونلۇق پارتىيە مەكتىپى ، ژىلايەتلىك پارتىيە مەكتەپلىرىدە ئوقۇغان . خىزمەت ھاياتىدا «ئىلغار خىزمەتچى» ، «مۇنەۋۋەر كومپارتىيە ئەزاسى» ، «مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى نەمۇنىچىسى»

بولۇپ كۆپ قېتىم مۇكاپاتلانغان ؛ 1980 ـ يىلى 10 ـ ئايدا ، ئابدۇغېنى دۆلەت ۋىلايەتلىك ئىتتىپاق كومىتېتى تەرىپىدىن «يېڭى ئۇزۇن سەپەر زەربىدارلىرىنىڭ ئۆگىنىش ئۇلگىسى» بولغان ، ئاپتونوم رايونلۇق ئىتتىپاق كومىتېتى ، ئىتتىپاق مەركىزىي كومىتېتى تەرىپىدىن «يېڭى ئۇزۇن سەپەر زەربىدارى» ئوردېنىغا ئېرىشكەن ؛ 1994 ـ يىلى 10 ـ ئايدا ، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن «يەرلىك تاشيول ياساش خىزمىتىدىكى ئىلغار شەخس» ، 1996 ـ يىلى ئاپتونوم رايون تەرىپىدىن «ئىش تېپىپ بېرىش يولى ئارقىلىق نامراتلارغا ياردەم بېرىشتىكى ئىلغار شەخس» دېگەن نامىلارغا ئېرىشكەن .

ئابدۇغېنى دۆلەت
خىزمەت ئۇستىدە

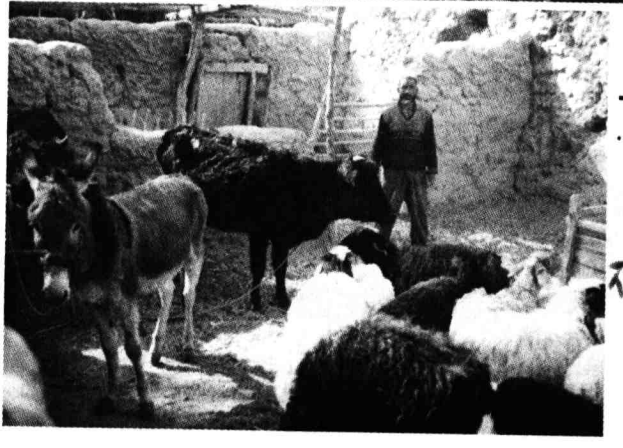

قادر قاؤول
نسك بايلقى...

مەسئۇل مۇھەررىرى: ئىمىنجان ھەمدۇللا
مەسئۇل كوررېكتورى: سەنەۋەر ئىبراھىم

ئەقىدە ئىزلىرى

(ئەدەبىي ئاخباراتلار)

ئاپتورى: ئابلەت جۇمە
تۇراخۇن ئىبراھىم

*

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى №348)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى
فورماتى: 850×1168، 1/32 مم، باسما تاۋىقى: 8.75
قىستۇرما ۋاراقى: 2
2005 - يىلى 2 - ئاي 1 - نەشرى
2005 - يىلى 2 - ئاي 1 - بېسىلىشى
تىراژى: 1—5000
ISBN 7—228—09324—0
باھاسى: 17.00 يۈەن

مۇقاۋا ۋە سۈرەتلىك
بەتلەرنى لايىھىلىگۈچى : مەخمۇتجان تۇردى

ISBN 7-228-09324-0

9 787228 093243 >

ISBN—7—228—09324—0
(民文) 定价：17.00元